

Հիմա հարս չի գրվում ✓

389.1(47.925)(09)
4-77

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՉԼՓՈՒՑ ԵՒ ԿՇՈՒՑ

ՆԵՒՆԵԱՅ

1961 թ.

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱԾԲ

ԵՊԻՓԱՆՈՒ, ԽՈՐԵՆԱՅԻՈՅ ԵՒ ՇԻՐԱԿԱՅԻՈՅ.

Դ Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵ ԱԻԳԵՐԵԱՆ

Դ ՄԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵՆԷ :

43504

Դ ՎԼՆԻՏԻԿ

Դ ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

195

ՅԵՌԵՋԱՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Օ առանձին բացատրութիւն Չափուց և Կշռոց նախնեաց՝ ունելով մեր յառաջագոյն յօրինեալ 'ի պէտս Բանասիրաց, այժմ՝ ինքնանուէր արդեամբք պնդուական Միջրտի Սէնդ Էսէֆեան Lord St. Asaph Ազգիացւոյ, որում յայս նուագ վիճակեցաւ մեզ աւանդել զսկզբունս Տաճկական բարբառոյ, ընծայեմք 'ի լոյս՝ յօգուտ, ընդ նմին և 'ի խրախոյս մերոց Համազգեաց:

Հիմն և յորդոր այսր մերումս վաստակոյ՝ եղեն համառօտ բանքն Չափուց և Կշռոց ընծայեալ յաղգի մերում՝ Անանիայ Էրաակացւոյ՝ առն Ուսումնականի: Զոր 'ի քնին առեալ մեր՝ գտաք մասամբ յեցեալ 'ի բանս Մեծին Եպիփանոս, և մասամբ մերումս Մովսիսի Խորենացւոյ: Վասն որոյ՝ մինչև էր մեր ձեռն արկեալ 'ի բացաւ տրուածն Չափուց և Կշռոց առհասարակ, կարևոր համարեցաք ճշգրտել նախ զբանս երեցունց Մատենագրացդ, և ապա նոցին օգնականութեամբ միիլ 'ի գործ: Այլ վասն այսր արժան է լսել զյետագայ ծանօթութիւնսդ՝ սկսեալ 'ի բանից մերոց առաջնորդաց, և գոչցես բեռական տատեղաց յայս ծով նսեմադղեաց:

Սուրբն Եպիփան Կիսրացի 'ի Չորրորդ դարու, յաւարտ ճապին՝ զոր գրեաց յաղագս Թարգմանութեան Աճառենց գրոց, խօսի համառօտիւ և յաղագս Չափուց և Կշռոց՝ որ 'ի Սուրբ գիրս: Զայս հատուած բանի նորա Թարգմանեալ մեր 'ի Յունականէ՝ գնեմք ընդ բնագրին 'ի նախագրունս դործոյս, իբր մեկնաբանութիւն համառօտագոյն բանից Էրաակացւոյն: Թէպէտև ուրեք ուրեք առաւել մթութիւն տեսանի Եպիփան քան 'ի Էրաակացին: Այն զի 'ի կշռարանութեան անդ Եպիփանոս միայն բառս Սէնդունի զվերնագիր, և այն ոչ ուղղութեամբ. զոր Թէպէտև ուղղէ Պետաւիոս Յնեան՝ Թարգման և ծանօթարար գործոց Եպիփանոս, բայց իրաւամբք կասկածի ընդ անհարազատութիւն վերնագրիդ: Դարձեալ 'ի կարգի անդ բանից Եպիփանոս զնին նախ Չափք, և մինչև է աւարտեալ նոցա՝ ընդ մէջ մտանեն Կշիռք, և ապա վերստին սկսանի չափաբանութիւն: Այլ 'ի բանս Էրաակացւոյն չգտանեմք զայնպիսի կարգ չիտեալ: Բայց միայն համառօտ և ընտիր կարգարանութիւն Կշռոց և Չափուց առանձինն՝ ընդ իւրաքանչիւր վերնագրովք:

Անանիա Վարդապետ Էրաակացի (որ և Էրաակունի կամ Էրաակունցի) Հաճառ առձայնեալ յԷօթնէրորդ դարու՝ 'ի սակաքաջավարժի լինելոյ Ուսումնականութեան, բաց յայլոց աշխատաւորութեանց՝ գրեաց և յաղագս Չափուց և Կշռոց կարճ՝ 'ի կարճոց և հմտաբար, ըստ շուղաց մեծին Եպիփանոս. որպէս և յաղագս Ապարիտական Չափուց ըստ Մովսիսի Խորենացւոյ: Իւր զի աշխատասիրութիւն մեր 'ի բացատրութեան անդ Չափուց և Կշռոց՝

յայտուիկ տիրապէս բովանդակի, նմին իրի զՇիրակացին ունիմք մեզ առանձին իմն ուղեցոյց յընթացս գործոյս. մանաւանդ թէ զնորա բանս գիտեմք լուսաբանել ըստ կարի: Այլ թէ որպիսի ոք էր նա, և զինչ արդիւնք ուսումնասիրութեան նորա, արժան է լսել զվկայութիւն նորա զանձնէ՝ հանդերձ պանծալի վկայութեամբ Գրիգորի Մագիստրոսի զյոբնաբեղուն մատենէ նորա, զոր խնդրեաց 'ի Պետրոսէ կաթողիկոսէ Գեփաղաքի անուանելոյ:

Բանք Շիրակացւոյն մակագրեալ 'ի զըջագիր օրինակս (1) Յաղափառ Գրիգորիս Էջմաշ Երան, են այսպիսի: Եւ Անանիա Շիրակ ուանցի՝ որ բաւանդակեցի զգարութիւն մերոյ աղքիս Հայաստանեայց. և հմուտ եղեալ Ածաշունչ գրոց՝ օր ըստ օրէ լուսաւորելի զաչս մտաց իմոց ըստ բանի Սաղմոսերգողին. և յամենայնի լսէի զերանութիւն իմաստնոցն, և որք իմաստութեան են 'ի խնդիր. որպէս 'ի Սողոմոնէ հրամայեալ, թէ՛ Ստացիր զիմաստութիւն և զգիտութիւն: Եւ յաւել արգել զագիտութիւն՝ խաւար կոչելով ըզմնունդն: Գուր զգիտութիւն մերժեցեր, մերժեցից և ես զքեզ: Եւ ես զարհուրեալ յայտմ սպառնալեաց. և երանութեան կամի ժաւանել, փափոքեցայ իմաստութեան: Եւ յոյժ կարօտեալ արուեստսն Համարողական՝ խորհեցայ, թէ ոչինչ յարմարի բան իմաստասիրութեան առանց Թուոյ. կարծելով զսա մայր ամենայն իմաստից: Եւ 'ի Հայս ոչ գտի մարդ, որ գիտակ էր իմաստասիրութեան, և ոչ գիրք Արուեստից ուրեք գտի 'ի յաշխարհիս: Ապա գիմեցի յաշխարհն Յունաց, և հասի 'ի Թէոդուպոլիս. և գտի անդ այր մի փառաւոր՝ հմուտ գրոց Եկեղեցականաց. որ կոչէր Եղիազարոս աւնուն: Կա պատմեաց ինձ, թէ գոյ այր փառաւոր, և Համարող՝ յաշխարհին Չորրորդ Հայոց, Քսնատուր անուն նորա: Եւ չոգայ արարի առ նա աւուրս վեցամեայ. և տեսի, զի ոչ ունէր զբաւանդակ արուեստն, այլ աստի և անտի ծայրաբաղ: Եւ անտի գնացի 'ի Կոստանդնուպոլիս: Եւ պատահեցան ինձ 'ի ծանօթից իմոց՝ որք անդ էին, և ասացին ինձ. Էր յանձն առեր այնբան ճանապարհ աշխատիլ. Տիւրքիկոս Վարդապետն Բիւզանդիոյ հուպ է առ մեզ 'ի ծովեղերն Պոնտոսի՝ որ կոչի Տրապիզոն, լի իմաստութեամբ, և գիտակ Հայերէն գարութեան... Զայս լուեալ փառաւորեցի զԱԾ, որ զգիտաբ ծառային իւրոյ ընու. որպէս և ասէ. Հայցեցեք, և գտ՛իք: Եւ երթեալ իմ՝ գտի զնա 'ի վկայարան սրբոյն Եւզիմեայ. և պատմեցի զգնալն իմ՝ առ նա: Եւ նա ընկալաւ զիս ուրախութեամբ, և ասէ. Գոհանամ զԱՄ՝ որ առաքեաց զքեզ խնդիր իմաստից, տանել զարուեստս զայս 'ի վիճակ սրբոյն Գրիգորի. և առաւել ուրախ եմ, զի յինէն աշակերտի աշխարհն այն. զի ես 'ի մանկութեան իմում շատ կացի 'ի Հայս, և տգիտութիւն էր 'ի նմա: Եւ վարդապետն Տիւրքիկոս՝ որ գնացի առ նա, սիրեաց զիս որպէս զորդի իւր. և պարապեաց 'ի յիս զամենայն խորհուրդս իւր: Եւ ետ ինձ Տէր շնորհս. և ուսայ զարուեստս լիով Համարողութեան, մինչ զի նախանձեալ ընդ իս աշակերտակցացն՝ որք 'ի գրանն Աբբունի: Եւ կացի առ նմա զամս ութ. և ուսեալ հմուտ եղի գրոց

(1) Որք ոչ էին այնչափ ուղղագիր:

բաղմանց, որք ոչ էին թարգմանեալ 'ի մեր լեզուս: Չի կայր առ նա անշափ գրեան՝ Գաղանիք, և Յայտնիք, և Արտաքինք, Արուեստ տակաւնք, և Պատմագիրք, և Բժշկականք, և Դամանակագիրք: Եւ թէ մի մի անուանիցեմ. քանզի չիք ինչ գիրք՝ որ առ նմա ոչ գտանէր: Եւ թարգմանութեան այսպիսի ունէր շնորհս 'ի Հոգւոյն սրբոյ, իբրև կամեր թարգմանել զՅունարէն գրեալն 'ի Հայ, ոչ զեգերուծմն առնէր՝ որպէս զայլ թարգմանիչսն. հայերէն ընթեռնոյր զեգերուծ իբրև զՀայերէն գրեալս ... Եւ ես արուեստ 'ի Հայաստաւ զգում իբրև զՀայերէն գրեալս ... Արուեստս զայս՝ որ թագաւորաց է նեայց ուսայ 'ի նմանէ զՀօր Արուեստս զայս՝ որ թագաւորաց է ցանկալի, և բերի յաշխարհն մեր՝ առանց ուրուք ձեռնառու լինելով. միայն ջանիւ՝ օգնականութեամբն Այ, և աղօթիւք սուրբ Լուսաւորչին: Թեպէտեւ որ ոչ եղև շնորհակալ իմոյ աշխատութեանս, և այլն:

Իսկ բանք Գրիգորի Մագիստրոսի առ Պետրոս Կաթողիկոս, են օրինակ զայս (1): « Համարձակիմք միշտ, սովորեալ յառատածիր պարգևս, զկարեորսն և զպիտանացունս յարուական բաշխելով քեզ՝ որ ոչդ երբեք դանդաղես, զգիրս Աննիայ Շիրակայնոյ. որ բաղում աշխատութեամբ և յաճաչու խոնջմամբ հաւաքեալ 'ի զաւանան և յընաբեղուն մասենից: Յորում և ենթակայացեալ են՝ ոչ միայն քառիցն արհեստք, այլ՝ բոլոր էակացն խոկմունս. որ են այժմ 'ի տան Տերուհեան. զոր նախ քան զքեզ խրթնացեալ և թաշի, ընդ գրուեստ ծածկէին: Չոր և ինքն իսկ՝ որ մատենագրեաց զայգոսիկ, յառաջնում իւրոյ արամաբանութեանն բաղում տարալուսանս և կեղերջականս սակս մերոյ ազգին անկոյթ առնելոյ զայդ պիսի գործառնութիւնս: Յորում մի՞եքեալք են տոգորք անոնցն և թաշի, և ենթակայացեալ ամենայն արհեստք մակացութեան: Եւ նախադասեալ է թուականութեանն և Երաժշտականութեանն՝ որք են 'ի տարորոշ քանակէ տարակացեալք: Իսկ Երկրաչափութեանն և Ատեղաբաշխութեանն՝ որք են 'ի շարունակ քանակէ: Եւ զինչ այսոցիկ յարամանեալք Արհեստք, և Մակացութիւնք, Մատենագրութիւնք, և գրէ թէ ամենայն բոլոր վարժումն Հռետորական: Թեպէտեւ մասնաւոր զփոշտեսական զօրէն գործասէր մեղուի ամբարեաց 'ի Մեղունացի պղր 'ի բաղմալէպ մատենագրաց Քաղզէացոյ, և Յունաց, և ամենայն ազգաց՝ առ 'ի ծանօթ լինելոյ, որ նախ քան զայստիկ հաւաքեալն մատենս, մակացու եղեալ իմաստասիրութեան: Քանզի որք ոչ նախուստ կրթեալք են բոլորովին, ոչ գոյ հնար թեակոխել զայնպիսի Աճաբանութիւնս. քանզի պարտ է նախ 'ի Բնականէն յԱստուծանական ամբառնալ, և անուստ յԱճաբանական: Քանզի որ այլազգ խորհացի, ըստ ասացելուծմն՝ տրաւ մախորհիլ 'ի վերայ Ուրմպիտի դնել զԱստոս, և յայնր յարաբար գէլ զաերեւաշարէն Բիզոն. որպէս զի երկին ճեմարան լիցի նոցա: Քանզի յոյժ տարախորհչին և անտիական մտածութեանցն է բաղձումն այս: Վասն որոյ և Պղատոն իսկ զգուշացուցանէ այսպէս յիւրումն Աճաբանութեանն. Անբիւշալք ոչ մի Դեմոսթենէ: Չայտոսիկ ասելով՝ զի մի որ անկատար 'ի քառիցն ենթակայէ մոցէ 'ի

(1) Մոյնպէս և սորա օրինակք սխալագիր էին բաղմոք:

Լսարանն : Քանզի բնաւորեալ էր հրաշալին այն՝ միայն Աճաբանութեանն պարագեւ. և յայնոսիկ զկրթեալն հաստատել : Ըստ օրէն Հիւսանց՝ որք արհեստին են մակացուք, ոչ նախուստ յանտառս կամ 'ի մայրս ճեպեն հատանել փայտս : Քանզի այլ ոք են պարագեւ այնոցիկ, և այլ ոք հարթեն և սղոցեն. և ապա ծայրագոյնն ճախարակք, և այլովք գործարանօք գերապանծ զնոսա յարգարեն՝ դահաւորակս, և անոռս, և այլ ինչ գործարանս : Այսպէս և որք սովորչն են պարագեւք, և երկածոյ, և սղնձոյ : Եւ արդ՝ քանզի սակա Մատենին Աննիայի եղև յիշատակ իմաստասիրելոյս մեղ, բեր՝ ոչինչ խրթին և անյայտաբար կամիմք զՀայցուած մեր ծանուցանել մերոյ Լուսաւորչիդ : 'Ի բազմաց անխոյժ եղելոյ այսպիսի գործարանոցս և քերթողաց հնացեալ, 'ի մուացումն այսպիսւոյ Մատենի ոչ միայն եղև անկանել, այլև բազմաց : Արպէս 'ի մերոյն Մովսիսն ուսեալ գտաք, և յայգմ Մատենի մակագրութեան վերծանեաք : Քանզի Արամեան սերի հպարտութիւն, և անամոք բնութիւն, և խստապարանոց բարո՝ ոչ ստորակայի յայտոսիկ կրթութիւնս յարտակական հաւանել : Կամ եթէ ոչ փոյժ՝ որք պետականին հասին բաղդի, մեծարու լինել, և խուզել զխոհեմական արհեստն այն, և որք այլք այդպիսիք : Եւ զի բազում աշխատութեամբ խոնջեալ և տագնապեալ մինչ տակաւին յիմումն անախանն ելով տիս, հազիւ հաղ մակացու այսմ եղեալ, ետղ ինչ էա կացն հասեալ ըստ որում են յԱրաբացւոց, և Քաղդէացւոց, և Յունաց, ոչ գանդալեցայց բնութեամբ զփորձ առնուել : Եւ ինչքեմք 'ի քումմէ Լուսափայլութենեդ՝ զնորագոյնն Մատեան շնորհէ մեզ. զի այժմ մերձ 'ի ծերութիւն հասեալ մեք, և զիւրին վերծանեալ հասցուք ըստ կարողութեան. զի մի յերկոցոնց կողմանցն ունիցիմք մարտակցութիւնս՝ տեսութեան, և մտածութեան. քանզի լուսով քո տեսանեմք զլոյս : Ապա եթէ ոչ այսորիկ հաճոյ թուեսցի բումդ Աճաբանական իշխանութեանդ, զոր և կամեսցիս՝ այն իբրև յԱճուստ պարգև համարեալ է մեզ : Ո՞ղջ էր փոխանն Այն : Արդ՝ յայս Մատեան Շիրակացոյն՝ որ էր ըստ վկայութեանն Մագիստրոսի Կերթնականաց իմն գիտութիւն (2) անշուշտ համարելով լինել և բանից նորա յաղագս Չափուց և Կշուոց : Այլ ո՞տայր մեզ դտանել զայն մատեան, կամ գէթ զանվթար գաղափար նորա : Զի եօթանեքին օրինակք Չափուց և Կշուոց՝ զոր ունիմք 'ի Գրատան մերում, և որոշեմք զնոսա յընթացս գործոյս ան. ք. ք. ք. ք. ք. և ք. Թուանշանօքս, կամ հատակոր են, և կամ աղաւաղեալ յանհմտութենէ գրաց : Թէպէտե ամենեքին խօսին յաղագս Կշուոց, այլ ան. ք. և ք. միայն յաւելուն ընդ Կշուս և զՉափս : Կոյնպէս ք. և ք. միայն զնէն 'ի սկզբան Կշուոց զԱստարիսական չափս խորենացոյն : Յորոց և ան. և ք. միայն կրեն 'ի ճակատու զանուն Աննիայի Շիրակացւոյ : Մեր զամենեսին առհասարակ ընծայեմք

- (1) Խրախարար, զուարճալի. 'ի Յունական բառէս χαρτός.
 (2) Εγχαριστοεισα ըստ Յունաց :

նմին, Թէպէտեւ յետինք համառօտեալ իցեն զբանս նորա, և կամ
յաւելեալ ինչ 'ի նոսա : Աւրդ՝ ան. օրինակն՝ Թէպէտեւ սխալագիր է
բազմօք, բայց ընդարձակ է, և որոշ քան զամենեւին. որ և սկսեալ
'ի փոքունց՝ հանէ 'ի վեր ուրոյն ուրոյն վերնագրովք՝ նախ զՎշեռա,
և ապա զՉափս : Եւ սա համառօտութիւն իմն բանիցն իշպիփանու՝
ընդհակառակն դասակարգութեամբ : Զսա՝ իբրեւ հարազատ գործ
Անանիայի Համարողի, ուղղագրեալ բաղդատութեամբ եօթանեւ
ցունց օրինակացդ, և բանից իշպիփանու՝ զնեմք առանձին Ազիւստ
կաւ կշռոցն 'ի նախագրունս գործոյս : Դ. և Ե. օրինակք ընտիր են
գրչութեամբ, և միաբան ունին զՎշեռա, և զՉափս. միայն երբակի
սարբերին յառաջնոյ անտի. նախ՝ զի համառօտագոյն են քան զնա.
Երկրորդ՝ չունին 'ի ճակատու զանուն Անանիայի, և ոչ զվերնագիր
'ի վերայ իւրաքանչիւր կշռոց և չափուց. և երրորդ՝ յաւելուն 'ի
սկզբան անդ զԱստարիսական չափս : Վասն որոյ և մէք զսոցա ևս
զուղղագիր օրինակ արժան համարեցաք առանձինն զնեւ 'ի նախա
գրունս գործոյս զինի Աստարիսական Չափուց Խորենացւոյն : Խաղ
Բ. Դ. Ե. և Զ. օրինակք են համառօտութիւնք ևեթ ան. Դ. և Ե.
օրինակաց Շիրակացւոյն : Սակայն և այնպէս բազմօք ուղղեն զվրի
պանս նոցա :

Մովէս Խորենացի՝ աշակերտ սրբոց Թարգմանչացն, պատմա-
բան և աշխարհագիր 'ի Հինգերորդ դարու, զրեաց համառօտիւ 'ի
սկզբան անդ իւրումն Աշխարհագրութեան յաղագս Աստարիսա-
կան չափուց, իմա յաղագս չափուց Խրկայնութեան՝ ըստ Օգոստ-
փութեան, և ըստ Գեանաչափութեան. զոր և համառօտեաց նա 'ի
գրոց անտի Պապայ Աղեքսանդրացւոյ՝ որոյ գործք Յունարէն չե-
րնին այժմ 'ի միջն : Զայս հատուած բանի Խորենացւոյն ուղղա-
դրեալ բաղդատութեամբ օրինակաց նորա, և բանից Շիրակացւոյն՝
զնեմք զարձեալ հանդերձ կարեւոր ծանօթութեամբք 'ի նախագրունս
գործոյս՝ զինի բանից իշպիփանու, և Շիրակացւոյն : Զի նա է մեզ
առանձինն իմն առաջնորդ Աստարիսական չափս :

Զինի սալոյ մեր զսակաւ ծանօթութիւնսդ յաղագս գործոց երե-
ցունց Չափախօսացդ և Վշտաբանից՝ մնայ մեզ ասել ինչ և յաղագս
մերումն աշխատասիրութեան 'ի բացատրութեան անդ համօրէն Չա-
փուց և Վշտոց նախնեաց : Զոր և յանձին կարաք յաւետ 'ի սակա
երկոցունց պատճառաց. մի՝ առ 'ի ստուգել ըստ կարի զնշանակու-
թիւնն նոցա. և երկրորդ՝ առ 'ի զիւրացուցանել զընթացս գրչի Թարգ-
մանչաց յայտոսիի բառս՝ 'ի յեզուլ անդ յօտար լեզուաց 'ի մերս, և
կամ 'ի մերոյս յօտար լեզուս : Աւրդ՝ ունեւով 'ի ձեռնի զբազմու-
մութեան բառարանաց այլեայլ աղգաց, և զգործս երևելի չափաբա-
նից և կշռախօսաց՝ ըստ երբեակ տեսութեանցս մասեալք 'ի քննու-
թիւնն նոցին և 'ի բացատրութիւնն : Կախ՝ ջանացաք գտանել զստու-
գարանութիւն նոցին ըստ այլեայլ աղգաց, մանաւանդ Յունաց և
Պարսկի՝ որք են սահմանակիցք մերումն աշխարհի : Եւ 'ի գտանել
մեր զիտոս նոյնանիւ և նոյնահնչիւն 'ի մեր և յայլ լեզուս, արձա
նայուցաք զերկուսին ևս 'ի ճակատու անդ՝ 'ի զբօսանս լեզուագի-
րաց : Անգէն որոշեցաք ևս 'ի ներքոյ զլինել նոցա Վշեռ կամ
Դարամ, Զար կամ Բնդունարան՝ ցամաքեղնաց և հեզանիւթոց, և
Աստարիսական չափ ըստ երկայնութեան : Երկրորդ՝ որոշեցաք զո-
րոշ նշանակութիւնն նոցին ըստ հասարակաց կարծեաց յայլեայլ

աղինս . վասն որոյ վերստին արձանացուցեալ զնոյն բառս 'ի գլուխ
Քացատրութեանն՝ եղաք առննթեր նոցա զնոյնանիշ բառս Եբրայեց-
ւոց, Յունաց, և Լատինացւոց հասարակօրէն . և առ նմին յաւելաք
կարգել զսահման կամ՝ զձիշդ նշանակութիւն նոցին ըստ հասարակ
կարծեաց կշռաբանից և չափախօսաց, և յաւելտ իմն ըստ մերումն
Շիրակացւոյ : Եւ ապա մանր քննութեամբ 'ի մէջ բերաք զայլեայլ
նշանակութիւնս նոցին : Երբորք՝ 'ի խնդիր եղեաք գտնուել զգործա-
ծութիւն նոցա 'ի Թարգմանութեան անդ յօտար լեզուաց, մանա-
ւանդ Եբրայեցւոց և Յունաց : Վասն որոյ բաղմապատիկ վկայու-
թեամբք Աճաշունչ գրոց ցուցաք զայլեայլ առումն նոցա՝ ըստ այլ
և այլ Եբրայական և Յունական բառից՝ որ 'ի Սուրբ գիրս : Արբ և
բոց 'ի քաջիկ արտայայտելոյ զմիտս հայկական բառիցն՝ բաղմօք ձեռն
տու լինին և Թարգմանեաց գրոց :

Աւրեք ուրեք ընդ չափս կարգեցաք և զհասարակ անօթս . զի
ամենայն ընդունարանք ընդ չափովք անկանին . Թող զի և Եպիփան
ընդ Չափս կարգէ զոմանս 'ի նոցանէ . որպէս զԲուռնն, զԵսան,
և այլն :

Չինի աւարտելոյ մեր զբացատրութիւն Չափուց և Կշռոց նախ
նեաց սովին օրինակաւ ըստ կարգի Այբեբեանից, յաւելաք զնեւ 'ի
վախճանի զարգի չափս և զկշիռս Գաղղիացւոց, վասն լինելոյ նոցա
սխտանի յոյժ, և ընդունելի այժմ՝ գողցես համօրէն Եւրոպացւոց :
Չի առանձին բանս 'ի մէջ առնուլ զչափուց և զկշռոց իւրաքանչիւր
ազգաց Եւրոպիոյ՝ արտաքոյ էր մերումն սահմանի : Սակայն զինի
Գաղղիական չափուց և կշռոց՝ 'ի շնորհս տաճկագէտ Հայկազանց
եղաք զգասակարգութիւն բառից երկոցունց ազգացս՝ ըստ իւրա-
քանչիւր Չափուց, Կշռոց, և Ասպարիսական Չափուց առանձինն :

Ահաւասիկ ճշգրիտ պատկեր առաջիկայ աշխատութիւն . միայն թէ նե-
րողամիտ գտեալ՝ սիրով ընկալցին և զայս ևս վաստակ մեր դուզ-
նաքեայ :

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΩΝ.

Ե Պ Ի Փ Ը Ն Ո Ի

ՅԵՂԵԳՈ ՁԸՓՈՒՅ ԵԻ ԿՇԽՈՅ: ⁽¹⁾

¹Εως ἐνταῦθα φιλοκαλώ-
τατε ἀρκεσθέντες τοῖς προ-
εξημένοις, ἅπασιν τὴν τῶν
ἐρμηνευτῶν ὑπόθεσιν ἐδηλώ-
σαμεν. εἴθ' ἐξῆς εἰς τὰ ἐ-
πίλοιπα καθῶς ⁽²⁾ ὑπευχό-
μεθα, σαῖς εὐχαῖς, ἀνθρω-
πε τοῦ Θεοῦ, τὸν νοῦν ἐπι-
δῶμεν, περὶ τῶν ἐν ταῖς θεί-
αις γραφαῖς σταθμῶν τε καὶ
μέτρων, καὶ ἀριθμῶν δηλώ-
σοντες, πόθεν ἕκαστον ὠνό-
μασται, καὶ τίνος ἕνεκα οὕ-
τως κέκληται, καὶ πόθεν
τὴν πρόφασιν τῆς ὀνομασίας
εἴληφε, καὶ τίς ἐκάστου του-

Յայս վայր՝ ուի բարե-
սէր, նախկին ածացելովքն
բաւականացեալ՝ ամենե-
ցուն զԹարգմանչացն ցու-
ցաք զպատմութիւն բանից.
արդ՝ յայսմհետէ՝ ի մնա-
ցեալն անդր, որպէս զի-
ջաք քումի խնդրուածոց՝
այրդ Ը.Ե, զմիտս դար-
ձուցուք, յաղագս որ
Ը.Ե.ցային գիրս կըռոյն և
Ձափոց և Թուոց ի դէմն
բերելով՝ եթէ ոչստ ուս-
տէք իւրաքանչիւրոցն ան-
ուանակոչութիւն, և վստն
էր այնպէս յորջորջին, և

(1) 'Ձգնդարձակ քննութիւն
Ձափոց և կըռոց Եպիփանու:

Թողուիք Պետաւրիսի:

(2) Թերևս ὑπεσχοմեժա.

Μέτρον οὖν ἐστὶ κόρος·
κεῖται δὲ ἐν τῷ κατὰ Λου-
κᾶν Ἐυαγγελίῳ, ὅθεν ὁ Σω-
τὴρ ἐπαίνει τὸν φρόνιμον οἰκο-
νόμον τὸν τοῖς χρεωφιλέταις,
ἀντὶ κόρων τοσούτων ἐν τοῖς
σφᾶν αὐτῶν χειρογράφοις το-
σούτων μεταγραψάμενον. ἀν-
τὶ δὲ τοσούτων βάτων ἐλαίου,
τοσαῦτα ποιήσαντα.

Ὀνόματα γὰρ εἰσι μέ-
τρων τὰδε, λεῖθεν, γόμορ,
βάτος, σάτον, μόδιος, κά-
μος, χοῖνιξ, ὕψι σεμιδά-
λεως, ὀράξ ἀλεύρου, ἀρτά-
βη, τρία μέτρα σεμιδάλεως,
τρία καὶ ἡμιονον χοιδοῦ, νέβελ
οἶνου, κόλλαθον, ἀλάβα-
στρον μύρου, καμψάκης ὕδα-
τος, κοτύλη ἐλαίου, κύα-
θος, μετρητὴς οἶνου, μετρη-
τὴς ἐλαίου, τρυβλίον, ξέ-
στης, ἀμφορεὺς, ἀπόρρυμα,
σαβιθά, ἴν, χοῦς, στάμνος
χρυσῇ, ἐν ᾗ ἀπέκειτο τὸ μάν-
να, μάρης, κύπρος, κογγιά-
ριον.

դաստի^Ր պատճառք անուշա-
նակոչութեանդ . և զի^Րնչ
իւրաքանչիւրնոցա հանգա-
մանք , և կշիւ , և զօրու-
թիւն :

Լճը՝ Կորոսն է չափ • և
գտանի՜լ՝ Լեռնաբանին ըստ
Ղ ուկասու • ուրանոր Փլըը
էին գովէ զիմաստուն տըն
տեան՝ որ փոխանակ այսչափ
ինչ Կորոսի , ետ պարտա-
պանացն այնչափ ինչ գրեւ
'ի ձեռագիրս իւրեանց • և
փոխան այնչափ Բատոսի
ձիթոյ՝ այսչափ ինչ գնեի (1) •

Իսկ անուանք Չափուցն
էն այսոքիկ : Դ եթէկ ,
Գոմոր , Բատոս , Սատոն ,
Սոգրոս , Կամոս (Կամ
Կաբոս) , Վինիկա , Իւփե
նաչոյ , Բուռն ալէր , Լը-
տաբէ , երեք Չափք նաչ-
ոյ , երեք Խանք նաչոյ ,
Էբէղգ ինւոյ , Սողղաթոն
Լըաբաստրոն (Կամ Ը իշ)
իւղոյ , Կամփսակ ջրոյ , Կու-
տիւղ իւղոյ , Կիւաթոս ,
Սետրէտէս գինւոյ , Սե-
տրէտէս իւղոյ , Տրիւբզինն ,
Վսեստ , Լմփորէս , Լ-
պորրիւմայ , Սաբիթա ,
Հին , Վուս , Ստամոս
(Կամ Սափոր) քաղի , յո-
րումկայր մանանայն , Սա-
րիս , Կիւպրոս , և Կոնգիա-
րինն :

$$(1) \quad \mathcal{L}_{\text{ML}} = d\mathcal{L} \cdot \gamma.$$

Εἴληπται τοίνυν ὁ κόρος ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς διαλέκτου, ὃς καλεῖται Χόρ. εἰσὶ δὲ μῶδοι λ'. Χόρ δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ βουνοῦ ὑποθέσεως. Χαρία γὰρ καλεῖται βουνός. βουνισθέντες δὲ καὶ οἱ τριάκοντα μῶδοι, ποιοῦσι φορτίον καμήλου.

Λεθέκ δὲ, ὡς ἐν τῷ Ὡσητῷ Προφήτῃ εἴρηται, ὅτι ἐμισθώσαμην ἑμαυτῷ λεθέκ κριθῶν, ἐν ἀντιγράφοις δὲ γόμορ κριθῶν, τὸ αὐτὸ εἰσὶ. δέκα γὰρ καὶ πέντε μῶδοι σημαίνονται οὗτοι. Λεθέκ δὲ κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων φωνὴν κέκληται, ὃ ἐστὶν ἔπαρμα, ἀπὸ τοῦ δύνασθαι τῷ νεανίᾳ ἐπαρθῆναι τοὺς δεκαπέντε μῶδους, καὶ ἐπιτεθεῖναι τῷ ὄνῳ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ γόμορ καλεῖται. δύο δὲ εἰσὶ γόμορ, μέγα καὶ μικρόν. ὦν τὸ μέγα ἰσόμετρόν ἐστὶ τῷ λεθέκ, δεκαπέντε καὶ αὐτὸ ὄν μῶδων. τὸ δὲ μικρόν δώδεκα βάθου⁽²⁾. καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς Ἑβραϊ-

ῤ'ρη' առեալ էղև Կո. րոսն յերրայական բարբառոյ, որ կոչի Վրա. և է չԽ'ոդ: Եւ Վրա կոչի 'ի նմանութենէ բլրոյ. քան զի Վարիա կոչեն զբարձր. և երեսուն Խ'ոդ բլրաձև զիզացեալ՝ առնէ բեռն մի ուղիս:

Իսկ Ղ եթէկ' որպէս 'ի մարգարէն Ոսէէ աօր, Թէ' Ս արձեցայ ինձ Ղ եթէկի գարւոյ, և յորինակս ինձ՝ Գոմորի գարւոյ⁽¹⁾, որ է նոյն. քանզի հնդե տասան Խ'ոդ նշանակեն այ գորիկ: Եւ Ղ եթէկ ըստ Երրայեցոց բարբառոյ կոչի, որ է Բարձր. վասն կարող լինելոյ երիտասարդի բառեալ զհնդե տասան Խ'ոդ, և զնել 'ի վերայ իւր: Սոյն սա և Գոմոր կոչի. և կրկին է Գոմոր՝ մեծ, և փոքր: Ս'եծն հաւասարաչափ է ընդ Ղ եթէկի. զի հնդե տասան Խ'ոդ է և նա. իսկ փոքրն երկուստան Բաթու: Եւ

(1) Ոս. Գ. 2. Երրայական բարբառն է * Եւ վարձեցայ զնա ինձ հնդե տասան արծաթոյ, և խօմեռի գարւոյ, և Ղ եթէկի գարւոյ ||: Յունականն է * Եւ վարձեցայ ինձ հնդե տասան արծաթոյ, և Գոմորի գարւոյ, և Եթէկի գինւոյ ||: Իսկ մերս * Եւ

վարձեցայ եւ հնդե տասան արծաթոյ, և Քոռի միոջ գարւոյ, և Մարու միոջ գինւոյ ||:

(2) Թերևս Բάθων. Ըստ Պէտառիսի խօմեռ. և Չօմեռ ալիւնալ չափք են առ Երրայեցիս, թէպէտ և Եօթանասունը հնդեպ երկուցունց ևս զնեն γόμορ, այն է՝ Գո-

δὲ τοῦ ὑπεργίνεσθαι τὸ τέ-
ταρτον τοῦ μοδίου. κέκληται
δὲ σάτα κατὰ τὴν αὐτὴν
διάλεκτον ἐκφωνούμενον, λῆ-
ψις, ἢ ἄρσις, ἀπὸ τοῦ τὸν
μετροῦντα ἔξει τινὶ τὸ μέ-
τρον λαμβάνειν τε, καὶ κου-
φίζειν.

Τοῦ δὲ μοδίου τὸ ὄνομα
διὰ πολλῆς ἀκριβείας ὑπὸ
τῶν Ἑβραίων εὐρέθην εἰκοσι-
δύο ξέστων ὑπάρχον, οὐχ
ἀπλῶς δὲ, οὐδ' ὡς ἔτυχεν,
ἀλλὰ διὰ πολλὴν ἀκρίβειαν.
ὁ γὰρ δίκαιος μόδιος, κα-
θὼς εἶωθεν ὁ νόμος λέγειν,
κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἅγιον ἐ-
μετρήθη. τὸ δὲ ἅγιον μέ-
τρον οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ
τὰ κβ'. ἔργα, ἃ ἐποίησεν ὁ
Θεὸς ἐν ταῖς ἑξ ἡμέραις τῆς
ἐβδομάδος.

Τῇ μὲν γὰρ πρώτῃ ἡμέρᾳ
ἐποίησε τοὺς ἀνωτέρους οὐ-
ρανούς, τὴν γῆν, τὰ ὕδατα.
ἑξ ὧν στοιχείων, καὶ κρύ-
σταλλος, καὶ χάλαζα, καὶ
παγετοὶ, καὶ δρόσος, τὰ
πνεύματα τὰ λειτουργοῦντα
ἐνώπιον αὐτοῦ, ἃ τινὰ ἐστι
τάδε, Ἀγγελοι πρὸ προσώ-

ἡνιω φωνηορηθι: Իսկ Սատա
լստ նոյն երրայական բար-
բառոյ նշանակէ ասոր
կամ բարձրոյն. Իբր զի՝ որ
չափէն, սովոր է ասունը,
կամ բառնալ զչափ ինչ:

Իսկ անունս Սոր՝ բա-
ղուն՝ ճշդութեամբ յԵր-
րայեցւոց անտի գտանի
չափ քսանւերկու Բսեւ-
տաց. ոչ վայրապար, և
կամ անխորհուրդ, այլ՝
բաղուն՝ ճշդութեամբ:
Բանզի Սոր արդար՝ որ-
պէս սովորութիւն է () ի-
նացն ասել, ըստ Սրբու-
թեանն չափու չափեալ լի-
նէր. Իսկ Սրբութեանն
չափ ոչ այլ ինչ է, բայց
իբր գործքն՝ զորս արար
Ըժ՝ ի վեցեակ աւուրս
Ը արաթուն: (1)

Բանզի յառաջնունն ա-
ւուրարար զվերին երկինս,
զերկիր, և զջուրս. և ի
տարերց աստի՝ զսառն,
զկարկուտ, զեղեամն, և
զցող: Եւ զհոգիսն պաշ-
տօնեայս առաջի նորա, որք
են այսոքիկ. Հրեշտակք
յանդիման երեսաց նորա,

(1) Չյետադայ բանոյ Եպի-
փանու երկրորդէ և Իսիդորոս՝ ա-
ռեալ ի նմանէ. Թէպէտև Պետա-
ւիոս աւելորդ ինչ համարի զնո-

սա. և ասէ ևս, Թէ մարթ էր Եպի-
փանու զանց առնել զնոքոք: Մերս
Անանիա Շիրակացի զկարեորսն
միայն ընկալաւ ի նոցանէ:

Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰς θαλάσσας, τοὺς ποταμοὺς, τὰς πηγὰς, καὶ λίμνας, τὰ σπέρματα τοῦ σπόρου, τὰ βλαστήματα, τὰ ξύλα τὰ κάρπιμά τε, καὶ ἄκαρπα, τοὺς δρυμοὺς. ταῦτα τὰ τέσσαρα ἔργα τὰ μέγιστα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

Եւ յաւուրն երրորդի
գծովս, զգետս, զաղբէլս,
և զլիճս. զսերմանս սեր-
մանելոյ, զբոյսս, զտունկս
սպաղաքեր և զանստուղ,
և զանտառս: Օ այսոսիկ
զորեալն մեծամեծ գործս
արար Բ. թ. յաւուրն եր-
րորդի:

Τῇ δὲ τετάρτῃ τὸν ἥλιον,
τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας.
ταῦτα τὰ τρία ἔργα τὰ με-
γάλα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ
τετάρτῃ ἡμέρᾳ.

Նորընտրեալ զարե-
գակն, զլուսին, և զաս-
տեղս : Օպստսիկ երե-
սին մեծամեծ գործս արար
Ը. ճառուրն Նորընտրի :

9
 ըորդուամս (Յրինաց, Վիե-
 սու (1), Յեսուայ որդւոյ
 Նաւեայ, Վիովմ, Յովսայ,
 Վիաստիթիմ, Վաստաւո-
 րաց, Վիարուծ, Տուու-
 թայ. Սփեբտեղիմ, Սաղ-
 մոսարան. Վեբրիյամիմ,
 առաջին Ս'նացորդաց. Վե-
 բրիյամիմ, Ս'նացորդաց
 երկրորդ: Վեմուէլ, թա-
 փաւորուծեանց առաջին.
 Վաղուդեմուէլ, թափա-
 ւորուծեանց երկրորդ.
 Վամաղաքի, թափաւորու-
 թեանց երրորդ. Վամաղա-
 քի, թափաւորուծեանց
 չորրորդ. Վամալուլթ, Լ-
 աւկաց. Վեկովէղէթ,
 Լեղէսիաստէս. Սեբասի-
 սիմ, Լըդ երգոյ. Վա-
 թարիասարա, երկոտասան
 Ս'արգարէք. Վիսայիու,
 Լասայեայ մարգարէի, Վի-
 երեմիու, Լըեմիայ. Վիե-
 զէկիէլ, Լեզէկիէլ. Վի-
 դանիէլ, Վանիէլ. Վի-
 դեսդրայ, Լըդասայ առա-
 ջին. Վիդդեսդրայ, Լը-
 րասայ երկրորդ. Վեսթեր,
 Լսթերայ. Լստըիկքսան
 և եօթն գիրք՝ համարեալ
 լինին ինչ ըստ թուոյ տառից
 Լ'էփաբետացն, վասն զի
 հինգ տառք 'ի նոցանէ

2

ἐστὶ δὲ ἑβδομικονταδύο ξέ-
σταν. ἐκ πολλῆς δὲ ἀκρι-
βείας καὶ τοῦτο οὕτως συν-
ήχθη. ἑβδομικονταδύο ἄν-
δρες τότε τὸν πῦργον ᾠκοδό-
μουν, ὅτε καὶ εἰς ἑβδομικ-
ονταδύο γλαύσσας ἐκ μιᾶς
συνεσχέθησαν. ὅθεν καὶ μέ-
ροπες ἐκλήθησαν εἰς τὴν με-
μερισμένην φωνήν. τὸ δ' αὐτὸ
(τὸ) μέτρον καὶ ὁ μετρήτης
ἔχει, κατὰ τὸ μέτρον τὸ
ἅγιον.

Τρία μέτρα σειμιάδων,
 ἃ τοῖς Ἀγγέλοις Ἀβραάμ
 τῇ Σάρρᾳ ἐτοιμάζειν προσ-
 ἔταπτεν, ἐξ ὧν μέτρων ἐγ-
 κρυφίαν ⁽¹⁾ ἄρτου γενέσθαι
 ἐνετείλατο. ταῦτα δὲ τὰ μέ-
 τρα ἕκαστον γόμορ ἐχώρει.

Τὸ δὲ γόμορ δέκατον ἦν
τοῦ μεγάλου μέτρου, τούτέ-
στι τῆς ἀρτάβης, ὃ γίνεται
ἐπτὰ ξέστων καὶ πέμπτον.

Τρία κανᾶ χονδριτῶν, ἔν-
θα εἰώθασι τότε ἀποτίθε-
σθαι τοὺς χονδρίτας. ἔστι
δὲ εἶδος ἄρτου εἰς δύο τε-
μνομένου.

նասուն և երկու Վսեստ
Բազում ճշգուծեսմբ և
սա այսպէս ունի : Եւթա-
նասուն և երկու արբ յայն-
ժամ զաշտարակն շինեցին,
յորժամ Եւթանասուն և
երկու լեզուս 'ի միոյ անտի
բաժանեցան. յորմէ և Սէ-
րոպէս կոչեցան վասն բա-
ժանման բարբառոյն :
Սոյն այս չափ՝ և Սէտրե-
տէս կոչի ըստ չափու Սըր-
բուծեան :

Իրեք չափք նահշոյ .
 զորս պատուիրեաց Բերա-
 չամ Սարայի պատրաստել
 վասն Հրեշտակաց . և հրա-
 մայեաց նովին չափովնկա-
 նակս առնել : Իւ այսօրիկ
 չափք մէջ մի հաւասար են
 Պոմորի (2) :

Իսկ Գոմոր (3) է տաս-
ներորդ դասն մեծի չա-
փուն, այսինքն է՝ Ար-
դուի. որ լինի եօթն Վը-
սեստ, և հինգ երորդ մասն
միայն Վսեստի:

Երեք խանք հաշոյ,
յորս սովորութիւն էր եր-
բեմն դնել զնկանակս, որ
էր տեսակ ինչ երկբաթին
հազի :

(1) $\Theta_{EPL} \in \gamma \chi \rho \iota \phi \acute{\iota} \alpha \varsigma \ \acute{\alpha} \rho \tau \omicron \upsilon .$

(2) Ճննդ. ԺԷ. 6. Ուր երբա-
յականն է Սատոն, և ոչ Գոմոր, և
ըստ Թարգմանչաց մերոց Գրիւ:
Սատոն ըստ Պետաւիոսի է երես,

Ներորդ մասն Քոռի, և Գոմոր՝
Հարիւրերորդ :

(3) Գոմորը մեծ ըստ Պէտաւ-
ւիտաի է նոյն ընդ Քրուի կամ ընդ
Խոմէաի. իսկ փոքրն ընդ Ղօմէ-

Νέβελ οἴνου, ὅπερ ἐστὶ μέτρον ξέστων ρν'.

Τὸ σάτον νς'. ξέστων ὑπάρχει.

Ἀλάβαστρον μύρου, βικίον μὲν ἐστὶν ὕλινον, χωροῦν λίτραν ἐλαίου (2) τὸ δὲ μέτρον ἐστὶ ξέστου τὸ ἡμισυ. ἀλάβαστρον δὲ κέκληται διὰ τὸ εὐθρυπτον.

Καμψάκης ὕδατος, ιβ'. ξέστων ὕδατος ἐστὶ τὸ μέτρον. ὁ δὲ τῷ Ἡλίᾳ ἐτοιμασθεὶς καμψάκης, τεσσάρων ἐστὶ ξέστων.

Ἐστὶ τὸ μέτρον κοτύλη, ἡμισυ ξέστου ὑπάρχει. κέκληται δὲ κοτύλη ἀπὸ τοῦ τὸν ξέστην εἰς δύο κόπτεσθαι.

Κύαθος ἐστὶν ἕκτον ξέστου. μεδεκάθ δὲ λέγει τοὺς κυάθους ἢ γραφή. τὰ δὲ μασμαρῶθ λέγει τοὺς διῦλιστῆρας, οὓς καὶ ἡθμοὺς καλοῦμεν. τῷ αὐτῷ δὲ ὀνόματι ἀμφότερα κέχρηται, ἐπεὶ καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσι.

Τρυβλίον, ὀφόβαφον ἐστὶ τὴν πλάσιν, ἥτοι παροφίς,

Ἰερμῆς ἡρμῆς, ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς (1). ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

(1) Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

(2) Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς.

(3) ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

(4) Ἰωαννῶν ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς. ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς ἡρμῆς.

ἡμισυ δὲ ξέστου τὸ μέτρον
ἔχει.

Ξέστης ὁ Ἀλεξανδρινὸς
 δύο λιτρῶν φέρει ὀλκὴν ἐν
 τῷ ἐλαίῳ.

Ἀπόρρημα δὲ παρὰ μέ-
ροις Θεβαίους μετρεῖται. ἡ-
μισυ γὰρ τοῦ Σαΐτου ἐστίν.
ὁ δὲ ἀληθινὸς Σαΐτης ξέστων
ἐστὶν κβ'.

Σαβιθά, τοῦτο Συριατικὸν ἐστὶ τὸ ὄνομα, ὃ ἐρμηνεύεται ληνιαῖον⁽¹⁾ ἄντλημα, παρὰ Ἀσκαλωνίταις ξέστων κβ.

Ἰν, τὸ Ἰν μέγα ξέστων
ἐστὶ ἰή. τὸ δὲ ἅγιον Ἰν ξέ-
στων θ'.

Χοῦς ἐστὶ ξέστων ἡ. τὸ
δὲ καλούμενον ἄγιον, ξέστων
ς', ὃ ἐστὶ δωδέκατον μετρή-
του.

Τάλαντον ἐστὶ τὸ ὑπερ-
βάλλον πᾶν σταθμώμενον
μέτρον, κατὰ δὲ τὸν ληρισ-
μὸν ⁽³⁾ ρκέ. λιτρῶν ὑπάρ-
χει.

Ἐξ λεπτὰ ταλάντου, ἐπ-
τὰ ἀσσάρια. τὰ δὲ ἑπτὰ
λεπτὰ τῶν ἀσσαρίων ρ. ὑ-
πάρχει δηνάρια.

(1) Φώρως ἐ λβελ λημενιαίον.

(2) Աստանօր՝ մինչև է աւար
տեալ Եպիփանուս զբան Չափուցն,
սկսանի խօսել յաղաքս Կշռոց :

(3) *Θερμὸν λιπρισμόν.*

բութիւն . և ունի զլայի կէտ
Վսեւսի :

Քսենոս ըստ Աղեքսան
դրացւոց ունի զկշիռ եր-
կուց 1 տերաց իւղոյ :

Այսպիսով իմաց չափ է միայն առ լիճքայեցիս . և է կէս Սայիտ : Իսկ Սայիտն ճմարիտ՝ է իբ՝ Վսեստ :

Սաբիթա . է սա բառ
Լսորուոց , և թարգմանի
չափ հիշանի . և է իբր Վսեստ
առ Լսկաղզնացիս :

Նին, Նին մեծ է թիւ
 Վսեւտ, իսկ Նինն սրբու
 թեան՝ թ Վսեւտ :

Վրաստան է չ՝ Վրաստան,
խսկ որ կոչին Սրբույթեան՝
չ՝ Վրաստան. որ է երկու-
տասաներորդ մասն Սե-
պրեմեմի (2) :

Տաղանդն է մեծադույն
քան զամենայն չափս կըշ-
ռոյց, և ըստ կըշռոյ] տեր,
է ճիշէ] խոր :

Որ էջ ի Եփեսոն Տաղան-
դի է Եփեսոն Լսասիրին .
Ե Եփեսոն ի Եփեսոն Լսա-
սիրին ազ է Ճ ի Ենար ⁽⁴⁾ :

(4) Յայտ բան Եպիփանուս այն չափ մթուծիւն նշմարէ Պետաւրոս, մինչև աղաղակել. Աստուծոյն շնորհս մատուցանելի, Եթէ որ ծանուցանէր ինձ զմիտս բանիցդ այն

Ὁ ἀργυροῦς δὲ ἐτυπώθη ἀπ' ἀρχῆς τὸ νόμισμα, ἐκ δὲ τῶν ἀσσαρίων τοῦτο ἐτυπώθη. φασὶ δὲ τὸν Ἀβραάμ εἰς τὴν Χαναanaίαν τὸν τύπον ἐννοοῦν.

Τοῦ δὲ ταλάντου τῶν ρκέ. λίτρα μία. ἡ δὲ λύτρα δεκαδύο οὐγγίαι ὑπάρχει. ἡ δὲ οὐγγία ἔχει στατηράς δύο.

Ὁ δὲ στατήρ ἡμισυ μὲν οὐγγίας, ἔχων δὲ δίδραγμα.

(Περὶ σίμου) σίκλος, ὃ λέγεται καὶ κοδράντης, τέταρτον μὲν ἐστὶ τῆς οὐγγίας, ἡμισυ δὲ τοῦ στατηρός, δύο δραγμάς ἔχον. τῆς γὰρ οὐγγίας ἦν ἡ δραγμή.

Ἐκαλεῖτο δὲ ὀλκή ἡ δραγμή τοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ τῷ σίκλῳ τῷ σταθμίζοντι κατὰ καιρὸν τὴν τρίχα τοῦ Ἀβεσαλώμ, ὅτε ἐκούρευετο, ὀλκήν ἔχουσαν ρκέ. σίκλων,

ἡμεῖς δὲ ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

(1) ὡς ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

(2) ὡς ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

(3) ὡς ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

Ὁ ἀργυροῦς δὲ ἐτυπώθη ἀπ' ἀρχῆς τὸ νόμισμα, ἐκ δὲ τῶν ἀσσαρίων τοῦτο ἐτυπώθη. φασὶ δὲ τὸν Ἀβραάμ εἰς τὴν Χαναanaίαν τὸν τύπον ἐννοοῦν.

Τοῦ δὲ ταλάντου τῶν ρκέ. λίτρα μία. ἡ δὲ λύτρα δεκαδύο οὐγγίαι ὑπάρχει. ἡ δὲ οὐγγία ἔχει στατηράς δύο.

Ὁ δὲ στατήρ ἡμισυ μὲν οὐγγίας, ἔχων δὲ δίδραγμα.

(Περὶ σίμου) σίκλος, ὃ λέγεται καὶ κοδράντης, τέταρτον μὲν ἐστὶ τῆς οὐγγίας, ἡμισυ δὲ τοῦ στατηρός, δύο δραγμάς ἔχον. τῆς γὰρ οὐγγίας ἦν ἡ δραγμή.

Ἐκαλεῖτο δὲ ὀλκή ἡ δραγμή τοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ τῷ σίκλῳ τῷ σταθμίζοντι κατὰ καιρὸν τὴν τρίχα τοῦ Ἀβεσαλώμ, ὅτε ἐκούρευετο, ὀλκήν ἔχουσαν ρκέ. σίκλων,

ἡμεῖς δὲ ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς. ὡς δὲ ἡμεῖς ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

πρὸς εὐφρασίαν ἐχαρίζοντο,
ὃ ἑρμηνεύεται συνημμένον,
ἢ συνεστραμμένον.

Ἰβάν ἀγαθὰ παῖδιν
ἔχουσιν ἢ ὑπερβολὰς γούρω.
Ἰουδαῖοις ἀποφρογέων
Ἰουδαῖοις. ἢ Ἰουδαῖοις.
ἢ Ἰουδαῖοις.

Τ Ε Λ Ο Σ .

Ἰ. Ἰ. Ἰ. Ἰ.

ԼԵՆԻՆԻՅ ՇԻՐԱԿՈՒՆՈՅ

Հ Ա Մ Ա Ր Ո Ղ Ի

ՅԵՂԵԳՍ ԿՇՌՈՅՆ ԵՒ ՉԵՓՈՒՅ ⁽¹⁾

Յ Ա Ղ Ա Գ Ս Կ Շ Ռ Ո Յ

Յաղագս Լսասիրենի ⁽²⁾, Ղէպարենի ⁽³⁾, և Ղանգի ⁽⁴⁾ :

Կշիւ թղարեհատաց կոչի Լսասիրին . ⁽⁵⁾ իսկ ըստ
հէլլենականին Ղէպտոն ⁽⁶⁾ կոչի . բայց ըստ Եբրայեց .

(1) Յեօթանց անտի օրինակաց Չափուց և Կշուոց Շիրակացւոյն՝ զորս ունիմք առ մեզ, Թ. օրինակն ունի զայս վերնագիր սխալագիր. Անիայ Շիւրոյն համարդի վասն Կշուոցն : Որ և զկնի Կշուոցն յարէ զՉափս՝ առանց երկրորդելոյ զանուն հէլլենական, եղեալ առանձին վերնագիր այսպէս . Յաղագս Չափոց : Կշուպէս և Թ. օրինակն ունի զնոյն վերնագիր, բայց ուղղագոյն ևս՝ այսպէս . Անիայ Շիրակուոյն համարդի վասն Կշուոցն : Իսկ այլք են անվերնագիր : Թ. և Թ. որք ոչ ունին զՉափս, զկնի Կշուոց զնեն և յաւերուած ինչ, որպէս կարծեմք՝ արարեալ ի յեանոց : Կոյնպէս ունի և Թ. իսկ Թ. և Ե. յառաջ քան զԿշիւս և զՉափս զնեն և զԱսպարի

սական Չափս Խորենացւոյն , սովին վերնագրով . Յաղագս ընթացից արեգակն, և համարոյ Չափոցն : Մէք զԹ. օրինակն զնեմք աստանօր՝ ուղղագրեալ զայն բաղդատու թեամբ այլոց օրինակաց, և մեկնաբանեալ հանգերձ համարում ծանօթութեամբք :

(2) Թ. Ասարիոնի . Թ. Ասարոնի . Թ. Ասարիոնին :

(3) Թ. Ղբտոնի . Թ. Ղիփտոնի . Թ. Ղիբտոն :

(4) Թ. Ղանգի :

(5) Յոյն ἀσπαρίον . Թ. և Է. Ասարիոն . Թ. Ասարոն . Թ. Ասարիոն :

(6) Յոյն ἀσπάρην, որ նշանակէ բնին, լւմայ, նախաբանիք, քանգ, գլխի, խերեւ, և այլն : Թ. Ղիբտոն . Թ. և Թ. Ղիփտոն :

ւոյն ⁽¹⁾ Կուազուլթին, որ է Լնօսր. և ըստ հայումնս
կոչի Ղանգ ⁽²⁾ :

Յաղագս Փշի :

Լին ք Ղարեհատաց ըստ Պարսկական լեզուի կո-
չի Փշիտ ⁽³⁾ :

Յաղագս Կերաբի :

Լին ք Ղարեհատաց լինի միոյ Կերաաի ⁽⁴⁾ կշիռ :

Յաղագս Սենգի ⁽⁵⁾ :

Լին ք Կերատաց կոչի Սինգ ⁽⁶⁾ :

Յաղագս Գրամարի :

Լին ք Կերատաց լինի Գրամար ⁽⁷⁾ մի :

Յաղագս Տրմի ⁽⁸⁾ :

Լին ք Կերատաց լինի Տրմիս ⁽⁹⁾ մի :

(1) Մարիանոս Յնեան 'ի դերս
Չափուց և կշռոց համարի, թէ
բառս Ասորիս ելանէ յԵբրայա-
կան բառէս Ղաթիթի, որ նշանա-
կէ քանէրորդ. և է ևս անուն չա-
փոյ. և թէ յԱսորիոնէ ծագեալ
իցէ Լատին բառս Assis կամ As-
sarium, որ է տասներորդ մասն
Դենարի ըստ Հռովմայեցոց :
Թերեւս զայսնուազուլթին կշռոյ
ակնարկէ Շիրակացին՝ յոսելն ըղ-
Ասորիոն նաւաւթիւն կամ աւեր
ըստ Եբրայեցոց :

(2) Պարսկերէն Տան, կամ Տանգ,
և 'ի մէջ Դանգ կամ Դանի :

(3) Պարսկերէն Փէշի, կամ

Փէշիք : ան. Փշիկ. ք. Փշի :
Երկոքին ևս վերստիք գրչի. զի
այս բառ յԱզղական հոլով է
Փշիք, և 'ի Սեռականն Փշի :

(4) Կերատ՝ Յոյն κεραιον, և
Պարսկերէն Ղերաթ. և նշանա-
կէ ելնիւր կամ երիւ ելնի :

(5) ան. Սինգի. ք. Սիգի :

(6) Պարսկերէն Սէնգի է անուն
կշռոյ : ան. Սինգ. ք. Սիգ. որ-
պէս և 'ի լուսանցս Սիգ :

(7) Յոյն γράμμαριον. ան.
Գրար. ք. Գրամարի :

(8) ան. Տրմի :

(9) Պարսկերէն Թերմի : ք.
Տրմի. ք. Տրմիս :

Յաշագ* Սեմի (1):

Արև ժբ Կերտաց լինի Սիմէս (2) մի:

Յաշագ* Դահեհանի:

Արև իբ Կերտաց լինի Դահեհան (3) մի:
 Այլ մանր բաժանեալ զԴահեհանն՝ լինի Սիմէս թ,
 Տրմէս ք, Գրամար (4) ք, Սինգ (5) ք, Կերտ իբ,
 Փշիտ (6) լթ, Դանգ իթ, և Գարեհատ (7) զք:

Յաշագ* Սարբի և Դարմէի:

Արև Սիմիսի և Գրամարի (8) կոչի ըստ Լբրայեց-
 ւոցն Սատեր (9). և ըստ Հեղենականնն Որդոս (10). և
 ըստ Եգիպտացւոց Քաղկոս (11). վասն զի Լ. ղեքսան-
 դրացիք զԼ. րծաթն (12) Քաղկիմա (13) կոչեն: Այլ ըստ
 հասարակաց խօսից կոչի Դարաքմէ (14): Որ է թ մասն
 Ունկոյ (15): Իսկ ըստ Հռովմայեցւոցն Կապետոն (16) կո-
 չի. վասն զի Կապու (17) Գլուխ ըի. քանզի Լ. ւոս-
 րոս կայսր եղ հարկս ըստ գլխոյ Դարաքմէ մի (18):

(1) Ծ. Սիմիսի:

(2) Լատին Semis.

(3) Պարսկերէն Տէհէմի:

(4) ք. Գրամարտ:

(5) Ծ. և ք. Սինկ:

(6) ք. Բշիտ:

(7) Ծ. և ք. Գարեհատ:

(8) ք. ունի. Աշիւ ք Գրա-
 մարի:

(9) Սատեր է բառ Լատին sta-
 ter, և Յոյն στατήρ. իսկ Եբ-
 րայեցերէն կոչի Շիֆէլ, այն է՝
 Սիֆէլ:

(10) Յոյն όβολός, որ է Գանգ:

(11) Յոյն χαλκός, Պէնի:

(12) Օրը և է դրամ:

(13) Յոյն χαλκίνα, Պէնի:

(14) Յոյն δραχμή, Դրամ կամ
 Տրամ:

(15) Ծ. և ք. Կոնկոյ:

(16) Լատին բառն է caputem,
 գլխոյ (իմա հարկ գլխոյ, կամ
 Գլխահարկ): Ծ. և ք. Կապի-
 տոն. ք. Կապետոն:

(17) Պարտ է լինել Կապետ,
 զի Լատինն է caput, գլուխ:

(18) Թերևս իմանայ զԵրկդրա-
 մեանն՝ զոր սահանքէն ի Պէտ-
 րոսէ հարկահանք կայսեր, որ
 պէս կարծեն ոմանք:

Յաղագս Սէշ ⁽¹⁾ և Սէր :

Երև Ղաֆեկանի և Սիմեոն ⁽²⁾ կոչի ըստ Երբայեց-
ւոցն Սիկզ ⁽³⁾ . և ըստ Հելլենականին Սէտ ⁽⁴⁾ . և ըստ
Հռովմայեցւոցն Սէզիարիս ⁽⁵⁾ . և ըստ Հայոց Փորշէ
⁽⁶⁾ : Որ է չէ մասն Ունկոյ . և ունի լի կերատաց կշիւ :

Յաղագս Ունկոյ ⁽⁷⁾ :

Երև չէ Ղաֆեկանի լինի Ունկի ⁽⁸⁾ մի :
Եւ մանր բաժանելով զՈւնկին՝ լինի Սիկզ չէ, Ղա-
ֆեկան չէ, Սատեր չէ, Սիմէս ժիւ, Տրմէս ժիւ, Ղա-
մար ի չէ, Սինգ լիւ, Կերատ ճիւ, Փշիտ ճիւ, Ղանգ
մճը, և Ղարեհատ չիւ :

Յաղագս Լիւ :

Երև ժիւ Ունկոյ կոչի Լիւ ⁽⁹⁾ . և Թարգմանի ըստ
Հռովմայեցւոց լեզուին Հարթութիւն . բայց անուա-
նի յամենայն լեզուաց Լիւ ⁽¹⁰⁾ :

Եւ մանր բաժանեալ լիւ իւրն՝ լինի Ունկի ժիւ, Սիկզ
իւ, Ղաֆեկան չիւ, Սատեր չիւ, Սիմէս ճիւ, Տրմէս
մճը, Ղարամար մճը, Սինգ չիւ, Կերատ չիւ, Փշիտ
սճիւ, Ղանգ չիւ, և Ղարեհատ չիւ :

Յաղագս Սիւսի :

Սիւսն ըստ Իտալացւոցն իւր Ունկեաց կշիւ է . որ

(1) Բ. Սիկզի :

(2) Բ. Ղաֆեկանի և կիւոյ :

(3) Երբայեցերէն Շիքի : Ի .
Սիկզ . Բ . Սիկզ . Գ . Սիկզ :

(4) Թերևս 'ի բառէս μετρον ,
չիւ :

(5) Լատին milliarenis կամ mil-
lenarius , Յոյն μελιάρειον , և
լատին (մասն) :

(6) 'Նշանակութիւն այս բա-

ռի անծանօթ է մեզ, ղի չգտա-
նեմք այլուր :

(7) Բ. Ունկոյ . Գ . Սիկոյ :

(8) Լատին uncia , և Յոյն ογγ-

γία . Գ . Նուկի :

(9) Յոյն λίτρα , Լատին libra ,
որ նշանակէ կշիւ , և անուարա-

կանութիւն , և ևարթութիւն : Ի .
Լիտր . Բ . Լտերն :

(10) Այս բառ գրեթէ զնոյն

լինի քի իտր և կէս ⁽¹⁾, և քի Ունկի. և ըստ Եբրայեց-
ւոց Սահան Լըծաթի Թարգմանի ⁽²⁾. և ըստ Եբրայեց-
ւոց քի իտր և կէս ⁽³⁾:

Յաղագս Եռօմայի:

Եռօմայ ⁽⁴⁾ ըստ Հռովմայեցւոցն Ղաճեկան ան-
ուանի. վասն զի Եռօմայ ⁽⁵⁾ անուն էր Թագաւորի,
և ըստ Իւրուժ անուանն Եռօմայ անուանեաց ⁽⁶⁾:

Յաղագս Կենդինարի:

Կենդինարն քի իտր է. և անուանեցաւ ըստ Հռով-
մայեցւոց լեզուին ⁽⁷⁾. զի Կենդու ⁽⁸⁾ քի լի. և է Կեն-
դինարն ⁽⁹⁾ ըմ Ղաճեկան:

Եւ մանր բաժանելով զԿենդինարն ⁽¹⁰⁾, լինի Ունկի
նոմ, Սիկզ Խալ, Սատեր քո, Սիմէս Ժէն քի քի, Տրմէս
իւն քի, Ղարամար ին քի, Սինգ ին քի, Կերատ քի քի, Կընդ
փշիտ փշին, Ղանգ յիս քի, և Ղարեհատ քի քի:

Հնչուցն ունի յամենայն լեզուս՝
սակաւիկ ինչ տարբերութեամբ:

(1) ք. և ք. ունին միայն քի
Կտր:

(2) Միտս՝ Յոյն μνᾶ կամ
μνᾶς, և Եբրայեցերէն Մին կամ
Մանէ, որ և Թարգմանի մասն կամ
Քանգամ: Թերևս կամի ասել թէ
Միտան առ Եբրայեցիս նշանակե-
լմանն, կամ զպսջալի գումար
ինչ զբամոց:

(3) ք. ունի. ըստ Թեբայեց-
ւոց քի լտրք և կէս:

(4) Յոյն νόμισμα կամ νομ-
μα, և Լատին numisma կամ
nummus, Ղանէլու կամ Ղարմէլու
թէս:

(5) Պարտ է լինել Եռօմ ըստ
Եպիփանու. Լատին Numa, և
Յոյն Νομά. որ էր անուն երկ-
րորդ Թագաւորի նախին Հռով-
մայեցւոց՝ կոչեցեալ Եռօմ Պա-
րտի:

(6) Աստու զայս բան յեպե-
լանէ, որ ըստ Պետաւիտի չու-
նի ինչ հաստատութիւն:

(7) Լատին centinarius, հարիւ-
րեալ կամ հարիւրաւոր. Յոյն κεν-
τηνάριον.

(8) Լատին centum, հարիւր:
ն. Կենդիւ. ք. Կենդու:

(9) ն. Կենդարն. ք. Կենդի-
նուն:

(10) ն. զԿենդարն:

Յաղագս Ղարափ ⁽¹⁾ :

Ղարամ ըստ Պարսկական լեզուի անուանեցաւ ⁽²⁾ . և յարծաթ ոչ տպաւորեցաւ ⁽³⁾ . որ է ճ մասն ⁽⁴⁾ | տեր : Եւ Սատեր չէ Ղարամաց կշիւ ⁽⁵⁾ : Եւ Պայուանիկն ⁽⁶⁾ թ | իտր է . որ է ու Սատեր . որ լինի ն Ղարամակշիւ և թիւ ⁽⁷⁾ :

Յաղագս Տաղանդի :

Տաղանդն ⁽⁸⁾ ճիւղե | իտր է : Օսա թուողք Սոնադ ⁽⁹⁾ կոչեն :

Եւ մանր բաժանելով զՏաղանդն՝ լինի Ունկի ուշ, Սիկղ ց, Սատեր ժքն ⁽¹⁰⁾, Սիմէս ժքն, Տրմէս իէ ու, Ղարամար լիւն, Սինգ ծիւն, Կերատ բճճիւն, Փշիտ բճճիւն, Ղանգ չէ լիւն, Ղարեհատ լիւն չէ : Եւ լինի Տաղանդն Ղահեկան ք :

Յաղագս Վանքարի :

Վանքարն ⁽¹¹⁾ ճիւղ | իտր է ⁽¹²⁾ :

(1) Այս բառ հռոմէալ տրամ, տրամի՝ նշանակէ զկշիւ . իսկ տրամ, տրամայ՝ զգահեկան :

(2) Պարսկերէն Տէրէճ կամ Տէրէճէ :

(3) Գ. Արծաթ ոչ տպաւորեցաւ . անորինակն գործեաւ ունէր յարծաթն զպատրաստ :

(4) Բ. ճքն մասն | տեր :

(5) Բ. ունի . Սատերն ն Ղարամակշիւ է, և լի կուտ :

(6) Այս բառ անծանօթ է մեզ . թերեւ իցէ նուազական բառիս Պայուանի, որ է անի . և եգեալ փոխանակ գումարի ինչ գրամոց :

(7) Բ. չէ գրամակշիւ և թիւ : Գ. ն գրամի կշիւ և թիւ : Այլ ալս հատուած յաղագս տրամի՝ թուի մեզ լինել միջանկեալ ինչ, և կամ ի յեանոց մուծեալ ի բանս Շիւրակացւոյն :

(8) Յոյն τάλαντος . շոր եւ

բայեցիք կոչեն Քիտոս . յորմէ և ի մեզ Քանքար :

(9) Յոյն μονάς, μόναδος, Միան . Քիւն կամ Միան : ան . Մոնոթադ . Գ. Մոնակ :

(10) Յետագայքդ պակասին ի ան . մինչև ց Ղարեհատ :

(11) Եբրայեցերէն Քիտոս . զոր Յոյնք կոչեն τάλαντος . յորմէ ի մեզ Տաղանդ : Թարգմանիւք մեր ի հին Կտակարանս՝ ուր եբրայա կան բնագիրն է Քանքար, զնէն հանդէպ նորա Տաղանդ . իսկ ի հին և ի նոր Կտակի՝ ուր յու նական բնագիրն է Տաղանդ, զնէն Քանքար : Եւ զի կրկին բառք են առ մեզ, և ոչ միակ՝ ըստ Եբրա յեցւոց և Յունաց, նմին իրի և Շիրակացին առանձին կշիւ ընծայէ երկաքանիւր նոցա : Չորոց զքննութիւն տես յերկրսին բառք :

(12) ան . Աստանոր աւարտէ զբան

															Գանդ	1															
															Փշտ	1	2														
															Կերամ	1	1 1/2	3													
															Սինդ	1	1 1/3	2	4												
															Գրամար	1	4	5 1/3	8	16											
															Տրմէս	1	1 1/2	6	8	12	24										
															Սեմէս	1	1 1/3	2	8	10 2/3	16	52									
															Սամեր	1	1 1/2	2	5	12	16	24	48								
															Գահէ	1	1 1/2	2 1/4	5	4 1/2	18	24	56	72							
															Սեմէ	1	1 1/3	2	5	4	6	24	52	48	96						
															Ունկի	1	1 1/2	2	5	4 1/2	6	9	36	48	72	144					
															Լեար	1	4	6	8	12	18	24	56	144	192	288	576				
															Մհատ	1	12	48	72	96	144	216	288	432	1728	2504	5456	6912			
															Կէնդի	1	3 8/12	44	176	264	352	528	792	1056	1584	6336	8448	12672	25344		
															Տահ	1	27 3/11	100	1200	4800	7200	9600	14400	21600	28800	43200	172800	250400	545600	691200	
															Գան	1	1 1/4	54 1/11	125	1500	6000	9000	12000	18000	27000	56000	54000	216000	288000	432000	864000
1	1 13/12	1 19/50	57 7/11	138	1656	6624	9956	15248	19872	29808	59744	59616	238464	517952	476928	953856															

Եւ մանր բաժանեալ զՐանքարն՝ լինի Դասեկան
Թնջլիք⁽¹⁾, Սիմէս ժթնիչք, Տրմէս իթնիչք, Գրա-
մար քնիչքնիք, Սինգ քնիչքնիք, Կերատ քնիչքնիք,
Փշիտ քնիչքնիք, Դանգ քնիչքնիք, և Գարեհատ
թնիչքնիք:

Եւ հաւաքեալ զամենայն մասունս Վանքարի՝ լինի
Դասեկան քնիչք⁽²⁾:

Կշռոյն է ք. յաւելու. ճիշ Լիտր,
և քնիչքնիք, և ուրեքանիք:

(1) ք. Բիւր:

(2) Ետտանոր սաւարտին բանք
Կշռոյն ք. և ք. օրինակաց է Խա-
ք. յաւելու զյետագայ բանագ:
՝ Ունիկ, որ է Ունծայ. Կերատ,
որ է Գուտ. Սատեր, որ է Ժք
Կուտ. Լիտրայ, որ է Լաղարի-
կոն, հք Մթիալ. Գրամն Ժք
Կուտ է. Մթիալն իք Կուտ է.
Դասեկանն մի ոսկի է. որոյ Կշռն
յամենայն աղինս մի և նոյն է.
և թէ ուրեք գտանիցի պակաս,
արտաքոյ քանակի ոսկւոյն է. զոր
և գաղտ անուղղաբ արարեալ են:
Կուկին ք Դասեկան է. Լիտրն
Ժք Կուկի է, որ լինի հք Դա-
սեկան. Սատերն ք մասն է Կու-
կոյն. և Դասեկանն 'ի ք մասուն
բաժանեալ, և մի մասն պակա-
սեալ ք մասուն լինի Սատեր մի.
և Սիկզ չորրորդ մասն է Ուն-
կոյ, որ է Դասեկանի կիսոյ չա-
փով. Կենդինարն ճ Լիտր է, որ
է էքմ Դասեկան. Տաղանդն ճիւ-
Լիտր է, որ լինի թն Դասեկան:
Գրեցաւ Կշռոյն անուանքն, չափքն,
քանիքն, թիւքն, մասունքն, որ-
պիսու թիւքն, հանգամանքն:

Փասք արարչին ԱՅ ||: 'ի նոյն
ք. օրինակն գտանի և այլ յաւել-
ուած ինչ առանձին վերնագրով՝
այսպէս. ՝ Որպիսու թիւքն Կշռ-
ուոյ՝ որք յիշին 'ի Սուրբ գիրս,
պարզ մեկնութեամբ ստուգեալ:
Սիկզն և Երկդրամեանն և Դի-
գրաքմայն ք Դրամ են. և ք
Դրամն ի Դանկն է. և Դանկն
ք Գարեհատ է. և ք Դանկն
Դրամ մի է. և Դանկն ք Դրամ,
որ է Սիկզ մի. և Սիկզն Մնաս
մի է. Մնասն ճ Դրամ է. վաթ-
սուն Մնասն քանքար մի է, որ
է էքմ Դրամ. քանքարն և Տա-
ղանդն նոյն է. Սատերն ք Դրամ
է ||: Այլ միք զամենայն վրիպանս
գրչաց եօթնեցունց օրինակացդ
'ի հաշիւս անդ Կշռոյն Շիւրա-
կացւոյն ոչ կամեցաք մի ըստ միւ-
ջէն շանակել, իրեւ անօգուտ լինչ.
բայց դնեմք աստանօր զճիշդ ա-
ղիւսակ նոցա յօրինեալ 'ի մենջ
բաղդատութեամբ ամենայն օրի-
նակաց նորա. և այն՝ Արաբաց-
ւոյ թուանշանօր, 'ի գիրութիւն
հատարակաց: Այն զի հայկական
առաքիւքս կամ թուանշանօրս այլ
և այլ եղանակաւ գրեն զնոսա գրչ-
չաղիր օրինակք միր:

Յաղագս Վսեմքի :

Չափ առաջնորդ Չափուց Վսեմտ ⁽²⁾ . և այսպէս ամենայն լեզուք անուանեն ⁽³⁾ . բայց ըստ աշխարհաց աշխարհաց ⁽⁴⁾ այլ և այլ չափ է : Ըստ Լճեքսանդրացւոց և Իտալացւոց և Պոնտացւոց ք լ տերաց կշռորդ է . ըստ Կաստրացւոց իք Ունկեաց կշռորդ ⁽⁵⁾ . իսկ ՚ի Վիկոմիդիա ի Ունկեաց կշռորդ է : Բայց ըստ Հելլենականին Վսեմտն սակաւ ինչ պակաս է ՚ի ք լ տերաց կշռորդ ⁽⁶⁾ :

Յաղագս Կոտիւղի :

Կոտիւղ ⁽⁷⁾ կոչի Վսեմտին կէսն :

Յաղագս Տրեւղնի ⁽⁸⁾ և Պարապի :

Տրեւղոն ⁽⁹⁾ Սկաւառակ է բոլորակ և խոր . նոյն և Պարոպսիդոս ⁽¹⁰⁾ կոչի . և ունի կէս Վսեմտի :

- (1) Խ . Վսն Չափոց :
 (2) Յոյն ξέστης, Լատին Sextus, քերտրտ :
 (3) ք . և է . Վսեմտ ըստ ամենայն լեզուաց կոչի :
 (4) ք . և է . Ըստ դաւանութեան :
 (5) Խ . սխալագրութեամբ ունէր . Կաստրեիտն ք Եւրոպիայ Եւրոպիայ :
 (6) Ողջոյն այս հատուած յաղագս Վսեմքի բազմոք խաթարեալ

- էր ՚ի Խ . զոր մէջ ըստ կարի ջաշացաք ուղղագրել համեմատութեամբ ք . և է . օրինակաց :
 (7) Յոյն χοτύλη .
 (8) Խ . Տրեւղոնի :
 (9) Յոյն τρυβλίον, որ ըստ ճիշդ տառագարձութեան լինի Տրեւլիոն :
 (10) Յոյն παροΐς, παροΐδος . ՚ի Հայրումն դնի ՚ի սեռական հոլով : Խ . Պարապսիդոս :

Յաղագս Կաթնոսէ :

Չափ ժամ Վսեկստի կոչի Կաթնոս (1). որ է կէս Մոդոյ :

Յաղագս Լադրեմայի (2) :

Չափ ժամ Վսեկստի կոչի Լադրեմայ (3) ըստ թե-
բայեցւոց լեզուի . և է նոյնչափ կէս Մոդոյ :

Յաղագս Մոդոյ :

Չափ իբէ Վսեկստաց լինի Մոդ մի (4). որ կոչի Խոս-
տովանուծն ըստ իբէ Գլխաւորաց , և ըստ իբէ գրոց Կտա-
կարանաց , և ըստ իբէ գրոց Լաբուբենից Լաբոսյեցւոց .
զոր կոչեն չափ Սրբութեան (5) :

Յաղագս Գրեմի :

Չափ իբէ Վսեկստաց լինի Գրեմ մի (6). որ է նոյն-
չափ Մոդոյ :

Յաղագս Սաբեմայի (7) :

Չափ իբէ Վսեկստաց կոչի Սաբեմայ (8). որ է նոյն-
չափ Մոդոյ :

(1) Յոյն καίρος . Ըստ Թարգ-
մանչաց մերոց Կապիճ :

(2) Ծ . Վրկապկաւ ունի . Յա-
ղագս Խմայի :

(3) Յոյն ἀπὸρρημα, Ապրիմ-
կամ Ապրիմայ . ըստ այսմ է-
զտք մէք յօրինակիս՝ առեալ յԵ-
պիփանէ : Ծ . գարձեալ և աստ
վրկապկ կրճատումք ունի Եւիմայ :

(4) Յոյն μόδιος .

(5) Տես զանչափ ընդարձակու-
թիւն սոցին 'ի բանս Եպիփանու :

(6) Թեքիւս նոյն է ընդ Պարս-
կական բառիս Գաբի : Գ . և Է .
ուղղութեամբ ունին . Գրեմ Գ :

(7) Ծ . Սակխտարի :

(8) Յոյն σαβίμα . Ծ . Սակի-
տար : 'ի Գ . և 'ի Է . ունիմք Սայի-
խակ յԵպիփան՝ Սայիք կամ Սայի-
քիս , σαβίτης , և Սաբեմա : Ոչ գի-
տեմք , թէ Սաբեմայն Ծ . օրինակին՝
ոյր 'ի սոցանէ իցէ ազաւաղու-
թիւն : Մէք յօրինակիս զՍա-
բեմայն ընտրեցաք զնեւ :

Յաղագս Սարի :

Չափ ծ Վսեփսի լինի Սար մի ⁽¹⁾ . և ըստ Հեւլէնականին Սատոն ⁽²⁾ կոչի . զոր կոչէն չափ Հնձանի :

Յաղագս Արդուի :

Չափ հք Վսեփսայ լինի Արդու մի ⁽³⁾ . և ըստ Հեւլէնականին Արտաբոս կոչի . բայց եղաւ յԱգիստացւոցն Որմոբ ⁽⁴⁾ , որ է Բարեփողով . և Աբրայեցեք վարին նովին չափով յԱգիստացւոց առեալ :

Յաղագս Վրոնի :

Չափ նիձ Վսեփսի լինի Վրոն մի . և կոչի Աբրայեցւոցն և Ասորւոց՝ ՚ի Հայոց առեալ ⁽⁵⁾ . և է ին Սողոյ չափ : Եւ Վրոն ըստ Հեւլէնականին Սորոս ⁽⁶⁾ լի . և է նոյն չափ ին Սողոյ . որ ունի նիձ Վսեփս ⁽⁷⁾ :

Յաղագս Արտաբոսի :

Արտաբոս ⁽⁸⁾ չափ է գինւոյ արկանելոյ յապակիս . և կոչի ըստ Արտաբոսացւոց լեզուի Անդրաբոս ⁽⁹⁾ . գիւնէհան է երկայնադաստակ , որպէս զՂաշակ , վասն ՚ի խորութենէ կարասոյն զգինի հանելոյ ⁽¹⁰⁾ :

(1) Յոյն μέτρον ըստ Պոնտացւոց :

(2) Յոյն σάτον .

(3) Արդու նոյն է ընդ Յուսականիս ἀρτάβη , որ ըստ ճիշդ տառադարձութեան լինի ՚ի մեղ Արտաբէ կամ Արտաբ . Թէպէտեւ ն . կոչէ զայն ըստ Հեւլէնականին Արտաբոս : ք . և է . ունին Արտաբ :

(4) Որմոբ Թերևս իցէ μέροϋ Արտաբոսն . բայց Մէրոլոյ կամ

Մէրոլոյ ըստ Եպիփանոս , և ըստ մերումս Եղեղայ՝ նշանակէ Բաշանա :

(5) Եբրայեցերէն ֆոս :

(6) Յոյն χορός .

(7) ք . և է . աստանոր աւարտեն զբան Չափուց :

(8) Յոյն κύβδος . Ըստ Թարգմանչաց մերոց՝ ճաշակ :

(9) Յոյն ἀνταρτίον .

(10) Աղջոյն հատուածդ յաղագս Արտաբոսի կարի իմն աղաւաղեալ

Յաղագս Կարամարէիւնի և Սամարովնայ :

Կարամարէիւնիւթ ⁽¹⁾ և Սամարովթ ⁽²⁾ 'ի գրոց Լք-
րայականաց ոչ է թարգմանեալ ⁽³⁾ . արդ՝ ո՛ր գտանի-
ցես զայս անուանս : Կիտասջիւր , էթէ Կարամարէ-
իւնիւթն ի մպելի ⁽⁴⁾ ասի . և Սամարովթն Ղաշակ՝ որով
զգինին չանեն ⁽⁵⁾ :

էր 'ի ան . մէք այդչափ միայն կա-
րացաք ուղղագրել՝ առ 'ի չգոյէ
ընտիր օրինակի :

(1) Այս բառ ընդ վերնագրի
իւրումն թուի , թէ ունի լինել
Մէրէիւն ըստ յունականին Եպի-
փանուc μετεκωδ .

(2) Յոյն μαρμαρὸς ըստ Եպի-
փանուc : Այսպէս է և Երեմ .
ճք . 19 . 'ի յունական օրինակն
Քսենաոսի . ուր 'ի մեզ դնի Ա-
մասարաիւնի :

(3) Չի տառադարձութեամբ
միայն եղեալ են զերկոսին բառադ :

(4) Մէրէիւնի կամ Մէրէիւնի
ըստ Եպիփանուc , և ըստ Մէհն-
չաց՝ նշանակէ Գինէհան կամ Ճա-
շակ :

(5) Աստանօր յաւարտ Չա-
փուցս յաւերու գրին կամ գա-
ղափարոյն ան . օրինակին . * Օրի-
նակս խիստ ծուռ էր , թողու-
թիւն արեք վասն Տեառն || :
Չնոյն թողութիւն և մէք համար
ձակիմք խնդրել յորոց 'ի ձեռին
ունին , և կամ կարող են 'ի ձեռս
բերել զընտիր օրինակն գործոյս :

ՄՈՎ ՄԻՍԻ ԽՈՐԵՆԵՑԻՈՅ

ՅԵՂԼԳՍ ԸՄՊԸՐԻՍԸՆԸՆ ԶԸՓՈՒ (1)

Յորոյ (2) ինքնագիր (3) բոլորակէ (4) տիեզերական
գրութեանցն (5) առեալ Պապայ Լ. Ղեքսանդրացւոյ (6)
Համառօտաբար երկրագրութիւն (7): Յորմէ և մեր այլ
(8) ծայրաքաղ արարեալ գրեցաք զմեծամեծսն և զնշանա-
ւորսն միայն, և զչափ (9) որչափութեան (10) Զափուցն
(11), ոչ ըստ յատակիս (12) երկրի, այլ ըստ տարերց (13)
բարձր (14) լեւանց տեսութեամբ (15), ընդ օդդ (16) ան-

(1) Իմս՝ յարագո երկայնաջա-
փութեան. որ սկսանի յերկրաջա-
փական Գծէ, և ձգի մինչև ցփար-
տասի և ց Աստիճանս հողագնոցոյ:
Զայս վերնագիր եզօք մէք հայե-
լով 'ի բանս խորենացւոյն՝ որ 'ի
սկզբան Աշխարհագրութեան իւ-
րոյ զչափս երկայնութեան առան-
ձին իմն կոչէ Աստարիսական
չափս՝ 'ի սակս յաճախ գործա-
ծութեան Աստարիսի յերկայ-
նաչափութեան անդ:

(2) Պոլղոմեայ Աշխարհագրի:
Երկու գրչագիր օրինակք Աշ-
խարհագրութեան խորենացւոյն,
և երկու տպագրեալք 'ի վէճե-
տիկ և 'ի Լոնդոն՝ ունին յորս:

(3) Մի գրչագիր ունի Ինսա-
րիւ. մի գրչագիր՝ Երևադիւ. և
երկու տպագրեալք՝ Երևադիւ:

(4) Երկու գրչագիրք, և եր-
կու տպագրեալք ունին՝ Բուրա-
իւն:

(5) Երկու գրչագիրք, և եր-
կու տպագրեալք՝ Բիւրադիւր-
իւն:

(6) Ըստ Անգղիացի Թարգ-
մանչաց խորենացւոյն՝ Պապ կամ
Պապոս Ալեքսանդրացի սակաւ
մի յառաջ էր քան զխորենացին՝
առ ժամանակք մեծին Թէոդո-
սի: Այլ յունարէն գործք նո-
րա ոչ գտանին այժմ:

(7) Երկու գրչագիրք, և եր-
կու տպագրեալք՝ Երևադիւր-
իւն:

(8) Այլ 'ի մի օրինակ և եւթ
գտանի:

(9) Մի գրչագիր, և երկու
տպագրեալք՝ Բուրա. որպէս և մի
գրչագիր՝ Բուրա:

(10) Երկու գրչագիրք, և եր-
կու տպագրեալք՝ Բուրա-Բիւրադիւ:

(11) Զափուցն չեք յայլ օրինակու:

(12) Յայլ օրինակս յարաւ:

(13) Տարբեր չեք յայլ օրինակս:

(14) Երկու գրչագիրք՝ յարա-
Բուրա. և երկու տպագրեալք
Բուրադիւր:

(15) Երկու գրչագիրք՝ Բուրա-
Բիւրադիւ. և երկու տպագրեալք՝
Բուրա-Բիւրա:

(16) Մի գրչագիր, և երկու

ցանկելով. 'ի ձեռն գործարանաց ⁽¹⁾ նկատելով ⁽²⁾ զնշոյլս արեգական և լուսնի և աստեղաց, ըստ անցնիւր տանց ⁽³⁾ եօթն 'ի, յաջանգացն ⁽⁴⁾ փոփոխմամբ ⁽⁵⁾ Սահմանաց ⁽⁶⁾ :

Եւ է Սահմանն բան կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ստորակայ ⁽⁷⁾ իրողութեան. ⁽⁸⁾ որ զիւրն 'ի ներքս փակէ, և զայլոցն ⁽⁹⁾ 'ի բաց որոշէ. և չափէ զՍահմանն ⁽¹⁰⁾ :

Եւ է Սահմանն ⁽¹¹⁾ հինգ հարիւր Լսպարեզ ⁽¹²⁾. և Լսպարեզն է հեռակացութիւն ⁽¹³⁾. այսինքն է՝ Ստաւան ⁽¹⁴⁾ մի : Եւ է Լսպարեզն ⁽¹⁵⁾ ըստ () գաչափութեան ⁽¹⁶⁾

տպագրեալք՝ ընդ օրս. մի գրչա գիր՝ ընդ յօթն :

(1) Այսինքն՝ 'ի ձեռն Աստեղաբաշխական կամ Երկրաչափական գործեաց :

(2) Մի գրչագիր, և երկու տպագրեալք՝ նկարելով :

(3) Մի գրչագիր՝ ըստ Գրչագրի. միւս այլ ըստ Գրչագրի. իսկ երկու տպագրեալք՝ ըստ Գրչագրի իւրեանց :

(4) Իմա Աշխարհագրական Գօտեաց :

(5) Մի գրչագիր, և երկու տպագրեալք՝ խառնման. մի գրչագիր՝ խառնման :

(6) Իմա Աշխարհագրական Աստիճանաց :

(7) Երկու տպագրեալք՝ էնթալալ. յայլ գրչագրիս չիք :

(8) Բառքս բան կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ստորակայ իրողութեան էլով չիցեն 'ի յեանոց մուծեալ 'ի բանս խորենացւոյն՝ որպէս կասկածին Ազգիացի թարգմանիչք նորա, յաւէտ են բացատրութիւն Տրամաբանական Սահմանի, վասն որոյ և արտաբոյ Երկրաչափականին : Սակայն մարթ է ասել, թէ այն բառք են կրկնութիւն միայն յետագայ բառիցն որ զիւրն 'ի ներս խառնէ, և զայլոցն 'ի բաց որոշէ. և չափէ սահման : Չի որպէս Տրամաբանական սահմանն, նոյնպէս և Երկրաչափականն յայտնի :

նէ զբնութիւն ենթակայ իրողութեան, այսինքն՝ փակելոյ զիւրն 'ի ներքս, և զայլոցն 'ի բաց որոշելոյ :

(9) Յայլ օրինակ՝ զայն :

(10) Մասն Յոյն μοῖρα, Լատին Gradus, Ասորէական. վասն որոյ Մասմէն իմանայ աստ խորենացին զՅօ երկրաչափական Աստիճանս՝ յորս բաժանեն Երկրաչափք և Աստեղաբաշխք զբոլորակ գնտոցն երկրի և երկնից :

(11) Իմա Աստիճանն : Յերկրաչափական Աստիճանաց անտի ըսկիզբն առնէ խօսել յարագս Աստիճանական չափուց. զի առաջին նպատակ Երկրաչափից և Աշխարհագրաց է չափել կամ որոշել զՍահմանս երկրի ըստ Աստիճանացն լայնութեան և երկայնութեան :

(12) Մի գրչագիր Ասպարեզ : Ասպարեզ ըստ Պարսկական լեզուի կոչն Խաբէրի, այն է՝ Ձեռնիւն :

(13) Յայլ օրինակս Էնթալալաց Էնթալալ :

(14) Ստաւան ըստ Պարսից կոչն Խաբէր Էնթալալ, այն է՝ Խաբէրագ Էնթալալ :

(15) Աստի սկսանիւն դ. և Է. օրինակք Շիրակացւոյն խօսել յարագս Ասպարսական չափուց :

(16) Իմա ըստ ուղիղ գծի ձգեալ յօգս, որով և բաժանի 'ի գետն :

Բայլ Հաբիւր ⁽¹⁾. և Բայլն վեց Ոտն. և Ոտն վեշտա-
սան ⁽²⁾ Մ'ատն: Մ'ղոնն է Լ'սպարեզ Եօթն ⁽³⁾.

Իսկ Լ'սպարեսաց Լ'սպարեզն ⁽⁴⁾ Հաբիւր քառասուն
և երեք Բայլ. և Մ'ղոնն է Եօթն Լ'սպարեզ. որպէս
զի լինել Գեանաչափութեամբ ⁽⁵⁾ Մ'ղոնն Հազար
Բայլ: Եւ Փարսախն ⁽⁶⁾ երեք Մ'ղոն ⁽⁷⁾ է:

Բայց ⁽⁸⁾ զաչափութեամբ երկրաչափութեան ⁽⁸⁾ է
Մ'ատն չհեգհարիւր Լ'սպարեզ՝ 'ի լայնն և նոյնչափ յեր-
կայնն ⁽⁹⁾ չորեքհուսի ⁽¹⁰⁾. որպէս զի լինել Մ'ատնն Եօ-
թանասուն և մի ⁽¹¹⁾ Մ'ղոն. չորս Եօթն ⁽¹²⁾ և քսան
և ութ:

Ըրգ՝ այս Չափովս չափեցին զերկիր, և զծով ⁽¹³⁾:

նաչափութենէ անտի՝ որ ոչ է
միշտ ըստ ուղիղ գծի: Մի գլխ-
չափիր վրեպակաւ ունի օղաւթոս-
թեան, որ պարտ է լինել գէթ
օղաւթոսթեան:

(1) Մի գրչագիր, որպէս և
դ. և Ե. օրինակք Հերակացւոյն
ունին ճէ. իսկ միւս զլ գրչա-
գիր՝ ճճ:

(2) Երկու գրչագիրք, և եր-
կու տպագրեալք՝ մէջ ճաքն:

(3) Յօրինակս ինչ մի:

(4) Դ. և Ե. օրինակք Հերա-
կացւոյն ունին իսկ ըստ Պարսից
Ասպարեզի:

(5) Իմա երկրաչափութեամբ:

(6) Մի գրչագիր՝ խրատին.
դ. և Ե. օրինակք Հերակացւոյն՝
խրատին: Մի գրչագիր՝ Փա-
ռատին: Պարսիցէն կոչն Ֆաթեխ
կամ Ֆերեհի:

(7) Յոյն $\mu\lambda\lambda\iota\sigma\upsilon$.

(8) Դ. և Ե. օրինակք Հերա-
կացւոյն ունին երեքաւթոսթեան.
յայլ Երանկա խորենացւոյն չիք
այս բառ:

(9) Երկու գրչագիրք ունին 'ի
լայնն երեքաւթոսթեան, և նոյնաւթ
երկայն: Երկու տպագրեալք՝ 'ի
լայնն երեքաւթոսթեան, և նոյնաւթ

երկայնոսթեան: Դ. և Ե. օրինակք
Հերակացւոյն՝ 'ի լայն և 'ի յերկայն:

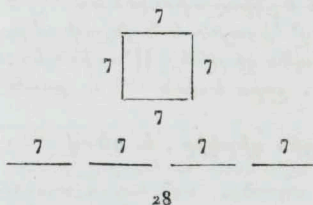
(10) Դ. և Ե. Օրինակք Հերա-
կացւոյն ունին լրէս յոսի մաւրթ:
Որք և աստ աւարտեն զբանն Աս-
պարեսական չափոց:

(11) Մի գրչագիր՝ ճէ:

(12) Մի գրչագիր՝ լրէս Եօթն.
և միւս այլ լրէս է:

(13) Ցայս վայր են բանք խո-
րենացւոյն յաղաթս Ասպարեզի
լաթոց. զորս և մարթ է պարզա-
բանել սովին օրինակաւ: Մ'ատնն
կամ Աստիճանն Աշխարհաբար-
կան է 500 Ասպարեզ: Եւ Աս-
պարեզն է չափ հեռաւորութեան
ըստ Ձիւնթացից, կամ Վառան
մի. որ և ըստ Օղաչափութեան
է 100 Բայլ: Եւ Բայլն է 6 Ոտն
կամ Ոտնաչափ: Եւ Ոտն է 16
Մ'ատն կամ Մ'ատնաչափ: Եւ
Մ'ղոնն ըստ Օղաչափութեան է
7 Ասպարեզ: Իսկ Ասպարեսաց
կամ Պարսից Ասպարեզին ըստ
Գեանաչափութեան է $1\frac{1}{2}$. $\frac{5}{7}$
Բայլ. և Մ'ղոնն 7 Ասպարեզ,
և 1000 Բայլ: Եւ Փարսախն 3
Մ'ղոն է: Բայց Օղաչափու-
թեամբ Մ'ատնն կամ Աստիճանն
է 500 Ասպարեզ 'ի լայն, և նոյն.

չափ յերկայնն՝ չորեքկուսի . որ
պէս զի լինել Մասին կամ Աւ-
տիճանի՝ 71. $\frac{3}{7}$ Մղոն : Բայց
եօթն Ասպարէզ կամ Մղոն մի
քառակողմեան եւեթ՝ լինի քսան
և ութ Ասպարէզ կամ չորս Մղոն
ըստ երկայնութեան , այսպէս . ||

Եւ ահա յերկուսին ձեւդ եւս
չորս կամ չորիցս եօթն բազմա-
պատկեալ , և կամ գումարեալ 'ի
միասին՝ կացուցանեն զթիւդ քսան

և ութ : Զայս վերջին հատուած՝
եթէ իցէ արդարեւ խորենացւոյն ,
մէք այսչափ միայն կարացաք ի
մանալ :

Անգղիացի թարգմանիչք նո-
րա դնեն աստանոր զայս ծանո-
թութիւն . * Պտղոմէոս (աշխարհ-
հագիր) զերկայնութիւն երկրի
ասաց լինել ճձ Մասն (կամ Աւ-
տիճան) , և զլայնութիւն նորա
ձ Ատիճան : Իսկ 'ի Հասարա-
կածէ մինչև 'ի թուլիս կողի բզ-
սահման հիւսիսային լայնութեան
նորա թուէ հիւստիճան . և 'ի
միւս կողմանէ Հասարակածին՝
ԺԷ Ատիճան || : Այլ մէք յընդ-
հանուր լուսափայլութիւն բանից
խորենացւոյն՝ արժան համարիմք
զնեւ աստանոր զհամառօտութիւն
չափուց արդի Ուսումնականաց և
Երկրաչափից . որ և բովանդակի
յայս բան ոտանաւոր 'ի Լատին
և 'ի Հայ բարբառ :

Quatuor à Granis Digitus componitur unus .
Est quatuor in Palmo Digitus, quatuor in Pede Palmus .
Quinque Pedes Passum faciunt. Passus quoque centum
Viginti quinque Stadium dant. Sed Milliare
Octo dabunt Stadia; duplicatum dat tibi Leucam .

Չորք Գարեհաղբ՝ են 'ի Մասին ,
Եւ Մաննաչափք՝ չորք 'ի յՈւղկին .
Քառեակ Ուղուրք՝ յՈմնաչափին ,
Հինգ Ոմնաչափք՝ 'ի Քայլ դրնին .
Քայլ քսան և հինգ՝ ընդ հարիւրին ,
Ասպարիսին՝ չափու չափին .
Այլ Ասպարէզ՝ ըբ ութերին ,
Մըզոնաչափ՝ յերկարածդին .
Իսկ երկրորդեալ՝ չափ Մըզոնին ,
Հանգիտաչափ՝ է Փարսախին :

ԵՒ ՀԱՄԵՐՈՅ ՉԼՓՈՒՅ

ԸՍՏ ԿՐԿԻՆ ՕՐԻՆԱԿԱՅ

ՇԻՐԱԿԱՅԻՈՅՆ ⁽¹⁾,

Եթէ կամիցիս գիտե՛լ, թէ այսօր արեգակն քանի հօլովումն առնու՛ւ, և կամ քանի Լսպարէզ ընթանայ, կա՛լ զթամն աւուրն, երեսնապատկեա՛ւ, և այնչափ հօլովումն առնու՛ւ. կա՛լ զհօլովմունսն, հինգ հարիւրապատկեա՛ւ, և այնչափ Լսպարէզ ընթանայ ⁽²⁾ :

Լսպարէզն է ըստ () դաշափութեան Վայլ ճէ. և Վայլն չէ Ոտն. և Ոտն չէ Ստան : Եւ Ստանն է Լսպարէզ : Իսկ ըստ Պարսից Լսպարիսին ձիւք Վայլ որպէս լինել Պետնաշափութեամբ Ստանն չէ Վայլ : Եւ Երասինք Ստան. բայց () դաշափութեամբ երկրաշափութիւն Ստան ե՛՛՛՛՛ Լսպարէզ 'ի լայն և յերկայն՝ չորեքկուսի միաչափ :

Տաղանդն ⁽³⁾ Կըռոյ անուն է. որ է ճի՛շ Լիտր. և

(1) Զինի առանձինն կարգելոյ 'ի նախագրունս գործոյս համառօտ ծանօթութեամբ զբանս Եւրոպական, Հիւսիսային, և Խորենացւոյն՝ կարևոր դատեցաք ուրոյն արձանացուցանել և զբանս չէ. և է՛. օրինակաց Հիւսիսային. որ է կարճ 'ի կարճոյ և ընտիր բովանդակութիւն երկրունց նախակարգեալ գործողք : Եւ թէպէտ ոչ կրէ նա 'ի ճակատու զանուն Հիւսիսային, այլ մէք նմին ընծայեմք և զայս՝ վասն լինելոյ գէթ համառօտութիւնին :

կըռոյ և չափուց նորին. վասն որոյ և 'ի վերնագրիս անխիղճ եղաք զանուն Հիւսիսային՝ զինի ճաշկատու երկրունց օրինակաց :

(2) Զայս կանոն ընթացից աւրեգական՝ զորոյ զբնութիւն թողումք Ատեղաբաշիկ, արժան համարեցաք զնել աստանօր, առ 'ի ամբողջ պահելոյ զբանս երկրունց օրինակաց :

(3) Աստի սկսանի չէ. օրինակն՝ որ է համառօտութիւն կըռոյ սույն :

Ճիշեւ ի խորն իննն իւ Լսարիոնն ⁽¹⁾ ըստ համարոյ : Եւ Լաբ-
րայեցիք զՏաղանդն Վանքար կոչէն : Եւ Սնաս և
Սոնաթնոյն է ⁽²⁾ : Կենդինարն ճի իտր է . և ի խորն
հը Գահեկան . և Գրամով յորժամ կռես , ճ
Գրամ : Ունկին ի Գահեկանի կռորդ է . և ժք Ուն-
կին ⁽³⁾ ի խոր մի : Ունկին դարձեալ թ Սատեր է : Սին
Սատերն սակաւ ինչ պակաս է 'ի ի Գրամ , որ է կէս
Ունկոյ : Ճ Ունկին բճ ⁽⁴⁾ Սիկզ է , որով կռէին զհերս
Լիսողումայ ⁽⁵⁾ . որ է Գահեկան զճ : Սատերն կէս
Ունկոյ ⁽⁶⁾ է , որ է ի Գրամի կռորդ : Գրամմէն ⁽⁷⁾ թ
Գրամակչիւ է : Գիդրամայն ի Գրամակչիւ է . Գի-
դրամայն և Սատերն մի է ⁽⁸⁾ : Սիկզն թ Գրամ .
Սրբութեան Սիկզն ի Գանգ : Լըգիւրոնն ⁽⁹⁾ Լըծա-
թի Գահեկանի անուն է , զոր էառ Յուդայ 'ի քահա-
նայիցն : Գանարն ⁽¹⁰⁾ Գահեկանի անուն է . և Գա-
հեկանն ի ի Կերատ . և Կերատն կորիզ եղջրուենոյ ⁽¹¹⁾ ,
որ է չորից Գարւոց ⁽¹²⁾ կռորդ . և ի ի Կերատն լինի
զի Գարեհատ : Գրամն ի Գանգ է . և Գանգն ժք
Գարի : Սոնաթն իննն իւ Լսարիոնն ⁽¹³⁾ է . ըստ հելլե-
նականին զ էփտոն կոչի , որ է անօր , որ է Գանգ .
զոր Վիտ հինգ ձագի վաճառ ասաց . և ըստ Լաբրայեց-
ւոցն Լսարիոնն նուազութիւն կոչի : Ըստ ժամանա-
կին Գահեկանն ի Լսարիոնն էր . և Գահեկանն էր
Լըծաթի : Լըխարհագիր ըստ հռովմայեցւոց կապիւ

(1) Դ. Ասարիոն , որ է վրի-
պակ գրչի . զի պարտ է լինել Աս-
արիոն կամ Ասարիոն :

(2) Զերկոսին ևս հանէ 'ի յու-
նական բառէս ρονγες, ρονγος. բայց
ոչ ուղղութեամբ :

(3) Դ. Նուկին . Է. Ունկին :

(4) Է. բճ . վրիպակաւ :

(5) Դ. Ունկի . Արիստոմայ որդւ-
նոյն Գաւթի :

(6) Դ. և Է. Ոսկւոյ . որ ոչ է
ուղիղ :

(7) Դ. և Է. Գրագմէն . Դ.
Գրակմէն :

(8) Ողջոյն հատուած Գիդրաբ-
մայի պակասի 'ի Դ. :

(9) Դ. և Է. Ագերոն . Դ. Ագ-
գիւրոն . երկոքին ևս վրիպակը
գրեաց :

(10) Յոյն δυνάριον , Լատին De-
narius, ասանէալ կամ ասանոյ : Դ.
Գինար :

(11) Դ. Եղջերենոյ . Դ. եղջեր-
ւոյենոյ :

(12) Դ. և Է. Գարոց . Դ. Գար-
ւոց :

(13) Դ. գարձեալ վրիպակաւ
Ասարիոն :

տոյն, որ է ըստ Գլխոյ. զի կապա գլուխ է ⁽¹⁾ : Մնասն ըստ Խտալացւոցն խէ Ունկեաց կշռորդ է. և ըստ Եբրայեցւոցն ⁽²⁾ թ 1 տեր և կիսոյ. և ըստ Եբրայեցւոց Բրժաթ Թարգմանի: Սիմէս կէս Գահեկանի է: Տրմէս երրորդ մասն Գահեկանի է:

Վսեստ ըստ ամենայն լեզուաց կոչի. բայց ըստ դաւառի դաւառի այլ և այլ չափ է: Ըստ Լիւքսան դրացւոցն թ 1 տերաց կշռորդ է. և ըստ Խտալացւոց և կաստրացւոց ի Ունկեաց: Սայիտն խեցեղէն է չափ իբժ Վսեստաց: Կորոս ըստ Նելլենացւոցն, և Եբրայեցւոցն Վրու, որ է չ 11 ող ⁽³⁾: Կաբոս, կէս Սուդոյ ⁽⁴⁾, Լաւափ, որ ասի Լորդու, չորրորդ մասն Սուդոյ. որ է չթ Վսեստ: Մար ըստ Նելլենացւոցն Սատոն, ծ Վսեստ. և է չափ Ննձանի: Գոմոր ⁽⁵⁾, որ է Լորդու ըստ Նելլենացւոցն՝ Ժէ Սուդոյ չափ: Գրիւբի, որ է մի Սուդ ⁽⁶⁾. որ է չափ Սրբութեան. իսկ Նելլենացւոցն ի Զափ ⁽⁷⁾ ասէ: Շիշիւզոյն որ յԼեւտաւ րանին՝ Բեւին է, բոլոր ապակեղէն. ունէր կէս 1 խոր: Կափսակ այլոցն՝ զոր չայն Սրուակ ասէ, ի Վսեստաց չափ, որպէս Սափորն մանանային ⁽⁸⁾:

(1) Զուգըութիւն վրիպանաց այսց բանեց ունիս գտանել ի ծանօթութեան անդ Թ. օրինակի Հերակացւոյն:

(2) Է. Ունի թեբայեցւոց՝ սրբադրութեամբ օտար գրչի:

(3) Կ. վրիպակաւ ունի Մորի:

(4) Կ. Մոթոյ:

(5) Կ. և Է. վրիպակաւ ունին Գոմոր, որ պարտ է լինել Գոմոր. զի Եբրայականն է Գոմոր կամ Խոմոր, և յունականն Կոմոր.

(6) Կ. Մոթ:

(7) Ըստ Յունականին տրիս մէտրա ի բանն ծննդոց ԺԵ. 6.

(8) Աստաւոր յաւարտ Զափուց ի. ունի և յաւելուած ինչ ի յետոց՝ սովին բանիւ: Քանքարն և Տաղանդն զի Գահեկան է ըստ Եբրայեցւոցն: Քայլն

ի Ուն է. և Մորնն ի Քայլ է: Գարձեալ՝ Քանքար և Տաղանդն ինն ի Գահեկանն է ըստ Քերթուղացն և Բառգրոցն: Գահեկանն ի Տրմէս է, և թ Սիմէս է, ի Կէրատ է: Թ Կանդուն է Բուռն է: Ուսիր գրոց աշակերտ, զի Ած ողորմի Ժառանգեմ. և Ած ձեզ ողորմի: Դանթարն Շամայ ճ Լեւոր է Լարճիւր Լեւորին. իսկ Հոռոմոց Դանթարն ի Լեւոր է մեւրոյն ||:

Յաւարտ նախակարգեալ բանիցդ՝ Ժամ է մեզ արդ՝ առաջնորդութեամբ նոցին մատչել ի քրն նութիւն Կլուց, և Զափուց, և Ասպարխական Զափուց առհասարակ՝ որոց միանգամ գտանին յԱծաւորն մատենի, և ի գիրս Եւանեաց մերոց:

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՉԼՓՈՒՅ ԵՒ ԿՇՈՒՈՅ

Ն Ա Խ Ն Ե Ա Յ

Ա Գ Ո Ւ Ռ

Պարսկերէն թերևս Լիւեր կամ Լիւուր :

Չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց :

ԼԳՈՒՌ կամ ԼԳՈՒՌՆ. Լըրայեցերէն Խօֆէն. Յու-
նարէն δρᾶξ կամ χείρ. Լատիններէն pugnus կամ pugillus.

ԼՀԱՓ ձեռն մարդոյ. և է նոյնանիչ ընդ բառիցս
Բռնն և ԼՀ : * Լից զԼԳՈՒՌ քո կայծակամբք հրոյժ.
ԼԳԷԷ. Ժ. 2 : Ուր Յոյն բնագիրն յօրինակս ինչ է խէր,
Հեռն, և յայլս δρᾶξ, Բռնն :

Լիւեր ըստ բառարանին Պարսից՝ նշանակէ զան-
իւր. Թուի մեզ, Թէ զնորին նմանութիւն բերէ՝ ի մեզ
բառս ԼԳՈՒՌ :

Իսկ Լիւուր ըստ նոյն բառարանին Պարսից՝ նշանա-
կէ զաշիւս Երծեալ. զոր ի մեզ՝ դարձեալ կոչեմք ԼԳՈՒՌ.
Ըստ այնմ. * ԼՀԻՒՍ Թրծեալ հրով, ԼԳՈՒՌ՝ կացցէ ի
ջրի լաւ քան զբարժ. Սարհ. հարանց. ԺԷ. Օր ոմանք
հասարակս կամ անփութիւն Թարգմանեն. բայց մեզ Թուի
լինել նոյնանիչ ընդ բառիցս՝ աշիւս Երծեալ հրով. քան-
զի և ի Լատին Թարգմանութեան այսր բանի հա-
րանցս դնի միայն աշիւս Երծեալ հրով, և չիք Թարգմա-
նութիւն բառիս ԼԳՈՒՌ :

ԼՂԼ քանզի երկրորդ նշանակութիւն սորա օտար

է յիմաստից անտի Լազեկիէլէ, նմին իրի և մեք յաւելիէ
անտի Պարսից յաւէտ գուշակեմք զԱփոսան, քան յա-
կէրէ նոցա : Տէս Բուռն, և Լափ :

Լահ, Թերևս 'ի բայէս Լահ :

ԼԽԱՆ. ԼԵՐ. ԴԵԼ. ՅՅՆ. ἄγγος կամ ἀγγεῖον.
| ատ. vas.

Լ հասարակ անուն ամենայն Լնօթոց և Բնդունա-
րանաց : * Յաման մի ամանեացեալ. ք. ()բէն. իդ. 25 : * Լ'ռ քեզ ցորեան ... և հաճար. և արկցես զայն
յԼ'ման մի խեցեղէն ||. Լալէ. դ. 9 : * Ս'իոյն բար-
ձեալ երիս Լ'մանս հացի ||. ւմ. թափ. Ժ. 3 : * Լ նուլ
զԼ'մանս նոցա ցորենով ||. Ն'նի. խք. 25 : * Լ'ուէք
'ի պտղոյ երկրիս յԼ'մանս ձեր ||. Լ'նի. խք. 11 :
* Լ'մենայն ըմպելի, որ ըմպիցի յամենայն Լ'մանի ||.
Պ'ւր. Ժւ. 54 : * Չեր Թափեալ յԼ'ման յԼ'մանոյ ||.
Լ'բէ. խք. 11 : * Ստղովեցին զբարի բարին յԼ'մանս ||.
Ս'աբ. Ժգ. 45 : * Լ'ուին ձէթ Լ'մանօք ||. Լ'նի. իե. 4 : * Լ'րկուս Լ'մանս գինեոյ ||. ւմ. թափ. իե. 18 :
* Լ'ուէք 'ի ձեռս ձեր զարծաթն՝ որ դարձուցաւ յԼ'-
մանս (Յոյն μάργιστος, Կորն) ձեր ||. Ն'նի. խք. 12 : * Ս'ի լիցի յԼ'մանի (Յոյն μάργιστος. ԼԵՐ.
ԴԵՆ, որ է՝ Վասի ըստ Հայուամ) քում կշիռ, և կշիռ
մեծ և փոքր ||. ք. ()բէն. իե. 15 : * Վանդի Թէ ուղ-
ղորդ զԼ'մանս գործեցեալ էր կերակրոյն, յախոնդա-
նացն մինչև յերաստանն՝ դէպ լինէր գժնդակագոյն
ինչ լինէլ ||. Փիլի. * Շ նշաբեր երակք՝ շնչոյն Լ'մանք,
ոչ օդ միայն ունին յինքեանս՝ անխառն և մաքուր,
այլև արիւն ... քանդի երկու եւն Լ'մանք՝ երակք և
շնչափողք ||. Ն'նի : * Հասանեն մինչև յԼ'մանս երի
կամանցն ||. Ն'նի : * Չգտեսցի մինչ 'ի մարմին և 'ի
զգայական Լ'մանսն ||. Ն'նի : * Յաման մաշկեղէն
արկեալ ||. Ն'բէ. իե. 3 : * Յայգ 'ի նորա լուսոյն 'ի
լուսնի Լ'մանն լոյս ծագէ ||. Լալէ. ծք. * Ստինք՝
կաթինն Լ'ման եւն ||. Ն'բէ. Դե. Երգ. 5 :

Յաւելաք զայսչափ օրինակս վասն Լ'մանոյ՝ առ 'ի

ցուցանել զընդհանուր նշանակութիւն նորա : Օյու-
նական բառք *ἄγγος* կամ *ἄγγειον*, նախնիք մեր թարգ-
մանեն ևս լինի. որպէս ունիս տեսանել 'ի նմա :

Լխասարեւիլ. Լբբ. Տամիւլբաթն :

Չափ հեղանիւթոց :

ԼԽԱՍԱՐԱԿՈՎԹ. Յոյն *μασμαρῶθ*. Լատ. *pelvis*
կամ *phiale*. Լբ մի յանութոց տաճարին. որ և ըստ հա-
սարակ կարծեաց Սեկնչաց՝ էր Տաշ կամ Սեւանայ
և կամ Շաշէ : * Լառ և զԼպփովթն, և զԼմասա-
րակովթն ॥ Լբբ. Ժբ. 19 : Տէս զայսմանէ 'ի Լադա-
մադեկովթ և 'ի Սասմարովթ :

Լնդլեբեբին. Յոյն *Ἀντλητήριον*.

Չափ հեղանիւթոց :

ԼՆԴԼԻՏԵՐԻՈՆ. Լատ. *vas ad hauriendum, haustum*.
Յիշատակէ զայս բառ Շիրակացին 'ի կարգի անդ չա-
փուց 'ի բառն Կիււթոս, այսպէս. * Կիււթոս չափ
է գինւոյ արկանելոյ յապակիս, և կոչի ըստ Լատի-
կեցոց լեզուի Լնդլիտերիոն. գինեհան է երկայնա-
դաստակ որպէս զՇաշակ՝ վասն 'ի խորութենէ կարա-
սոյն զգինի հանելոյ ॥ :

Լնիլ :

Լնօթ. Լբբ. Բէլէ. Յոյն *σκεῦος*. Լատ. *vas*.
Լխասարակ անուն ամենայն Լմանոց և Բնդունա-
րանաց : * Լա Լնօթ կաւեղէն՝ յորում եփեսցի, փըշ-
րեսցի. և եթէ 'ի պղնձի Լնօթի եփեսցի, քերեսցէ
զնա, և ջրով ողողեսցէ ॥ Գ Լա. Գ. 28 : * Լա եհան
ծառայն Լնօթս ոսկւոյ, և Լնօթս արծաթոյ ॥ Դ Լա.
Ժբ. 53 : * Սպանցեն զմի հաւն յԼնօթ խեցեղէն ॥ Գ Լա.
Ժբ. 5 : * Սեղանն Լնօթ կերակրոց է ॥ Փիւն : * Լբբ

դոյզն Լնօթիւ յԼդենականն աղբերէ առեալ. Շնորհ
նէրէ. հրէշ : * Ստինք Լնօթ հաթին ॥ . Սարգ Տարանց .
Կ. 147 : Ղնի սա բազում անգամ և փոխանակ բառիս
Լման . բայց երկօքին ևս ոչ են տիրապէս Չափ , այլ
ընդհանուր անուն Չափուց :

ԼՆԽԱՐՀԱԳԻՐ :

Կշիւ և Գրամ :

ԼՆԽԱՐՀԱԳԻՐ . Լճանակէ զհարկն թաղաւորական՝
հանեալ 'ի ձեռն աշխարհադրի : Հիշատակեն զայս բառ
Կ. և Է. օրինակք Շիրակացոյն 'ի կարգս Լճոց , այս
պէս . * Լճարհագիր, ըստ հռովմայեցոց Կապիտոն,
որ է ըստ գլխոյ . զի Կապ (հապոս) գլուխ է ॥ : Լճ
սովաւ իմանան Ղլրկդրամեանն կամ զՍատերն՝ զոր
հարկահանք (ըստ կարծեաց բազմաց՝ Կայսեր հռով-
մայեցոց) պահանջէին 'ի Պետրոսէ : Սասն որոյ և
ն. Թ. և Կ. օրինակք 'ի բառն Սատեր և Գրաքմէ՝ ու-
նին այսպէս . * Կշիւ Սիմեոն և Գրամարի՝ կոչի ըստ
Լբրայեցոցն Սատեր , և ըստ հելենականին Ուղոս,
և ըստ Լգիպտացոց Վրադիոս . վասն զի Լդեքսան
դրացիք զարծաթն Վրադիմա կոչեն : Լճ ըստ հասա-
րակաց խօսից կոչի Գրաքմէ , որ է լճ մասն Ունկոյ :
Իսկ ըստ հռովմայեցոցն Կապիտոն կոչի . զի Կապոս
(հապոս) գլուխ լի . քանզի Լճոստոս Կայսր եդ-
հարկս ըստ գլխոյ Գրաքմէ մի ॥ : Լճ քանզի ըստ Պ ու-
կայ աւետարանագրի Լճոստոս Կայսր արար զաշխար-
հագիրն , յայն սակս և Կ. և Է. օրինակք զհարկն նորա
կոչեն Լճարհագիր : Իսկ թէ ուստի առեալ իցէ Շի-
րակացին Ղկապետոնն , կամ զԼճարհագիրն , չունիմք
ինչ ասել հաւաստի : Լճ ըստ Յովսէպոսի ոչ միայն
Լճոստոս , այլև Պոմպէոս , Յուլիոս , Սեպասիանոս
և Գոմեթիանոս՝ եզին հարկս ըստ գլխոյ 'ի վերայ
հրէից : Յորոց միջի Սեպասիանոս՝ զկնի աւերման
տաճարին Լրուսադէմի, հրաման ետ հրէից զՂրկդրա-
մեանն կարգեալ 'ի Սովսիսէ (Լճ. Ը. 15 .) վասն

տաճարին, հարկել Կապետոլինի հռովմայ:

Օ աշխարհագիր ըստ որում համար ժողովրդեանն, կոչէն յոյն *ἀπογραφὴ*, և լատինք *descriptio*. Իսկ ըստ որում հարկ, ըստ Յունաց կոչի *κῆνος*, և ըստ Լատինացւոց *census* և *capitatio*. Օ երկոսին միանգամայն յայտ առնեն այս բանք 7. Սակաբայեցւոց. * Օ ամենայն ազգն հրէից յԱշխարհագիր խառնել ի կարգս հարկի ծառայութեան ॥ 7. 14:

Լպրիւմայ. Յոյն *Ἀπόρρυμα*.

Չափ հեղանիւթոց:

ԼՊՈՐՐԻՄԱՅ կամ ԼՊՈՐՐԻՄԱՅ: Ունիմք զայս բառ ի տ. օրինակն Չափուց Շիրակացւոյն. բայց կրճատմամբ կամ աղաւաղմամբ լեալ է եւիմայ, այսպէս. * Չափ ժո՞ւ Բսեւտի կոչի եւիմայ ըստ թեբայեցւոց լեզուի. և է նոյնչափ կէս Սողոյ ॥: Օ այս բան առեալ է Շիրակացին յԱպրիւմանէ՝ որ ունի այսպէս. * Լպրիւմայ չափ է միայն առ թեբայեցիս, և է կէս Սայիտ. իսկ Սայիտն ճմարիտ է ի 7 Բսեւտ ॥:

Լպիւմ. Յոյն *Ἀπφώθ*.

Չափ հեղանիւթոց:

ԼՊՓՈՎԹ. Լբր. հասիքիմ. Լատ. *hydria*. Լը մի յանութոց հաճարին. զոր ոմանք իմանան Սափոր, ոմանք Սիւ. և ոմանք կամ Լիւմէ, այլք Սան, և կէսք Լիւմէ և ոմանք 1. * Լառ և զԼպիւմութն և զԼմասարակութն ॥. Լբիմ. 87. 19: Թարգմանիչք մեր սլահեալ են զյունական հնչումնդ:

Լ՝սպարէզ. Պարսկ. Լ՝սթէրիոս կամ Լ՝սթէրիզ :

Չափ երկայնութեան :

Լ՝ՍՊԱՐԷԶ կամ Լ՝ՍՊԱՐԷՍ (Չէնիւայ, ըստ Յու-
նաց *ἰπποδρόμος*) Յոյն *στάδιον*. Լատ. stadium (Սպար-
կամ Սպարիոն ըստ Հայումն) : Լ՝ Հափ երկայնու-
թեան . որ է ըստ արդի Ուսումնականաց՝ ութերորդ-
մասն Ս՝ղոնի, այն է 125 Վայլ, կամ 625 Ոտն երկրա-
չափական : Սոյնպէս դնէին և բազումք ՚ի նախնեաց.
զի ասէ Ստրաբոն . * Որպէս բազումք (Համարին)
Ս՝ղոնն է ութասպարիսեան : Իսկ բազումք ևս եօթն-
ասպարիսեան դնէին զՍ՝ղոնն, քանզի ասէ Սուրբաս .
* Ս՝ղոնն է Հափ ճանապարհի՝ եօթն Լ՝սպարէզ : Իսկ
մերս Խորենացի և Շիրակացի կրկնակի առնուն զԼ՝ս-
պարէզն . մի՛ ըստ ()դաշափութեան, և միւս ևս՝ ըստ
Վետնաչափութեան : Օ՛ր ունի Խորենացին . * Լ՝ս-
պարէզն է հեռակացութիւն, այսինքն է՝ Ստաւան մի :
Լ՝ս է Լ՝սպարէզն ըստ ()դաշափութեան՝ Վայլ Հա-
րիւր : Լ՝ս Վայլն վեց Ոտն . և Ոտն վեշտասան Ս՝ատն :
Ս՝ղոնն է Լ՝սպարէզ եօթն : Իսկ Լ՝սպարիսաց Լ՝ս-
պարէզն հարիւր քառասուն և երեք Վայլ . և Ս՝ղոնն
է եօթն Լ՝սպարէզ . որպէս զի լինել Վետնաչափու-
թեամբ Ս՝ղոնն հազար Վայլ :

Իսկ ՚ի գիրս Լ՝ստեղաբաշխութեան՝ որ յանուն Շի-
րակացւոյն, և յաշխարհաբական բանս ինչ յետնոց
դնի այսպիսի ինչ, թէպէտև՝ որպէս կարծեմք, լի
վրիպանօք անհմուտ գրչաց : * Լ՝սպարէզն ունի Կան-
գունս չորեքհարիւր և յիսուն : Իսկ ըստ առաջնոցն
հինգհարիւր ՚ի սրտէն : Ս՝ասն հինգհարիւր Լ՝սպա-
րէզ է, և մի Լ՝սպարէզն հարիւր Ս՝ղոն (թերևս
Վայլ) է . և մի Ս՝ղոն երկու հազար և հինգ հարիւր
Վետածիգ է : Ըստ Պարսից մի Ս՝ասն (թերևս Ս՝ղոնն)
հազար Վայլ է :

Երզնկացին ՚ի մեկնութեան բնաբանիս * Լ՝թէ ոք
տարապարհակ վարիցէ զքեզ Ս՝ղոն մի, երթ ընդ նմա

և երկուս յիշատակէ և զԼսպարէզն օրինակ զայս .
 * Սղոնն ֆարսանգն է . զոր Ձիրնթաց մի ոմանք ան-
 ուանէն , և այլք Չայնահաս , և կէսք Վարրնկէց , և
 ոմանք Նետաձիգ մի . բայց ճմարտապէս Լսպարէզն
 է , որ է Ստաւան . հազար Վայլ ըստ երկրաչափական
 արհեստին ։ ԼՅԼ ոչ նուազ մթութիւն տեսանի և 'ի
 բանս սորա : Սինինսքի գերմանացի ևս 'ի Տաճկական
 յԼրաբական և 'ի Պարսկական բառարանի իւրում եր-
 կոտասան հազար Վայլ կամ Սանգուն ընծայէ Փար-
 սախի կամ ֆարսանգին Պարսից : Բայց այսոքիկ ոչ են
 տիրապէս չափ Լսպարիսի , այլ լայնաբար և եթ ըն-
 ծային նմին :

Սկեբերան 'ի մեկնութեան բնաբանիս * Բեթա-
 նիա մերձ էր յԵրուսաղէմ իբրև Լսպարիսօք հնդե-
 տասան ։ Երկու Սղոն ընծայէ հնդետասան Լսպարի-
 սացդ , յստէն . * Իսկ եթէ Լսպարիսօք հնդետասան
 հեռի էր Բեթանիա , այսինքն Սղոնօք երկու , զիւրդ
 չորեքօրեայ մեռեալ լինէր Պաղարոս ։

Իսկ մերս Սամբրէ 'ի ճառն Յարութեան Պաղա-
 րու՝ երեք Սղոն ընծայէ այդոցիկ հնդետասան Լս-
 պարիսացդ , քանզի ասէ . * Սերձ էր գեղն յԵրուսա-
 ղէմ Սղոնաւ երիւք ։

Ի Սուրբ գիրս հասարակօրէն առեալ լինի Լսպա-
 րէզն իբրև ութերորդ կամ եօթներորդ մասն Սղոնի՝
 ըստ հաշուի Յունաց և Հռովմայեցոց . վասն որոյ և
 գտանի միայն 'ի յունարէն բնագիրս Պատիոն անուամբ .
 զոր նախնիք մեր Թարգմանէն ևս երբեմն Ստաւան .
 և առնուն զայն՝ է՝ զի իբրև նոյնաչափ ընդ Լսպարի-
 սի , և է՝ զի իբրև կէս նորա . որպէս ունիս տեսանել
 'ի բառն Ստաւան : Եւ այսոքիկ են վկայութիւնք Լս-
 պարիսի 'ի Սուրբ գրոց : * Որ է մերձ յԵրուսաղէմ
 իբրև Լսպարիսօք հինգ ։ ։ ։ * Սաւ . Ժ . 5 : * Որ հե-
 ուի էր յԵրուսաղէմէ հարիւր և վաթսուն (Յոյն լա-
 տին և էր) Լսպարիսաւ ։ ։ ։ Պաւլ . Ժ . 15 : * Սարեալ
 իբրև Լսպարէզս քսան և հինգ , կամ երեսուն ։ ։ ։ Գալ .
 Է . 19 : * Երկայնութիւն նորա հազար հարիւր և վեց
 (Յոյն հազար և վեցհարիւր) Լսպարէզ ։ ։ ։ Գայ . Ժ .

20 : * Չափ երկայնութեան նորա երկոտասան հազար
Լսպարէզ ॥ . Յայր. Իմ. 16 :

Լ.ՄԼ Լսպարէզն երբեմն առեալ լինի լայնաբար
եթէ 'ի Սուրբ գիրս , և եթէ առ արտաքինս , փոխա-
նակ 'որ և իցէ երկարաձիգ հեռաւորութեան . որպիսի
է յայն բան Լւետարանին . * Լւ նաւն մեկնեալ էր
'ի ցամաքէն բազում Լսպարիսօք՝ ծփեալ յալեացն ॥ .
Ս. Ժ. 24 : Ուր Յունական բնագիրն ունի այս-
պէս . * Լւ նաւն էր արդէն 'ի խորս ծովուն՝ ծփեալ
յալեացն ॥ : Ս ամն որոյ անհնար է մեզ որոշել զչափ
Լսպարիսի ըստ ամենայն մատենագրաց : Սիայն մնայ
մեզ ասել , թէ Լսպարէզն հասարակօրէն առեալ լինի
իբրև ութերորդ , կամ եօթներորդ մասն Սղոնի .
իսկ երբեմն լայնաբար նշանակէ զ'որ և իցէ հեռաւո-
րութիւն :

Լսսարին . Յոյն Ἀσδάριον .

Կշիւ և Դրամ :

ԼՍՍԱՐԻՈՆ կամ ԼՍԱՐԻՈՆ . Լատ. assarium . Լ-
անուն դրամոյ , որ է Դանգ . և է կշիւ երկուց Գա-
րեհատաց :

Ունիմք զայս բառ 'ի կարգս Առոց Շիրակացւոյն :
ն . ք . և ք . օրինակք նորա ունին այսպէս . * Աշիւ ք
Գարեհատաց կոչի Լսարին . իսկ ըստ հելլենականին
'ի Էպտոն կոչի . բայց ըստ Լբրայեցւոյն՝ Լուաղու-
թիւն , որ է անօսր . և ըստ հայումն կոչի Դանգ ॥ :
Իսկ ք . և ք . օրինակք դնեն այսպէս . * Սոնաթն ինն
հազար Լսարին է , որ է անօսր , որ է Դանգ . զոր
Վճ Տինգ ձագի վաճառ ասաց . և ըստ Լբրայեցւոյն
Լսարինն Լուաղութիւն կոչի . ըստ Ժամանակին Գա-
հեկանն վաթսուն Լսարին էր , և Գահեկանն էր
արծաթի ॥ :

Յիշատակէ և Լպիփան զԼսսարին 'ի բառն Տա-
ղանդ , և ունի այսպէս . * Ս եց Դ Էպտոն Տաղանդի
է եօթն Լսսարին . և եօթն Դ Էպտոն Լսսարինաց

է հարկւր Ղենար: Արծաթի տպաւորեցաւ Ղահէ-
կան 'ի սկզբանէ. և տպաւորեցաւ նա յԱՍտարիոնայ ||
Այլ այս բանք Եպիփանու անիմանալի են՝ ոչ միայն
մեզ, այլև Պետաւրոսի Յսեան՝ ծանօթարարի նորա:
Աստարիոն իբրև նոյն ընդ Ղանգի՝ հասարակօրէն
է անուն պղնձի Ղաբամայ. բայց նշանակէ և զարծաթի
Ղահէկան: Առեալ լինէր նա երբեմն և փոխանակ
խեցեղէն, կաշեղէն և փայտեղէն | ումայից. վասն որոյ
ասէ Լուսեբի 'ի Վրոնիկոն կանոնի իւրում վասն 'Առ-
մայ Պոմպիլղեայ Թագաւորի Հռովմայեցոց. * Այն
և զՂանգիարիոնն (պարգև) ետ Աստարիա (Յոյն ἀσ-
տέρια, զԱստարիոնս. որ է յոգնակի հայցականն բառիս
ἀστέριον) փայտեղէն և խեցեղէն | ումայս ||: Ուր բառս
Լուսայս դնի 'ի Թարգմանչէ անտի իբրև բացատրու-
թիւն յունական ձայնիս Աստարիա: Այլ յԱճաշունչ
գիրս նախնիք մեր Թարգմանեն զԱստարիոն՝ Ղանգ:

Աստիճան:

Չափ երկայնութեան:

ԱՍՏԻՃԱՆ կամ ԱՇՏԻՃԱՆ. Յոյն μοῖρα. Լատ. gra-
dus. | աման բոլորակի յերկինս, և հողադնտոյս: Աստ
Աստեղագալից և Երկրաչափից բոլորակն բաժանի 'ի
360 Աստիճան. և իւրաքանչիւր Աստիճան է 60 Մղոն:
Օստիճանն Խորենացին կոչէ Սասն:

Արգէւրոն. Յոյն Ἄργυρον.

Ղարամ:

ԱՐԳԻՒՐՈՆ. Յոյն Ἄργυρον (արծաթ կամ արծաթի).
Լատ. argenteus. | անուն Արծաթի դրամոյ կամ
Սկէզ հրէից: Ունիմք զայս բառ յերիս օրինակս կռոց
Շիրակացոյն այսպէս. * Արգիւրոնն արծաթի Ղա-
հէկանի անուն է. զոր հառ Յուդայ 'ի Քահանայիցն ||:

ԼՐԿԻՔ • ԵՔՐ • ԼՐԷՊ :

Չափ ցամաքեղինաց :

ԼՐԿՈՒՔ • Յոյն *Θέρμα* կամ *Θέρμα βερσεχθάν*, և կամ *βοεργάξ* . Լատ. *capsa* կամ *capsella* . Ունիմք զայս բառն ի գիրս Խ թագաւորութեանց, այսպէս . * Եւ զի ջիւք (զանութան ոսկին) ի քուրձ ԼՐԿՈՒՔ . ԳԼ . Զ . 8 : Ուր երբայական բնագիրն է ԼՐԷՊ . զոր ոմանք թարգմանեն ԼՐԿՂ, և ոմանք ՎՐՈՒՐՁ կամ Պարկ . և ոմանք ԿՈՂՈՎ . և ԼՔԻԼՂԱՍ թարգմանէ Խորգ կամ ՎՐՈՒՐՁ : Յօրինակս ինչ Լթմանանից զնի աստանօր օտոկ *Θέρμα* (որ է ԼՆԹ նուիրաց, կամ Գանձանակ) և յայլս *Θέρμα βερσεχθάν* . և ըստ թագաւորեալ Լթմանասունք կոչեն զսա *βοεργάξ* (որ է ներգոյական հօլով երբայական բառիս ԼՐԷՊ կոչեցեալ ըստ Եբրայեցւոց Պա-աբէպ :

Եւ յանիւր մեր թարգմանեալ են զսա ՎՐՈՒՐՁ, և ըստ մերումն կարծեաց՝ առ նմին պահեալ զԵբրայական հնչումնդ՝ սակաւուք իմն այլայլութեամբ : Եւ զիր արկանէ զայս բառ և Գրիգոր Սագիստրոս՝ յաւելն . * Եւ թագրեցից վճտական ԼՐԿՈՒՔ : Գարձեալ . * ԼՆիւորոզ ԼՐԿՈՒՔ կարծեալ : Բայց նշանակութիւն նորա յայտօսիկ բանս Սագիստրոսի՝ անծանօթ է մեզ :

ԼՐԿՈՒՔ • Պարսկ . Իբրէպոյ կամ Իբրէպոյ :

Չափ ցամաքեղինաց :

ԼՐԿՈՒՔ • Յոյն *Ἀρτάβη* . Լատ. *artaba* . Եւ չափ ցամաքեղինաց՝ 72 Վսեւտ :

Խ . () Երնակ Շիրակացւոյն ի կարգս Չափուց յաւադս ԼՐԿՈՒՔ ունի այսպէս . * Չափ հք Վսեւտաց լինի ԼՐԿՈՒՔ մի . և ըստ հելլենականին ԼՐԿՈՒՔ կոչի . բայց եղաւ Եւրոպոսացւոյն Որմնք, որ է բարե-

Ժողով. և Լբերայեցիք վարին նովին չափով յԼազիս-
տացւոց առեալ: Իսկ Լպլիփան այսպէս ունի վասն
Լբդուի կամ Լբտաբէի: * Լբտաբէ է չափ առ Լազիս-
տացիս, և է եօթանասուն և երկու Վսեստ: Բա-
զում ճշդութեամբ և սա այսպէս ունի: Եօթանասուն
և երկու արք յայնժամ զաշտարակն շինեցին, յորժամ
յեօթանասուն և երկու լեզուս 'ի միոյ անտի բաժա-
նեցան. յորմէ և Սերովպէս (μείροπες) հոյեցան վասն
բաժանման բարբառոյն: Սոյն այս չափ և Սէտրէտէս
կոչի՝ ըստ չափուն Սրբութեան:

Դ. և Է. () օրինակք չափուց Շիրակացւոյն ունին
Համառօտիւ այսպէս. * Լբտափ՝ որ ասի Լբդու, չոր-
րորդ մասն Սոդոյ. որ է ՏԷ Վսեստ: ԼԵԼԵԵԵԵ բան
այսոցիկ օրինակաց Թուի մեզ լինել վրիպակ դրաց. քան.
զի Սոդ ըստ Լպլիփանու, և ըստ Շիրակացւոյն է 22
Վսեստ, իսկ արդ՝ զիարդ կարէ Լբդու՝ որ է 72
Վսեստ, լինել չորրորդ մասն նորա: Լպա եթէ ու-
զիղ իցեն բանքդ, ունիմք ասել՝ Թէ աստանօր բառս
Սոդ դնի ըստ նշանակութեան Սեդիմնոսի Յունաց,
որ է ըստ ոմանց 96 Վսեստ. և է սա չորս Սոդ ըստ
այլոց՝ որք զՍոդն Համարին 24 Վսեստ: Եւ ըստ այսմ
Հաշուի՝ Լբդու Շիրակացւոյն կամ 72 Վսեստն, լի-
նի՝ ոչ չորրորդ մասն Սեդիմնոսի, այլ երեք մասն 'ի
չորից մասանց նորա. զի երիցս 24 է 72. յոր յաւե-
լեալ միւս ևս 24, ելանէ Թիւդ 96: Լպա ունիմք ըն-
թեռնուլ զբանս Դ. և Է. օրինակացդ այսպէս. * Լբ-
տաբ՝ որ է Լբդու, է երեք մասն Սեդիմնոսի կամ
Լբդուի Պարսից, որ է ՏԷ Վսեստ:

Սոյն այս Դ. և Է. օրինակք յիշատակեն զԼբդու
և 'ի բառն Վամնր՝ այսպէս. * Վամնր՝ որ է Լբդու,
ըստ Տեւլենացւոյն ԺԵ Սոդոյ չափ: Երկրպէս դնէ
և Լպլիփան զՎամնրն մեծ, զոր կոչէ Պէթէկ: Յոր-
մէ յայտ է, Թէ Լբդու ոչ միշտ զնոյն չափ նշանակէ:
Լբտաբէ ըստ բառարանին Յունաց է զուգաչափ ընդ
Սեդիմնոսի Լատիկեցւոյ, որ է 96 Վսեստ: Իսկ Լբ-
տէպպ ըստ բառարանին Սինինսքեայ՝ է չափ մեծ
առ Լազիստացիս և առ Լսորիս՝ 96 Սոդ (ըստ այլոց

Վրսեստ) : Ալլմէթ 'ի բառարանի Սուրբ զրոյց զնէ
 զԼրդու 72 Վրսեստ ըստ Լպիփանու և ըստ Լսիդորո-
 սի . և նոյն ընդ Սեդիմնոսի Յունաց' ըստ Լգրիկողայ
 Վեորգեայ , և սակաւ մի աւելի' ըստ Հերոդոտեայ :
 Բայց արժան է լսել զյետադայ կարևոր ծանօթու-
 թիւնս Սարիանայ Յոսեան վասն Լքտաքէի կամ Լք-
 դուի . * Լրդու ոչ էր չափ Յունաց , այլ բարբառո-
 տաց . ոմանք նոյնաչափ դնեն զայն ընդ Սեորէտեսի ,
 զոր յիշատակեն Սուրբ գիրք . . . Փեղանդր 'ի համա-
 ռօտութեան Լգրիկողայ Վեորգեայ . . . զնէ զերրա-
 կի Լրդուս : Լռաջինն' որ էր մեծադոյն , էր Սե-
 դիմնոս մի , և երեք Ապիժ' . և էր սա չափ Պարսից :
 Լրկորդն էր Սարաց' Սեդիմնոս մի : Լքրորդն' որ
 էր փոքրադոյն , էր չափ Լգիպտացւոց : Օայսմանէ
 են բանք մեր , զի բազումք յիշատակեն զսա . . . Փան-
 նիոս ընծայէ նմա $5\frac{1}{3}$ Սոդ . . . որ և ըստ հաշուի նորա
 էր $55\frac{1}{3}$ Վրսեստ ըստ Հռովմայեցւոց . . . Լյլք ըն-
 ծայեն նմա 5 Սոդ , այսինքն' 80 Վրսեստ . . . Լօթա-
 նասուն և երկու Թարգմանիւք յԼսայի զԼ . Ե . 10 .
 փոխան Վրուի , այսինքն 50 Սոդոյ , եզին Լրդու 6 ,
 իմա ետուն մէն մի Լրդուի 5 Սոդ կամ 80 Վրսեստ . . .
 Լյլ չէ' հնար մեզ այլազգ միաբանել զկարծիս հեղե-
 նակացդ , բայց միայն հայելով 'ի տարբերութիւնն
 Վրսեստաց (այլալլազաց) . իբր զի բանք Փաննիոսի
 են վասն Վրսեստի ըստ Հռովմայեցւոց , Լպիփանու'
 ըստ Լտտիկեցւոց , և Լօթանասնից' ըստ Լբրայեց-
 ւոց : Վանդի եթէ 'ի Թիւդ $55\frac{1}{3}$ յաւելցես զերրորդ
 մասն նորա , այսինքն $17\frac{2}{3}$, լինի $71\frac{1}{3}$ Վրսեստ . իսկ ե-
 թէ յաւելցես 'ի նոյն Թիւ զկէս նորա , այսինքն $26\frac{2}{3}$,
 լինի 80 Վրսեստ , և ոչ աւելի ॥ :

Վախնիք մեր 'ի Թարգմանութեան Լծաշունչ գրոյց
 դնեն զԼրդու հանդէպ երից Յունական բառից : Լռա-
 ջինն է αργύριον . որ և գտանի յայսոսիկ կրկին տեղիս .
 * Որ սերմանիցէ Լրդուս (Լբր . Խօֆ-) Ժողովեացէ
 Վրիւս երիս ॥ Լսայ . Ե . 10 : * Լը ելանէր նմա ու-
 ճիկ աւուր միոջ նաչիհ երկոտասան Լրդու , և քառա-
 սուն ոչխար , և զինի վեց Սար ॥ Վան . Ժդ . 2 : Լրկ-

որորդն է *οἶφι* կամ *ὄφει* . (Լբբ . էՔհ) յայտոսիկ տե-
ղիս . * Լբ քաղեաց յանդին մինչև ցերեկոյ , և ծե-
ծեաց զսր քաղեացն , և եղև Լբդու մի ॥ . Հոռ . Թ . 17 : * Լբ հասոյց ուլ մի յայծեաց , և Լբդու մի ալիւր
բազարջ ॥ . Վաա . Դ . 19 : * Լբդու աւ նաշոյ , և Սա-
փորով գինւոյ ॥ . Թ . Թափ . Թ . 24 : * Լբ դու զԼբ-
դու փոխդոյս այտորիկ , և զտասն նկանակս զայտոսիկ ॥ .
Թ . Թափ . ԺԷ . 17 : * Կշիւ ըստ Վրուին և ըստ Լբ-
դուին եղիցի ... Օտտանիցէք ... զվեցերորդ Լբդուի
'ի Վրուէ ցորենոյ ॥ . Եղե . Եղ . 11—15 : * Հինգ ոչ-
խար հասուցեալ , հինգ Լբդու (Լբբ . էՔհ) և Կայթ-
ալն չափի ॥ . Թ . Թափ . ԻԵ . 18 : Լբբորդն է *γομφο* . և
մի չափի ॥ . Թ . Թափ . ԻԵ . 18 : Լբբորդն է *γομφο* . և
այն 'ի միում տեղւոջ և եթ . * Լբ էառ Յեսսէ Լբդու
մի (Լբբ . Եաժո , որ նշանակէ 'բեռն Գ Էշ) հացի , և
Տիկ մի գինւոյ ॥ . Թ . Թափ . ԺԷ . 20 : Լբդ . նաև 'ի
Թարգմանութեանց աստի ևս զհետ զայ , Թէ բառս
Լբդու երբեմն դնի փոխանակ այլեայլ չափուց . Թէ .
այեալ հասարակօրէն է նա 72 Վրսեայ :

Լբեհեալ :

Չափ հեղանիւթոց :

ԼԲԻՒՆԱԿԱԼ . Լբբ . էաղա (դրդալ) . Յոյն *θυρίβυλον*
Լատ . *thuribulum* , ևս՝ *mortariolum* . Ըստ մեզ նշանա-
կէ զամանն՝ յորում դնի արիւն : Լբ սա մի յանօթոյ
Տաճարին . որ և ըստ հասարակաց կարծեաց է Խնկա-
նոց , կամ Լնկան : * Օխնկաղացս նորա , և զԼբիւ-
նակալս , և զՂաշակս նորա , և զԼուիրանոցսն ॥ .
Եղե . ԼԷ . 16 : Եւրոպէ մեր զլուսնականդ *θυρίβυλον* այ-
լուր Թարգմանէն՝ Տուփ , Խնկաղաց , Խնկաման , Խլըն-
կարան , և Խբարդեայ . այլ աստանոր եղին Լբիւնա-
կալ , զի *θύω* , որ է արմատ Յունականիդ , նշանակէ՝
ոչ միայն խռնելն արեանէլ , այլև զէհուլ :

ԼՐԾԱԹ. Յոյն. Ἀργύρος կամ Ἀργύριον.

Դրամ:

ԼՐԾԱԹ. ԼՔՐ. ԿէսէՔ. Լատ. argentum. ԼՐԵՂ. հանուր անուն հասարակօրէն ԼՐԾԱԹԻ գրամաց: * ԼՐԷ ռեաց ԼՐՐահամ զԼՐԾԱԹԻ ԼՔՐոնի ... չորեքհա-
րիւր Սատեր ԼՐԾԱԹոյ ընտրոյ վաճառականաց ॥
ՆՆԴ. ԻՉ. 16: * ԼՐԵսուն կրկին Սատեր ԼՐԾԱԹ-
տացէ տեառն նոցա ॥. ԼՐԷՅ. ԻՄ. 32: * ԼՐԷ Էառ
զԼՐԾԱԹԻ հազար երեքհարիւր և վաթսուն և հինգ
Սիկլ ըստ սրբութեան Սկեղն ॥. ԹՈՒ. Դ. 50: * ԼՐ-
ԾԱԹ Դիկրաքմայս քառասուն ॥. Դ. ԼՐԷ. Է. 15:
* ԼՐԷ կռեցին զԼՐԾԱԹԻ 'ի կշիռս ॥. ԼՐԷԺ. ԼՔ. 10:
Պարտ էր քեզ արկանեւ զԼՐԾԱԹԻ Իմ 'ի սեղա-
նաւորս ॥. ՍԿԹ. ԻԷ. 27: * ԼՐԾԱԹ յոյժ ետուն զօ-
րականացն ॥. ԼՆԴ. ԻՐ. 12: * Սի գաւազան, և մի
մախաղ, մի հաց, և մի ԼՐԾԱԹ ॥. ԴՈՒ. Թ. 3:
* ԼՐԾԱԹ և ոսկի ոչ ունիմ ॥. ԴՈՒԺ. Դ. 6: * ԼՐ-
ԾԱԹ քո ընդ քեզ լիցի 'ի կորուստ ॥. ԼՆԴ. ԼՔ. 20:
Սեռական հոլով սորա զնի և փոխանակ բառիս ԼՐ-
ԾԱԹԻ. * ԼՐԷցին գինք նորա յիսուն ԼՐԷգրամեան
ԼՐԾԱԹոյ ॥. ԼՐԷՅ. ԻԷ. 16: * ԼՐԷ ետուն նմա եօթա-
նասուն ԼՐԾԱԹոյ 'ի տանէ Բահաղու ॥. ԴՈՒ. Թ. 4:
* Տացուք քեզ այր իւրաքանչիւր հաղար և հարիւր
ԼՐԾԱԹոյ ॥. ԴՈՒ. ԺԴ. 5: * ԼՐԷ մայր նորա զեր-
կերիւր ԼՐԾԱԹոյ ॥. ԼՆԴ. ԺԷ. 4: * ԼՐԷ տաց քեզ
տասն ԼՐԾԱԹոյ աւուրց յաւուրս ॥. ԼՆԴ. ԺԷ. 10:
* Սան Դանգի միջ ԼՐԾԱԹոյ ॥. ԻՄ. ԹՈՒ. Է. 36:
* ԼՐՀա գտանի 'ի ձեռին իմում չորրորդ մասն Սկեղ
ԼՐԾԱԹոյ ॥. ԻՄ. ԹՈՒ. Թ. 8: * ԼՐՀա ետու հաղարս
ԼՐԾԱԹոյ եղբոր քում ॥. ՓԷԼ: 'Ի Սուրբ գիրս ԼՐ-
ԾԱԹ, կամ ԼՐԾԱԹԻ ընդհանրապէս առեալ նշանա-
կէ Սիկլ. իսկ արտաքոյ Սուրբ գրոց նշանակէ ևս եր-
բեմն զոր և իցէ Դրամ՝ ևս և ոչ արծաթի: ԼՐԵ բառ
իբրև Դրամ կամ Դահեկան մտանէ 'ի կարգս ԼՐԷոց,
և ոչ իբրև առանձին անուն հանքաց կամ մետաղի:

Շիրակացին զԱրծաթ, և զԱրծաթի կոչէ յունա-
կան հնչմամբ Արգիրոն:

Արծաթի. Յոյն. Ἀργύρεος, ἀργύριος, ἀργυροῦς.

Դրամ:

ԱՐԾԱԹԻ. ԼԵՐ. ԽԵՔ (արծաթ). Լատ. argen-
teus, nummus argenteus. Լ. անուն Արծաթի գրամոյ.
որ 'ի Սուրբ. գիրս նշանակէ զՍիկլ: * Լ. կշռեցին
զվարձս իմ երեսուն Արծաթի. Ծառ. Ժմ. 13:
* Լ. առի զերեսուն Արծաթին. Լ. նոյ: * Լ. նոքա
կշռեցին նմա երեսուն Արծաթի. Ծառ. Ժմ. 15:
* Լ. առին զերեսուն Արծաթին՝ զգինս վաճառե-
լոյն. Լ. նոյ. Իմ. 9: * Լ. երեսուն Արծաթի ասէ,
կամ թէ Արծաթի էր դահեկան ժամանակին, կամ
պատկեր երեսուն Արծաթի. որպէս ոմանք ասեն.
զոր բերին Սոգք Տեառն մերոյ. և Սարիամ ետ ըն-
ծայ տաճարի՝ յորժամ ընծայեցոյց զնա: Օր տե-
սեալ Յուդայի՝ ցանկացաւ, և ինդրեաց. և փոխա-
նակ զՍարգապետն մատնեաց. Լ. Իմ. Ժմ. Ծառ. Ժմ.
15: * Արգիրոն Արծաթի դահեկանի անուն
էր, զոր էառ Յուդայ 'ի Վահանայիցն... Ըստ ժա-
մանակին դահեկանն վաթսուն Ասարիոն էր, և դա-
հեկանն էր Արծաթի. Շիրակ. Ժմ. Գիր. Լ. Լ. Լ.:

Սեռական հորովն բառիս Արծաթ՝ զնի բազում ան-
գամ փոխան ուղղականի սորա: * Լ. կշռեցին նմա ար-
ծաթ եօթն Սիկլ, և տասն Արծաթոյ. Լ. Իմ. Լ. Լ. 9:
* Օ հազար և զվեց հարիւր Արծաթոյն զոր առեր...
դարձոյց անդրէն զհազար և զվեց հարիւր Արծաթոյն
առ մայր իւր. Լ. Ծառ. Ժմ. 2—3: Տեառ. ևս Արծաթ:

Արծաթի ըստ Լատին բառնորանին արժէր զառա-
ջինն տասն Վանգ. ապա հատեալ երկունկի՝ ունէր
զարժողութիւն վեշտասան Վանգաց. հոսկ յետոյ առ-
ինքնակալութեամբ Ազոստեայ վերածեալ եղև յեր-
կոտասան Վանգ:

Յիշատակէ և Լպիփան զԱրծաթի կամ զԱրգիր-

րինն՝ այսպէս. * Արգիւրիոն տպուորեցաւ 'ի սկզբանէ
դաճեկան. և տպուորեցաւ նա յԱստրիոնաց : Օգբ-
րաճամ ասէն մուծանել զտիւղ նորա յերկիրն Վանա-
նացոց ॥ : Լա այլուր. * Արգիւրիոնաց կամ Արգիւ-
րոնաց բազում տիպք եղէն յայլևայլ ժամանակս ॥ :
Լայց որպէս Արծաթ, նոյնպէս և Արծաթի՝ առեալ
լինի երբեմն փոխանակ ամենայն տեսակաց զրամոց :

ԱՐԿ. I. ատ. Arca.

Չափ կամ Բնդունարան ցամաքեղինաց :

ԱՐԿ. Երբ. Առն. Յոյն γλοσσόκομον և κιβωτός.
I. ատ. theca ad recondendum, arca. I. տապանակ
փայտեղէն, յորում արկեալ լինի կամ թերի ինչ :
* Լա ասէ արքայ, լիցի Արկղ, և զիցի 'ի զրան տանն
Տեառն արտաքոյ ॥. Թ. Սադ. Ի՜. 8 : * Լա ետուն
(ընծայս) ամենեքեան իշխանքն, և ամենայն ժողո-
վուրդն. և բերէին 'ի ներքս, և արկանէին յԱրկղն՝
մինչև լցաւ ॥. Առ. 10 : * Լա լինէր իբրև բերէին
զԱրկղն առ վերակացուս արքային 'ի ձեռն Վ և տաց-
ւոցն. իբրև տեսանէին թէ առաւելոյր արծաթն,
գայր գպրապետն առ արքայ, և վերակացու մեծի քա-
հանային, և թափէին զԱրկղն. և կացուցանէին անգ-
րէն 'ի տեղուք իւրում ॥. Առ. 11 : * Այլ զի աղքա-
տաց ինչ փոյթ էր նմա, այլ զի գող էր. և զԱրկղն
(I. ատին Սուկադայն ունի locus, իսկ Յոյն γλο-
σσόκομον) ինքն ունէր. և որ ինչ անկանէր, նա կրէր ॥.
Յռն. Ժ. 6 : * Յորում կայր բուրվառն ոսկի, և
Արկղն (Յոյն κιβωτός) կտակարանաց պատեալ ներ-
քոյ և արտաքոյ ոսկւով. յորում Սափօրն ոսկի լի մա-
նանայիւ, և գաւազանն Ահարոնի՝ որ ծաղկեցաւ, և
տախտակք կտակարանացն ॥. Եբ. Թ. 4 :

ԱՐՏԱՐ կամ ԱՐՏԱՓ և ԱՐՏԱՐՈՍ. տէս ԱՐԴՈՒ :

Լաւան . Պարսկ . Լաւան :

Չափ հեղանիւթոց :

ԼԱՎԱՆ . Յոյն λουτρόν և λουτήρ . ποτιστήριον .
 κολυμβήθρα . λέβης . λεκάνη . Լաւ . lavacrum, labrum,
 locus lavandi . aquarium, acqualeculus . piscina . lebes,
 olla . pelvis, patina . Լընդհանուր անուն տեղւոյ կամ
 ընդհանրանի ջրոյ . բայց առանձին իմն դնի փոխանակ
 Կոնքի , Սանի , և այլն :

* Լըա Լազան (Լըր . գիտն կամ գոտն) սղն-
 ձի . . . առ 'ի լուանալոյ 'ի նմա ॥ . Լընդ . Ը . 18 : * Լը
 դիցես զԼազանն ընդ խորանն վկայութեան և ընդ սե-
 ղանն , և արկցեն անդ ջուր ॥ . Լընդ . Ը . 7 : * Լը եդ
 զԼազանն ընդ խորանն վկայութեանն , և ընդ սե-
 ղանն . և էարկ 'ի նա ջուր . զի լուասցեն 'ի նմանէ
 Սոփէս և Լհարոն , և որդիքն նորա զձեռս և զոտս
 իւրեանց ॥ . Լընդ . Ը . 28—29 : * Լը արար Լազանս
 տասն . և եդ զհինգն յաջմէ , և զհինգն 'ի ձախմէ ,
 լուանալ 'ի նոսա զգործ ողջակիզացն , և ողորել 'ի նո-
 սա ॥ . Ը . Սընդ . Ը . 6 : * Լը փութացաւ թափեաց
 զՍափորն յԼազանն (Լըր . յփէլ) ॥ . Ը . 20 :
 * Լը գնէր զգաւազանսն՝ զոր քերծոյր , յԼազանս
 ջրարեից ջրոյն . զի իբրեւ գայցեն խաշինքն ըմպել ջուր ,
 հանդէպ գաւազանացն զկծիցին՝ յորժամ գայցեն ըմ-
 պել ջուր ॥ . Ը . 38 :

* Լը կացին 'ի վերայ ջրմղին վերնոյ Լազանին
 (Լըր . վեւեւ) ॥ . Ը . 17 : * Լըրի ինձ
 Լազանս ջրոյ՝ առնել 'ի նոցանէ զանտառս զուարճա-
 ցեալ ծառոց ॥ . Ը . 6 : * Լը ջուրք Լինուէի
 իբրեւ զջուրս Լազանի ॥ . Ը . 8 : * Լը եր
 յԵրուսաղէմ 'ի Պորթատիկէ Լազանին , որ կոչէր եւ
 րայեցերէն Բեթհեզա , հինգ սրահ : Յորս անկեալ
 գնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց , կաղաց ,
 գոսացելոց , որ ակն ունէին ջրոցն յուզելոյ : Լը հրեշ-
 տակ ճեառն իջանէր ըստ ժամանակի յԼազանն , և

յուզէր զջուրսն . և որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջա-
նէր , բժշկէր՝ ոչ ունելով նշան հիւանդութեան ॥
ՅԻՆ . Ե . 2-4 : * Երթ լուա յԼ՛ւազանին Սելովմայ՝ որ
թարգմանի Լ՛ուաքեալ ॥ ՅԻՆ . Թ . 7 :

* Սովաբ Լ՛ւազան (Եբր . սեփ) յուսոյ իմոյ ॥ Սաղմ.
ծԹ . 10 . և ՃԷ . 10 :

* Օր մաքրեցեր՝ յԼ՛ւազանին , մաքուր ձեռօք՝ զո-
տըս նոցին ॥ Երախ : * Ուղղեցին և Լ՛ւազան ... և
զգիշերն ամենայն միջտեցին ॥ Եղիշ . պարմ . Ե . 115 :

Լ՛յս բառ՝ ըստ որում Կոնք կամ Սան , մտանէ 'ի
կարգս Չափուց :

ԼԻ . Թուի լինել արմատ բառիս ապաի . Պարսկ .
եֆրէի կամ աֆրաի :

Չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց :

ԼՓ . Եբր . Խօֆէն . Յոյն δρᾶξ կամ χείρ . Լատ .
pugillus, vola manus . Լ , չափ ձեռին մարդոյ , նոյնանիշ
ընդ բառիցս՝ Լ՛գուռ , Լուռն , և Չեռն : * Լ՛ռեալ
քահանային 'ի նմանէ լի Լ՛փով ॥ Պ Էր . Ե . 12 : * Սան
Լ՛փոյ միոյ գարւոյ ॥ Եղիշ . ԺԷ . 19 : * Որ չափեաց
Լ՛փով զջուրս ॥ Եսայ . Խ . 12 : Օափ կամ զԼուռն
յիշատակէ և Եպիփան 'ի կարգս Չափուց :

ԼԻԿ . Յոյն ἀΐς .

Չափ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց :

ԼՓՄԵ և ԼՓՄԵԱՅ . Յոյն τρυβλίον, φιάλη . Լատ .
catus, patina և phiala . Լ , Սկաւառակ կամ անօթ
կերակրոց : * Եւ զԼ՛փսէսն և զՏուփս ॥ Թառ . Դ .
7 : * Եւ զըռուռաւսն , և զԼ՛փսեայսն արծաթիս ॥
Դ . Թառ . ԻԵ . 15 :

Բաժակ:

Չափ հեղանիւթոց:

ԲԱԶԱԿ. ԼԵՐՐ. ԳԵՄ, ԿԱԽԱՂ. Յոյն ποτήριον, κόπδου.

Լատ. poculum, calix.

Նշանակէ զըմպանակ գինւոյ, ջրոյ, և այլ հեղանիւթոց: Իսկ ըստ Սարգանայ * Բաժակ գինոյ բաժանիչ ասի ॥ 'է ձէն. Սաղմ: * Եւ բաժակն փարաւոնի 'ի ձեռին իմում. առնուի զխաղողն, և ճմէի 'ի Բաժակն փարաւոնի. և տայի զԲաժակն 'ի ձեռս փարաւոնի ॥ Օհնր. ին. 11: * Եւ շուրճն նորա իբրեւ զշուրճն Բաժակի՝ քանդակեալ բոյս շուշանի ॥ Թ. Սնայ. 7. 5: * Բաժակ քո որպէս անապակ արբեցոյց զիս ॥ Սաղմ. իթ. 5: * Բաժակ 'ի ձեռին Տեառն գինի լի անապակ արկեալ ॥ Սաղմ. հ7. 9: * Լպա եթէ 'ի Տաշտս և 'ի Բաժակս արձակեացես զաչս քո ॥ Բաւ. ի7. 31: * Եւ զի առաջի որդւոցն Սեբաբիմայ Լման լի գինւով, և Բաժակս ॥ Երեմ. լե. 5: * Բաժակ ոսկի Բաբելոն 'ի ձեռին Տեառն ॥ Երեմ. ծմ. 7: * Օբաժակն քեռ քո արբեցս՝ զխորն և զլայն ॥ Եղե. ի7. 52: * Եւրբուսցէ միում 'ի փոքրկանցս յայցցանէ Բաժակ մի ջուր ցուրտ ॥ Սաբ. Ժ. 42: * Սրբէք զարտաբին զԲաժակին և զՍկաւառակին ॥ Ենր. ի7. 25: * Սկըտուծիւնս Բաժակաց և Ստոմանաց ॥ Սաբ. 7. 4: * Օբաժակն՝ որով խառնեացն, խառնեցէք նմա կըր. կին ॥ Յայ. ԺԷ. 6: * Բաժակաց և ըմպեւեաց բազմութիւն ॥ Փիլ. 1:

Բալէշէն:

Անոթ ցամաքեղինոց:

ԲԱԿԵՂԻԹ. ԼԵՐՐ. ՖԵԼՆ. Յոյն πήρα. Լատ. pera. Նշանակէ զՊարկ կամ զՍախաղ: * ԼԵՔԵՐ առնն ԼԺ նկանակս յառաջնոց արմտեաց նկանակս գարեղէնս, և սպաղատիտս Բակեղեթաւ ॥ 7. ԹԿ. 42:

ԲԵՍԻՆ . Յոյն Βικίον .

Չափ հեղանիւթոց :

ԲԵՍԻՆ . Յոյն βικίον . | առ . urceolus .

Ունիմք զայս բառ յերկա օրինակս չափուց Շիրակացւոյն : Ին . օրինակն ունի այսպէս : * Բեսին՝ բոլորակ ապակեղէն , ունի կէս | իտր . և կոչի ըստ հայոց Շիշ : Խակ Դ . և Է . դնեն այսպէս . * Շիշ իւղոյն՝ որ յԼ . ւետարանին , Բեսին է , բոլոր ապակեղէն . ունէր կէս | իտր : Բայց Լալիփան՝ի բառն ἀλάβαστρον ունի այսպէս . * Լաբաստր իւղոյ՝ է Բեկինոն ապակեղէն , որ տանի | իտր մի . և է չափ կէս Վսեստի : Լա կոչեցաւ Լաբաստր վասն զիւրաքեկութեանն : Ի բանիցաստի Լալիփանու Թուի մեզ նախ՝ Թէ Բեսինն Շիրակացւոյն պարտ է լինել Բեկինոն կամ Բեկին . երկրորդ՝ չափ նորա պարտ է լինել կէս Վսեստի , և ոչ | տեր . քանզի և ըստ պատմութեան Լւետարանին՝ շիշն Սարեմայ ունէր | իտր մի իւղոյ , որ է կէս Վսեստ . զի ոչ միայն Լալիփան , այլև նա ինքն Շիրակացին զՎսեստն դնէ չափ երկուց | տերաց :

ԲԵԻՆ :

Ղրամ :

ԲԵԻՆ . Յոյն λεπτόν . | առ . minutum . | Վփօքրիկ զրամ պղնձի՝ իբրեւ զ| ումայ : * Լմէն ասեմ քեզ . ոչ ելանիցես անտի , մինչև հատուցանիցես զյետին Բնիոնն . Գ ԶԷ . ԺԹ . 58 : Ուր բառս յեփն ակնարկէ զկարի փօքրագոյնն՝ի զրամս : Բնիոն , | ումայ , Պղինձ , Ղանդ , և Խերեւէ՝ դնին փոխանակ միմեանց , և նոյնանիչ են ընդ Յունական բառիցդ Լասարիոն և Ղ եստոն . նմին իրի և կշիռ նոցա լինի երկու Ղարեհատ ըստ Շիրակացւոյն Բայց Լարեմիա՝ի մեկնութեան բառից Լճաշունչ գրոց ասէ յանդէպս . * Լաքարակիտն

և Րանիոնն վերջին մասն է՝ Թող, կամ Գարեհատ ॥
 Օ ի ըստ սրբոյն Սարկոսի՝ Եփարակիտն է կրկին 1 ու
 մայ կամ Րանիոն, վասն որոյ Եփարակիտն ոչ կարէ
 լինել նոյն ընդ Րանիոնի։ Օ ընիոն չգտաք այլուր ար-
 տաքոյ Լճաշունչ գրոյց, նմին իրի և ստուգաբանու-
 թիւն նորա ծածկեալ է ՚ի մէջը։

Բոյն։

Չափ երկայնութեան։

Բոցթ կամ ԲոթԲԱՄԱՏՆ. Յոյն ἀντίχειρ. 1 ատ. pollex. 1, առաջին մասն ձեռին մարդոյ՝ լայն և կարճ։
 Յերկայնաչափութեան անդ Սարն կամ Սարնաչափ ա-
 սելով՝ իմանամք զսա ընդ Ուսումնականաց։

Բռան։

Չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց։

ԲոթԲԵ. Երբ. Գաթ. Յոյն δρᾶξ. 1 ատ. pugillus. 1, չափ ձեռին մարդոյ. և է նոյնանիչ ընդ բառիցս՝ Լգուռ, Լփ և Չեռն։ * Կենդանի է Տէր Լճ ք, Եթէ գուցէ իմ նկանակ, բայց եթէ որչափ Բռամբ մի ալիւր ՚ի Սափորի ॥. 7. Թափ. Ժ. 12։ * Բարի է լիութիւն Բռան միոյ հանգստեամբ, քան զլիութիւն երկուց Բռանց՝ ջանիւ և յօժարութեամբ ոգւոյ ॥. Դռ շու. 7. 6։ Լպիփան զՅունականդ δρᾶξ դնէ ՚ի կարգս Չափուց։

ԲռԲռԲռԲռ. Յոյն πυρεῖον.

Անթ ցամաքեղինաց։

ԲոթԲոթԲոթ. Երբ. Դալիւէ, և ԴիւթԴիւթ. Յոյն πυρεῖον և Ծυριαθρίον. 1 ատ. thuribulum, acerra և suffimen-
 tum. 1, կրակարան կամ անթ հրոյ, յորում արկանեն

զխունկ առ 'ի ծխել: * Արար զամենայն կահս սեղանոյն՝ զխարիսխն, և զբլշակն, և զՏաշտն, և զմնահանսն, և զԲուրուռան. զամենայն կահ նորա արար պղնձի: Սա արար զգահաւորակն սեղանոյն՝ դործ վանդակագործ պղնձի 'ի Բուրուռանայն 'ի ներքուստ մինչև զմէջս: Եւեյ. ԼԷ. 3-4: * Եւ առեալ երկուց որդւոյն Բհարոնի՝ Խաբադայ և Բիւռուդայ զիւրաքանչիւր Բուրուռան՝ եղին 'ի նոսա հուր, և արկին խունկս. և մատուցին առաջի Տեառն հուր օտար, զոր ոչ հրամայեաց նոցա Տէր: Գ Խ. Ժ. 1: * Եւ առցէ լի Բուրուռաւ կայծակունս հրոյ 'ի սեղանոյ անտի՝ որ առաջի Տեառն. և լցցէ զձեռս իւր խնկով հանդերձանացն մանր աղացելով. և տարցի 'ի ներքս քան զվարագոյրն: Եւ գիցէ զխունկն 'ի վերայ հրոյն առաջի Տեառն. և ծածկեացէ ծուխ խնկոյն զքաւութիւնն: Գ Խ. ԺԷ. 12-13: * Բարձեք զԲուրուռադ պղնձիս 'ի միջոյ այրեցելոցդ. և զհուրդ օտար յրուեսցես 'ի բաց: Թուոյ. ԺԷ. 37: * Եւ Տաշտքն և Խնկամանքն և Բուրուռաքն 'ի մաքուր ոսկոյ: Թ. Սոս. 7. 22:

* Եւ 'ի ձեռին իւրում Բուրուռան ծխել զխունկս տաճարին: Թ. Սոս. ԻԷ. 19: * Եւ իւրաքանչիւր Բուրուռան 'ի ձեռին իւրում. և ծուխ խնկոյ ելանէր գիզանայր իբրեւ զամպ: Եւեյ. ԼԷ. 11: * Բուրուռաքն խնկոյն Բմանք: Գիւն:

* Անէին իւրաքանչիւր քնար, և Բուրուռան ոսկի լի խնկով, որ է աղօթք Սրբոցն: Յայ. Ե. 8: Ուր Յունահանն է փափ, և նշանակէ յաւետ զխնկաման, քան թէ զկրակարան:

Գարե. Յոյն քրԺն.

Կշիւ. և Չափ երկայնութեան:

ԳԱՐԵ, ԳԱՐԵՀԱՏ ԿԱՄ ԳԱՐԵՀԱՏ. Յոյն κόκκος.
1. ատ. granum.
Բայտ Կռաքանից է կշիւ ծանրութեան, և ըստ

Երկրաչափից՝ չափ երկայնութեան ըստ չափու հատոյ
Վարույ կամ Յորենոյ :

Երրակացին սովաւ որոշէ զչափ ծանրութեան ամե-
նայն՝ Սլուոց և Ղարամաց, սկսեալ 'ի Վանդէ՝ մինչև
Գրանքար. և է ըստ հաշուի նորա Վանդեն կշիւ
երկուց Վարեհատաց. իսկ Վանքար՝ 953856 Վա-
րեհատ :

Օգարի կամ զՎարեհատ իբրև կշիւ դրամոյ՝ յիշա-
տակէ և Երեմիա 'ի մեկնութեան բառից Մ. ծաշունչ
գրոց, այսպէս. * Եւքարակիտն և Բնիոնն վերջին
մասն է, Փող կամ Վարեհատ : Եւ յայտէս և Ղ ուկարս
Վանանդեցի 'ի գանձն չափուց և կշուոյ՝ ընդ մանր
դրամն կարգէ զՎարեհատն, գողցես 'ի սմանէ առեալ.
քանզի ասէ. * Լ ումայ, Բնիոն, Եւքարակիտ, Պղինձ,
և Վարեհատ՝ մի և նոյն ինչ է. և է յետին մասն
կշուոյ : Լ. յԼ բանք սոցա լայնաբար և եթ ունին
զտեղի :

Իսկ ըստ որում չափ երկայնութեան՝ զչորս Վարե-
հատս ընծայեն Երկրաչափք միոյ Սատնաչափի. ըստ
այնմ. * Չորք Վարեհատք՝ են 'ի Սատին, և Սատ-
նաչափք՝ չորք 'ի Սլուզկին : Եւ սովաւ չափեն զամե-
նայն երկայնաձիգ տարածութիւն : * Օ ի նա (Երկրա-
չափութիւնն) ունի սկիզբն... զՎարեհատն, զՓղինձ,
և զՍտն. այսինքն՝ 'ի կարճէն յերկարն ժամանէ, և չա-
փէ զերկիր : 'ի Ռեմ. հին Խերալ :

Վանհանալ. Երբ. Վանալ :

Անթ ցամաքեղինաց :

ՎԱՆԱՅԱՆԱԿ. Յոյն γαζοφυλάκιον. Լատ. gazophyla-
cium, aerarium.

Ի Երկր կամ տապանակ դրամոց : * Կայր Յո ընդ-
դէմ Վանձանակին, տեսանէր՝ թէ զիւրդ ժողո-
վուրդն արկանէր Պղինձ 'ի Վանձանակն. և բազում
մեծատունք արկին բազում ինչ : Եւն այրի մի, և
էարկ երկուս Լ ումայս՝ որ է Եւքարակիտ մի : Եւ կո-
չեալ առ ինքն զաշակերտսն՝ ասէ ցնոսա. ամէն ասեմ

ձեզ, զի այրին այն տառապեալ՝ չատ կարիք քան զամենեւեան 'ի Գանձանակն ॥ Սբ. ԺԷ. 41-45: * Եւ հայեցեալ ետես զմեծատունսն՝ որք արկանէին զտուրս իւրեանց 'ի Գանձանակն ॥ Պատմ. Իմ. 1:

Վանձանակի նշանակէի ևս զՎանձատուն, կամ զշտե-
մարան գանձու. Եբր. Լիֆֆֆ. * Լապրեցին զձին
զորս ետ արքայ Յուդայ Լաբգական, 'ի մուտս տանն
Տեառն 'ի Վանձանակի Լաթանայ ներքինւոյ արքայի||.
Դ. Թաֆ. ԻԴ. 11: * Լա զառաջաւորս ցորենոյ, և
զպտուղս ծառոց՝ գինւոյ և ձիթոյ, բերցուք առ քա-
հանայսն 'ի տուն Վանձանակին ԼՅ||. Դ. Լաբ. Ժ.
57: * Լա կացուցին յաւուր յայնմիկ 'ի վերայ Վան-
ձանակի գանձուցն||. ԼԿ. ԺԷ. 44: * Յառաջ քան
զայս Լադիասիբ քահանայ էր 'ի Վանձանակի տանն
ԼՅ մերոյ||. ԼԿ. ԺԷ. 4: ԼՂԼ այս բառ ըստ առա-
ջին նշանակութեանն ևեթ մտանէ 'ի կարգս Չափուց
կամ Լնօթոյ:

9255

Չափ ցամաքեղինաց :

Γ. 2. Γ. 3. Βιβλ. Θήκη & κιβωτός. 1. *man.* theca, arca, & capsa.

Նշանակէ զԼ'րիզ կամ զՏաղանակ : * Օ պատուա-
կան զուգն արտաքոյ 'ի Ղազրոցի եղեալ՝ դնէ 'ի գան-
ձարանս ॥ Յոն. կալ : * Օ նշխարս եղեալ 'ի պատուա-
կան Ղազրոցի, և ծածկեալ մեծագին հանդերձիւ ॥
'ի ճառչաբն : * Բերեն քեզ Ղազրոցս, և Տուփս
փղոսկրեայս ութսուն ॥ Պարթ. աղէր : Լ'յլ թերևս
այս բառ ունի լինել Ղազրոց ելեալ 'ի Յունականնէս
κλιρωτῆς, որ նշանակէ հանգստեալ կամ զանգստեալ :

Պ. Ի. Ժ :

Չափ երկայնութեան :

Պ. Ի. Ժ. կամ Պ. Ի. Ժ. Ե. Յոյն γραμμῶν . 1 ատ . linea .
 Բայտ Երկրաչափից է տարածութիւն առանց լայնութեան և խորութեան : Եւ է սա սկիզբն և կանոն առ մենայն չափուց ըստ երկայնութեան : Վասն որոյ ըստ Երկրաչափից Ստնաչափն բաժանի 'ի 12 Ստնաչափ . և Ստնաչափն 'ի 12 Վճաչափ կամ Վ. Ի. Ժ . զոր ոմանք բաժանեն ևս 'ի 10 Ստնկունս :

Օ գիծն երկրաչափական բացատրէ Փիլոն այսպէս .
 * Սենկուլ յիւրեան (տասնեակ թիւն) զանգատն բնութիւն և զգառականն . քանզի անզատն կարգեալ դասի ըստ Լճանի միայն . իսկ զառականն ըստ երկից տեսակաց՝ Վճոյ , և Վ եր'իվերոյ երեւման , և Հաստատնոյ : Վճոյ որ երկուք Լճանօք յանդեցեալ է՝ Վ. Ի. Ժ . և Իսկ որ յերկուսն զատեալ է՝ Վ եր'իվերոյ երեւման , ծռեալ 'ի լայնութիւն գծին . իսկ որ յերկուսն 'ի Հաստաւեալ 'ի լայնութիւն գծին . իսկ որ յերկուսն 'ի Հաստաւեալ , երկայնութեան և լայնութեան խորութիւն առեալ , որովք գոյանայ բնութիւնս (մարմինն երկրաչառական) . քանզի առեւելի քան զերիս զատութիւնս ոչ փական . Եւ սկզբնատիպք սոցա՝ թիւք են . անզատ Լճանիս՝ Վ. Ի. և Վճին՝ Երկու , և Վ եր'իվերոյ երեւմանն՝ Երեք , և Հաստատնոյն՝ Չորք . որոց շարադրութիւնք՝ Ս'իոյ , և Երկուց , և Երեք , և Չորեք (1. 2. 3. 4) կատարեն զՏասնեակն (զի 1. 2. 3. և 4. են 10) ॥ Փիլոն 'ի 4երս յաղագս Ժ Բանից : * Օ ի նա (երկրաչափութիւնն) ունի սկիզբն՝ զՎեան , զՎ. Ի. Ժ , զՎճեւերեւոյթն , զՍարմինն ॥ 'ի Բէն . Կէն Դեւալ :

Պ. Ի. Ժ :

Չափ երկայնութեան :

Պ. Ի. Դ. Յոյն ὀργυσθ . 1 ատ . ulna կամ passus . Խառն
 braccio կամ passo . Պարսկ . Պաշ կամ Պաշա . Տաճկ .
 Պաշա :

էն Ղաոմորի : Իսկ Ղաոմոր է տասներորդ մասն մեծի
չափուն, այսինքն է՝ Լըդու. որ լինի եօթն Վսեստ,
և հինգերորդ մասն միոյ Վսեստի : Թուի մեզ, թէ
Լպիփան աստանօր բառիւս Ղաոմոր ակնարկէ զՂրիւն
Շիրակացւոյն :

Թարգ մանիւք մեր յԼծաշունչ գիրս հանդէս յունա
կանիս Ղաոմոր՝ դնեն Լըդու, Ղրիւ, Վսու, Սափոր,
Չափ, և Բեռն. վասն որոյ և մեք չկարեմք որոշել տի
րապէս զչափ նորա. միայն ընտրեմք ասել, թէ Ղաոմորն
մեծ է Լըդու, և Ղաոմորն փոքր՝ Ղրիւ :

Ղրամար . Յոյն γραμμαριον .

Կշիւ :

ՂրԱՄԱՐ . Լատ. caratus կամ scrupulum .
Լ. կշիւ վեց կերտաց ըստ հաշուի Շիրակացւոյն .
որոյ ան. օրինակ ունի այսպէս . * Կշիւ չ կերտաց լի
նի Ղրամար մի : Իսկ γραμμαριον ըստ Յունաց, և
caratus ըստ Լատինացւոց՝ են 24 մասն Ունկոյ . որք են
նոյն ընդ Ղրամարի Շիրակացւոյն . քանզի ըստ հաշ-
ուի նորա կերտան է կշիւ չորից Ղարեհատաց, և Ուն-
կին 576 Ղարեհատաց . զոր բաժանեալ ՚ի վերայ 24 ՚ի
քանորդն լինի 24 Ղրամար : Սակայն caratus Լատինաց-
ւոց նշանակէ ևս զկերտո՝ որ է վեցերորդ մասն
Ղրամարի :

Ղրիւ . Պարսկ . Ղարի :

Չափ ցամաքեղնաց :

ՂրԻԻ . Յոյն σάτον . Լատ. satum .
Լ. չափ $7\frac{1}{5}$ Վսեստի : ան. օրինակ չափուց Շիրակացւոյն
յաղաքս Ղրուի ունի վրիպանօք այսպէս . * Չափ իք
Վսեստաց լինի Ղրիւ մի . որ է նոյն չափ Սողոյ :
Սոյնպէս և Լըբմիա ՚ի մեկնութեան բառից Լծա-
շունչ գրոց՝ իք Վսեստ դնէ զՂրիւն : Լ. յլ. 7 . և Է .
օրինակք ուղղութեամբ ունին այսպէս . * Ղրիւք 7 ,

որ է մի Սող. որ է չափ Սրբութեան ։ Վանգի և
Լալիփան 'ի բառն էրէ՝ Չափ (τρία μέτρα, և ըստ
Թարգմանչաց մերոց՝ էրէ՝ Գրեւ) ունի այսպէս .

* Երեք Չափք նաչոյ, զորս պատուիրեաց Բերահամ
Սարայի՝ պատրաստել վասն Հրեշտակաց . և հրա-
մայեաց նովին չափով նկանակս առնել : Եւ այսոքիկ
չափք մէն մի հաւասար են Գամմրի : Իսկ Գամմր (փոքր)
է տասներորդ մասն մեծի Չափուն, այսինքն է՝ Լը-
դուի . որ լինի եօթն Վսեստ, և հինգերորդ մասն
միոյ Վսեստի ։ Լըդ՝ ըստ Լալիփանու Գամմրն ,
կամ մէն մի Գրիւ՝ է տասներորդ մասն Լըդուի, որ է
չափ 72 Վսեստաց . զոր բաժանեալ 'ի վերայ 10 ի՝ քա-
նորդն լինի 7 $\frac{1}{5}$, այսինքն՝ Գրիւ մի . և երկուս կրկ-
նեալ զ 7 $\frac{1}{5}$, լինի 22 Վսեստ . որ է մի Սող, եթէ ըստ
Լալիփանու, և եթէ ըստ ւն . օրինակի Շիրակացոյն :

Յոյն և Լատին բառք $\sigma\acute{\alpha}\tau\omicron\nu$ և satum են չափ հե-
ղանիւթոց, և ցամաքեղինաց . ըստ առաջնոյն են 50
Վսեստ . զոր Շիրակացին Սատոն կոչէ . և ըստ երկ-
րորդին՝ 7 $\frac{1}{5}$ Վսեստ, զուգաչափ մերումս Գրուի :
Վանգի 'ի նոր Կտակարանս՝ ուր դնի 'ի մեզ էրէ՝
Գրեւ, Յոյն և Լատինն ունին էրէ՝ Սափոն . նաև
յայն բան Շանդոց՝ * թարեա՝ Գրիւս երիս՝ ալերնաչ-
չոյ ։ ԺԸ . 6 . ուր ըստ Եօթանասնից, և ըստ Լալիփա-
նու է էրէ՝ չափ, Լիւղաս և Սիւմաքոս դնեն էրէ՝
Սափոն :

Եւ զՍատոն՝ ըստ որում չափ ցամաքեղինաց, այս-
պէս առաջի առնէ Լալիփան . * Սատոն կոչի 'ի նոյն
Երբայական լեզուէ առեալ . և է իգական առ նոսա .
իսկ 'ի հելլենականն չեզոք . քանզի Սատոն ասի, և
ոչ Սատոս : Եւ է Սող գերազեղուն . զի ընու զՍող,
և առաւելու քան զնա քառորդիւ : Իսկ Սատա ըստ
նոյն Երբայական բարբառոյ՝ նշանակէ առաւել կամ
բարձր . իբր զի որ չափէն՝ սովոր է առնուլ կամ
բառնալ զչափ ինչ ։ Ուր 'ի ծանօթութեան նորա ասէ
Պետաւիոս . * Սատոն ըստ Երբայեցւոց Սեա՝ կոչի .
և է Սող և կէս առ Խտալացիս՝ ըստ Յովսեպոսի, և
ըստ Հերոնիմոսի . որ և է 24 Վսեստ ։ Եւ այնպէս և

Սուրբատան, և Յոյն և Լատին բառարանք Մող և Կէս,
 կամ 24 Վսեստ դնեն զՍատոնն: Ըյլ որպէս ցուցաբ
 մեք 'ի վեր անդր 'ի բանից Լալիփանու, Չափ կամ Սա
 տոն իբրև նոյնանիշ ընդ Վրուի չէ. և է. օրինակաց
 Շիրակացւոյն՝ է 7 $\frac{1}{5}$ Վսեստ: Սատն որոյ՝ ոչ մի Սա
 տոն, այլ երեք Սատոնք լինին 22 կամ 24 Վսեստ.
 որ և է Մող մի ըստ Լալիփանու, և ըստ Շիրակաց
 ւոյն: Եւ մին իրի՝ եթէ չկայցէ չիթութիւն 'ի բանս
 չեղինակացդ, պարտիմք ասել, թէ Սատոնն, կամ
 Վրիւ՝ ոչ միայն է չափ 7 $\frac{1}{5}$ Վսեստաց, այլև երբեմն
 դնի փոխանակ 22 կամ 24 Վսեստաց. որ է ըստ ոմանց
 մի Մող, և ըստ այլոց Մող և Կէս: Եւ ինչիք մեր 'ի
 թարգմանութեան Լ. ճաշունչ գրոց դնեն զՎրիւ ճան
 դէպ այլևայլ յունական բառից: Եւ 'ի ճանդէպ բա
 ռիս σατον. * Եւ ման է արքայութիւն երկնից խմորոյ.
 զոր առեալ կնոջ՝ թաքոյց 'ի Վրիւս երիս ալեր, մինչև
 ամենայն խմորեցաւ. Սաթ. Ժ. 53: * Ու մանանե
 ցուցից զարքայութիւնն Լ. Ե. նման է խմորոյ. զոր
 առեալ կնոջ՝ թաքոյց յալեր երկց Վրուաց, մինչև խմ
 րեցաւ ամենայն. Վ. Կ. Ժ. 21: Եւ իրորդ՝ բառիս
 μέτρον. * Եւ որ սերմանեսցէ Լըդուս վեց, Ժողովու
 ցէ Վրիւս (Եբր. Էֆահ) երիս. Ե. 10: * Եւ
 Չունաց օփի. լ. Ե. Ժ. 56: * Եւ թրեալ Վրիւս
 (Եբր. Էֆահ. Սիւմաքոս և Լ. Կիւղաս σατον) երիս
 ալեր նաշոյ. Օ. Կ. Ժ. 6: * Վրիւ մի նաշոյ՝
 Սէեղ միւյ. չ. թ. 1: Երբորդ՝ μετριτής. * Եւ
 արար ծով, որ տանէր երկուց Վրուաց (Եբր. Էֆահ)
 սերմն շուրջ զսեղանոյն. չ. թ. 32: Զորբորդ՝
 γομόρ. * Եւ կապիճ նոյն լիցի տալոյ և առնլոյ. տաս
 ներորդ Վրուի (Եբր. Խօֆ) եղիցի կապիճ. և տաս
 ներորդն Վրուի կապիճ: Կշիւ ըստ Վրուին, և ըստ
 Լըդուին եղիցի. լ. Ե. 11: Նիդերորդ՝ օփ
 կամ օփի. * Սատուսցէ վասն նորա քահանայն պատա
 րագ զտասանորդ Վրուի (Եբր. Էֆահ) ալեր զարե
 ղէն. լ. թ. 15: * Եւ երցէ զպատարագն իւր...
 զտասանորդ Վրուի նաշի. Վ. Կ. 11: * Օ. տա

սանորդդ Գրուռի միոյ նաշնոյ զոհ հանապազորդ ॥. Գ Լ. Գ. Զ. 20 : * Լա արասցես զտասանորդ Գրուռի նաշնոյ ॥. Թ. Լ. Կ. 5 : Կ Եցերորդդ՝ κόρος. * Լա այս պտուղ իցէ՝ զոր զատանիցէք. զվեցերորդ Զափուն ՚ի Գրուռի (Լաբր. Խօփն) ցորենոյ, և զվեցերորդ Լըդուռի ՚ի Վրուռէ գարւոյ ॥. Լ. Կ. Ե. 13 :

Լըդ. յայտ է ՚ի Թարգմանութեանցս, Թէ Գրիւռն միշտ զնոյն չափ նշանակէ, այլ դնի ըստ տեղւոյն փոխանակ այլևայլ չափուց, մանաւանդ՝ Լըդուռի, և Գրուռոյ :

Գրուռն :

Անթ և Չափ ցամաքեղինաց :

ԳՐՈՒԱՆ. Յոյն $\mu\acute{o}\delta\iota o\varsigma$ կամ $\mu\acute{o}\delta\iota o\nu$. Լատ. modius կամ modium.

Լայս բառ ելանէ ՚ի բառէս Գրիւռ, և նշանակէ յԼաւտարանի զանօթն կամ զընդունարանն ըստ չափուռնոյն Գրուռի : * Ո՛չ լուցանեն զճրագ, և դնեն ընդ Գրուռանաւ, այլ ՚ի վերայ աշտանակի. և լոյս տայ աւենեցուն՝ որ ՚ի տանն իցեն ॥. Սաբ. Ե. 15 : * Սիւթէ գալի ճրագ, զի ընդ Գրուռանաւ դնիցի, կամ ընդ մահճօք. ո՛չ ապաքէն ՚ի վերայ աշտանակի դնիցի ॥. Սաբ. Դ. 21 : * Ո՛չ ուրուք լուցեալ զճրագ՝ դնէ ՚ի Թագստեան, և ոչ ընդ Գրուռանաւ, այլ ՚ի վերայ աշտանակի. զի որք մտանենն՝ զլոյս տեսանիցեն ॥. Գ. Լ. Ժ. 53 : Լայլ այս բառ ըստ որում չափ՝ է ըստ Լայիւփանու, և ըստ ան. օրինակի չափուց Շիրակացւոյն 22 Վրսեստ. իսկ ըստ Դ. և Ե. օրինակաց նորա՝ 18 կամ 24 Վրսեստ : Տէս վասն այսր ՚ի Սող, և ՚ի Գրիւռ :

Դահադրամ. Պարսկ. Տէհ Տէրէհ :

Գրամ և Կշիռ :

ԴԱՀԱԴՐԱՄ. Լանուռն Դահեկանի՝ որոյ կշիռն է

71

տանն Վրամ բստ Պարսից : Վտանենք զայս բառ յԱշխարհագրութեան Սովետի Խորենացւոյ ընդ այլ Պարսկական բառից՝ այսպէս . * Պարմուշիա՝ Տաւադրամ, Տաշտագրամ, Վահագրամ : Բւր բառս Պարմուշիա թուի լինել անուն Վահեկանի, իսկ այլք՝ Եօթնդրամեան, Բւթդրամեան, և Տասնդրամեան : Եւ կասկածիմք ընդ Լնդղիացի Թարգմանչաց Խորենացւոյն, թէ այս բառք ՚ի յետնոց մուծեալ իցեն ՚ի բանս նորա :

Վահեկան . Պարսկ . Տէհէէ :

Կշիւ և Վրամ :

ՎԱՀԵԿԱՆ . Յոյն δηνάριον . Լատ . denarius . Եւ անուն դրամոյ՝ որ կոչի Վենար . որոյ կշիւն է 24 կերատ :

Բստ Շիրակացւոյն * Կշիւ ի՞նչ կերատաց լինի Վահեկան մի : Եւ մանր բաժանեալ զՎահեկանն՝ լինի Սիմէս ք, Տրմէս ք, Վրամար ք, Սինդ ք, կերատ ի՞նչ, Փշիտ Լք, Վանդ խք, և Վարեհատ զք : ք . և ք . օրինակք նորա ունին այսպէս . * Վենարն Վահեկանի անուն է . և Վահեկանն ի՞նչ կերատ . և կերատն կորիզ եղջրուէնոյ, որ է չորից Վարոց կշուորդ . և ի՞նչ կերատն լինի զք Վարեհատ :

Յաւելուած ք . օրինակի Շիրակացւոյն զՎահեկանն կոչի Սթիալ, քանզի ասէ . * Սթիալ, որ է Վահեկան մի . և յաւելու ասել, * Սթիալն ի՞նչ կուտ է : Եւ այսպէս ունի և բառարանն Պարսից ՚ի բառն Սիւգալ . զի ասէ . * Սիսգալ է բառ Երաբացւոց, և նշանակէ՝ Վրամ և կէս . քանզի 16 կորիզն եղջեր՝ մի Տրամ է, և 24 կորիզն՝ մի Սիսգալ է : Եւրդ՝ քաջայայտ է ՚ի բանից սոցա, թէ Վահեկան և Վենար և Սթիալ են նոյն . և են կշիւ 24 կերատաց կամ 96 Վարեհատաց :

Վահեկան՝ իբրեւ սուանձին անուն դրամոյ, նշանակէ ընդհանրապէս զոսկի կամ զարծաթի դրամ կնքեալ :

Սան որոյ՝ և Դ. և Ե. օրինակք Շիրակացւոյն ունին այսպէս. * Ստ ժամանակին Ղաֆէկանն վաթսուս լսարինն էր, և Ղաֆէկանն էր արծաթի: Իսկ Լպլիփանասէ. * Լըդիւրոն (Լըծաթի) տպաւորեցաւ Ղաֆէկանի սկզբանէ, և տպաւորեցաւ նա յԼսարիննաց: Ղըրբաժամ ասէն մուծանել զտիպնորայերկիրն Վանանացոյ: Ղարձեալ ասէն նա ի բառն Որդոս. * Լսյր և այլ Որդոս յարծաթոյ տպաւորեալ Ղաֆէկան (ϐο-μυσμα) փոքրիկ, ութսներորդ մասն Ունկոյ:

Յաւելուած Թ. օրինակի Շիրակացւոյն ունի այսպիսի ինչ. * Ղաֆէկանն մի ոսկի է. որոյ կշիռն յամենայն աղինս մի և նոյն է. և թէ ուրեք գտանիցի պակաս, արտաքոյ քանակի ոսկւոյն է. զոր և գաղտ ան ուղղալք արարեալ են: Նոյնպէս և Տէգիւնի ըստ բառարանին Պարսից է * տեսակ ինչ ոսկւոյ:

Ստ Կալմեթի Ղաֆէկան կամ Ղաֆէկան յիշատակեալ ի նորումս Կտակի՝ * առեալ լինի միշտ փոխանակ արծաթի դրամոյ: Եւ ինքն յաւելու ասել. * բայց թէ զինչ գին էր նորա, ոչ է յայտնի: Եւ դարձեալ ասէ. * Բազում անգամ զնի Ղաֆէկանն փոխանակ Սկեղ իբրայեցոյ. որ է հարկն ըստ Ղալիոյ՝ զոր եղին հռովմայեցիք ի վերայ հրէից:

Կախնիք մեր ի թարգմանութեան Լծաշունչ գրոց զնեն զՂաֆէկան հանդէպ այսոցիկ յունական բառից: Եւս՝ δυνάριον. * Որ պարտէր նմա հարիւր Ղաֆէկան. Սաբլ. ԺԸ. 28: * Եւ արկ վարձս մշակացն աւուրն Ղաֆէկան. Սաբլ. Ի. 2: * Եւ նոքա մա. տուցին նմա Ղաֆէկան մի. Լնր. ԻԹ. 19: * Երթիցուք գնեսցուք երկերիւր Ղաֆէկանի հաց. Սաբլ. Զ. 37: * Երեք ինձ Ղաֆէկան մի, զի տեսից. Լնր. ԺԹ. 15: * Սարթ էր զայդ իւղ վաճառել աւելի քան երեք հարիւր Ղաֆէկանի. Լնր. ԺԴ. 5: * Երկու պարտապանք էին ուրումն փոխատուի. մինն պարտէր հինգ հարիւր Ղաֆէկան, և միւսն յիսուս. Ղալ. Զ. 4: * հանեալ ետ ցականդոկապետն երկուս Ղաֆէկանս. Լնր. Ժ. 55: * Յուցէք ինձ զՂաֆէկանն. Լնր. Ի. 24: * Երկերիւր Ղաֆէկանի հաց Է՛ դոցա բաւական.

ՅԷ. Է. 7: Լըրկորդ՝ νόμισμα. * Յուցէք ինձ զՎա.
 հեկան հարկին ॥ Սաթ. իբ. 19: * Իշխան լիցիս
 հատանել առանձինն Վահեկան յաշխարհի քում ॥ Թ.
 Սաթ. ԺԷ. 6: Լըրկորդ՝ χρύσεος կամ χρυσός (սկի)
 Լըր. զահալ. * Ի տասն Վահեկանէ ձոյլ նոցա ॥
 Օհնր. իբ. 22: * Ի մենայն ոսկի տիրոցն՝ հարկեր և
 քսան Վահեկան ॥ Թա. Է. 86: * Լը արար արքայ
 Սողոմոն երեքհարիւր նիզակ ոսկի կռածոյ. և երեքհա.
 բիւր Վահեկան ՚ի վերայ միոյ նիզակի ॥ Դ. Թա. Ժ.
 16: * Տուփ մի ոսկի ՚ի տասն Վահեկանէ ॥ Թա. Է.
 86: * Լը արար արքայ Սողոմոն երեքհարիւր վահան
 ոսկի կռածոյ. վեցհարիւր Վահեկան մաքուր ոսկի ՚ի
 մի վահան ॥ Դ. Սա. Թ. 16: * Եւ աճառեցին զՅով.
 սեփ քսան Վահեկանի (Լըր. իսէֆ, արծաթ) ॥
 Օհնր. Է. 28: * Լը Բենիամինի ետ երեքհարիւր
 Վահեկան (Լըր. և աստ իսէֆ) ॥ Ին. իս. 22:
 Զորրորդ՝ δραχμή. * Լտուս ՚ի դործ տանն Տեառն ոսկի՝
 Տաղանդս հինգ հազար, և բիւր Վահեկան (Լըր.
 որտաւ զէմն) ॥ Թ. Սա. Թ. 7: * Լը այլ Ժողովուրդն
 ետ Վահեկանս երկուս բիւրս ॥ Դ. Լը. Է. 72:
 * Լը հառ այրն գինգս ոսկիս մի մի ըստ Վահեկանի
 (յայլ օրինակս ըստ Յունաց ծածրաչմի. Լըր. Էֆաշ)
 ձուլոյ ॥ Օհնր. իբ. 22: Օսա Թարգմանեն ևս՝
 Գրամ, Գիրքաբմայ, Սատեր, և կէս Սատեր:
 Լըրդ՝ յայտ է ՚ի Թարգմանութեանց աստի, Թէ
 Վահեկանն ոչ միայն նշանակէ զարծաթի կամ զոսկի
 Գրամ, այլև զկշիռ դրամոյ: Լըրև արծաթի դրամ՝
 նոյն է ընդ Վենարի: Իսկ իբրև կշիռ՝ ոչ միայն Լըր.
 դրամեան է, կամ Գիրքաբմայ, և կամ կէս Սատեր,
 որք են նոյն, այլև երբեմն նշանակէ զկշիռ միոյ Գրամի
 կամ Գրքաբմի. և երբեմն ևս զԶորեքդրամեան կամ
 զՍատեր:

Իսկ առ արտաքինս Վահեկանն երբեմն նշանակէ
 ընդհանրապէս զամենայն ազգ դրամոյ. վասն որոյ և
 չկարեմք որոշել զնշանակութիւնն նոցա, և զղին:
 Սիայն գիցուք վկայութիւնս ինչ և յարտաքնոյ: * Օ.
 ընէն այնոցիկ որ զՎահեկանն (Յոյն νόμισμα, Լատ.

nummus) հատանեն տարագործեալ ॥. Փէլն: * Լբրե
զընտիր և զփորձ Ղաճեկան (Σοφισμα, Լատ. mo-
neta) ॥. Լոյն: * Բանդի սովորութիւն իսկ էր լծագա-
ւորացն մերոց փեսայութեամբ 'ի դուռն տաճարին հա-
սանել, Ղաճեկանս ճապաղել՝ իբրեւ զՆիւպատեանն
Հռովմայեցւոց ॥. Լորեն. Թ. 47: * Յայնժամ սովորու-
թիւն էր լծագաւորացն՝ զիւրեանց պատկեր դրոշմել,
և զանունն գրել 'ի Ղաճեկանսն. վասն զի յ() դոս-
տոսէ սկսեալ՝ հարկս տային ըստ գլխոյ. որ դրեաց
զնոսա յաշխարհագիրն. զոր տեսեալ ասաց. ո՞ր է պատ-
կերս այս և գիր ॥. Երէնայի 'ի Ռէն. Սարբ. ի Թ. 21:
* Բաշխեաց զամենայն ինչս իւր աղքատաց. բայց միայն
եթող 'ի պէտս իւր Ղաճեկանս հարիւր... մնացոյց
անտի Ղաճեկանս տասն... Ունի՞ս այլ ևս Ոսկի-
զնացեալ ցրուեսցես զնա ևս... Եւ նա գնացեալ
ցրուեաց զտասն զայդ Ղինար ॥. Սարբ. հարանդ. Է.
160: Բւր զմի և զնոյն դրամ կոչէ՝ Ղաճեկան, Ոսկի,
և Ղինար:

Ղենար. Պարսկ. Տէնար:

Դրամ և Կշիռ:

ՂԵՆԱՐ կամ ՂԻՆԱՐ. Յոյն. δηνάριον. Լատ. de-
narius.

Լանուն արծաթի Ղրամոյ. որոյ կշիռ ըստ Շի-
րակացւոյն է 24 Կերատ, և է սա նոյն ընդ Ղաճեկա-
նի ըստ առաջին նշանակութեան նորա: * Ընդէր ոչ
իւղղ այդ վաճառեցաւ երեքհարիւր Ղենարի, և տուաւ
աղքատաց ॥. Յով. ԺԹ. 5: * Կապի՞ճ մի ցորեան
Ղենարի միօջ, և երեք Կապի՞ճ գարի՝ Ղենարի միօջ ॥.
Յայր. Է. 6: * Մնացոյց անտի Ղաճեկանս տասն...
և գնացեալ ցրուեաց զտասն զայն Ղինար ॥. Սարբ.
հարանդ. Է. 160: Բւր զնոյն Ղրամ կոչէ՝ Ղաճեկան
և Ղինար, քանզի և նախնիք մեր յԼ՝ ծաշունչ գիրս
զյուշականդ δηνάριον նոյնպէս թարգմանեն: Տէս Ղա-
ճեկան:

Պաշխուրան :

Չափ հեղանիւթոյ :

ՊԱՇԽՈՒՐԱՆ կամ ՊԱՇԽՈՐԱՆ . Երբ . «էֆէլ .
Յոյն λεχάνη . Լատ . phiala .

Լ . Բաժակ մեծ տաշտաձև իբրև զվոնք : * Ջուր
խնդրեաց , և ետ կաթն . Պաշխուրանաւ զօրաւորաց
մատոյց զկողի ॥ . Պատ . Է . 25 : Երեմիա 'ի մեկնու
թեան բառից Լճաշունչ գրոց դնէ հանդէպ Պաշ-
խուրանի՝ Բաժակ : Բայց թարգմանիչք մեր զյունու
կանգ λεχάνη 'ի նոյն գիրս Պատաւորաց . 4Լ . Կ . 38 .
յեղուն ևս Վոնք . յորմէ յայտ է , թէ և Պաշխուրանն
ունի մերձենալ 'ի նշանակութիւն կոնքաձև անօթոյ :

Պանգ . Պարսկ . Տան :

Պրամ և Կշիւ :

ՊԱՆԳ կամ ՊԱՆԿ . Յոյն 'Ασσάριον և ὀβολός . Լատ .
as և obolus .

Լ . անուն մանր դրամոյ , և կշիւ 2 Պարեհատի : Խ .
թ . և Կ . օրինակք կշիւոց Շիրակացւոյն յաղագս Պան-
գի ունին այսպէս . * Կշիւ թ Պարեհատաց կոչի Լճա-
րիոն , իսկ ըստ հելլենականին Պ եպոսն կոչի . բայց
ըստ Եբրայեցւոցն՝ Սուազութիւն , որ է անսոր . և
ըստ հայուն կոչի Պանգ . Խ . Կ . և Է . օրինակք նորա
ունին այսպէս . * Պրամն ի Պանգ է . և Պանգն
(իմա վեց Պանգն) ժք Պարի : Սոնաթի ինն իւ
Լճարիոն է . ըստ հելլենականին Պ եպոսն կոչի , որ
է անսոր , որ է Պանգ . զոր Վճ հինգ ձագի վաճառ-
ատաց . և ըստ Եբրայեցւոց Լճարիոնն Սուազութիւն
կոչի ॥ : Ըստ սոցա Պանգն լինի վեցերորդ մասն միոյ
Պրամի կամ Պրաքմէի , և ինն հազարերորդ մասն միոյ
Սոնաթի կամ Տաղանդոյ : Իսկ ըստ սուաջին օրինա-
կացդ լինի 452000 մասն Տաղանդի . որ և է ըստ ճշգա-
ղոյն հաշուի Շիրակացւոյն : Յաւելուած Կ . օրինակին

ջեր կամ կերատ . որ է ըստ Շիրակացւոյն չորից Վա-
րեհատաց կշիռ : * Եթեր առ ծերն զՄախաղ իւր , և
ետ ցծերն . յորում կայր չամիչ և նուռն ինչ և թուզ ,
և երիս Վանկա ոսկի . և եհանն 'ի բերանոյն այլևս
երիս Վանկա ոսկւոյ , և ետ զայն ևս ցծերն ॥ . Ընդ .
ԺԴ . 274 : * Եւ վաստակէր նա աւուր միոյ իւրոյն
արուեստիւ դրամն Վանկոյ միոյ . . . և տայր նմա Վա-
'ի վաստակոյ իւրոյ աւուրն Վանկ մի ոսկւոյ հանա-
պաղ ॥ . Ընդ . 275-276 :

Եւ մեք 'ի վկայութեանց աստի , և 'ի բանից հե-
ղինակաց՝ երկու ինչ իմաստասիրեմք . առաջին՝ թէ
Վանգն իբրև կշիռ , թէպէտև ըստ Շիրակացւոյն
նոյն է ընդ Լասարիոնի և Վեպտոնի , և է 2 Վարե-
հատ , բայց ըստ այլոց է վեցերորդ մասն Վենարի , և
է 12 Վարեհատ . և ըստ ոմանց իբրև նոյն ընդ Սա-
տերի կամ Վրաքմի , է 72 Վարեհատ : Երկրորդ՝
իբրև Վահեհան նշանակէ ընդհանրապէս զպղնձի ,
զարծաթի և զոսկի դրամն . բայց առանձին իմն զմանր
պղնձի դրամն :

Վերաբայ . Յոյն διδραχμή .

կշիռ և Վրամ :

ՎԻԴՐԱԲՄԱՅ . Յոյն διδραχμή կամ διδραχμον . Լատ.
didrachma կամ didrachmum . Երբ . շէքէլ :

Եւ կշիռ , և դրամ երկդրամեան : Դ . և Է . օրինակք
կշռոց Շիրակացւոյն վասն Վիդրաքմայի ունին այսպէս .
* Վիդրաքմայն Դ դրամակշիռ է . Վիդրաքմայն և
Սատերն մի է ॥ : Իսկ յաւելուած Դ . օրինակին ունի
այսպէս . * Սիկզն և Երկդրամեան և Վիդրաքմայն՝
Դ Վրամ են ॥ :

Ընդ . որպէս յայտ է 'ի յունական նշանակութենէ
բառիս , Վիդրաքմայն է Երկդրամեան , այսինքն՝ եր-
կու Վրամակշիռ , կամ երկու Վրաքմէ . որ ըստ Եթ-
րայեցւոց կոչի Սիկզ : Իսկ Սատերն կրկին Սիկզ է ,
որ և լինի կրկին Վիդրաքմայ , կամ Չորեքդրամեան

մի : Բայց թէ ընդէր ոմանք զՎիդրաքմայն կամ զԼըկդրամեանն , և զՍիկզ համարին նոյն ընդ Սատերի կամ ընդ Չորեքդրամեանի , այս է պատճառն ըստ Պետաւհոսի : Վանգի մի Ղրամ կամ Ղրաքմէ ըստ Լըքսանդրացւոյ՝ է կրկին ըստ Լատիկեցւոյ . որով Լըկդրամեան կամ Վիդրաքմայ առաջնոյն լինի մի դրամակիւ յետնոցս : Յայն սակս և Վիդրաքմայն կամ Լըկդրամեանն Լըքսանդրացւոյ՝ լինի Սատեր մի կամ Չորեքդրամեան ըստ Լատիկեցւոյ : Եւ այս է պատճառն ասելոյ ոմանց զՎիդրաքմայն Լըկդրամեան , և այլոց Չորեքդրամեան : Սատն որոյ և լծարդմանիւք մեր յԼծաշունչ գիրս դնեն զՎիդրաքմայն երբեմն հանդէս յունական բառիս *δραχμή* , որ է Ղրամ կամ Ղրաքմէ , և երբեմն բառիս *διδραχμή* , որ է Լըկդրամեան . զորս և Թարգմանեն ևս երբեմն Սատեր , կամ կրկին Սատեր : * Ոսկի Վիդրաքմայս (Յոյն *δραχμή* . Լբր . *μω-φιδών*) վեց բիւր և հազար ॥ Թ . Լըբ . Թ . 69 : * Տացուք զողորմութիւնս երրորդ Վիդրաքմայն (Յոյն *διδραχμή* . Լբր . *μωφιδών* , Սիկզ) ամ ըստ ամէնի հարկ տանն ԼԵ ॥ Դ . Լըբ . Ժ . 52 : * Լըծաթ Վիդրաքմայս քառասուն ॥ Լըբ . Թ . 15 : * Սարդապետն ձեր ոչ հարկիցի զՎիդրաքմայն (զԼըկդրամեանն) ॥ Լըբ . Դ . Լըբ . Ս . ԺԷ . 23 : Տէս Լըկդրամեան , Ղրաքմէ , և Ղրամ :

Ղրաքմէ . Ղարսկ . Տաւ :

Հաբ կամ Անթ հեղանիւթոց :

ՂոՅԼ . Լբր . *μωφιδών* . Յոյն *αντημιμα* և *καδός* . Լատ . *haustorium* , *situla* և *cadus* .

Լ . անթ 'ի պէտս հանելոյ զջուր 'ի ջրհորոյ : * Վանգի և Ղոյլ ոչ ունիս , և ջրհորս խոր է ॥ Յոյն . Դ . 21 : * Իբրև զկաթիլ մի 'ի Ղուլէ են ॥ Լատ . Թ . 15 :

Ղարաճ. Պարսկ. Տէրութիւն :

Չափ հեղանիւթոց :

ՂԱՐԱՎ. Լաբ. Տէր. Յոյն $\lambda\rho$, $\epsilon\rho$, և $\sigma\rho$. Լատ. hin. Լ. չափ հեղանիւթոց՝ 9 կամ 12 Վսեստ : * Չորրորդ մասն Ղարակի գինւոյ ॥ Ղ. Լա. Լի. 13 : * Օտանեքորդ Ղարուին զանգեալ իւղով չորրորդաւ Ղարակին ॥ թ. Լա. Ժ. 4 : * Չորրորդ Ղարակի գինւոյ ॥ Լ. Լ. Լի. 40 : * Չորրորդաւ Ղարակի (Լա. զոյ) ॥ թ. Լա. Լի. 5 : * Լա. նուէր նոցա կէս Ղարակի գինւոյ լիցի առ զուարակ մի, և երրորդ Ղարակին լիցի առ խոյ մի, և չորրորդ Ղարակին լիցի առ գառն մի ॥ Լ. Լ. 14 : * Լա. ջուր չափով արքջի. և զվեցերորդ մասն Ղարակի միոյ ժամէ ի ժամ արքջի ॥ Լ. Լ. 10 : * Լա. հրամայէր վեց առն երկու քաշ. կէսն ժամէ ի ժամ. և Ղարակ և կէս ջուր ॥ Լ. Լ. 144 : Բստ Լալիփանու Տին կամ Տիմէն է կրկին՝ մեծ, և փոքր. մեծն է Ժ. Վսեստ (Ըստ Պե. առաւելոսի 12). և փոքրն կամ Սրբութեանն՝ Ժ. Վ. սեստ : Լալիփեք մեր զյուշականդ ի թարգմանեն ևս Տիմէն, և Վսեստ :

Ղարաճ. Պարսկ. Տէրութիւն :

Ղաշեկան և Կշիւ :

ՂԱՐԱՎ. Լաբ. Կառգէմն. Յոյն $\delta\rho\alpha\chi\mu\acute{\nu}$. Լատ. drachma. ռամիօրէն Տրաճ, և ըստ Շիրակացւոյն Ղարաճ :

Լ. անուն Կշու, և Ղաշեկանի : Բստ որում կշիւն է ութերորդ մասն թանկոյ, և հոլովի հասարակօրէն՝ Ղարաճ, Կրաճ, Կրաճա : Իսկ ըստ որում Ղաշեկանն ընդհանրապէս նշանակէ զամենայն ազգ. զրաւնոց, բայց առանձին իմն զՂաշեկանն. և հոլովի հասարակօրէն՝ Ղարաճ, Կրաճ, Կրաճա : Տէս Ղարաքմէ, և Ղաշեկան : Սակայն ըստ օրինակաց Շիրակաց.

ւոյն , և ըստ բառարանին Պարսից՝ Ղարամն է իբր չոր-
րորդ մասն Ստերի , և ութսներորդ մասն լ տեր ,
կամ զեշտասան կերած : Որով և սակաւ մի տարբերի
ի Ղարաքմէ . զի է նա 96 մասն լ տեր , և 18 կերատ :
Եւրոպէսի մեր յԱճառենց գիրս զնեն զՂարամ միայն
հանդէպ յունականից $\delta\rho\alpha\chi\mu\acute{\iota}$. * Ղարամ մի (Լբր-
վէթաղ) առ գլուխ կէս Սկեզ՝ ըստ սրբութեան
Սկեզն ॥ Եւրոպ . ԼԵ . 25 : * Որոյ իցեն Ղարամք տասն . . .
կորուսանիցէ զՂարամ մի . . . գտի զՂարամն իմ , զոր
կորուսի ॥ Ղար . Ժե . 8-9 : * Լա զինքն անդրի ի
մէջ (քաղաքին) հաստատեաց , մի Ղարամ ի ձեռին ու-
նելով . որ նշանակէ այսպիսի ինչ , թէ ի շինեւ քաղա-
քիս՝ ամենայն դանձքս ծախեցան , և այս միայն մնաց ॥
Խորեն . պատմ . Թ . 35 : * Լա Ղարամ առանձին զիւր
պատկերն հարկանէր ॥ Եւր . Թ . 10 : * Ստատակեր
նա առուր միոյ իւրովն արուեստիւ Ղարամն դանկոյ
միոյ ॥ Սար . հարան . Ժե . 275 : * Լնոյր զմախաղ իւր
ոսկւով և արծաթով և Ղարամիւք ॥ Եւր . 285 :
* Տայր Ղարամակէս և երկու Ղարամ . . . քանզի Ղարա-
մակէսս և Տրմէսս , այսինքն՝ Ղարամք երկու չգողանայի ,
և տայի կարօտելոց ॥ Եւր . 290 :

Ղարամակէս :

Ղարամ և կլիւ :

ՂԱՐԱՄԱԿԷՍ . Յոյն $\eta\mu\iota\sigma\upsilon$ (կէս) . Լատ . semis .
ըստ Շիրակացւոյն Սիգն :

Լ . կէս Ղարամի կամ Ղահեկանի . * Տայր Ղարամակէս ,
և երկու Ղարամ . . . քանզի Ղարամակէսս , և Տրմէսս ,
այսինքն՝ Ղարամք երկու , գողանայի , և տայի կարօ-
տելոց ॥ Սար . հարան . Ժե . 290 : Եւր զայսմանէ
տէս ի Տրմէս :

Պարամակչիոն :

Կշիւ :

ՊԱՐԱՄԱԿՇԻՈՆ . Յոյն . δραχμή . 1 ատ . drachma .
 1 . կշիւ միոյ Պարամի կամ Պարաքմէի : * Սատերն չէ
 Պարամակչիւն է ॥ Շէրակ : * Տաղար Սատեր , որ լինի
 զիւ Պարամակչիւն , և թիւ ॥ . Երկն : * Ունծայն (Ունկին)
 ժիւ Սթխաւ է . որ է ժիւ Պարամակչիւն ॥ . Սար* Տա-
 րան . ժիւ . 306 : Լալ Ունկի ըստ Ճիշդ հաշուի Շի-
 րակացոյն է 8 Պարաքմէ , և 18 Տրմէս :

Պարաքմէ . Յոյն δραχμή .

Կշիւ և Պարամ :

ՊԱՐԱՔՄԻ կամ ՊԱՐԱՔՄԱՅ . Երբ . արաբէճն . 1 ատ .
 drachma .

Կշանակէ զանունն զրամայ , ևս և՛ զՊարամակչիւն . որ
 և է ութերորդ մասն Ունկոյ : ան . ք . և չ . օրինակք
 կշոց Շիրակացոյն՝ բաց ՚ի բառիցս Ղահեկան և
 Պարամ , խօսին առանձինն և վասն Պարաքմէի՝ նոյնա-
 ցուցեալ զայն ընդ Սատերի , որ է ըստ հասարակաց կար-
 ծեաց չորս Պարամ կամ Պարաքմէ . և ունին այսպէս .
 * Կշիւ Սիմեսի և Պարամարի կոչի ըստ Եբրայեցւոյն
 Սատեր . և ըստ հեւրեանականին Ուղոս . և ըստ Եգիպ-
 տացւոյն Վաղկոս . վասն զի Լ. զԵքսանդրացիք զԼ. Ը-
 ծաթն Վաղկիմայ կոչեն : Եւ ըստ հասարակաց խօ-
 սից կոչի Պարաքմէ . որ է ը մասն Ունկոյ : Իսկ ըստ
 հռովմայեցւոյն Սապէփոն կոչի , վասն զի հապոս (հա-
 պոս) զլուխ լսի . քանզի Լ. Կոստոս կայսր եղ հարկս
 ըստ Պիւնոյ Պարաքմէ մի ॥ : Յայտոսիկ բանս՝ ոչ միայն
 Պարաքմէ կամ Պարամ , Երկդրամեան կամ Պիդրաք-
 մայ , և Սատեր կամ Չորեքդրամեան , այլև Ուղոս , և
 Վաղկոս , զոգցես իբր նոյնանիշ գնին , և նոյնակշիւն .
 որք են անուանք այլևայլ կշոց : Բայց ոչինչ ընդհատ
 են ՚ի սոցանէ և բանք Եպիփանուս՝ որ ասէ . * Ունկի

է երկու Սատեր. և Սատեր՝ որ է կէս Ունկոյ, է Ղա-
 դրաքմայ մի . . . Սիկզ՝ որ և կոչի Կողբանա, է չորրորդ
 մասն Ունկոյ, և կէս Սատերի, և երկու Ղաքմէ . . .
 Ոթոս . . . ունէր զափ Ունկոյ . . . կայր և այլ Ոթոս . . .
 ութմեքորդ մասն Ունկոյ. քանզի ասի՝ ի Ղաքմանն.
 Ղաքրաքմայն ի Ոթոս. վասն զի Ղաքրաքմայն չորրորդ
 մասն է Ունկոյ . . . Լճեքսանդրացիք զԼճածաթիս կու-
 շեն Վաղկոսս : Լա է կշիւ Վաղկոսին ութերորդ
 մասն Ունկոյ, որպէս և Ղաքմէի : Իսկ չէ. և է.
 օրինակք Շիրակացւոյն ունին այսպէս. * Ունկին
 դարձեալ թ Սատեր է. մին Սատերն սակաւ ինչ պա-
 կաս է ի չէ Ղաքմէ. որ է կէս Ունկոյ . . . Սատերն կէս
 Ունկոյ է. որ է չէ Ղաքմի կշիւորդ : Ղաքմէն չէ դա-
 մակշիւ է. Ղաքրաքմայն չէ դամակշիւ է : Ղաքրաք-
 մայն և Սատերն մի է : Ի միաքանուածիւն, և ի բա-
 ցատուածիւն այսոցիկ բանից՝ ունիմք ասել, թէ Ղաք-
 մէն կամ Ղաքմի է ութերորդ մասն Ունկոյ, և է Ղաք-
 մակշիւ մի : Ղաքրաքմայն կամ Լարկդրամեանն նոյն է
 ընդ Սիկզ, և է չորրորդ մասն Ունկոյ. վասն որոյ և
 է երկու Ղաքմէ կամ երկու Ղաքմակշիւ : Իսկ Սա-
 տերն կամ Չորեքդրամեանն՝ է կէս Ունկոյ. նմին իրի
 և է չորս Ղաքմէ, կամ չորս Ղաքմակշիւ : Լա պատ-
 ճառ շիւթ ութեան սոցա ընդ միմեանս, է ըստ Պե-
 տաւիոսի տարբերութիւնն ընդ մէջ Ղաքմէի Լճեք-
 սանդրացւոյ, և Լճատիկեցւոյ. զի որ ըստ Լճեքսան-
 դրացւոյ է դրամակշիւ մի, ըստ Լճատիկեցւոյ է կրկին
 դրամակշիւ, կամ Լարկդրամեան : Կոչնպէս Լարկդրա-
 մեանն ըստ Լճեքսանդրացւոյ՝ է Չորեքդրամեան ըստ
 Լճատիկեցւոյ : Կմին իրի և նախնիք մեր յԼճաշունչ
 գիրս զյունականօգ ծրաչառի և ծծրաչառի անխափր թարգ-
 մանն՝ Ղաքմ, Ղաչեկան, Ղաքրաքմայ, Լարկդրա-
 մեան, Սատեր, և կրկին Սատեր : Սիսայն թէ զբառք
 Ղաքմէ ոչ երբեք ի կիր արկանեն Յունական հնչ-
 մամբ, այլ փոխան նորա դնեն զՂաքմ կամ զՂաչե-
 կան՝ Պարսկական հնչմամբ :

ԵՂՋԻՒՐ կամ ԵՂՋԵՐՈՒԵՆԻ. տէս ԿԵՐԱՏ :

Եփես.

Չափ երկայնութեան :

Եփես. 3. Յոյն κάλαμος. Լատ. calamus, arundo.
 Լաճող կամ գաւազան ճարտարապետաց՝ որով առնուն
 զչափ շինութեանց : * Եւ տուաւ ինձ Եղէզն նման
 գաւազանի . և կայր չրեշտակն , և ասէր ցիս . արի՛ և
 չափեա՛ զտաճարն Լճ. 3. Յայր. Ժմ . 1 : * Ունէր
 Եղէզն ոսկի՛ ՚ի ձեռին իւրում , զի չափեսցէ զքա-
 ղաքն ॥ Լճ . իմ . 15 :

Երեւոյնքեան :

Կշիւ և Դրամ :

Երեւոյնքեան կամ Երեւոյնքեան : Լ. դրամ
 և կշիւ երկից Դանդաց : * Երբև զայր մի երեքդան-
 քեան՝ ՚ի մէջ արկեալ կտտէին ॥ Ճարտ. Եր :

Երեւոյնքեան :

Կշիւ և Դրամ :

Երեւոյնքեան կամ Երեւոյնք. Երբայ . Էփես
 (Սիկլ) . Յոյն διδραχμή կամ διδραχμον . Լատ. di-
 drachma կամ didrachmum (Դիդրաքմայ) :

Լ. անուն Դանդեկանի , որ է կրկին դրամակշիւ ,
 կամ չորրորդ մասն Ունկոյ : * Օգես Երկդրամեանին
 (տացէ) , որ իցէ ըստ սրբութեան Երկդրամեանին :
 Վսան Դանդ. է Երկդրամեանն . և կէս Երկդրամե-
 անին եղիցի հաս Տեառն ॥ Եփես . Է . 13 : * Յիսուն
 Երկդրամեան արծաթոյ ॥ Վ . Եր . 5 : * Յիսուն
 Երկդրամեան եր ձոյլ նորա ॥ Յիսուն . Է . 21 : * Երբև
 եկին նոքա ՚ի Վափառնաում , մատեան որք զԵրկդրա-
 մեանն սլահանջէին՝ առ Պետրոս , և ասէն . վարդա-
 պետն ձեր ոչ տայ զԵրկդրամեանն . և ասէ՛ այո՛ ॥

Մարտ. ԺԷ. 25 : Յորոյ 'ի մեկնութեան ասէ Լաբղըն, կացին . * Հրամայեաց (Սովսէս) տալ յամի 'ի և տալոցն Սիկղ մի արծաթոյ՝ որ է երկու Գարամ (Լաբկ-դրամեան) , ամենայն անդրանկացն Խորայէլացոցն . և զի Վրտ անդրանիկ էր՝ գիտէին , եկին պահանջել 'ի նմանէ . ոչ յայլում տեղում , այլ յորժամ 'ի Կա-փառնայում եկն . քանզի ըստ քաղաքի քաղաքի առանձինն պահանջէին՝ որպէս ՂԱշխարհագիրն ։ Սոյն սա և Գիդրաբմայ կոչէ անդանօր զԼաբկդրամեանն՝ յասեւն . * Սարգապետն ձեր ոչ հարկիցի զԳիդրաբմայն ։ ԸՅԼ Ը իրակացին զԼաբկդրամեանն բաց ՂԱշխարհագրէն՝ կոչէ ևս Գրաբմէ և Սատեր : Օքացատրու-թիւն բանից նորա տէս 'ի բառն Գրաբմէ : Ըստ Կալ-մեթի Լաբկդրամեանն կամ Գիդրաբմայն է կէս Սիկղ ըստ Լաբրայեցոցն . և Սատեր կամ Չորեքդրամեան՝ Սիկղ մի : Վրանդի ասէ . * ()րէնքն հրամայէին Լաբրա-յեցոց տալ հարկս տաճարին ամ ըստ ամէ կէս Սիկղ ըստ գլխոյ . զայս խնդրեցին հարկապահանջքն 'ի Վրտ . և նա առաքեաց անդէն զՊետրոս 'ի ծովակն . և ձուկնն՝ զոր ըմբռնեաց նա , ունէր զՉորեքդրամեան 'ի բերանի . զհարկն ասեմ զՎրտ և զՊետրոսին ։ ԸՅԼ կրկին էր Սիկղ առ Լաբրայեցիս . որպէս ունիս տեսա-նել 'ի Սիկղ :

Օւմբիւղ . Պարսկ . Օքնուիլ :

Չափ ցամաքեղինաց :

ՕՆՄԲԻՒԴ կամ ՕՆՄԲԻՒ . Յոյն σπυρίς (սփրիդ)
 1. ատ . sporta .
 1. անօթ հիւսեալ 'ի տերեւոյ բուսոց , յաւետ՝ յար-մաւոյ : * Լա բարձին զնշխարս կոտորոցն եօթն Օւմ-բիւղ լի ։ Մարտ. ԺԷ. 57 : * Վրանի՞ Օւմբիւղս բար-ձիք ։ ԸՅԴ. ԺԷ. 10 : * Լա բարձին զնշխարս կոտո-րոցն եօթն Օւմբիւղ ։ Մարտ. Ը. 8 : * Վրանի՞ Օւմբիւղ լի բարձիք զկոտորոցն ։ ԸՅԴ. 20 : * Բար-ձին զնշխարս կոտորոցն եօթն Օւմբիւղ լի . . . անդ .

ի հինգ հազարացն երկոտասան Սակառի յաւելաւ ,
 և աստ 'ի չորից հազարացն եօթն Օամբիւղ : Կամ
 զայն իցէ ասել , թէ Օամբիւղքն մեծագոյնք էին քան
 զՍակառիսն . . . և կամ այլազունակ կերպարանօք
 (հրաշիցն) զարթուցանէ՝ յիշել զնոսա : Կամն այսու
 րիկ անդ ըստ աշակերտացն կըռէ զթիւ Սակառացն ,
 և աստ ըստ նկանակացն զՍիւրբիզայսն ('ի լուսանցս
 դնի՝ զՍիւրբիզացն) ॥ Երէն . 'ի Ռէն . Սար . ԺԵ . 57 :
 * Լուեալ Օամբիղ իւր՝ դնաց առ երկրագործ ոմն ,
 և ասէ ցնա . տոնը ինձ ցորեան ॥ . Կար . Հարան . Թ .
 14 : Օյունականդ Սիւրբ Թարգմանեն ևս նախնիք
 մեր Սանդակ , վասն վանդակաձե հիւսուածոյ Օամ-
 բիւղոյն . * Եւ առեալ զնա աշակերտացն 'ի գիշերի՝
 րնդ պարիսպն կախեալ իջուցին Սանդակս ॥ . Գործ .
 Թ . 25 :

Օյդ . Յոյն Շոյճ .

Օնգ . Եբր . Տոլանի . Յոյն Շոյճ . Լատ . sta-
 tera, bilanx.

Ի անուն երկթաթ Կրոյ : * Սի առնիցէք անիւ
 րաւութիւն 'ի դատաստանի , 'ի Չափս , և 'ի Կշիւս ,
 և 'ի Օյդս : Եւ Օյդք արդարք , և Կշիւք ար-
 դարք , և Չափք արդարք , և Կապիճ՝ արդար լինիցի
 ձեր ॥ . Գոր . ԺԹ . 55-56 : Կախնիք մեր զյունականդ
 Շոյճ , Թարգմանեն ևս՝ Լոճ , Լոճ կշուոյ , Կշիւ ,
 և Կշուրդ :

Բապանի :

Չափ հեղանիւթոյ :

Բապանի , Բապանի , Բապանի , և Բապանի .
 Յոյն ποτήριον . Լատ . poculum.

Եւ ընդհանուր անուանք բաժակի կամ անոթոյ ըմ-
 պելոյ : * Բապանիք երկու՝ յերկուսին ձեռնն , մինն
 արեամբ , և միւսն կաթամբ ॥ . Երէն . Ը . 2 : * Եւակ

Բմպանոցն , և բաղմակ (բաղմնապատիկ) Բմպանոց և
Փիւն : * Ուր կային թակոյկք և Բմպելք թագաւո-
րին՝ ոսկեղէնք և արծաթեղէնք և . Լաւեր . 7 :
* Բաժակաց և Բմպելեաց բաղմնութիւն և . Փիւն :
* Յաւար էառ զսորա սուրբ սպասս պաշտամանն ...
և ետ որդւոց իւրոց և հարձից՝ անմաքուր խրախճա-
նութեանցն Բմպելիս և . Լաւ . Լաւ : * Լաւսէք , և
հաշտք , և Բմպիկք , և Պատժանակք . . . և նաւակք ,
և ճախարակեայք և . Փիւն : Յայս բան Փիւնի յունա-
կանն բառիս Բմպիկ է յունի . Լաւ . calix , որ այն ինքն
է Սէն :

Թակոյկ . Պարսկ . Թակիտ :

Չափ հեղանիւթոց :

ԹԱԿՈՅԿ . Երբ . հա . Յոյն սծրիս . Լաւ . hydria .
Լանակէ զՍափոր . ևս և զԲաժակ կամ զբմպանակ
ջրոյ : * Լաւ էին թակոյկք կճեայք վեց՝ ըստ սրբու-
թեան հրէից . տանէին մի մի ի նոցանէ Սարս եր-
կուս , կամ երկու և . Յաւ . 6 : * Ուր կային թա-
կոյկք և Բմպելք թագաւորին՝ ոսկեղէնք և արծա-
թեղէնք և . Լաւեր . 7 : * Պորտ քո թակոյկ (Յոյն
κρατήρ) ոչ նուազեալ ի գինւոյ խառնելոյ և . Երբ . 5 .
2 : * Յոտն (աշտանակին) երեք են թակոյկք (Յոյն
κρατήρ) տալաւորեալք ընկուզազարդ և գնդաձև շու-
շան և . Փիւն : Ի բառարանն Պարսից հանդէպ բառիս
Թակիտ կամ Թակիտէ՝ գնի կթղայ :

Թաղար . Պարսկ . Թաղար :

Եւթ :

ԹԱԿԱՐ . Յոյն սծրիս կամ κραάμιον . Լաւ . hydria ,
vas fictile .

Ի կոնքաձև անոթ ջրոյ : * Սիւնդամ յամին փոխէր
զնոր թակաւորին՝ ուր թրջէր զարմաւենին , և հիւ-
սէր և . Սաւ . հարանց . 6 . 114 : Լաւ այս բառ նշանա-

կէ ևս զամենայն անօթ խեցեղէն՝ խոր և լայն, իբրև
զՏաղառ ։

ԹԻՂ. Պարսկ. Տէւռ ։

Չափ երկայնութեան ։

ԹԻՂ. Երբ. չէրէւ. Յոյն σπιθαμή. Լատ. spithama կամ palmus. Տաղ. Գարէլ ։

Լ. չափ տարածութեան մատանց ՚ի բութէ մինչև
ցձկնոյթն ։ * Լ. արասցես զնա (զտախտակն լանջաց)
չորքանկիւնի՝ ԹՎաւ յերկայնութիւն , և ԹՎաւ ՚ի
լայնութիւն ॥. Լ. չէց. Ի՞նչ. 16 ։ * Բարձրութիւն նորա
(Վողիադու) վեց Կանգուն , և ԹՎաւ ॥. Իմ. ԹՎափ.
ԺԷ. 4 ։ * Ո՞չ չափեաց ափով իւրով զըւրս , և զերկինս
ԹՎաւ ॥. Եսայ. Խ. 12 ։ * Լ. պսակ շուրջ զծնօտիւքն
նորա (սեղանոյն) ԹՎաւ մի ॥. Լ. չէի. ԻսԷ. 13 ։ * Սուր
երկայրի ԹՎաւ (Երբ. աստանօր Կօճի , Կանգուն) ॥.
Գար. Դ. 16 ։

Տէւռ ըստ բառարանին Պարսից ոչ միայն նշանակէ
զԹՎիզ, այլ և զՎիւլ՝ որ է տարածութիւնն ՚ի մէջ
բութոյ և ցուցամատին ։ Եւ թարգմանիչք մեր
յԼ. ծաշունչ գիրս զնէն զՎիւլ հանդէպ յունականիս
δρᾶξ, իսկ զԹՎիզ նաև հանդէպ յունական բառիս πα-
λαιστής. Լատ. palmus. Երբ. Բէդաի կամ Բօճաի .
այսինքն է՝ Ուղիւ կամ Ուղէն . որ է չափ լայնութեան
չորից մատանց կցելոց ընդ միմեանս ։ * Լ. թանձրու-
թիւն նորա (ծովուն պղնձի) ԹՎաւ ॥. Դ. ԹՎափ. Է.
26 ։ և Է. Ս. Եսայ. Դ. 5 ։ * Չող չափու ՚ի վեց Կանգ-
նոյ՝ և ԹՎաւ ॥. Լ. չէի. Խ. 5 ։

Թարգմանիչ Փիլոնի նոյնանիշ համարի զԹՎիզ և
զՎիւլ. զի ՚ի մեկնութեան Լ. չէց. Ի՞նչ. 16. զնէ այս.
պէս. * ԹՎաւ երկայնութիւնն , և ԹՎաւ լայնու-
թիւնն վասն այսորիկ , զի Վիւլ (պարտ է լինել ԹՎիզ)
վեցերորդ մասն է Կանգնի (կամ Կանգնոյ) . քանզի
Կանգունն վեցաբլեան է . զի իցէ վեցերորդն մի՝ եր-
կայնութեամբ և լայնութեամբ ։ Եւ այնպէս նոյնաչափ .

Համարի և Եղնիկ յտեսն. * Ի զնւր է ճամարտակէն նոցա՝ զի այնչափ մեծութիւն երկնից տան քան երկրի. զի Լ. ծառուր դիրք զերկինս (ծառաւ ասեն, և զերկիր Վլաւ: Եւ ոչ աւելի զծիզն քան զՎիլն գտանեմք ॥ Գլ. ԺԷ. 195: Բայց՝ որպէս եգաք ՚ի վերոյ, Հասարակօրէն (ծիզն է չափ տարածութեանն ձգելոյ ՚ի բութամատէ ցձկոյթն. իսկ Վիլն է տարածութիւնն ձգեալ ՚ի ծայրէ բութամատին ցծայրն ցուցամատին: Որպէս և Ուղուկ է չափ տարածութեան չորից մաւ տանց կցելոց բնդ միմեանս՝ սկսեալ ՚ի ցուցամատէ մինչև ցձկոյթն: Ունիմք զծիզնաւ ՚ի մեկնութեան հին Վերականութեան այսպէս. * Օրնա (երկրաչափութիւնն) ունի սկիզբն... զՎարեհատն, զծիզն, և զՍիւս. այսինքն՝ ՚ի կարճէն յերկարն ժամանէ, և չափէ զերկիր ॥ Բայց թէ յինչ միտս առնու զծիզ, ոչ կարեմք որոշել:

Լաւան. Յոյն λεκάνη.

Անթ հեղանիւթոց:

ԼԱԿԱՆ կամ ԵԿԱՆ. Լատ. pelvis, catinus, patina. Տաճկ. Լէէէ:

Լ. Կոճք կամ Լ. աղան ջրոյ: * Հրաման տայ ոսկի Լախանաւ ջուր պատրաստել առ ՚ի լոգանալ ॥ Լատ. Կիւլեր. Ը: * Օլեկանն ՚ի մէջ բերեալ եգ. և դարձեալ կառուցեալ զակնն ՚ի Լախանին ॥ Պարս. Լ. ղէ: Լախանիք մեր յԼ. ծառունչ գիրս զλεκάνη Յունաց թարգմանեն Կանք և Կաշխորքան:

ԼԱՂԱՐԻԿՈՆ. տէս ԼՆՏ:

Լար. (թերևս Յոյն λύρα).

Չափ երկայնութեան:

ԼՐ. Յոյն σπαρτίον և σχοινίον. Լատ. filum, funiculus, funis.

դագս **Լ** տեր ունին այսպէս . * **Լ**իւ ժք **Ունկոյ կոչի** **Լ**իտր . և **Թարգմանի ըստ Հռովմայեցոց լեզուի** **Հարթութիւն** . բայց անուանի յամենայն լեզուաց **Լ**իտր (սակաւ ինչ տարբերութեամբ) : **Լ**ւ մանր բաժանեալ զ**Լ**իտրն՝ լինի **Ունկի ժք**, **Սիկղ խք**, **Ղահեկան հք**, **Սատեր զչ**, **Սիմէս ձիւք**, **Տրմէս միգ**, **Ղարամար միգ**, **Սինգ նլք**, **Կերատ ոչիւր**, **Փշիտ սյգ**, **Ղանգ փնգ**, և **Ղարեհատ ցլք** ։

Պ. Է. և Պ. օրինակք ունին այսպէս . * **Լ**իտր . **Հք Ղահեկան (է.)** . և **Ղարմով յորժամ կշուես**, **ՃՂարմ** : **Ունկին Պ Ղահեկանի կշորդ է.** և **ժք Ունկին Լ**իտր մի ։ **Յաւելուած ք.** օրինակին ունի այսպէս . * **Լ**իտրայ՝ որ է **Լ** աղարիկոն, **Հք ՍԹիալ** ։ **Ունկն ընդ հատ** ՚ի սոցանէ դնէ և **Լ**րեմիա ՚ի մեկնութեան բառից **Լ**ծաշունչ գրոց, յասելն . * **ն** **Լ**իտրն ժք **Նուկի է.** մէկ **Նուկին Պ Ղահեկան է.** մէկ **Լ**իտր **Հք Փլօրի** ։ **Լ**ւ դարձեալ ասէ . * **Սէկ Լ**իտր ժք **Նուկի է.** մէկ **Նուկին Պ Սսկի է.** մէկ **Լ**իտրն **Հք Կարմիր է** ։ **Ուր Ղահեկան, Սսկի, Կարմիր, և Փլօրի նոյնանիշ դնին ընդ միմեանս** ։ **Լ**պիփան հանգոյն **Շ**իրակացւոյն ունի այսպէս . * **Ճիւ** մասն **Տաղանդի է Լ**իտր մի ։ **Իսկ Լ**իտր է երկոտասան **Ունկի** ։ **Ըստ Կալմեթի՝ Լ**իտրն է **կշիւ ծանրութեան 12 Ունկեաց առ Հռովմայեցիս**, և **16 Ունկեաց առ Ղաղղիացիս** : * **Լ**բրայեցիք (ասէ) **գէթ ՚ի հին Կտակարանս**, և յառաջ քան զինքնակալութիւնն **Յունաց ՚ի վերայ Ըրեւելայց՝ չառնուին ՚ի կիր զկշիւ Լ**տերն . զոր և գտանեմք յիշատակեալ միայն ՚ի նորումս Կտակի ։ **Ը**ռ նախնի **Հրէայս չափ հասարակ կշոց էր Սիկղ, և մեծամեծաց՝ Վանքար ։ Սիկղ էր կէս Ունկի, կամ չորս Ղարքմէ . և Վանքար 5000 Սիկղ, կամ 1500 Ունկի ըստ Հռովմայեցոց** ։ **Ըրդ՝** որպէս յայտ է ՚ի բանից մատենագրաց, ըստ այլեայլ գաւառաց և ազգաց՝ այլեայլ են **Լ**տերք . բայց հասարակօրէն իմանան զՀռովմայեցոցն կամ զՅունաց, որ և է **12 Ունկոյ կշիւ** . և այս իսկ է ծանուցեալն յազգի մերում յաւանդութենէ **Շ**իրակացւոյն : * **Իսկ Սարեմայ առեալ Լ**իտր մի իւղոյ նարդեան աղնուի

մեծագնոյ՝ օծ զոտան Յօր, և հերով իւրով մաքրէր
զոտս նորա. և տունն լի եղև 'ի հոռոյ իւզոյն ॥ Յովն.
ԺԷ. 3: * Լէն և Նիկողեմոս... և երբ զմուսս
խառն ընդ հալուէս՝ իբրև Լ տերս հարիւր: Լուին
զմարմինն Յօր, և պատեցին հատուովք խնկովք հան-
դերձ, որպէս օրէն էր հրէից պատել ॥ Լուր. իԹ.
39-40: * Ոչ եթէ զայս Լ իտրս ասէ, զոր մեք գի-
տեմք, զի կարի շատ է. այլ Լ իտրն կշռոյ անուն է,
զոր հրէայք Սիկղասէն, որ է հր զրամակշիւ ॥ Բար-
սեղ 'ի Բէն. Սարէ. ԺԷ. 44: * Չափից եօթն հազա-
րաց Լ տերց՝ եռանկեան Սափորայն ճմլի հնձան ॥
Սափոր. 47: * Ղանեսցես հացս տանն, և միս Լ տերս
տանն, և տանն չափ գինի... 'ի Ժամու ճաշոյն կե-
րիցես մի հաց, և Լ իտր մի միս, և Սար մի գինի
արբ ॥ Սար. հարանց. ԺԸ. 248: * Լու յինէն զայս
երկերիւր՝ Լ իտր դահեկանս ոսկւոյ ॥ Լուր. ԺԷ. 264:
* Լս հանեալ ոսկի Լ տերս երեսուն՝ ետ աղքատաց ॥
Լուր. ԺԴ. 282: * Լրասցես գիրս՝ ոսկւոյ Լ տերց
յիսնից... ետ ցնա գիր յիսուն Լ տեր ոսկւոյ ॥ Լուր.
288: * Ուտէր Լ իտր մի հաց յամիսս է, և Բսեստ մի
ձիթոյ ॥ 'ի Ժար Նափրի: * Պսակեմք զքեզ... ոսկի
պսակաւ իբրև Լ տերց հարիւր ॥ Պարմ. Լուր. ԺԷ. 4

Լ իսրւս. տէս Լ իսր:

Լ ծակ կամ Լ ուծ:

կշիւ:

Լ լուի կամ Լ լուի կշռոյ. Յոյն ζύγος. Լատ. sta-
tera.

Լ ձող կամ բառնալիք կշռոյն, զորմէ կախեալ կան
թաթք նորա. վասն որոյ և երբեմն զնին փոխանակ
ողջոյն կշռոյն: * Լ Լ ծակս կշռոյ եդեալ զերկունս
տափնապ տարակուսանաց ॥ Յովն. Կաթ: * Ղիցե
զգործս իմ՝ ի մէտն, և զձեր գործսդ՝ ի միւս մէտն. և
ինքն ստուգուած իւնն բարձցէ զԼ ծակսն ॥ Սափոր. ԺԷ. 4

Բն. ՅԻԼԵՅ. Թ. : * ԼՆնայնոյ (կենդանակերութ) Լ ուծ,
կարիճ, աղեղնաւոր ॥ Փիւն : * ԼԹէ կռեւով ոք կռեւը
զբարկուծիւնս իմ. և զցաւս իմ բառնայր 'ի Լ ուծ
կռոց ॥ ՅԻԼԵ. Դ. 2 : * Լա զի' Թէ զմայրս Լ իբանա
նու 'ի մի Լ ուծ կռոց զօգեցից, և կամ զլեառն
Լ րարատեան 'ի մի կէտ ամբարձման նժարի միոյ ուր
դարուծեան միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ այնր
հարծուծեամբ համազուգակցեւ ॥ Լաբէ. Թ. 1 :
* Դնեն 'ի միւս կողման Լ ծոյ արդարակորով կռոցն ॥
Ընրհ. ներքոյ. հրէշ :

Լ զգարան. Յոյն λεκάνη.

Անոթ հեղանիւթոց :

Լ ՈՒԱՐԱՆ. Յոյն λουτρόφορον. Լ առ. lavacrum, seria.
Լ անոթ ջրոյ, կամ Լոնք 'ի պէտս լուանալոյ. զոր
է կոչեմք Լազան, և Լուացարան : * Լարինք և
փայտք ... 'ի քարահատաց և 'ի փայտահարաց յիւր
եանց արմատոյն 'ի բաց կտրեալ ... Լողարանք եղեն,
և Լտնալուացք ॥ Փիւն :
Լողարան նշանակէ ևս զգետնափոր տեղի ջրոյ, կամ
զԼազան անշորտ :

Լ առացարան :

Անոթ ջրոյ :

Լ ՈՒԱՅԱՐԱՆ. Յոյն λουτήρ, λούτρον. Լ առ. pelvis,
labrum, lavacrum.

Լ անոթ ջրոյ խոր և լայն 'ի պէտս լուանալոյ՝ յա
ւէտ զոտս. և է նոյնանիշ ընդ բառիցս՝ Լոնք, Լողա
րան, և Լազան : * Դնէին Լուացարան, և առնէին
աղծոս 'ի վերայ ախտացելոյն. և լուանային զձեռս ա
մենայն եղբարքն 'ի Լուացարանն, և արկանէին զջուր
Լուացարանին 'ի վերայ նորա ॥ Վարձ Զարանց. ԺԸ.
370 : * Լա առեալ սպասաւորին 'ի Լուացարանէն ջուր՝
եբեր նմա ॥ Լադ. իջ. 450 :

1. ԴՈՒՄՅՈՒՆ. (Թերևս 'ի Յոյն λεῖμμα, Կլարա, Կարա) :

Կլարա և Գրամ :

1. ԴՈՒՄՅՈՒՆ ԿԱՄ 1. ԴՈՒՄՅՈՒՆ. Յոյն λεπτόν, ἀσσάριον.
1. ԿԱՄ. minutum, assarium.

1. ԿԱՄՆԵՆ մանր դրամոյ իբրև զԲՆԻՈՆ. և ԹՈՒԻ
լինելու Թերորդ մասն միոյ Ղանգի : * Լալն այլի մի ,
և արկ երկուս 1 ումայս՝ որ է Լաքարակիտ մի ॥. Սաբի.
ԺԵ. 42 : Ուր եթէ երկուս 1 ումայս առցուք Լաքա-
րակիտ մի , 1 ումայն լինի ու Թերորդ մասն Ղանգի .
իսկ եթէ առցուք զ1 ումայն նոյն ընդ Լաքարակտի ,
լինի նա չորրորդ մասն միոյ Ղանգի՝ իբրև զԼաքա-
րակիտ : * Լաւես և զկին ոմն այլի աղքատ , որ արկ
անդր երկուս 1 ումայս ॥. Ղալ. ԻՄ. 2 : Յերկոսին
վկայու Թրենսգ ևս Յունականն է Ղ Եպոտն . զոր 'ի
Ղալ. ԺԵ. 59. Թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝ ԲՆԻՈՆ :
* 1 ումայն Պոմպիլիոս . . . և զՂանգի արիոնն ետ ,
Լասարիա փայտեղէն և խեցեղէն՝ 1 ումայս ॥. Լաւ. ԺԵ.
'ի Կարալի. Կարալի : Ուրանօր Տայ Թարգմանն պահեալ
զյունական Տնչունն Լասարիա , Թարգմանէ ևս զայն
1 ումայս 'ի յոդնական Տոլով ըստ Յունականիդ : Լալ
նախնիք մեր 1 Տաշունչ գիրս զԼասարիոնն Թարգմանեն
Ղանգ : Յայտ է 'ի բանից Լաւեբեայ , Թէ 1 ումայ կամ
Լասարիոն ոչ միայն էր պղնձի , այլև փայտեղէն , կաշե-
ղէն և խեցեղէն . զորս հանգոյն դրամոյ տային 'ի պարգև
Ժողովրդեանն : Լարսեղ 'ի Կարալի. Սաբի. ԺԵ. 42 . ունի
այսպէս . * Լա Էարկ երկուս 1 ումայս , որ է Լաքա-
րակիտ մի . այսինքն՝ ոսպ մի 'ի դրամէն . որ օրինակէ
զ('ի) չորրորդ բաժնէն զմինն ॥ : Ուր ոսպ ասելով՝ զփո-
քրկու Թրեն 1 ումայի ցուցանէ . իսկ չորրորդ ասելով՝
իմանայ զայն չորրորդ մասն Ղանգի , կամ Ղարամի : Լա
լուսանցս գրոց Փիլոնի հանգէպ բառիս Փշիտ՝ որ է մի
'ի մանր դրամոյ , գնի 1 ումայ իբրև նոյնանի ընդ
Փշիտ : Տէս Փշիտ : Լալնիք մեր 1 ումայ և Պղինձ
Թարգմանեն և զԿարալ Յունաց , որ է Կերմոս :

Լ՛րդ՝ յայտ 'ի Թարգմանութեանցս, Թէ ընդհանրապէս նոյնանիշ են բառքս՝ Դանդ, Եաքարակիտ, Գեպտոն, Լսարիոն, Բնիոն, Լումայ, Խերեւէշ, Փող, Փշիտ, Կերմոս, և Պղինձ: Որոց և կշիռ ըստ Հիւրակացւոյն լինի ք. Գարեհատ: Բայց առանձին իմն և տիրապէս առեալ՝ Լումայ նոյն է ընդ Բնիոնի. և է կէս Եաքարակիտ, կամ ութերորդ մասն Դանդի. և կամ է չորրորդ մասն Դանդի, իբրև նոյնանիշ ընդ Եաքարակտի: Որ և է հասարակօրէն պղնձի դրամ. բայց երբեմն նշանակէ զխերեւէշս, զմանրեալ կոտորս, կամ զփոքրիկ հատս. վասն որոյ և Լումայա փոխք կոչին ևս հատավաճառք:

Խան. Յոյն κανοῦν.

Անթ ցամաքեղինաց:

ԽԱՆ. Եբր. *כז. Լատ. canistrum.

Վշանակէ զՍկուտեղ մեծ հիւսուածոյ, ևս և ձուլածոյ կամ կռեալ յայլևայլ նիւթոց: * Երես Խանս նաշհոյ ունէի 'ի գլուխ իմ. և 'ի վերնում Խանին յամենայնէ զօր ուտէր արքայ Փարաւոն՝ դործ մանտակարաց, և Թուչունք ուտէին զնա 'ի Խանէ անտի||. Ն. Կ. 16-17: * Եւ պանս բաղարջս, և շօթս բաղարջս զանգեալ իւղով, և քաքարս բաղարջս օծեալ իւղով, նաշիհցորենոյ արասցես զայն. և դիցես 'ի վերայ Խանի միոյ. և մատուցես զայն Խանիւն||. Եւ. 2-5: * Հասողց ուլ մի յայծեաց, և Երդու մի ալիւր բաղարջ, և զմիսն եգ 'ի վերայ Խանի, և զարգանակն էարկ 'ի պոյտն, և եհան առնա||. Գ. 19: Յիշատակէ և Եսիփան զայս բառ 'ի կարգս Չափուց այսպէս. * Երեք Խանք նաշհոյ, յորս սովորութիւն էր երբեմն դնել զնկանակս, որ էր տեսակ ինչ երկբաժին հացի||:

Խառնարան . Յոյն κρατήρ .

Չափ հեղանիւթոց :

ԽԱՌՆԱՐԱՆ , ԽԱՌՆԵԼԻՔ , և ԽԱՌՆՈՅ . Եբր . *מִכְשֵׁל* . և *հաւաշ* . Լատ . crater .

Եւս սկսէ՛ կամ թակոյկ , և կամ բաժակ մեծ , ուր խառնին , և արկանին հեղանիւթք : * Եւս զգէնլիս իւր , և խառնեաց 'ի Խառնարանս զգինի իւր ॥ Լատ . թ . 2 : * Սերձ դնեմ սեղան բանական , և Խառնարան հոգևոր մշտաբուղի ॥ Լատ . թ . 2 :

* Եւ առեալ Սովսիսի զկէս արեանն՝ եարկ 'ի Խառնեղիս , և զկէս արեանն եհեղ առաջի սեղանոյն ॥ Եւ . ի . 6 : * Եւս առեաց զծառայս իւր կռէլ բարձր քարոզութեամբ 'ի Խառնեղիս իւր ॥ Լատ . թ . 2 : * Եւս զմարմին իւր 'ի զենլի , զգինի արեանն 'ի Խառնեղի ॥ Շարափոց : * Խառնեղիքն նշանակ են խառնեղեղ և ընդ միմեանս հարեղ բնութեան ॥ Փիլոն :

* Օ կէս արեանն 'ի ներքս 'ի Խառնոցսն հեղոյր ॥ Փիլոն : * Օ այն որ 'ի Խառնոցն՝ առեալ ցանէր արիւնն ॥ Եւս : Եւսինիք մեր յԼճաշունչ գիրս զյուսականդ քաթիթ թարգմանեն ևս՝ Սկազ , Սկազաձև , և Թաւկոյկ :

Խթարդեայ :

Անթ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց :

ԽԹԱՐԴԵԱՅ Կամ ԽԹԱՐԴԵԱՅ . Եբր . *מֹרְתִיּוֹל* . Յոյն *Μορτηριον* . Լատ . mortariolum .

Եւս մի յանթոց անտի տաճարին , և նշանակ զՏուփ կամ զԼնթ ինկոց , և արեան : * Եւս այս էր թիւ սպասու կահուն Տեառն . սպաս ոսկեղէն հաղար , սպաս արծաթի էր հաղար . Խթարդեայք ('ի մի օրինակ Խթարդեայք) արծաթիք քսան և ինն . և Լիսիայք ոսկիք երեսուն , և արծաթիք երկու հաղար շորեքհա

ըրւր և քսան ॥. ւն. Եւր. ք. 13: Երեմիա 'ի մեկնու-
թեան բառից Ը՛ծաշունչ գրոց ունի աստանօր Խմբար-
դեայք, և մեկնէ զայն Օ՛ղհարանք կամ Օ՛արդարանք:
Եւրոպայի մեր զոսնականդ Ծո՛ւցաղ ոյլուր հասարակօ-
րէն թարգմանեն Տուր, և երբեմն ևս՝ Խնկաղաց,
Խնկաման, և Խնկարան. և միանգամ ևս՝ Ըրիւ-
նակալ:

Խերէէլ:

Դրամ:

ԽԵՐԵԻԷԸ. Յոյն λεπτόν և ὀβολός. Լատ. minutum,
obolus.

Լանուս մանր դրամոյ. և է նոյն ընդ բառիցս Լու-
մայ և Բնիոն: Ար և է չորրորդ մասն միոյ Ղանգի՝
նոյն համարեալ զԼումայ և զԽերէէլ ընդ Եւրարակ-
տի. իսկ իբրև կէս՝ Եւրարակիտ՝ է ութերորդ մասն
Ղանգի: * Ըրկ 'ի գանձանակն զերկու Խերէէլն ॥.
Լաթ. 'ի Բէն. պարարաթի: * Երև զԽերէէլս այլոյն ॥.
Գրեթ. Լիւն. 'ի Երբ. Լաթ: * Եթէ և Խերէէլ մի
տացես, կամ հաց մի, կամ բաժակ մի ցուրտ, յոյժ
բազումն ծանիցէ զչորհակալութիւնն ॥. Ուրբ. 'ի Բէն.
Յոյն. էր. 859:

Խնկաղաց:

Անթ:

ԽՆԿԱՂԱՑ. Երբ. * Էլաուհ. Յոյն τρυβλίον. Ծո՛ւց-
աղ. Լատ. catinus, patina. thuribulum, mortariolum.

Լանթ աղալոյ զխուսկս: * Եւ արացես զԽնկա-
ղացս, և զտուփս նորա, և զճաշակս, և զնուիրանոցս
նորա ॥. Եւր. ին. 29: Ըլ աստանօր որպէս Եւրայա-
կանն, նոյնպէս և Յունական բնագիրն ունի Սկաւա-
ւակ. զի τρυβλίον և ըստ թարգմանչաց մերոց է Սկա-
ւաւակ, Ըփսէ, և Կոնք: * Եւ Էառ նա զսեղանն

ոսկի, և զաշտանակն լուծոյ, և զամենայն կահ՝ զան-
ձին. զսեղանն պատարագաց, զսկիհոն, և զտաշտոն,
և զխնկաղացսն ॥ . ան. Սաղ. ան. 23 : Ուր Յունականն
է Ծոխոյ, զոր այլուր թարգմանեն նախնիք մեր՝ Տուփ,
խնկարան, խնկաման, խբարդեաց, և Լըիւնակալ :

Խնկաման :

Անոթ :

ԽՆԿԱՄԱՆ, ԽՆԿԱՐԱՆ, և ԽՆԿԱՆՈՑ. Լբր. 4աՓ.
Յոյն Ծոխոյ. Լատ. thuribulum, mortariolum.

Լնոթ՝ ուր դնի, և կամ աղացեալ լինի խոռնի :
* Լա Տաշտոն, և Խնկամանքն, և Բուրուռաքն ॥ . Թ.
Սաղ. 7. 22 : * Լա Խնկարանս ոսկեղէնս և արծա-
թեղէնս ॥ . Թ. Սաղ. ԻԴ. 14 : * Լաւել զեղջիւրն
ածուծեան, և զխնկանոց խնկոյն ॥ . Լ4աԲ. Էր. 23բ :
* Լա ունէր խնկանոց ոսկի ... ելից չրեշտակն զխոն-
կանոցն ॥ . Յայ. Ե. 3-5 : ԼԵԼ յայտ բան Յայտնու-
թեան յունական բնագիրն է λαβανωτός :

Խորդ :

Աման ցամաքեղինաց :

ԽՈՐԴ. Լբր. 4աՓ. Յոյն σάκος, Լատ. saccus.
Լա պարկ կամ մախաղ իբրեւ զԲուրդ : * Լատու նո-
ցա ... հաց խորդով մի, և աղ ॥ . Սաղ. Հարանց. Ին.
416 :

ԽՐԱՍԱՆ և ԽՐԱՍԻ. տէս ՓԱՐՍԱՆ :

ԿԱՐՈՍ. տէս ԿԱՊԻՃ :

Կադամարէկովն :

Չափ հեղանիւթոց :

ԿԱԴԱՄԱՐԵԿՈՎՆ : Ունիմք զայս բառ 'ի ն . սխալա-
գիր օրինակն չափուց Շիրակացւոյն ընդ Սասմարով-
թայ՝ այսպէս . * Յաղաքս Կադամարէկովթի և Սա-
մարովթայ : Կադամարէկովթ և Սասմարովթ 'ի գրոյ
եբրայականաց ոչ է թարգմանեալ . արդ՝ ո՞ր գտանի-
ցէս զայս անուանս : Գիտասջիբ, եթէ Կադամարէ-
կովթն Բմպէլի ասի, և Սասմարովթն Ղաշակ՝ որով
զգինին հանեն ॥ : թուռի մեզ, թէ այս բառ պարտ է
լինել Սէթէկովթ ըստ Լպիփանու (Եբր. Սէնա-
բիյօթ) . և նշանակէ զՂաշակ իբրև զՍասմարովթ
(Եբր. Սիզրաքօթ) . որոյ հանդէպ Երեմ. ԺԶ . 19 .
դնի 'ի հոյսումս Լմասարակովթ : ԼՅԼ 'ի ստուգու-
թիւն բանիցս պէտք են ընտիր օրինակի Չափուց Շի-
րակացւոյն :

Կալեսայ :

Չափ հեղանիւթոց :

ԿԱԹՍԱՅ Կամ ԿԱՏՍԱՅ . Եբր. *Էր. Յոյն λέβης,
χαλκείον, ἰαμὴν. Լատ. lebes, olla, abenum .

Լանօթ պղնձի, ևս և կաւեղէն՝ խոր և լայն . յո-
բում ջեռուցանեն զջուր, և եփեն զկերակուրս .
* Սինգ աստէաք առ Կատսայս մնոյն, և ուտէաք
զհաց յադ ॥ . Եր. ԺԶ . 5 : Կառն զԼաթսայ, կառն
և արկցես 'ի դա զջուր . . . Կատսայ լի ժանգով ॥ .
Եր. ԺԶ . 5-6 : * Հրաման ետ ջեռուցանել տապակս
և Կատսայս և անիւս ॥ . Եր. Սին . Է . 3 : Օյունա-
կանդ λέβης թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝ Սան, և
Լազան : * Լուացուցանէ զանդունդս իբրև զԼատ-
սայ ॥ . ՅԷ . Խն . 21 :

* Լա բարձին . . . զսանն և զԼատսայսն, և զտաշտ-
սըն, և զտուփսն, և զամենայն անօթս պղնձիս՝ որովք

սլաշտէին, առին ॥ Դ. ԹԼԿ. ԻԷ. 14: * Հրամայեց
էշխանն արկանել զմանս յեռացեալ Կաթսայս ॥ Լ. Կ. Կ.
265: * Լըխս ժամն 'ի պոյտն եփել զայն (զբանջարն)
ոչ կարէր. այլ կայր անդէն 'ի Կաթսայի նոյնպէս
հում թրջեալ. զի թէպէտեւ բիւր ինչ ջանային, ջուրն
ոչ եռայր ॥ Լ. Կ. Կ. Դ. 414: Տէս Սան, և Լ. ազան:

Umsatz:

Ահօթ հեղանիւթ ոց :

ԿԱՆՅՐ . Յոյն *ὕδρεια* . Lat . *hydria* .

ընտանիքի ջրոյ, հասարակօրէն պղնձի: * Լա տուր բե-
րէլ անտի հող 'ի սահմանացն հայրոց իբրև զբեռննս
երկուս, և Վահայր մի ջուր ॥ Բոսնանք. Դոր. Դ.
Ժ. 252:

Υμνήματα . Θρησκ. καμψάκης .

Չափ հեղանիւթոց :

ԿԱՄՓՍԱԿ, ԿԵՓՍԱԿ, և ԿԵՊՍԱԿ. ԵԲԵՐ. *ῥωβω*
ῥωβή. *Βρύση καμψάκης* և *καψάκης*. Լատ. *campesaces*,
vas olearium.

1. անօլի իւղոյ , զոր կոչեմք Արուակ : * Սակաւ մի իւղ՝ ի կամփսակի . . . և կամփսակ իւղոյն մի՛ նուազեցան . . . կամփսակ իւղոյն ոչ նուազեցաւ ॥ . ԴԵ . ԹԱԳ . ԺԷ . 12-14-16 : Հանդէս յունականնիւղ καμψάκος դնեն ևս նախնիք մեր Արուակ , և կուժ : Օ կամփսակ յիշատակէ և Ե իրակացին ՚ի կարգս չափուց . որոյ ն . օրինակն ունի այսպէս . * Յաղաքս կապսակի : Չափ չորից Վրսես տաց կոչի կապսակ , զոր Հայն Արուակ ասէ ॥ : Իսկ ԴԵ . և Է . օրինակք դնեն այսպէս . * կապսակ պրւոյն՝ զոր Հայն Արուակ ասէ , ԴԵ Վրսեստաց չափ՝ որպէս Սափորն մանանային ॥ : ԹԱՈՒԻ ԹԷ Ե ԵԼԿիփանէ առեալ են այս բանք . զի ասէ նա . * կամփսակ ջրոյ է չափ ԺԶ Վրսեստաց ջրոյ : Իսկ կամփսակն պատրաստեալ վասն Եղիայի՝

էր չորս Վսեռստ ։ ԼՂԼ յունականդ Կամիսակ 'ի մեշ
նշանակէ միշտ զանօթ իւղոյ , և ոչ ջրոյ . վասն որոյ և
Լըբմիա 'ի մեկնութեան բառից Լճաշունչ գրոյ գնէ
հանգէպ նորա Լման իւղոյ . զոր և կոչէ նա Կափսակի՝
ըստ մերձաւորագոյն ևս հնչման ընդ Յունականին ։

Կայլ ։

Չափ ցամաքեղինաց ։

ԿԱՅԹ . Լըբ . Գահ . Յոյն յօմծր . Ունիմք զայս բառ
յԼճաշունչ գիրս 'ի Թ . Թափ . ին . 18 . այսպէս . * Լ
աճապարեաց Լըբգեա , և հառ երկերիւր նկանակ , և
երկուս ամանս գինւոյ , և հինգ ոչխար հասուցեալ ,
հինգ Լըղու փոխնդոյ , և Կայլ Գահի , և պաղատիտս
երկերիւր , և եգ 'ի վերայ իշոյ ։ Ուր Լըբայական
բնագիրն ունի * Հարիւր ողկոյղ չորացեալ ։ Վաղ
դէպցին * Հարիւր ողկոյղ չամչոյ ։ Լատին Թարգմանու
թիւնն * Հարիւր կապոց չամչոյ ։ Լսորին , և Լըա
բացին * Հարիւր պանիր ։ Իսկ Յոյնն * Ղոմոր մի
չամչոյ ։ Լախնիք մեր զՂոմորն Յունաց այլուր Թարգ
մաննն՝ Ղրիւ , Լըղու , Վրու , և Չափ . վասն որոյ և
աստանօր Թուի Թէ գնեն զԿայթ նշանակութեամբ
միոյ 'ի նոցանէ . կամ գէթ իմանան սովաւ զնոյն չափ
Ղոմորոյ՝ զորմէ խօսեցաք 'ի տեղու իւրում ։ Ոմանք
աստանօր բառիւս Կայթ իմանան զՂոմոր կամ Օամ
բիւղ . բայց հայերով Լըբայական բնագիրդ , և յայլ
Թարգմանութիւնս՝ յաւէտ ունիմք ասել , Թէ նշանակէ
նա զչար ողկուղաց չորացեալ խաղողոյ կամ չամչոյ ։
Թեւեռևս զՇար նշանակէ նաև յայս բան Սխիթարայ
Ղօշի ծի . * Օխտոր Ղալիանոս Թիւրակէ կոչէր
շինականաց , և լուեալ մշակի միոյ՝ առեալ եկեր Կայ
թիւ , և խեղարեալ կուրացաւ ։

Կանգոն . Թերևս 'ի Յոյն *ἀγκύρα* , Լատին :

Չափ երկայնութեան :

ԿԱՆԳՈՒՆ . Լատ. *անգուստ* . Յոյն *πῆχυς* . Լատ. *cubitus* .
 Լանուռն չափու ըստ երկայնութեան . որ և հասարակ
 կօրէն եթէ 'ի Սուրբ գիրս , և եթէ առ արտաքինս
 նշանակէ զմիջոցն ձգեալ յարմկանէ ցծայրն միջնա հա-
 տին . որ և է չորրորդ մասն հասակի բարեչափ մար-
 դոյ , կամ որ նոյն է՝ է քառորդ միոյ Վերկաչափի : * Լա-
 այսպէս արասցես զտապանն . յերեքհարիւր Կանգնոյ
 զերկայնութիւն տապանին , և 'ի յիսուն Կանգնոյ ըզ-
 լայնութիւնն , և յերեսուն Կանգնոյ զբարձրութիւնն .
 քաղելով գործեացես զտապանն , և 'ի մի Կանգուն
 կատարեացես զնա 'ի վերուստ ॥ . Նոյնք . Դ . 15-16 :
 * Լատացես տապանակ վկայութեան յանփուտ փայ-
 տից . յերկուց Կանգնոց և 'ի կիսոյ զերկայնութիւն
 նորա , և 'ի Կանգնոյ և 'ի կիսոյ զլայնութիւն նորա ,
 և 'ի Կանգնոյ և 'ի կիսոյ զբարձրութիւն նորա ॥ . Լա-
 ին . 10 : * Լա տունն զոր շինեաց արքայ Սողոմոն
 Տեառն՝ վաթսուն Կանգուն երկայնութիւն նորա , և
 քսան Կանգուն լայնութիւն նորա , և քսան Կանգուն
 բարձրութիւն նորա ॥ . Դ . թագ . Դ . 2 : * Լա 'ի ձե-
 ուն առնն Չող չափու՝ 'ի վեց Կանգնոյ և թղա ॥ .
 Լաւէ . Դ . 5 : * Բարձրութիւն նորա (Վողիագու)
 վեց Կանգուն և թղա ॥ . Կ . թագ . ԺԷ . 4 : * Հրա-
 ման տուր հատանել քեզ փայտ մի յիսուն Կանգուն ॥ .
 Լաւէ . Է . 15 : * Հնգետասան Կանգուն բարձրացաւ
 ջուրն 'ի վեր ॥ . Նոյնք . Է . 20 : * Բայց հեռագոյն լի
 նիցի ընդ ձեզ և ընդ նոսա , որչափ Կանգունք երկուց
 հազարաց ॥ . Յե . Դ . 4 : * Վերանդի թռուցեալ տե-
 սանեմ ես , քսան Կանգուն յերկայնութիւն , և տասն
 Կանգուն 'ի լայնութիւն ॥ . Օտար . Է . 2 : * Ո՞ր 'ի
 ձէնջ առ հոգալ իւրում՝ յաւելուլ կարիցէ 'ի հասակ
 իւր Կանգուն մի ॥ . Սար . Դ . 27 :

Կալմէթ մեկնիչ Սուրբ գրոց՝ յաղագս Կանգնոյ ունի

այսպէս . * Կանգունն ըստ առաջնոց է չափ երկայնու-
թեան՝ որ ձգի 'ի ծայրէ միջնամատին ցկորուծիւնն
բաղկի (իմա՝ ցարմուկն) . և է չորրորդ մասն ողջոյն
հասակի վայելած և մարդոյ . բայց հասարակօրէն է նա
չափ 18 մատանց . . . Կանգունն Լբրայեցւոյ՝ ըստ
Թալմուտեանց առաւելու քան զՀռովմայեցւոյն միով
քառորդիւ . . . Լյւբ ընծայեն նմին 17 Ստնաչափ :
Ստ Որոգինեայ Կանգունն չափու 'Լոյեան տապանի
է զուգաչափ վեց Կանգնոց հասարակաց . ընդ որ այն
չափ հաւան գտաւ Սուրբն () գոստինոս , մինչև ծաղու
արժանի համարել զորս ունին զայլ կարծիս : Եւ զուգու-
կոս Կապեղոս , և այլք ոչ սակաւք պնդեն , թէ կրկին
էր Կանգունն առ Լբրայեցիս , սրբազան և արտաքին
(կամ հասարակաց) . սրբազանն էր երեք Ստնաչափ ,
և հասարակաց Ստնաչափ և կէս . . . Սիլվաբանտ , և
այլք՝ Ստնաչափ և եթ առաւել դնեն զսրբազան Կան-
գունն քան զհասարակաց . (և ասեն , թէ Սոլեստ խօ-
սի զհասարակաց Կանգնոյ 'ի ք . () քէս . 7 . 11 . և
Լզէկիէլ վասն սրբազանին 'ի 4Լ . 10 . և 107 . 13 .)
. . . Սեբ ոչ հաւանիմք ընդ կարծիս նոցա , այլ համա-
րիմք , թէ յԵկեցն յԼգիպտոսէ մինչև ցգերուծիւնն
Բաբելացւոյ՝ մի և եթ չափ էր Կանգնոյ առ Լբրայե-
ցիս . . . իսկ զկնի գերուծեանն սկսանի տարբերու-
թիւնն Կանգնոյ 'ի Սուրբ գիրս . քանզի այլ Կանգուն
էր Բաբելացւոյ՝ զոր սովորեալ էին և Հրէայք 'ի կիր
արկանել , և այլ Կանգուն նոցա յառաջագոյն : Ստն
որոյ և Լզէկիէլ՝ որ զՀինն 'ի կիր արկանէր , կամեցաւ
որոշել զայն 'ի նորոյ անտի՝ որ էր օտարայ : Յայլ տե-
ղիս Սուրբ գրոց չունիմք պէտս զանազանութեան եր-
կակի Կանգնոյ : Յայս վայր են բանք Կալմեթի . որ
միայն յԼզէկիէլ 107 . 13 . կամի ընդունել զտարբերու-
թիւնն Կանգնոյ , և ոչ այլուր : Բայց մեք յաւատ-
յայն բան ք . () քինաց գտանեմք զայն , ուր ասի վասն
աթուոյ Ովգայ Թագաւորին Բասանու . * Լա գահոյք
նորա գահոյք երկաթիք . . . ինն Կանգունք երկայնու-
թիւննորա , և չորք Կանգունք լայնութիւննորա՝ Սիւր-
Կանգուն . 7 . 11 : Ուր թէպէտ և յայլ Թարգմանու-

Թիւնս՝ բայց յԱսորւոյն և ՚ի մերմէս, դնի լահնդու առն
կամ Խափառի, սակայն և այնպէս ՚ի մէջ բերէ զտար-
բեր նշանակութիւն իմն երևելի։ Յայն սակս և լարգ-
մանիւք մեր եդին Սիւրից լահնդու։

Իսկ ՚ի բանն Լազէկիէլի թէպէտ և ըստ մերումն թարգ-
մանութեան չգտանեմք տիրապէս զտարբերութիւնն՝
զոր գտանեն Սեկնիւք հայելով յայլեայլ թարգմա-
նութիւնս, և համարին զԼանգունն Լազէկիէլի Ուղիւ
մեծ քան զհասարակացն, սակայն դիցուք աստանօր զայն
բան Լազէկիէլի ըստ ամենայն թարգմանութեանց։
Սերս ունի. * Լա այս չափք սեղանոյն. կանգուն մի
՚ի կանգնոց. և կանգուն մի և ուղուկ գողած խորու-
թեան նորա. և կանգուն մի լայնութիւն. և պսակ
շուրջ զծնօտիւքն նորա շուրջանակի թզաւ մի. և այս
բարձրութիւն սեղանոյն. Լազէ. խ. 13։ Յոնն. * Լա
այսօքիկ չափք սեղանոյն ՚ի կանգուն կանգնոյ, և ու-
ղուկ. գողած խորութեանն ՚ի կանգուն, և կանգուն
լայնութիւնն. և պսակ ՚ի վերայ շրթանց նորա շուր-
ջանակի՝ ուղիւեան, և այս բարձրութիւն սեղանոյն.։
Լաբայալանն. * Լա այսօքիկ չափք սեղանոյն ՚ի կան-
գունս. կանգուն կանգուն, և ուղուկ. և ծոցն կանգ-
նոյ, և կանգնոյ լայնութիւնն. և եզր նորա շուրջ զծնօ-
տիւքն բուռն մի. և այս բարձրութիւն սեղանոյն.։
Վաղդէայն. * Լա այսօքիկ չափք սեղանոյն ՚ի կան-
գունս, ՚ի կանգուն՝ որ ունի զկանգուն և զուղուկ. և
յատակ նորա կանգուն մի, և կանգնոյ լայնութիւնն. և
եզր նորա շուրջանակի շուրջ զշրթամբք նորա ուղուկ
մի. և այս էր շարադրութիւն սեղանոյն.։ Լապիւն. *
Լա այսօքիկ չափք սեղանոյն ՚ի կանգուն ճմարիտ՝
որ ունէր զկանգուն և զուղուկ. ՚ի ծոց նորա էր կան-
գուն, և կանգուն ՚ի լայնութեան. և եզր նորա մինչև
՚ի շրթանս նորա, և շուրջանակի ուղուկ (կամ թիղ)
մի. և այս ևս էր խորութիւն սեղանոյն.։ Լաբիւն. *
Լա այսօքիկ չափք սեղանոյն ՚ի ձեռն կանգնոց (ա-
ռեալ զկանգունն) կանգուն մի և ուղուկ. ծոց նորա
կանգնաւոր էր՝ կանգուն մի. և պսակ ունէր շուրթն
նորա ուղիւեան շուրջանակի. նովին չափով ՚ի կողմանէ

նորա ։ Լաւա՞յն . * Լաւ այսորիկ էն չափք սեղանոյն
'ի ձեռն կանգնոյ , 'ի կանգնոյ և յուղկոյ (բաղկացեալ) .
խորութիւն ծոցոյ նորա կանգուն էր 'ի վերայ կանգ-
նոյ . և ընդարձակութիւնն էր կանգնաւոր . և եզր ուղ-
կեան զըթունս նորա պատէր շուրջանակի ։

Ունիմք զչափ Կանգնոյ և 'ի գիրս Փիլոնի՝ օրինակ
զայս . * Թալա երկայնութիւնն , և թալա լայնութիւնն
(տախտակի կրծոցն Լ՝Հարոնի) վասն այսորիկ , զի քիւ
(իմա՝ թիւ) վեցերորդ մասն է Կանգնի . քանզի Կան-
գուն վեցաբլեան է . զի իցէ վեցերորդն մի՝ երկայնու-
թեամբ և լայնութեամբ ։ Տայս բան բառս Թալի՝ թուի
մեզ , թէ դնի նշանակութեամբ Ուղկի . որով և Կան-
գունն լինի վեց Ուղկեան . որ է Ստնաչափ և կէս ըստ
Հեսիւքիոսի և ըստ Սուրտասայ . որով և Կանգունն
Փիլոնի նոյնաչափ լինի ընդ Կանգնոյն՝ զոր եղաք 'ի
վերոյ , իմա՝ ընդ տարածութեանն՝ որ ձգի յարմկանէ
ցծայրն միջնամատին ։ Օնոյն չափ Կանգնոյ ցուցանէ
Փիլոն և այլուր՝ յասեւն . * Ի մէջ տանն որմն 'ի յա-
տակէն յերիս և 'ի չորս Կանգունս 'ի վեր կոյս գեղե-
ցիկ շինեալ՝ լանջաբերձ . զի որմն լանջաբերձ երեք
կանգնեան՝ պարտ է ունել զչափ երից մասանց հասա-
կի մարդոյ , կամ միոյ Գրկչաչափի . որով և Կանգունն
Փիլոնի լինի նոյնաչափ ընդ մերումս ։ Լսէ նա դար-
ձեալ . * Լաշխեաց ետ և քաղաքսնոցա (՛) և տացոցն
ուծառ քառասնիւք . և ըստ իւրաքանչիւր քաղաքի
գեօղս և ապարանս 'ի հազար Կանգուն շուրջ զքաղա-
քան յարօտ պաճարի ։ Օայս բան առնու Փիլոն 'ի
գրոցն Թալոց լէ . 4. 5 , և այլն . ուր 'ի մեզ , և յօրի-
նակս ինչ Յունաց դնի այսպէս . * Լաւ արուարձանք
քաղաքացն՝ զորս տայցէք ՛) և տացոցն՝ 'ի պարսպէ քա-
ղաքին , և արտաքոյ պարսպին՝ երկուս հազարս կան-
գունս շուրջանակի ։ Լա չափեօջիք արտաքոյ քաղաքին՝
յարեւելից կողմանէ երկուս հազարս կանգունս , և ընդ
ծովակողմն երկուս հազարս կանգունս , և ընդ կողմն
հիւսիսոյ երկուս հազարս կանգունս , և ընդ կողմն հա-
րաւոյ երկուս հազարս կանգունս . . . ընդ ամենայն քա-
ղաքս՝ քառասուն և ուծառ քաղաք տայցէք ՛) և տացոցն ։

Իսկ 'ի բնագիրն Եբրայական, և յայլ ամենայն թարգմանութիւնս 'ի չորրորդ համարն դնի Հազար Կանգուն . միայն 1 ատին թարգմանութիւնն ունի Հազար Վայլ : Եւ վասն այսորիկ՝ որպէս տեսաք 'ի վերջ 'ի բանն Կալմէթի, ոմանք համարին կրկին լինել Կանգնոյ առ Եբրայեցիս . զառաջինն կամ զհասարակացն ասեն յիշատակեալ 'ի համարն չորրորդ, և զերկրորդն կամ զսրբազանն՝ 'ի հինգերորդ և 'ի յետագայ համարսդ . զոր չառնու յսնն նա ինքն Կալմէթ . այլ զառաջինն ասէ լինել 1000 ըստ երկայնութեան, և զերկրորդն 2000 ըստ լայնութեան, կամ ըստ շրջապատի : Բայց 'ի թարգմանութեան մերում չիք տեղի այդոցիկ կարծեաց :

Օչափ Կանգնոյ ոչինչ ընդհատ 'ի փիլոնէ ունիմք և 'ի յաւելուածն չէ . օրինակի կշռոց և չափոց Շիրա կացւոյն՝ այսպէս . * Կանգուն մի՝ եօթն Բուռն է ։ Ուր բառիւս Բուռն իմանայ զՍլզուկ . որով և չափ Կանգնոյ նորա սակաւուք տարբերի 'ի Կանգնոյ փիլոնին, և 'ի մերմէս : Օնոյն չափ Կանգնոյ գտանեմք անշուշտ և յայն բան Խորենացւոյն 'ի չէ . 8 . * Ոչ որպէս Սակեղոնացին Լղէքսանդր, որ միայն երկի Կանգնոց ունելով չափ հասակի՝ և ոչ զհոգւոյն խափաներ աշխոյժս ։ Ուր երեքկանգնեան ասելով զչափ հասակի մարմնոյն Լղէքսանդրի, միով Կանգնով պակաս դնէ զայն քան զսովորական հասակ բարեչափ մարդոյ . որով և Կանգունն Խորենացւոյն լինի չորրորդ մասն հասակի մարդոյ, կամ միոյ Վրկաչափի . ըստ որում առեալ լինի նա 'ի Սուրբ գիրս : Օնոյն չափ Կանգնոյ գտաւ նեմք և յայսոսիկ բանս . * Սահմանեաց բնութիւնն զկատարումն հասակի՝ զչափ ունել զչորեքկանգնեան, և ոչ աւելի 'ի մեծագոյնսն ետ անցանել . և դարձեալ զփոքրագոյնն հասակ որոշեաց երկուկանգնեան, և 'ի նուազագոյնսն ոչ ետ անցանել . իսկ զմիջինսն անորոշ եթող ։ . Վասնիւն աշխարհ 'ի լուծումն հինգ Յայնից Պրէիւրի : * Սի խաբեսցէ զքեզ սակաւ տեսիլ նորա (արեգական) որ քան զչափ Կանգնոյ միոյ երեւի . և կարծիցես , թէ այնչափ իցէ ։ . Լնանիա Շիրաիւնի

յԼ՝ սղափրութեան իւրում : * Հասաք յերկիրն թըզկաց , որ երկայնութիւն մարդոյն Կանգուն մի էր միայն ॥ Սարգիս Տարանդ . ի Գ . 466 : * Ընեաց սիւն բարձրագոյն յերկրէ Գիրկս չորս . . . յետ այսորիկ բարձրացուցին զսիւնն քառասուն Կանգուն ॥ Լ՝նր . 492 : Ուր նախ 'ի Գիրկ , և ապա 'ի Կանգուն չափէ զբարձրութիւն սեան Սիմէոնի Սիւնակեցոյն . յայտ արարեալ թէ զԿանգունն դնէ , հայելով 'ի չափն Գրկաց , որ է չորս Կանգուն . որով և չորս Գրկաչափք իւր լինին վեշտասան Կանգուն . և այս էր զառաջինն չափ սեան Սիմէոնի , Սիով բանիւ՝ հասարակօրէն զայս չափ Կանգնոյ իմանամք և յայլ բանս մերոց նախնեաց :

Բստ Եստիւն բառարանին՝ Կանգունն * է անուն չափու՝ յարմանէ ցծայրն միջնամատին . զոր ոմանք Ոտնաչափ և կէս , և այլք կրկին Ոտնաչափ ասեն լինել . բայց են և այլ տեսակք Կանգնոյ՝ Թագաւորական , հասարակ , երկրաչափական , և այլն ॥ :

Յայս վայր յաղագս Կանգնոյ ըստ հեղինակաց : Լ՝սա 'ի համառօտութիւն բանիցս մնայ մեզ ասել նախ՝ թէ Կանգունն ըստ նախնեաց ընդ հանրապէս առեալ է Ոտնաչափ և կէս , և կամ երկու Ոտնաչափ . և այս էր չափ 'ի յիւսն տապանին , խորանին վկայութեան , տաճարին Սողոմոնի , և այլն . որպէս ունիս տեսանել առ Սեկնիչս . որք և քաջիկ լուծանեն զամենայն տարակուսանս : Երկրորդ առանձինն առեալ այլևայլ են չափք Կանգնոյ յամենայն ազինս , ըստ տարբերութեան չափու Ոտնաչափի իւրեանց : Երրորդ՝ Կանգունն այժմ ըստ բոկէ ուսոցն ցծայրն միջնամատին . զոր մեք ընդ Պարսից կոչեմք Բաղուէ , կամ ըստ թուրքաց Խըլէն . որ և է 17 Սատնաչափ : Լ՝րդ՝ ըստ այսմ հաշուի՝ Գրկաչափ կամ Սարգաչափ մի է 44 Սատնաչափ . Կանգունն մեծ (Խըլէն ըստ թուրքաց) 17 Սատնաչափ . Կանգունն միջին (Էրապէ ըստ թուրքաց) 16 Սատնաչափ . իսկ Կանգունն փոքր (որ և է Կանգնաչափ նախնեաց) 11 Սատնաչափ :

Կանելի . Պարսի . Գանդիլ :

Անթ ձիթոյ :

ԿԱՆԵԼ . Երբ . լափի . Յոյն *λαμπάς* . Լատ . *lampas* .
Լ . ձրագարան , կամ անթ իւղոյ՝ յորում լուցանեն
զկատրոյդ . ի լուսաւորութիւն : * Լ . աւալ ընկոյղ յո-
ւով . . . ձգէր մի մի ի վերայ Կանթիլացն , և շիջու-
ցանէր զլոյսն , և հեղոյր զձէթն ॥ . Սար . Տարանց . ին .
528 : * Լ . կեղեցին՝ բարձր էր և լայն , անսիւն շինած՝
էր ւանգերան . Կանթիլքն ի կախ՝ կան անշուան , ջա-
հերն անձէթ՝ ըզլոյսըն տան ॥ . Երբ . յառաջն երկնից :
Լա ինքն Երբհայրն զԿանթիլն այսպէս առաւի-
բանէ . * Սպիտակ ձի՝ գաւեղ ու գէր , աչուեր սպի-
տակ՝ փայլուն ունէր . ձորտն ըզպահուած ըն կու քաշէր ,
խրխրն ջալով ի վեր վազէր ॥ . Օսա կոչեմք ևս Լ ապ-
տեր . Յոյն *λαμπτήρ* . Լատ . *lucerna* . Տաճ . Քէնէր :
* Յայնժամ նմանեսցի արքայութիւն երկնից տասն
կուսանաց , որոց առեալ զԼ ապտերս իւրեանց՝ ելին
ընդ առաջ փետայի և հարսին : Հինգն ի նոցանէ յի-
մարք էին , և հինգն իմաստունք : Յիմարքն առին ըզ-
Լ ապտերսն , և ձէթ ընդ իւրեանս ոչ բարձին : Լակ
իմաստունքն առին ձէթ ամանովք ընդ Լ ապտերս իւ-
րեանց ॥ . Սար . ին . 1-4 : Գարձեալ՝ ըստ թարգ-
մանչաց մերոց կոչի ևս Գունդ . * Ինմին ժամու ելին
մաստունք ձեռին մարդոյ , և գրէին հանգէպ Գանդին
(Յոյն *λαμπάς*) ի վերայ բոլոր ուրմոյ տաճարի թա-
գաւորին ॥ . Գան . Է . 5 :

Կանն . Յոյն *κανών* .

ԿԱՆՈՆ , ԿԱՆՈՎ , ԲԱՆՈՆ , և ԲԱՆՈՒՆ . Լատ .
canon, regula . Տաճ . Կանոն , գործեր :

Լ . անուն ճարտարապետական և երկրաչափական
գործեաց , որպիսի են՝ Լ ար , Զող , Կանգուն , և այլն .
որովք առնուն զլափ և զուղղութիւն շինուածոց , և
զվարաց : * Լ . Լ մեք ոչ եթէ յանչափս ինչ պարծես .

յուրք, այլ ըստ չափոյ Կանոնին՝ զոր բաժանեաց մեղ
 Լ՝ ճ չափով, հասանել մինչև առ ձեզ ॥ ք. Կրիւ. Ժ.
 15: * Ունիցի կարգ յարմարման ըստ ուղիղ օրինա-
 կացն և Կանոնին ॥ Փիւն: * Սատեալ առ Վանուն
 գահոյիցն՝ որ էր ընդ սնարսն հողովեռնեայ ॥ Յու-
 րիւ. Ժ. 8:

ԿԱՊԵՏՈՆ, ԿԱՊԻՏՈՆ և ԿԱՊԻՏՈՅՆ. տէս ԼՇԽԱՐ.
 ՀԱԳԻՐ և ՍԱՏԵՐ:

Կապիճ. Յոյն καβος.

Չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց:

ԿԱՊԻՃ. Իբր. Կալ կամ Կապ. Լատ. cabus. ըստ
 Ը իրակացւոյն կախոս:

Ի. անուն չափու ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց:
 Իբրեւ զչափ ցամաքեղինաց ունիմք զսա ՚ի կարգս չա-
 փուց Ը իրակացւոյն յունական հնչմամբս Կաբոս. որոյ
 առաջին օրինակն ունի այսպէս. * Յաղագս Կաբոսի:
 Չափ Ժա՝ Վսեստի կոչի Կաբոս, որ է կէս Սոգոյ ॥:
 Իսկ ք. և Ե. օրինակք համառօտիւ դնեն. * Կաբոս,
 կէս Սոգոյ ॥: Խոսի և Խպիփան յաղագս Կաբոսի, բայց
 զայլ չափ ընծայէ նմին, քանզի ասէ. * Կամոս (պա՛րտ
 է լինել Կաբոս) ելանէ ՚ի նոյն երբայական բարբառոյ,
 և է չափ հաւասար չորրորդ մասին Սոգոյ ॥: Եւ մեք
 ընտրելագոյն դատիմք զհաշիւ Ը իրակացւոյն: * Եւ
 եղև սով մեծ ՚ի Սամարիա, և նստէին զնովաւ. մինչև
 եղև խալամ մի իշոյ յիսուն (յայլ թարգմանութիւնս
 բաց ՚ի Յունաց՝ ութսուն) Սկեղ արծաթոյ. և չոր-
 րորդ Կապիճի աղոյ աղանեաց յիսուն և հինգ (աստ
 յամենայն թարգմանութիւնս, ևս և ՚ի Յոյն դնի հինգ
 միայն. որ և է ուղիղ) արծաթոյ ॥. ք. Թապ. ք. 25:

Թարգմանիչք մեր դնեն զԿապիճ և հանդէպ յու-
 նականիս χοῖνιξ. Լատ. chenix. Իբր. Կալ. որ և է
 նոյնպէս չափ ցամաքեղինաց. և է տասներորդ մասն
 Վրուի: * Ալիւ արգար, և չափ արգար, և Կապիճ՝ ար-

դար եղիցի չափու ձերոյ : Եւ Կապիճ՝ նոյն լիցի տա-
լոյ և առնելոյ . տասներորդ Վարուի եղիցի Կապիճ . և
տասներորդէն Վարուի Կապիճ . կշիռ ըստ Վարուին և
ըստ Լըդուին եղիցի ॥ Եւ Եւ . 10-11 : * Կապիճ՝
մի ցորեան՝ դէնարի միոջ , և երեք Կապիճ՝ գարի՝ դէ-
նարի միոջ ॥ (Յայ . 7 . 6 : Կապիփան՝ ՚ի բառն խօնի
ունի այսպէս . * Վինիկս , և Լուփէ նոյն է , և երկա-
կի անուամբ կոչի . և է կրկին Վսեստ , և սակաւ մի
ևս աւելի ॥ :

Վարձեալ՝ Թարգմանիչք մեր դնեն զԿապիճ և
Հանդէպ Յունականիս խօս . 1 . առ . congius, sextarius .
Եբր . Էփ . որ է չափ հեղանիւթոյ . և է մէջ Վսեստ :
* Ս՚ի առնիցէք անիրաւութիւն ՚ի դատաստանի՝ ՚ի
չափս , և ՚ի կշիռս , և ՚ի զոյգս : Եւ զոյգք արդարք ,
և կշիռք արդարք , և չափք արդարք , և Կապիճ՝ ար-
դար լինիցի ձեր ॥ Վ . Ե . ԺԺ . 36 : Կապիփան՝ ՚ի բառն
խօս ունի այսպէս . * Վուս՝ է Ե Վսեստ . իսկ որ
կոչին Սրբութեան՝ է Ե Վսեստ . որ է երկոտասանե-
րորդ մասն Սէտրէտեսի ॥ Ե իրակացին ՚ի կարգս չա-
փուց պահեալ զյունական հնչումնդ՝ կոչէ զսա Վու-
զայ . և ունի այսպէս ՚ի ն . օրինակն միայն . * Յազագս
Վուզայի : Չափ Ե Վսեստի ըստ Եբրայեցւոցն կոչի
Վուզայ , որ է ԺԺ մասն Լըդուի ॥ : Եւ Հայեւով
յեբրայականդ Հփ , բառս Կապիճ կամ Վուզայ՝ դնի
՚ի բանս անդ Վ և տալոց նշանակութեամբ բառիցս
Հիմէն և Վորակ :

Երեմիա ՚ի մեկնութեան բառից Լ՝ ճաշունչ գրոց՝
դնէ Հանդէպ Կապիճի Սարզան , և Սամար : Եւ զԿա-
պիճ իբրև չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոյ՝ ՚ի կիր
առնուն և այլք արտաքոյ Լ՝ ճաշունչ գրոց : * Կա-
պիճ՝ մի մոխիր ॥ Վ . ապար Ժարդ . 386 : * Կապիճ՝ մի գի-
նի ॥ Եւ Եւ . ԺԺ . Երբ . Ե . Երբ : Կապիճ՝ նշանակէ ևս ՚ի
մեզ զԺակ կամ զԽոռոչ . այլ ըստ այսմ նշանակութեան
ոչ մտանէ նա ՚ի կարգս Չափուց :

Կարաս. Յոյն κέρμας.

Անօթ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց :

ԿԱՐԱՍ. ԿՐՐ. Ղուխհ. Յոյն πίδαος. Լատ. dolium. Լ. սափոր մեծ, կամ թակոյկ խեցեղէն, հասարակօրէն անօթ հեղանիւթոց, իսկ երբեմն ցամաքեղինաց: * Կարաս ծակ է տուն օտար ॥. Լ. աւ. ի՞նչ. 27: * Բզկաւ բթի ձևացուցեալ ՚ի Կարաս՝ առանց հրոյ ոչ ընդունի զջուր, կամ զգինի ॥. Երչն. ՚ի Բէն. Թ. 17: * Փոքր մի ափսնթին դառնացուցանէ զմեղեր կարաս ॥. Կար. Հարանց. ի. 152: * Ղատա ՚իներբոյ քաւրանցն Կարաս մեծ լի դանձիւ ॥. Լ. Կ. Ժ. 276: Օսա Պարսկահան հնչմամբ կոչեմք ևս հակառ:

Կեղը:

Չափ ցամաքեղինաց:

ԿԵՂԹ. Յոյն μέδιμνος. Լատ. medimnus կամ modius. Լ. չափ ցամաքեղինաց: * Կեղթն զցորեանսն, և Սափորն զգինին (պարունակէ). քանզի զգինին ունի սափորն, և Կեղթն զցորեանսն ॥. Լ. Կաղը. սոր. Լ. Բեհ. Ե. Ունել: * Լատ (աղգ) լինէր թէ այս ոմանք՝ այս որակ երիւարօք յայս նիշնիւս Կեղթում ՚ի մէջ բդեղի (կամ բդեղի) պահարանեալ նամակ տանին ॥. Թ. Կ. Ժ. 1. 171: Յայս բան թաղմայի Լըծրունոյ՝ որ է բազմօք սխալագիր, եթէ ընթերցցուք զյայս նիշնիւս, յայս նիշ հեւս, Կեղթն լինի անօթ հիւսկէն: Լ. չափ նորա՝ իբրև նոյն ընդ Սեդիմնոսի կամ Սոդոյ, ըստ Լափիմանու և ըստ Շիրակացոյն լինի 132 Վսեստ:

ԿԵՆԴԻՆԱՐ. Լատ. centinarium.

Կշիւ և Դրամ:

ԿԵՆԴԻՆԱՐ կամ ԿԵՆԴԱՐ. Յոյն κεντηνάριον. Պարսկ. Կենդար կամ Կինդար:

Բստ Շիրակացոյն՝ է կշիռ հարիւր 1 տերաց, և է
 7200 Գահեկան: ւն. ք. և 7. օրինակք կշռոց Շի-
 րակացոյն յաղագս Կենդինարի ունին այսպէս. * Կեն-
 դինարն 3 1 իտր է. և անուանեցաւ ըստ հռովմայեց-
 ւոց լեզուին. զի Կենդու (պարտ է լինել Կենդում)
 հարիւր ըի. և Կենդինարն ւմ Գահեկան: Եւ մանր
 բաժանելով զկենդինարն լինի Ունկի ւմ, Սիկղ ւոյ,
 Սատեր քո, Սիմէս Ժիւնի, Տրմէս Իմուն, Գրամար
 Ինուն, Սինգ Ինուն, Կերատ 35 քուն, Փշիտ 5 քուն,
 Գանգ 1 քուն, և Գարեհատ 7 քուն: Իսկ 7. Ե. և
 7. օրինակք՝ այսչափ միայն ունին համառօտիւ. * Կեն-
 դինարն 3. 1 իտր է: Յեպիտան չիք յիշատակութիւն
 վասն Կենդինարի: Բստ Սուրտսայ՝ է նա * քանա-
 կութիւն ինչ դրամոց: Եւ Եւթութի մեզ, Եւ հասարա-
 կօրէն նշանակէ նա զգումար հարիւր Գահեկանի կամ
 ոսկւոյ: * Եւ ոմանք՝ որք Եւթութի զբազում Տաղանդս
 ոսկւոյ, և սակս միոյ ասղանն բարկանան, և ՚ի սիրոյ
 ասղանն այն շիթութի յոյժ. և ընու զտեղի Տաղանդին
 և զԿենդինարին՝ ասեղն այն: Սարհ հարան. ք. 40:
 * Եւ Եւ առաջի Եպիսկոպոսին ոսկի՝ երես Կենդի-
 նարն. Եւ Եւ Ժ. 287:

Կերատ. Յոյն κεράτιον.

Կշիռ:

Կերատ. Պարսկ. Գարատ. Տաճկ. Գարատ կամ շերատ.
 1 տ. siliqua, caratus.

Եւ կշիռ 4 Գարեհատաց: Գնէ զսա ՚ի կարգս կշռոց
 Շիրակացին. որոյ ւն. ք. և 7. օրինակք յաղագս Կե-
 րատի ունին այսպէս. * Կշիռ 7 Գարեհատաց՝ լինի
 միոյ կերատի կշիռ: Իսկ 7. Ե. և 7. օրինակք դնեն
 այսպէս. * Կերատն կորիզ եղջրուէնոյ, որ է չորից
 Գարոց կշռորդ: Բստ 1 տաին բառարանին siliqua կամ
 κεράτιον է կշիռ Ժանրութեան կորիզի եղջեր. և վեց
 Սիղիգ կամ Կերատ առնէ Գրամար մի (scrupulum).
 և ութութան Կերատ՝ Գրամար մի: Սոյնպէս դնէ և

մերս Շ իրակացի . տէս յԼ զիւսակն կռոց նորա : Եւ իս-
նիք մեր յԼ ճաշունչ գիրս զյունականոց *κερατιον* Թարգ-
մանեն Լաղջիւր : Թուի Թէ և յայն բան 'ի վարս Նարանց
Թ . 17 . * Որ ոք յԼ զջերուէ իւղոյն ոչ առնիցէ ողոր-
մութիւն , նաև ոչ 'ի բիւրուց Տաղանդաց առնիցէ ॥
բառս Լաղջիւր դնի փոխանակ Կերատի , առ 'ի նշանա-
կել զգուշնաբեայ կշիռ իւղոյն՝ համեմատեալ ընդ Տա-
ղանդոյ . Թէպէտև Լաղջիւր դնի ևս երբեմն 'ի մեզ փո-
խանակ անօթոյ իւղոյ . Լաբր . Խերէշ . Յոյն *κέρας* .] ատ-
cornu . * Լա հառ Սամուէլ զԼաղջիւրն իւղոյ , և Էօծ
զնա 'ի մէջ եղբարց իւրոց ॥ . նա . Թափ . ԺԶ . 13 :

Կերմոս . Յոյն *κέραμα* .

Դրամ :

ԿԵՐՄՈՍ .] ատ . frustum monetae minutulum, num-
mulus . pecunia .

Լ խերէէշ գրամոց , կամ մանր դրամ պղնձի . և է
նոյնանիչ ընդ բառիցս՝] ումայ , Բնիոն , Գանդ , Փող ,
և Պղինձ : * Եւ զպղնձից սակաւ ինչ Կերմոսս . . . և
սկսեալ ժողովեաց , և ելից աման ինչ լի Փողովք . . .
և ծախեաց զայն ամենայն Կերմոսս առ բժիշկս . . .
որ իցեն Փողքն՝ զոր ժողովեցեր ॥ . Սարք Նարանց . Դ .
161 : * Տարցես զկէս դրամոցն . . . բաժանեաց զՓողոյն
յերկուս մասունս . . . ես էի՝ որ գողանայի զԿերմոսս
քո ॥ . Բար . ԺԶ . 360-361 : Ուր զնոյն դրամ կոչէ Կեր-
մոս և Փող : Եւ իսնիք մեր յԼ ճաշունչ գիրս զԿերմոս
կամ զԿերմա Թարգմանեն Պղինձ . * Լա զՊղինձս հա-
տաւաճառացն ցրուեաց ॥ . Յոյն . Թ . 15 : Իսկ զյունա-
կանոց *κερατιον* Թարգմանեն] ումափոխ կամ] ու-
մայափոխ . Յոյն . Թ . 14 : Օր այլուր կոչեն Նատա-
վաճառ :

Գ. 115: Ուր այս բառ 'ի տպագրութեան անդ վրէպակաւ դնի Վթոց:

ԿԻՆՍՈՆ. տէս ԼՆԻԱՐՏԱԳԻՐ:

Կեանքս. Յոյն κύαθος.

Չափ հեղանիւթոց:

ԿԻՒԱԹՈՍ. Լբր. Գնահայօթ. Լ ատ. cyathus, scyphus. Ունիմք զայս բառ 'ի կարգս չափուց Երակացւոյն. ուր ն սխալագիր օրինակն ունի այսպէս: * Կիւաթոս չափ է գինւոյ արկանելոյ յապակիս. և կոչի ըստ Լ տառիկեցւոյ լեզուի Լնդլիտերինն. գինեհան է երկայնադաստակ՝ որպէս զՂաշակ, վասն 'ի խորութենէ Լարասոյն զգինի հանելոյ: Լպիփան վեց Վսեստ ընծայէ Կիւաթոսի. և կոչէ զնա Սէթէկովթ և Սասմարովթ ըստ Սուրբ գրոց: Եւ խնիք մեր յԼ ծառունչ գիրս Թարգմանեն Ղաշակ զԿիւաթոս Յունաց:

ԿԻԺ:

Անթ հեղանիւթոց:

ԿԻԺ. Յոյն ούρα. Լ ատ. olla.

Լ փոքրիկ պոյտն կամ անթ խեցեղէն: * Կպեցին 'ի պարանոցի իմումաղբով լի Կիժս, և ունկունս կոց: Լ ար. Հարան. Ժ. 358:

ԿԻԿ:

ԿԻԿ. Լ ընդհանուր անուն Կրոց, Սէտից, և ծանրութեանց: Ս ասն որոյ և նշանակէ նախ՝ զԿիւեռերկթաթ, կամ զՍոյգ. Յոյն ζυγός. Լ ատ. libra, bilanx. Տաճի. Եւրալի, Ֆէլէ, Ռիւն. Լբր. Ժառնիմ: * Կրեցաւ 'ի Կիւս, և գտաւ պակասեալ: Դան. Է. 29: * Լբրեւ զմէտ մի 'ի Կրոց համարեցան: Լ ատ.

խ. 15 : * Եւ ասէ Տէր . բերէք Լիւիք . և բերին . և որպէս 'ի կթոցէ թափէին սեաւքն զմեղս կնոջն 'ի տումարէն . և լին զմի կողմն Լիւոց նոցա . նոյնպէս և լուսաւորքն եղին զշին 'ի միւս այլ կողման Լիւոցն , և ծանրացաւ ॥ Սարգիս Զարանյ . 76 . 115 :

Օսա կոչեմք ևս Լիւորդ , և Լիւոց : * Ո՞ր կռեաց զէրինս կռով , և զդաշտս Լիւորդօք ॥ Եսայ . խ. 12 : * Եւ ոմանք՝ որք քաղցանքն մօտ դան , բայց լանջօք և վրան և գլխովք հակատրէն , ընդ վզեալք յետս կոյս զօրէն Լիւոցաց հակատրէնով . և կիսով մարմնոյն քաղցանքն յառաջ կոյս մատչին ॥ Փիլիւն : Տէս և Օյդդ :

Երկրորդ՝ նշանակէ զԼիւ անթաթ . Յոյն տաճմոճ . տաճար . Լատ . statera . Տաճի . Գանձար : * Ո՞ր կռեաց զէրինս Լիւով , և զդաշտս կռորդօք ॥ Եսայ . խ. 12 : * Օյդդ արդարք , և Լիւք արդարք ॥ Գեորգ . 36 : Եւ Յունական բառք տաճմոճ և տաճարն նշանակեն ևս զերկթաթ կշիռ : Բնդ երկթաթ կամ անթաթ Լիւով անկանի և միաթաթն :

Երրորդ՝ նշանակէ զՍէտս (կամ զԾանրոցս) կռոց . Յոյն տաճար . Լատ . pondus . Երբ . Գեորգ : * Եւ թէ արդարասցի Կաշառք (Յոյն Լիւք) անօրէնն , և պոյուսակաւ Լիւոց նենդութեանն ॥ Սարգի . 76 . 11 : * Եւ նեւ զլափ փոքր , և մեծացուցանել զԼիւս (տաճարն) և առնել Լիւս (շոճ) ստութեանն ॥ Եսայ . 76 . 5 :

Չորրորդ՝ նշանակէ զԾանրութիւն կամ զլափ կըշտոյն . Յոյն տաճար , ծանր . Լատ . pondus . Երբ . Գեորգ : * Օրծաթն այսէն Լիւով դարձուցաւ ॥ Սարգի . 76 . 21 : * Եւ Լիւ զրահից նորահից հազար Սիկի պղնձոյ երկաթոյ ॥ Կ . Թափ . 36 . 5 : * Եւ եր Լիւ ոսկոյն եկելոյ Սողոմոնի 'ի միւս տարւոյ՝ վեց հարիւր վաթսուն և վեց հազանդ ոսկոյ ॥ 76 . Թափ . 36 . 14 : * Կերիցեն զհաց Լիւով . . . և զջուր չափով արբցեն ॥ Եւթ . 76 . 16 : Յայտոսի վկայութիւնս Յունականն է տաճար . զոր և թարգմանեն նախնիք մեր՝ Չափ , Սէտ , Լիւութիւն , և այլն . * Եւ ոչ գոյր չափ պղնձոյն ॥ Եւթ . 76 . 20 : * Եւ զՍէտս կռոցն նոցա՝ զոսկոյ և զարծաթոյ ॥ Կ . Սարգի . 76 . 14 : * Եւ զսե-

զձեռս . Յոյն *pelvis* . * Ըսեալ զքուր՝ էարկ 'ի Կոնք, և սկսաւ լուա-
նալ զոտս աշակերտացն ॥ . Յովն . ԺԴ . 5 : * Եւ էջ ցող
'ի գլաթէ անտի լի՝ Կոնքիւ ջրոյ ॥ . Գաբ . Դ . 38 :
* Օ *λεκάνη* Թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝ Գաշխուրան :
* Կոնք կոչէ (զկամար դրանն) 'ի ձեռնն՝ որ իբրեւ զՏաշտ
էր խոր ॥ . Լաւայ . Դեմ . Ե . 48 :

Գարձեալ՝ Կոնք նշանակէ զՍկաւառակ . Եբր . Գեշ-
տակ . Յոյն *catinus, patina* . * Սա-
տոյց զընծայսն իւր Կոնք մի արծաթի 'ի հարիւր և յե-
րեսուն կշորդէ ॥ . Թաւմար . Է . 13 . և այլն : * Օ *τρού-
λιν* Թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝ Տուփ , Խնկաղաց ,
Ըփսէ և Սկաւառակ : Շիրակացին առեալ զայն յԵ-
պիփանէ՝ դնէ 'ի կարգս Չափուց . և կոչէ Յունական
հնչմամբ Տրիվղոն . որ և ըստ նմ . օրինակի նորա * Սկա-
ւառակ է բոլորակ և խոր . նոյն և Պարոպսիդոս կո-
չի . և ունի կէս Վսեստի ॥ :

Կոթեղ . Յոյն *κοτύλη* .

Չափ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց :

ԿՈՏԻԵԼ . Լատ . *cotyla, sextarius* . Եբր . Կաթ , Ընէ :
Ունիմք զայս բառ 'ի կարգս Չափուց Շիրակացւոյն
յառաջին օրինակն միայն . որ և ունի այսպէս : * Յա-
ղագս Կոտիւղի : Կոտիւղ կոչի Վսեստին կէսն ॥ : Կոյն .
պէս դնէ և Եպիփան հանդերձ ստուգաբանութեամբ
նորին : * Կոտիւղ է չափ , և է կէս Վսեստ . և կոչե-
ցաւ Կոտիւղ՝ վասն ընդ երկուս Վսեստն բաժանե-
լոյ ॥ : Եւ նախնիք մեր յԷջաղունչ գիրս Թարգմա-
նեն զԿոտիւղ Յունաց՝ Վսեստ , Սափոր , և Նաշակ :
Ըստ Լատին բառարանին է նա չափ հեղանիւթոց և
ցամաքեղինաց :

ԿՈՐԻԶ . տէս ԿԵՐԱՏ :

ԿՈՐՈՍ . տէս ՎՐՈՌ :

Կոժ. Պարսկ. Վիեռնէ :

Անթ հեղանիւթոց :

Կոժ. Երբ. Վագուռ, ֆելսիւթ և ֆախաւ. Յոյն *βίκος, ύδρία, φάκος, և καμψάκης*. Լատ. *urna, urceus*. *hydria, vas aquarium, campsaces*.

Լ սափոր կամ թակոյկ ջրոյ՝ խեցեղէն : * Ստացիր քեզ Կոժ մի ստեղծեալ 'ի կաւոյ ॥. Երեմ. ԺԺ. 1 : * Լ'ն զգեղարդն և զԿոժ ջրոյն 'ի սնարից նորա ॥. Կ. Թագ. ԻՇ. 11. և այլն : * Եւ ահա 'ի սնարից նորա նկանակ հաճարոյ, և Կոժ ջրոյ ॥. Դ. Թագ. ԺԺ. 6 : * Ստին 'ի խուցն, և գտին Կոժ մի ջրով, և պլտուկ և ափսէ ॥. Սարգ. Տարանդ. ԺԷ. 526 : * Ունէր 'ի ձեռին Կոժ մի ջուր ॥. Լ'ն. ԻՇ. 461 : Օյունականդ սծրիա հասարակօրէն թարգմանեն նախնիք մեր՝ Սափոր, ևս և՝ Թակոյկ. իսկ զ*καμψάκης*, իբրև անթ իւղոյ՝ կամփսակ, և Սրուակ : Կոժ փոքր է հասարակօրէն քան զՍափոր և զԹակոյկ :

Կոր. Պարսկ. Վիեռ :

Անթ :

Կոր. Յոյն *σκάφη*. Լատ. *scapha, alveus*. Տաշ. Բէհէ : Լ Տաշտ նաւակաձև : * Լփեաց թան, և բրդեաց զհաց 'ի Կոր ॥. Ղան. ԺԴ. 52 : Օյունականդ սκάφη կամ սκάφης այլուր թարգմանեն նախնիք մեր՝ Սակոյկ և Կոր նաւու :

Հարաղէ :

Անթ հեղանիւթոց :

ՀԱԵԱՂԱԿ. Յոյն *άσχοπυτήνη*. Լատ. *uter*. Պարսկ. Դերբէ :

Լ անթ գինւոյ կաշեղէն : * Եւ ետ ցաղախինն

զմանալ իւր . . . զՆադաղակն գինւոյ, և զՍրուակն
իւղոյ ॥ Յորդէ. Ժ. 5: Օսա կոչեմք ևս Տիկ:

Նաշտարամ. Պարսկ. Նէշմ-տիբէճ:

Դրամ և Կշիւ:

ՆԱՇՏԱՐԱՄ: Լ. դահեկան և կշիւ ութդրամեան:
* Պարմուշիա՝ հաւդադրամ, հաշտադրամ, դահա-
դրամ ॥ Խորէն. յԼ. Նաբահաթր: Տէս Գահադրամ:

Նաշտարամ. Պարսկ. Նէֆի-տիբէճ:

Դրամ և Կշիւ:

ՆԱԻԴԱԴԱՄ: Լ. դահեկան, և կշիւ եօթդրա-
մեան: * Պարմուշիա՝ հաւդադրամ, հաշտադրամ, դա-
հադրամ ॥ Խորէն. յԼ. Նաբահաթր: Տէս Գահադրամ:

Նիֆն. Յոյն յը.

Չափ հեղանիւթոց:

ՆԻՄԷՆ. Եբր. Կէն. Յոյն εἶς, ἓν, և ὅν. Լատ. hin.
Լ. անօթ հեղանիւթոց, որոյ չափ է կէս Վսեստ:
* Եւ իւղ ՚ի ձիթենեաց Նիմենաւ միով ॥ Եբ. Ը. 24:

Նիւ ըստ Եբրայեցւոց՝ է չափ ինչ խոր ըստ կալմե-
թի. և է կէս Վսեստ կամ կէս Սէահ, և կամ վեցե-
րորդ մասն Պաթի: Եպիփան ՚ի բառն Նին կամ Նի-
մէն ունի այսպէս. * Նինն մեծ՝ է ժշ Վսեստ, իսկ
Նինն Սրբութեան՝ թ Վսեստ ॥:

ԵՂ զՆիմէն Յոյնք կոչեն ևս ἡμίνα, և Լատինք
hemina. Որ և ըստ Լատին բառարանին է չափ ոչ մի-
այն հեղանիւթոց, այլ և ցամաքեղինաց. և է կէս
Վսեստ կամ կրտիւղ: Եպիփանք մեր զյունականդ յը
հասարակօրէն թարգմանեն Գորակ, ևս և՛ Վսեստ:
Վ. ան որոյ ըստ մերումս կարծեաց կրկին է Նիմէնն՝

մեծ և փոքր . մեծն է նոյն ընդ Ղորազի , և է չափ 12
Վսեւտայ . իսկ փոքրն ընդ Կոտիւղի , և ունի զչափ
կէս Վսեւտի :

ՏՐԱՍԱԽ . տէս ՓԱՐՍԱԽ :

Չայնահաս :

Չափ երկայնութեան :

ՉԱՅՆԱՀԱՍ : 1 . չափ երկայնութեան ճանապարհի՝
ցոր վայր մարթ է՝ ժամանել ճայնի մարդոյ : * 1) զոնն
Փարսանդն է . զոր ձիւրնթաց մի ոմանք անուանեն , և
այլք Չայնահաս , և կէսք քարընկէց , և ոմանք նե-
տաձիգ մի . բայց ճշմարտապէս Լսպարէզն է ॥ Եւրէն .
Կէն . Սարբ . Է . 41 :

Չէն . Յոյն չէր .

Չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց :

ՉԵՌՆ . Երբ . 4043 և ԽՈՔԷՆ . Յոյն չէր , ծրձջ .
1) տ . manus, pugillus, pugnus .
Նշանակէ զչափ ձեռին մարդոյ . և է նոյնանիւ ընդ
բառից՝ Լգուռ , Լփ , և Բուռն : * 1) ցեալ զՉեռն
իւր ի նաչոյ ॥ 1) Լար . ք . 2 : * Լուէք դուք լի Չեռօք
ձերովք զմոխիր հնոցի ॥ Եւ . 8 : * 1) ցցէ զՉեռս
իւր խնկով հանդերձանացն մանր աղացելով ॥ 1) Լար .
ժշ . 12 :

ՉԻԸՆԹԱՅ Կամ ՉԻԸՆԹԱՅՔ . տէս ԼՍՊԱՐԷԶ :

Չռ :

Չափ երկայնութեան :

ՉՈՂ . Երբ . 4044 . Յոյն κάλαμος . 1) տ . calamus .
Բտ նախնեաց մերոց նշանակէ զլղէզն՝ որ է չափ

Ղարտարապետաց և Երկրաչափից : * Եւ 'ի ձեռնն
նորա էր լար շինողաց, և Չող չափու ॥ Եւ. 3 :
* Եւ 'ի ձեռնն առնն Չող չափու 'ի վեց կանգնոյ և
թզաւ . և չափեաց զլայնութիւն պարսպացն հաւասար
Չողոյն, և զբարձրութիւն նորա հաւասար Չողոյն ॥
Ընդ. 5. և այլն : * Եւ չափեաց հինգ հարիւր չա
փով Չողոյն ॥ Ընդ. 16 : * Եւ 'ի զլայն տալը
անջրպետութեան Չողոյն ॥ Ընդ. 12 :

Իսկ ըստ Լորդեաց նշանակէ զգաւազանն Երկրա
չափից՝ որոյ երկայնութիւնն է վեց Ոտնաչափ . Լատ.
pertica, և Յոյն καμὰξ.

ՂԱԵԹԱՐ . տէս ՎԱԵՔԱՐ և ԿԵՐԻ :

ՂԻՏՐ . տէս ԼԻՏՐ :

ՂԵՊՏՈՆ ԿԱՄ ՂԵՓՏՈՆ . տէս ԼՍՍԱՐԻՈՆ, ՂԱԵԳ
և ԼՈՒՄԱՅ :

Ղաշակ :

Չափ հեղանիւթոց :

ՂԱՇԱԿ . Երբ . Եւ . Յոյն κοτύλη . Լատ . cotyla,
sextarius .

Եւ սափոր կամ անօթ իւղոյ . որոյ չափն է կէս Վսեստ,
կամ Վսեստ մի : * Երբս տասանորդս նաշոյ 'ի զոճ
իւղով զանգեալ, և Ղաշակ մի իւղոյ ॥ ՂԵՊ. ԺԴ. 10 :
* Եւ առցէ քահանայն զմի դառն, և մատուցէ զնա
վասն յանցանաց, և զՂաշակն իւղոյ ॥ Ընդ. 12 : * Եւ
առեալ քահանային 'ի Ղաշակէ տնտի իւղոյն՝ արկցէ
'ի ձախոյ ձեռն քահանային ॥ Ընդ. 15 . և այլն : Օսա
Շիրակացին յունական բառիւ կոչէ Կոտիւղ . զոր
Եսինիք մեր թարգմանեն ևս՝ Սափոր, և Վսեստ :

Գարձեալ Ղաշակ . Երբ . Գրաւիցի . Յոյն κύαθος,
Լատ . cyathus, scyphus . և ըստ Շիրակացւոյն՝ Կիւս
Եւ . որ և է ըստ Եպիփանու վեցերորդէ մասն, իսկ

ըստ այլոց՝ երկոտասաներորդ մասն Վսեստի: * Եւ արասցես զինկաղացս, և զտուփս նորա, և զՂաշակս, և զնուիրանոցս նորա ॥ Եւ. ի. 29: * Օխնկաղացս նորա, և զարիւնակալս նորա, և զՂաշակս նորա, և զնուիրանոցսն ॥ Եւ. ի. 16: * Եւ զափսէսն, և զտուփս, և զՂաշակս, և զնուիրանոցսն ॥ խո. 7: * Եւ և զապիովն, և զամասարակովն, և ըզպարզուտն, և զաշտանակսն, և զՂաշակսն, և ըզտուփսն՝ որ ոսկի ոսկի, և որ արծաթի արծաթի ॥ Եւ. ի. 19: * Բնդէր ՚ի վերայ սեղանոյն սկաւառակք, և բուրուառք, և նուիրակք, և Ղաշակք: Սկաւառակքն՝ խորտկացն նշանակք էին. և Ղաշակքն խրախճանութեան՝ որովք անապակն չափի. և բուրուառքն՝ խնկոցն ամանք. և նուիրակքն զինւոյն՝ որ նուիրի ॥ Փելն: Եպիփան ՚ի բառն Սիււաթոս ունի այսպէս. * Սիււաթոս՝ է վեցերորդ մասն Վսեստի: Սէթէկովն կոչէ Սիււաթոսս գիրն, և Սասմարովն՝ զՍիււաթոստերս. զորս և Սթմոսս կոչեմք. և երկօրին ևս վարին նովին անուամբ. քանզի և զնոյն ունին զօրութիւն ॥ Իսկ Շիրակացին յաղագս Սիււաթոսի աւանձինն ունի այսպէս. * Սիււաթոս՝ չափ է զինւոյ արկանելոյ յապակին. և կոչի ըստ Լտտիկեցեոց լեզուի Բնդլտտերին. գինեհան է երկայնադաստակ՝ որպէս զՂաշակ, վասն ՚ի խորութենէ կարասոյն զգինի հանելոյ ॥ Եւ ապա յաւելու և վասն Սադամադեկովնի, և Սասմարովնայ՝ այսպէս. * Սադամադեկովն և Սասմարովն ՚ի գրոց եբրայականաց ոչ է թարգմանեալ. արդ՝ ո՛ւր գտանիցես զայս անուանս: Գիտաս. ջիւր, եթէ Սադամադեկովն Ռմպելի ասի, և Սասմարովն Ղաշակ՝ որով զգինի հանեն ॥ Եւ յայտասիկ բանս աղաւաղութիւն տեսանի գրեաց:

Եւ ինչք մեր զնեն զՂաշակ նաև հանդէպ Յունական բառիցս ἐπαυστήρ և ἐπαυστρέις. Լատ. vasculum ad hauriendum, haustum և suffusorium. Եբր. հա. 340: * Որք ՚ի ձեռս երկուց ճրագաբերանացն ոսկեաց արկանելեաց, և ՚ի վերայ հանելեաց զՂաշակսն ոսկին ॥ Օ. 12: Օ. որս այլուր թարգմանեն՝

(Բաղմահակաւ, Բաղմակաւ, Յարդարիւ, և Բերան
(Ճրագի) :

Սախաղ :

Աման ցամաքեղենաց :

ՍԱԽԱՂ. Երբ. իտալ. սէլէ. Յոյն *πήρα*, *καδίον*.
I տառ. *pera*, *sacculus*.

1) Ասորի քրճեղէն, կամ կաշեղէն : * Եւ ետ ցաղա-
խինն զՍախաղ իւր, և ելից զնա փոխնդով, և աւ-
ղատակօք, և հացիւք սրբովք ॥ Յորիւ. Ժ. 5 : * Եւ
լնկէց 'ի Սախաղ կերակրոյն իւրոյ (զգլուին հողո-
փեռնեայ ॥ Լ'նր. ԺԴ. 12 : * Ս'ի բառնայք զբսակ,
և մի զՍախաղ ॥ Ղ. Դ. 4 : Օյունականդ *πήρα*
Թարգմանէն ևս նախնիք մեր՝ Պարի, և Բակեղէթ :
* Բնաբեաց իւր հինգ քարինս ողորկս 'ի հեղեղատէն,
և եդ զնոսս 'ի հովուական Սախաղն (*καδίον*) յոր սո-
վոր էր զքարն ժողովել ॥ Խ. Թ. 40 : * 'Ի
բաց Թող զգործ Սախաղին, և արասցես զսփրիդ ॥
Սար. հարանց. Ե. 121 : * Եբերաւ ծերն զՍախաղ
իւր . . . յորում կայր չամիչ, և նուռն ինչ, և Թուզ,
և երիս զանկս ոսկի ॥ Լ'նր. ԺԴ. 274 : * Տեսեալ
զՍախաղն կրօնաւորական՝ որ էր 'ի սնարսն, բացին
և տեսին զԼեւտարանն ոսկետուփ՝ ոսկէգիր զրով, և
զԹուղթն՝ որ առ ծնօղսն, և առ ուխտն ॥ Լ'նր. ԻԴ.
537 : Յայտոսիկ վկայութիւնս Թերևս մարթ է իմա-
նալ և զանօթ պրտուեղէն : Ղանի սա երբեմն և փոխա-
նակ հաղաղակի, կամ կաշեղէն անօթոյ : * Լառ-
յինէն ծերն զՍախաղն (*πήρα* *μυλων*), և մեկնե-
ցաւ յինէն քարլնկէց մի. արարեալ աղօթս՝ եբեր զնա
լի ջրով առ իս ॥ Լ'նր. ԺԴ. 270 :

Սաղմայ :

Անոթ :

ՍԱՂՄԱՅ . Յոյն *λοπάς* . I առ . patina , patella .
 'Լանակէ զՍկաւառակ , կամ զՎիտէ : * Հրամայեաց
 Թագաւորն ոսկեղէն Սաղմայս բերել , և անոյշ գին
 ւով զնշխարսն լուանալ ॥ . Ղաւնի : Լուանձին իմն
 Սաղմայ կոչի Սկուտեղն՝ յորում 'ի սուրբ պատա-
 րագի գնի Սարմինն Տէրունական . Յոյն *δίσκος* . I առ .
 patina .

Սահ . Պարսկ . Սէնն :

Կշիռ :

ՍԱՆ . ԵՐՐ . Ֆանէ . Յոյն *μνᾶ* . I առ . mina .
 'Եոյն է ընդ բառիս Սնաս . և է ըստ Հիրակացոյն՝
 կշիռ 44 Ունկեաց : * Եւ արար արքայ Սողոմոն երեք
 հարիւր նիզակ ոսկի կռածոյ , և երեք հարիւր Ղահեկան
 'ի վերայ միոյ նիզակի , և երեք հարիւր զէն ոսկի կուռ ,
 և երեք Սանք ոսկեք 'ի մի զէն ॥ . Գ . Թափ . Ժ . 16-17 :
 Տէս Սնաս և Վանքար :

Սամարով . Յոյն *μασμαρωθ* .

Չափ հեղանիւթոց :

ՍԱՍԽԱՐՈՎԹ . ԵՐՐ . Համիւլրափ . I առ . masma-
 roth (pelvis) . Ունիմք զայս բառ 'ի ն . օրինակն չա-
 փուց Հիրակացոյն՝ ընդ կադամադեկովթի այսպէս .
 * կադամադեկովթ և Սամարովթ 'ի գրոց եբրայա-
 կանաց ոչ է Թարգմանեալ . արդ՝ ո՞ր գտանիցես զայս
 անուանս : Վիտասջիւր , եթէ կադամադեկովթն Րմ-
 պելի ասի , և Սամարովթն Ղաշակ՝ որով զգինի
 հանեն ॥ : Յիշատակէ զնոյն և Լպիփան 'ի կարգս չա-
 փուց . և տայ նմին ընդ Սիււթոսի՝ զչափ վեցերորդ

մասին Վսեստի : Կախնիք մեր յԱճաշունչ գիրս
Լրեմ. ԺԲ. 19. յունական կամ եբրայական հնամանք
կոչեն զսա լճմասարակովթ. զոր ընդ Շիրակացւոյն
համարիմք լինել Ղաշակ : Սիայն թէ բանք Շիրա-
կացւոյն աղաւաղեալ են ՚ի գրչաց :

Սասն :

Չափ երկայնութեան :

ՍԱՍՆ. Յոյն $\mu\sigma\iota\rho\alpha$. Լատ. gradus :
Բստ նախնեաց իմանամք սովաւ զԱստիճանն բոլորա-
կի՝ զոր Ուսումնականք բաժանեն ՚ի 560 Սասունս
կամ Աստիճանս : Խորենացին յԱշխարհագրութեան
իւրում զսա դնէ գլուխ Ասպարիսական չափուց. և
ունի այսպէս. * Լս է սահմանն բան կարճառօտ՝
յայտնիչ ընութեան ստորակայ իրողութեան. որ զիւրն
՚ի ներքս փակէ, և զայլոյն ՚ի բաց որոշէ. և չափէ
զՍասնն : Լս է Սասն հինգհարիւր Ասպարէզ :
Լս դարձեալ յաւելու ասել. * Բայց օղաչափութեամբ
երկրաչափութեան՝ է Սասն հինգ հարիւր Ասպա-
րէզ ՚ի լայն, և նոյնչափ յերկայնն՝ չորեքհուսի, որ-
պէս զի լինել Սասնն եօթանասուն և մի Սճոն (իմա՛
զՍճոնն առեալ՝ 7 Ասպարէզ. զի բաժանեալ զ500
Ասպարէզս ՚ի վերայ եօթանց, կամ միոյ Սճոնի՝ քա-
նորդն լինի $71 \frac{1}{3}$ Սճոն. և բարձեալ ՚ի միջոյ զկոտո-
րակդ՝ մնայ բոլորական թիւդ 71.) չորս եօթն, և
քսան և ութ. (կամի ասել, Սճոնն քառակողմեան՝
է 28 Ասպարէզ. զի ըստ Խորենացւոյն Սճոնն է եօթն
Ասպարէզ. և չորիցս եօթն է քսան և ութ) : Բայց
Ուսումնականք հասարակօրէն բաժանեն զՍասնն կամ
զԱստիճանն ՚ի 60 Սճոն. վասն զի և զՍճոնն բաժա-
նեն ՚ի ութ Ասպարէզ :

Յիշատակէ զՍասնն և Շիրակացին յԱստեղաբաշ-
խութեան իւրում, զորոյ զբանս տէս ՚ի բառն Ասպա-
րէզ : Փիլոն 60 Սճոն ընծայէ Սասնն ընդ Ուսումնա-
կանաց, յասելն. * Լս Վանքար միակի (ըստ Շի-

բաղադրոյն Սօնաթի նմանեցաւ) . . . վասն զի և Սա-
սունքն երկնի ըստ այնց որք յուսմնուածսն (յիւսումնա-
կանութեան) պարապեալ են, ասէն Սաթսուն չա-
փեալ՝ Վանքար կարգեալ դասեաց զկերպարան նորա .
քանզի վաթսուն Սնէ (Սնաս) է Վանքար ։

Սափն ։

Չափ երկայնութեան ։

ՍԱՏԷ կամ ՍԱՏԷԱԶԱՓ . Լքբ . էջառ . Յոյն .
δακτυλος . Լատ . digitus .

Ըստ Ուսումնականաց է չափ լայնութեան չորից
Վարեհատաց . վասնորոյ և ըստ առածի նոցա * Չորք
Վարեհատք՝ են 'ի Սատին, և Սատնաչափք՝ չորք 'ի
յիւղկին ։ Վառեակք Ուղուկք՝ յատնաչափին, հինգ
Ստնաչափք՝ 'ի Վայլ դընին ։ Խորենացին յԼճար-
հադրութեան իւրում զՎայլն դնէ վեց Ստն, և
զՍտն վեշտասան Սատն . այլ այս տարբերութիւն ծա-
զի 'ի Սղննէ նորա . զի զոր նա եօթն Լսպարէզ դնէ,
այլք ութ դնեն ։ Լոյն զի և ըստ Լատին բառարա-
նին՝ Սատն մաթէմաթիգական է վեշտասաներորդ
մասն Ստնաչափի ։ * Լք շուրջ զնովաւ չափ՝ չորեք-
տասուն Կանգուն շուրջանակի թանձրութիւն սեան .
և 'ի չորից Սատանց մասնէքն (Յոյն ποιδώματα,
խորութիւնն) ॥ Է . Թափ . Է . 15 ։ * Լք թանձրու-
թիւն նորա շուրջ առ չորս Սատունս ॥ . Լքե՛ . ԺԷ .
21 ։ * Սատնաչափ են բանքս քանակութեամբ, այլ
զողջոյն տիեզերաց . . . ուսմունս 'ի ներքս ունին ॥
Շափն ։

Յերկայնաչափութեան Ուսումնականք Սատն կամ
Սատնաչափ ասելով իմանան զԼոյթն կամ զԼութա
մատն . Յոյն ἀντίχειρ . Լատ . pollex .

Մար. Յոյն *μάρις*.

Անթ ցամաքեղինաց :

Մար. Լերր. պալ. Յոյն. *μετρητής, σάτον* . Լատ. *metreta, bathus* .

Ի չափ հեղանիւթոց , և է հասարակօրէն 50 Վսեստ :
 Թ. օրինակ չափուց Շիրակացւոյն յաղագս Մարի ունի
 այսպէս . * Չափ ծ Վսեստի լինի Մար մի . և ըստ
 հելլենականին Սատոն կոչի . զոր կոչեն չափ հնձա-
 նի : Իսկ Դ. և Ե. օրինակք դնեն այսպէս . * Մար՝
 ըստ հելլենացւոյն Սատոն , ծ Վսեստ . և է չափ
 հնձանի : Լարեմիա ՚ի մեկնութեան բառից Լճաշունչ
 գրոց ունի այսպէս . * Մար ծ Վսեստ է . մէկ
 Վսեստն չէ Ի խոր է : Լպիփան ՚ի բառն Ղ եթէկ
 և Ղոմոր ունի այսպէս . * Կրկին է Ղոմոր՝ մեծ և
 փոքր : Սեծն հաւասարաչափ է ընդ Ղ եթէկի՝ զի
 հնգետասան Սող է և նա . իսկ փոքրն երկոտասան
 Րաթոս : Եւ այս ևս առեալ է յԼարայական լեզուէ .
 և է հոմանուն ընդ իւղահանին՝ որ կոչի Բէթ (Լերր.
 պալ կամ Բալ) . քանզի Բաթոս Թարգմանի Լաղա-
 հան (ըստ Շիրակացւոյն՝ Չափ հնձանի) . և է յի-
 սուն Վսեստ . որ և է չափ իւղահան գործաւորաց :
 Իսկ զՍատոն դնէ Լպիփան ոչ միայն չափ հեղանիւ-
 թոց , այլև ցամաքեղինաց : Բստ որում չափ ցամաքե-
 ղինաց՝ ընծայէ նմին Սող մի և քառորդ : Իսկ ըստ
 որում չափ հեղանիւթոց՝ տայ նմին 56 Վսեստ : Եւ
 Պետաւրոս ոչ հաւանի ընդ այդ Թիւ . վասն որոյ Թուի
 մեզ , Թէ պարտ է լինել 50 ըստ Շիրակացւոյն .
 որով և Սատոն նորա նոյն լինի ընդ Բաթոսի : Կախ-
 նիք մեր յԼճաշունչ գիրս դնեն զՄար նախ՝ հանդէպ
 յունականիս *μετρητής* . Լատ. *metreta, amphora Attica* .
 որ է ըստ հռովմայեցւոց 48 Վսեստ , կամ 80 Ի խոր ,
 և 12 Ունկի : * Եւ մուծանէք ՚ի հնձանս ձեր հանել
 յիսուն Մար , և լինէր քսան : Եւ 17 : * Եւ
 էր կուռք մի Բաքեւացւոյ՝ անուն Բէլ . և ելանէր

նմա ռոճիկ աւուր միոջ նաչի՜հ երկոտասան Արդու, և քառասուն ուխար, և գինի վեց Սար||. Դան. ԺԴ. 2: * Անդ էին Թակոյիք կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեան Տրեւից. տանէին մի մի ՚ի նոցանէ Սարս երկուս կամ երես||. Յ. 15. ք. 6:

Երրորդ՝ հանդէպ բառիս *νεβελ* (Երբ. նեվել). որ է ըստ Լպիփանու չափ 150 Վսեստաց: * Լա ահա Սիբա սլատանի ՍեմիիբոսԹեայ ընդ առաջ նորա. և զոյգք իչոց բեռնաւորաց. և ՚ի նոսա երկերիւր նկանակ, և հարիւր չամէայ, և հարիւր արմաւ, և Սար մի գինւոյ||. ք. Թափ. ԺԴ. 1: * Լա վարձեցայ ես ինձ հնգետասան արծաթոյ, և Վրուի միոջ գարւոյ, և Սարու միոջ գինւոյ||. Սէւե. Դ. 2:

Երրորդ՝ հանդէպ բառիս *βάτος*. Լատ. *cadus*. որ է ըստ Լպիփանու Բաթոս. որոյ չափ ըստ հաշուի նորա է 50 Վսեստ. և ըստ այլոց 62: * Ասէ ցառաւ ջինն. քանի՜ ինչ պարտիս տեառն իմուժ. և նա ասէ. հարիւր Սար ձիւթոյ||. Գ. 1. ԺԴ. 6:

Չորրորդ՝ հանդէպ բառիս *χοεῦς*. Լատ. *congius*. որ է չափ վեց Վսեստաց: * Լա տանէր (ծովն ձուլածոյ) իբրև երկուս հազարս Սարս||. ք. Թափ. 5. 26:

Երգ՝ յայտ է ՚ի Թարգմանութեանց աստի, Թէ Սար ՚ի մեզ ոչ միշտ նշանակէ զնոյն չափ, Թէպէտև հասարակօրէն է նա 50 Վսեստ: Լպիփան գնէ ՚ի կարգս չափուց և զյունականդ *μάρης*, ասելով. * Սարիս չափ է առ Պոնտացիս՝ երկու հիգրիա (կամ Սափոր). իսկ հիգրիա է Ժ Վսեստ առ նոսա. մինչև լինել Սարիսի քսան Վսեստ ըստ Աղեքսանդրացւոց||: Թերևս ՚ի սմանէ իցէ մերս Սար: ՚Ի վարս հարանց. Ժմ. 248. նոյն գնի Սար ընդ բառիս Չափ. և որպէս կարծեմք, նշանակութեամբ Գորակի, կամ փոքր ինչ քանակութեան: * Գնեսցես հացս տասն, և միս 1 տերս տասն, և տասն Չափ գինի... և ՚ի Ժամու ճաշոյն կերիցես մի հաց, և 1 խոր մի միս, և Սար մի գինի արբ||:

Մարդալատ :

Չափ երկայնութեան :

ՄԱՐԴԱԼԱՏ . Յոյն *ὄργισμα* . Լատ . *ulna , passus* .

Լատի երկայնութեան ըստ հասակի բարեչափ մարդոյ , կամ չորից կանգնոց . զոր և կոչեմք Վերկ կամ Վրկաչափ : * Լաղև խորն Մարդաչափ մի ॥ . Մարհ հարանց . ի՜շ . 469 : * Լսեն ոմանք , թէ գերեզմանն Տեառն մերոյ էր տուն բոլոր՝ հատեալ ներքոյ զիմի՝ բարձր Մարդաչափ մի ॥ . Բարեշէն Բեհն . Մարհ . ԺԺ : Օսա կոչեմք ևս Լոն չափ : * Բրեցին զտեղին իբրեւ Լոն չափ , և երկայնութիւն նոյնչափ ॥ . Մարհ հարանց . ի՜շ . 488 :

Մեղեբերս . Յոյն *μυλιαρίσιον* .

Կշիւ :

ՄԵՂԵԱՐԻՍ . Լատ . *miliarisium* .

Ունիմք զայս բառ ՚ի *մ* . թ . և *շ* . օրինակս կշռոց Շիրակացւոյն ՚ի բառն Սիկղ , և Մէտ , այսպէս . * Կշիւ Վահեկանի և Սիմեսի կոչի ըստ Լբրայեցւոցն Սիկղ , և ըստ հելլենականին Մէտ , և ըստ հռովմայեցւոցն Մեղեբարիս , և ըստ հայոց Փորչէ : Որ է ի մասն Ունիկոյ . և ունի լի՜ կերատաց կշիւ ॥ : Յիշատակէ և Լպիփան զՄեղեբարիս այսպէս . * Լրգիւրոն այն է՝ զոր հռովմայեցիք Մեղեբարիսիոն կոչեցին . որ թարգմանի՝ Օխուորաց պարզ և ։ Պետաւրիս ոչ հաւանի ընդ ստուգաբանութիւն նորա . և մեզ անծանօթ է նշանակութիւն հայկական բառիս Փորչէ :

Մէտ . Պարսկ . Մէհէն կամ Մէհն :

Կշիռ :

Մէտ . Յոյն $\rho\omicron\pi\eta$. Լատ . momentum և punctum .
 Լատ Երեմիայի 'ի մեկնութեան բառից Լծաշունչ
 գրոց՝ նշանակէ զկշռորդն կամ զգրամն փոքրիկ՝ * որ
 սակաւ հակէ զթաթ կշռոց 'ի մի կողմն ॥ . և կոչի ևս
 կէտ ըստ նախնեաց մերոց : * Մէտ կշռոց է արդա-
 րութիւն 'ի Տեառնէ ॥ . Լատ . փշ . 11 : * Իբրեւ ըզ-
 Մէտ մի (Եբր . փշափ) 'ի կշռոց համարեցան ॥ .
 Լատ . փ . 15 : * Օրորակս Մէտ մի 'ի նժարից
 կշռոց է ամենայն աշխարհս առաջի քո ॥ . Լատ .
 փ . 25 :

Պարձեալ՝ Մէտ նշանակէ զկշիռ կամ զչափ ծան-
 րութեան . Յոյն $\sigma\tau\alpha\varsigma\mu\omicron\delta\varsigma$, Լատ . pondus . * Լա (ետ)
 զՄէտս կշռոցն նոցա զոսկւոյ և զարծաթոյ ॥ . փ .
 Մատ . Իբ . 14 :

Նշանակէ ևս զթաթս կշռոցն : * Ղիցէ զգործս
 իմ 'ի Մէտն , և զձեր գործսդ 'ի միւս Մէտն . և ինքն
 ստուգութիւնն բարձցէ զձեզսն ॥ . Մատ . Բե .
 30 : Թ .

Շիրակացին 'ի կարգի անդ կշռոց նոյնանիշ համա-
 րեալ զՍիկղ և զՄէտ՝ խօսի զերկոցունց միանգամայն ,
 ունելով բանին ըստ փ . Թ . և ֆ . օրինակաց այսպէս .
 * Յաղագս Սիկղ , և Մէտի : Կշիռ Ղահճեկանի և
 Սիմեոնի՝ կոչի ըստ Եբրայեցւոցն Սիկղ . և ըստ Հել-
 ւենականին Մէտ (Թերեւս 'ի բառէս μέτρον , փափ)
 և ըստ Հռովմայեցւոցն Մեդիարիս . և ըստ Հայոց
 փորձէ : Ընդ է ֆ մասն Ունկոյ . և ունի լի Սերատաց
 Կշիռ ॥ : Լալ զայսմանէ տէս առանձին իմն 'ի Սիկղ :

Մշ. Յոյն *μῖλιον*.

Չափ երկայնութեան :

Մշ. Յոյն. *milliare, milliarium, mille passus*.
Պարսկ. *Բյլ* :

Ըստ Ուսումնականաց է չափ տարածութեան, կամ հեռաւորութեան տեղւոյ՝ հազար Վայլ երկրաչափական. որ առնէ ութ Ըսպարէզ : Սան որոյ և առած է առ նոսա. * Վայլ քսան և հինգ՝ ընդ հարիւրին, Ըսպարիսին՝ չափու չափին : Ըյլ Ըսպարէզ՝ Ըք ութ եքին, Սըղոնաչափ՝ յերկարածքին : Ը նախնեօք Յոյնք հասարակօրէն համարէին զՍըղոնն եօթն Ըսպարէզ, և հռովմայեցիք՝ ութ : Սան որոյ ասէ հեռիւքիսս 'ի բառարանի իւրում. * Սըղոնն է չափ ճառարհի՝ եօթն Ըսպարէզ : Ըլ Պլուտարքոս. * Սըղոնն սակաւ ինչ պակաս է քան զութ Ըսպարէզ : Ըլ Պողիւբիոս. * Խնամով կարգեալ սահմանեցին հռովմայեցիք ութ Ըսպարէզ (զՍըղոնն) : Ըլ Ստրաբոն. * Որպէս բազումք համարին, Սըղոնն է ութ Ըսպարէզ : Ըլ Խիզորոս հիսպաղացի. * Ըսպարէզն է ութ երորդ մասն Սըղոնի. և է ճիշտ Վայլ : Պատճառ տարբերութեանս ըստ Վեւարիոսի աշխարհագրի էր մեծութիւնն Սոնաչափի Յունաց քան զհռովմայեցւոցն : Սան որոյ թէպէտև 'ի թիւ Ըսպարիսին տարբերէին 'ի միմեանց, այլ զՍըղոնն հազար Վայլ դնէին երկօքին ազգքն առհասարակ :

Սերս Սուլէս Խորենացի, և Ընանիա Շիրակացի՝ որպէս զՍըղոնն դնեն հազար Վայլ, նոյնպէս եօթն Ըսպարէզ թուեն զնա ըստ Յունաց, և ըստ Պարսից : Տես զօղջոյն զբան Խորենացւոյն յազաքս Ըսպարիսական չափու՝ 'ի նախադրուեսն գործոյս :

* Ըլ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ Սըղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս : Սարք. Է. 41 : Յորոյ 'ի մեկնութեան ասէ Լորդնկացին. * Իսկ Սըղոնն ֆարսանգն է. զոր Չիլնթաց մի ոմանք անուանեն, և այլք

Չայնահատ, և կէսը Վարընկէց, և ոմանք՝ Ետաձիգ-
մի. բայց ճշմարտապէս Լսողարէզն է... Հազար Վայլ
ըստ երկրաչափական արհեստին ։ Բայց շփոթու-
թիւն բառից տեսանի, և ոչ ճշդութիւն ՚ի բանս սո-
րա ։ Սիայն արժան է գիտել, զի թէպէտև ըստ Լըրկ-
րաչափից Սիդոնն է հասարակօրէն հազար Վայլ, բայց
երբեմն ոմանք առնուն զայն լայնաբար փոխանակ այլ-
ևայլ չափուց, և երկայնաձիգ տարածութեան ։ Սոսի
զի և այլևայլ ազգաց՝ այլևայլ են չափք Սիդոնի ։

* Հեռի էր սենեակ նորա լի Սիդոն ։ Սարհարանց .
դ. 72 ։ * Իսկ մնորեալ ուղին էր իբր երկոտասան
Սիլոն (այն է՝ Սիդոն) ։ Լնդ. Է. 122 ։ * Օճանա-
պարհս արքունի գնացէք, և մի թուիցէք զՍիդոնսն,
և ոչ ձանձրանայք ։ Լնդ. Ը. 167 ։ * Լը այր նորա
հեռի յեկեղեցւոյն իբրև Սիդոն քառասուն. և ՚ի
ջրոյ և ՚ի մայրեաց էր հեռի Սիդոնս երկոտասան. այս-
պիսի աշխատութեամբ բերէր զպէտս իւր յայրն ։ Լնդ.
183 ։ * Ետէր յանապատ հեռի ՚ի ջրոյն Սիդոնս քսան.
և ՚ի բերել ջրոյն աշխատեալ բազում անգամ՝ ձանձ-
րացաւ ։ Լնդ. 184 ։

Սնաս . Յոյն $\mu\nu\tilde{\alpha}$ կամ $\mu\nu\tilde{\alpha}\zeta$.

Կշիռ ։

Սնաս . Լըր . հանէ . Լատ . mina . Պարսկ . مینه
և مینه ։

Լ կշիռ 100 Գրամաց, և ս և անուն գումարի Գրա-
մաց ։ Հիրակացին ՚ի կարգս կշռոց ըստ մ . թ . և դ .
օրինակաց ունի այսպէս յաղագս Սնասի . * Սնասն
ըստ Խալաղուոցն խի Ունկեաց կշիռ է . որ լինի դ
Լ իտր և կէս . և ըստ Լըրայեցոց Սնասն արծաթի
թարգմանի ։ դ . և ե . օրինակք նախ գնեն այսպէս .
* Լըրայեցիք զՏաղանդն Վանքար կոչեն ։ Լս Սնաս
և Սոնաթ նոյն է ։ և ապա յաւելուն առանձինն .
* Սնասն ըստ Խալաղուոցն խի Ունկեաց կշռօրդ է .
ըստ Լըրայեցոցն թ Լ տեր և կիսոյ . և ըստ Լը

բայեցւոց Լըծաթ Թարգմանի ։ 7. օրինակն այսչափ միայն ունի . * Լբրայեցիք Վրանքար կոչեն (զտաղանդն) . և Սնասն նոյն է ։ Իսկ 5. օրինակն այսպէս . * Սնասն 7. Լիտր է ։ Լբրեմիա 'ի մեկնութեան բառից Լծաշունչ գրոց ունի այսպէս . * Վրանքար , Տաղանդ , Սնասն եբրայեցերէն , դաղմատերէն , յունարէն մի և նոյն է ։ Սնասն ճիշտ Լիտր է . ան Լիտրն ժբ Լուկի է . մէկ Լուկին 7. Գահեկան է . մէկ Լիտրն 5. Գիլորի է . մէկ Սնասն ինն ան Ոսկի է , և Կարմիր է ։ Լըդ 'ի միաբանութիւն այս ոցիկ բանից ունիմք ասել նախ թէ ըստ Եօթանեցունց օրինակաց Շիրա-կացւոյն Սնասն իբրեւ առանձին անուն կըւոյ՝ է ըստ Խտալացւոց 44 Ունկեաց կըւորդ . որ և առնէ ըստ Լբրայեցւոց 3 Լիտր , և 8 Ունկի . և նշանակէ ըստ նոցա գգումար արծաթի դրամոց ։

Լբկրորդ՝ Սնասն իբրեւ գումար մեծ դրամոց , նոյնանիշ է ընդ բառիցս Տաղանդ , Վրանքար , և Սնադ . Թէպէտև ըստ ճիշդ հաշուի Շիրակացւոյն այլևայլ կշիռք են նոքա ։ Սոնաթ կամ Սոնադ ելանէ 'ի յունական բառէս *μόνας* , և նշանակէ ևս զՏաղանդ կամ զՎրանքար . Թերևս ոմանք 'ի սմանէ հանեալ զՍնասն նոյնանիշ դնեն զնա ընդ Վրանքարոյ Սակայն որպէս եղաք մեք 'ի վերոյ՝ Սնասն ելանէ 'ի Յունակա նէս *μνᾶ* , և ոչ *μόνας* . Թէպէտ և Լախնիք մեր զ*μνᾶ* Թարգմանեն ևս Վրանքար լայնաբար առեալ զերկոսին ևս փոխանակ մեծ ինչ կըւոյ կամ գումարի ։ Լբրորդ՝ Սնասն ըստ Լբրայեցւոց է 60 Սիկղ , և ըստ Յունաց 100 Գրամ կամ Գրաքմէ ։

Լախնիք մեր յԼծաշունչ գիրս յյունականդ *μνᾶ* հասարակօրէն Թարգմանեն Սնասն ։ * Լը քսան կշիռն Գանկ , և քսան Սիկղ , և քսան և հինգ Սիկղ . և 'ի քսան և հինգ Սիկղէ եղիցի ձեզ Սնասն մի . Լը 12 . Լը 12 . * Լըկանէին 'ի դանձանակ տաճարին 'ի նպաստաւորութիւն գործոյն՝ ոսկի հազար Սնասն , և արծաթ Սնասն հինգ հազար . ան Լը 45 . * Լտուն 'ի դանձա գործոյն ոսկի երկու բիւրս , և արծաթ բիւր Սնասն , և երկու հազար և երկերիւր . 7 . Լը 5 .

71 : * Լատ նոցա տասն Սնաս ॥ . Գ աւէ . ԺԹ . 15 . և
այլն : Երբն է ընդ սմա և բառս Սան, զոր դնեն նախ-
նիք մեր Պարսկական հնչմամբ : * Լորեքհարիւր զէն
ոսկի կուռ, և երեք Սանք ոսկիք 'ի մի զէն ॥ . Դ .
Թափ . Ժ . 17 : Լալ որպէս ասացաք 'ի վերոյ, եր-
բեմն թարգմանեն ևս զμνᾶ Վանքար :

Սնաս կամ Սնէ ըստ Փիլոնի' է վաթսներորդ մասն
Վանքարի . զի ասէ . * Լսեն է չափեալ (զՍատունս
կամ զԼստիճանս երկնից) . Վանքար կարգեալ զա-
սեաց զկերպարան նորա . քանզի է Սնէ' է Վան-
քար ॥ : Իսկ Լպիփան ունի այսպէս . * Սնաս' որ կո-
չի Լբրայեցերէն Սնիմի : Իսկ Սնասն ըստ Խաւաղ-
ւոց է քառասուն յատեր, այն է' քսան Ունկի . որ է
Խտր մի, և ութ Ունկի ॥ : Սորա հաշիւ բազմօք տա-
բերի յօրինակաց անտի Շիրակացւոյն : Պետտաիոս 'ի
Ժանութեան նորա' 160 Գրաքմէ դնէ զՍնասն
Խաւաղական : Բստ Լալմեթի Սնա կամ Սին եբրայե-
ցերէն թարգմանի մասն կամ Բանգամ . և է 60 Սիկզ
ըստ Լզէկիէլի : Իսկ զՍնաս Յունաց յիշատակեալ
'ի Սուրբ գիրս' ասէ լինել 100 Գրամ կամ Գրաքմէ :

'Ի վախճանի' արժան է գիտել, զի պատճառն միա-
ցուցանելոյ ոմանց զՍնասն ընդ Վանքարի' ծագի 'ի
պատմութենէ Լւեաթարանչաց . զի զոր Սատթէոս
Վանքար ասէ, Գ ուկաս Սնաս կոչէ : Բայց թէ և
նոյն լինէին պատմութիւնք երկոցունցն, տակաւին լայ-
նաբար դնին 'ի նոսա Սնաս և Վանքար : Իսկ տա-
բերութիւնն Սնասի առ Լբրայեցիս' ծագի 'ի պէսպի-
սութենէ թարգմանութեանց բանից Լզէկիէլի խէ .
12 : Սնասն որոյ դիցուք աստանօր զայլևայլ թարգմա-
նութիւնս : Սերս . * Լալ քսան կշիռն Գանկ . և քսան
Սիկզ . և քսան և հինգ Սիկզ . և 'ի քսան և հինգ
Սիկզէ եզիցի ձեզ Սնաս մի ॥ : Հոյ . * Լռիւք քսան
Գանգի . հինգ (ըստ այլ օրինակաց' քսան) Սիկզք,
հնգետասան (ըստ այլ օրինակաց' քսան և հինգ)
Սիկզք, և յիսուն (ըստ այլ օրինակաց' հնգետա-
սան) Սիկզք լիցի ձեզ Սնասն ॥ : Լէր . * Լալ Սիկզ
քսան Գանգաց . քսան և հինգ Սիկզք, և քսան

Սկեղք, հնգետասան Սիկղ եղիցի ձեզ Սնաս ॥ ,
 Վաղդ. * Եւ Սիկղ քսան Ղանգս ունի. երրորդ
 մասն Սնասի՝ քսան Սկեղս ունի. Սնաս արծաթի՝
 քսան և հինգ Սկեղս. չորրորդ մասն Սնասի՝ հնգե-
 տասան Սկեղս ունի. ամենեքին վաթսուն՝ են Սնաս.
 և Սնասն մեծ՝ սուրբ եղիցի ձեզ ॥ : Եւր. * Իսկ
 Սիկղ քսան Ղանգ ունի. արդ՝ քսան Սկեղք, և քսան
 և հինգ Սկեղք, և հնգետասան Սկեղք՝ առնեն Սնաս
 (մի) ॥ : Եւր. * Արդք են քսան. իսկ կշիռ (իւրաքան-
 չիւր) ՚ի սոցանէ՝ քսան և հինգ Ղանգաց լիցի, և
 կշիռ հնգետասան (Ղանգաց) լիցի ձեզ Սնաս ॥ : Եւր.
 * Արդք քսան Ղանգաց. հինգ Սկեղք, հինգ. և
 տասն Սկեղք, տասն. և յիսուն Սկեղաց լիցի Սնաս
 առ ձեզ ॥ :

Սոդ. Յոյն $\mu\delta\delta\iota\omicron\varsigma$ կամ $\mu\delta\delta\iota\omicron\nu$.

Չափ ցամաքեղինաց :

Սոդ. կամ Սոթ. Լատ. *modius, modium*.

Լ. չափ ցամաքեղինաց. ըստ ոմանց ի՞նչ Վսեստ, և
 ըստ այլոց Ժ՛Ն :

Ունիմք զայս բառ ՚ի կարգս չափուց Շ իրակացոյն.
 որոյ ն. օրինակն յաղագս Սոդոյ ունի այսպէս. * Չափ
 ի՞նչ Վսեստաց լինի Սոդ մի. որ կոչի Խոստովանումն
 ըստ ի՞նչ Գլխաւորաց (Եւհապետաց), և ըստ ի՞նչ
 գրոց Կտակարանաց. և ըստ ի՞նչ գրոց Երբուբենից
 Երբայեցոց. զոր կոչեն չափ Արբուբեան ॥ : Յաւե-
 լու զինի նոյն օրինակ և յաղագս Գրուի այսպէս.
 * Չափ ի՞նչ Վսեստաց լինի Գրիւ մի. որ է նոյն չափ
 Սոդոյ ॥ : Իսկ ի՞նչ. և է. օրինակք զերկոսին միանգա-
 մայն դնեն այսպէս. * Գրիւք ի՞նչ, որ է մի Սոդ, որ
 է չափ Արբուբեան ॥ : Աղբա զերիս Գրիւս համարին
 մի Սոդ, այսինքն 22 Վսեստ. իսկ ըստ ն. օրինակի
 Շ իրակացոյն, և ըստ Երեմիայի ՚ի մեկնութեան բա-
 ուից Եւհալունչ գրոց՝ 22 Վսեստ է Գրիւ մի կամ
 Սոդ մի. Եպիփան յաղագս Սոդոյ յարեւմտն ունի ն.

օրինակի Շիրակացւոյն . և ասէ այսպէս . * Իսկ ա-
նունս Սողոմոն ճշգումթեամբ յԵրայեցւոց անտի
գտանի չափ քսանեւերկու Վսեստաց . ոչ վայրապար
կամ անխորհուրդ , այլ բազում ճշգումթեամբ : Վան
զի Սողարգար՝ որպէս սովորութիւն է () օրինացն
ասել , ըստ Սրբութեանն չափու չափեալ լինէր . իսկ
Սրբութեանն չափ ոչ այլինչ է , բայց ի՞նչ գործքն՝ զոր
արար ընդ ի վեցեակ աւուրս շաբաթուն . (և աստ
սկսանի կարգել զնոսա միւստմիտքն . և յաւելու ի
նոյն զանուանս ի՞նչ գլխաւոր Վաճապետաց , զթիւ ի՞նչ
գրոյց Վտակարանաց և ընթերցենից Երայեցւոց , և
ապա ի վերայ բերէ) . ըստ թիւ քսան և երկու՝ ա-
մենայն ուրեք գտեալ , և ի սկսպէս յեղանակս թուեալ ,
ի քսանեւերկու գործս՝ զոր արար ընդ ի վեցեակ
աւուրս աշխարհարարութեան , ի քսան և երկու ազգս՝
յԵդամայ մինչև ցԻսրայէլ , ի քսան և երկու տառս
գրոյց՝ յԵլէֆէ մինչև ցԻսաւ , և ի քսան և երկու
գիրս՝ ի Օննդոյ մինչև ցԻսթեր , եղև մեզ չափ ի՞նչ
Վսեստաց . զոր կոչեն Երայեցիք Սողէ , և չեւ-
լէնք առ գիւրութեան արտասանութեան՝ Սողիա .
զնոյն անուն ընծայեն նմին և Եդիպտացիք . որպէս
և ըսորիք և ըրաբացիք Սողիա յորջորջեն զնա . որ
թարգմանի Երայեցւոց թիւն . քանզի Սող՝ յորժամ
լնուս զնա , խոստովան լինի՝ թէ լցեալ եմ՝ և այլն :
Ըստ Ետին բառարանին՝ Սող է չափ ոչ միայն ցամա-
քեղինաց , այլև հեղանիւթոց . և է 16 Վսեստ . վե-
ցերորդ մասն Սեդիմնոսի Ետիկեցւոց , և երրորդ
մասն Եմփորայի Հռովմայեցւոց . և է բազմօք փոքր
քան զՍողն Ետալացւոց : Վախիք մեր յԵդաշունչ
գիրս զյունականդ *μῶδιος* թարգմանեն Կրուան :

Սոսար . Յոյն . *μονὰς* կամ *μόναδος* .

Կշիւ :

ՍՈՆԱԿ կամ ՍՈՆԱԹ . Ետ . *unitas* . Ըստ թարգ-
մանութեան Փիլոնի՝ Սոն կամ Սոնյակ :

Անիմք զայս բառ 'ի հնգեսին օրինակս կշոց Շի-
րակացոյն : ան. ք. և Դ. դնեն այսպէս . * Տաղանդն ճիւղ
| իտր է . զսա թուողք Սոնադ կոչեն : | Իսկ Դ. և Ե.
օրինակք ունին այսպէս . * Տաղանդն կշոց անուն է . որ
է ճիւղ | իտր . և ճիւղ | իտրն ինն իւր Լսարիոն ըստ հա-
մարոյ : Եւ Լբրայեցիք զՏաղանդն Վանքար կոչեն : Եւ
Սնաս և Սոնաթ նոյն է ... Սոնաթն ինն իւր Լսարիոն
է : Յորոց յայտ է , թէ զՍոնադ կամ զՍիութիւնն
առնու Շիրակացին ընդ այլ կշաբանից փոխանակ մե-
ծագունին 'ի կարգս կշոց , այսինքն՝ Տաղանդի , Վան-
քարոյ , և Սնասի : Օնոյն է տեսանել և յայտոսիկ բանս
Փիլոնի . * Վանքար Սիակի (կամ Սոնադի) նմանե-
ցաւ : Երկին մի գու , և ոչ ումք այլոց նման ըստ ձեռ
ն զօրութեանց ... և Սասունքն երկրի ... ասեն
վաթսուն չափեալ ... Վանքար կարգեալ դասեաց զկեր-
պարան նորա . քանզի վաթսուն Սնէ (կամ Սնաս) է
Վանքար : * Վանզի դասեալ և կարգեալ է Լծ ըստ
Սիուծ , և ըստ Սիայնակին (Յոյն μονάς) անա առա-
ւել Սիայնակն ըստ Սիուծն ԼԵ . քանզի ամենայն
թիւ կրտսերացոյն է քան զաշխարհ , որպէս և ժամա-
նակ . իսկ Լծ երիցաղոյն է քան զաշխարհ , և արա-
րիչ : Եւնն :

Սասն :

Սնոթ :

ՆԱԽԱ . Յոյն Θηρίκλειος . Լատ . thericlejus .

Լատակ կամ Սիակ 'ի ձեռնալի . զոր Յոյնք կո-
չեն Թերիկլեան՝ յանուանէ ճարտարապետին : Յիշա-
տակէ զսա Փիլոն 'ի կարգս այլոց անօթոց օրինակ
զայս . * Լատակաց և Լմպլեաց բազմութիւն՝ կար-
գեցելոց և մի ըստ միօջէ եղելոց ըստ իւրաքանչիւր
տեսակի : Լփսէք և Տաշք և Լմպիկք և Պատտա-
նակք , և բազմաձեռ արուեստականագոյն Վաւաք , և
Ճախարակեայք , իմաստուն հանձարեղ արանց ճգրիտ
ստուգութեամբ կազմեալ ձեռագործք :

Վաթարակիտ • Յոյն ποδράντης.

Կշիռ և Դրամ:

ՎԱԹԱՐԱԿԻՏ • Լատ. quadrans.

Ըստ հասարակաց կարծեաց՝ է չորրորդ մասն միոյ Վանգի. և է նոյն ընդ բառիցս Լումայ, և Րանիոն: * Լմէն ասեմ քեզ. ոչ ելանիցես անտի, մինչև հատուցանիցես զյետին Վաթարակիտն ॥ Սաբլ. Է. 26: Հետևեքոս զյետին Վաթարակիտն դնէ չորրորդ մասն Փողոյ. այլ Վանգ. և Փող նոյնանիչ են երբեմն: Լյն զի և զՎաթարակիտ նոյն դնէ Լըզնկացին ընդ Վանգի՝ ի մեկնութեան անդ բնաբանիս, յասեւն. * Սինչև հատուցանիցես զյետին Վաթարակիտն. այսինքն՝ բնաւին աղքատանայցես, մինչև ցյետին Վանգն տուգանա տալով: Լյլ այսոքիկ լայնաբար և եթ ասին. * Լկն այրի մի, և արկ անդր երկուս Լումայս՝ որ է Վաթարակիտ մի ॥ Սաբլ. ԺԺ. 42: Յայս բան՝ եթէ առցուք զերկուս Լումայս իբրև Վաթարակիտ մի Վաթարակիտն լինի չորրորդ մասն Վանգի, և Լումայ՝ ութերորդ մասն. իսկ եթէ առցուք զՎաթարակիտ նոյն ընդ Լումայի, լինի և նա ըստ միում տեսութեան ութերորդ մասն Վանգի, և ըստ այլում՝ չորրորդ: Լպիփան դնէ զՎաթարակիտ չորրորդ մասն Ունկոյ, և կոչէ զայն Սիկզ. այլ նա բառիւս Վաթարակիտ՝ իմանայ զբառորդ կշռոյ ընդհանրապէս:

Վեթնէկէ:

Չափ երկայնութեան:

ՎԵՏԸՆԿԷՅ Կամ ՎԵՏԱՁԻԳ • Յոյն τόξου βουλή.

Լատ. jactus sagittae.

Վչափ երկայնութեան ճանապարհի ըստ հասանելոյ նետի: * Սերձ ի քաղաքն ք Վետրնէկէ ॥ Սաբլ. Ուղայեղի ի Պարս: * Սղնն Փարսանգն է. զոր Ձի.

ընթաց մի ոմանք անուանեն, և այլք Չայնահաս, և
կէս Վարընկէց, և ոմանք Վետաճիդ մի. բայց ճշմար.
տապէս լսողարէզն է. խրչնէ. ՚ի Ռէն. Սաքը. Ե. 41:
Վախնիք մեր զլուսնական բառսդ տόξου βουλή, որ է
ընկեցումն նեպի կամ աղէղան, Թարգմանեն Ստաւան.
Օսնդ. Ին. 16. * Ստաւ յանդիման նորա՝ ի բացէ
իբրև Ստաւանաւ.:

ՎԵՏԱԶԻԳ. տէս ՎԵՏԸՆԿԻՅ:

ՎԺԽ (Թերևս ՚ի Պարսկ. Վեչար):

Վշու:

ՎժԱՐ կամ ՎժԱՐ ՎԸԹԱՅ. Յոյն πλάστιγγ. լատ.
lanx, statera.

Վշանահուծիւն սորա ոչ է մեղքաջայայտ. բայց
հայեցող ՚ի Թարգմանուծիւն ճուսնականին՝ իմանամք
սովաւ զժաթն կշռոց: * Օի մէտ մի ՚ի Վժարից
կշռոց է ամենայն աշխարհս առաջի քո. Սաք. Ժն.
25: * Վա զի՝ Թէ զմայրս իբանանու ՚ի մի լուծ կշռոց
զօդեցից, և կամ զլեառն լրարատեան ՚ի կէտ ամ
բարձման Վժարի միոյ արդարուծեան միջնորդ կացու-
ցից, ոչ հաւասարէ այնր հարթութեամբ համազուգակ-
ցել. Վարէի. Թ. 1: Երեմիա ՚ի մեկնութեան բառից
Լճաշունչ դրոց կոչէ զայն Վժար, որ մերձաւոր ևս
է պարսկականիդ Վեչար. և Թարգմանէ զայն՝ լուծ
կշռոց: ՎՃ Նախնիք մեր ՚ի դիրս Թ. Սաք. Թ. 8.
ուր ՚ի ճուսնականն սսի. * Վշ ՚ի նժարս կշռոց զերանցն
համարէր զբարձրութիւն կշռել, լայնաբար եղեալ
են ՚ի մեղ. * Վամէր ... և զկերին լերանցն ներքին աւ-
նել, և զներքինն վերին առնել:

Վշան. Պարսկ. Վեչան:

ՎԸԱՆ, ՎԻԸ, ՎԸԱՆԱԿ. Յոյն σημείον. լատ. punctum.
Բայտ Ոստումականաց նշանակէ զկէան անբաժանե-

լի, կամ զէս փոքրագոյն մասն Վճի՝ անմասն յերկայնութենէ, 'ի լայնութենէ, և 'ի խորութենէ. որ և Ներկայնաչափութեան անդ է սկիզբն ամենայն չափելի տարածութեան և երկայնութեան: * Ունելով յինքեան (տասնեակ թիւն) զանգատն բնութիւն, և զզաւտականն. քանզի անգատն կարգեալ դասի ըստ 'լշանի միայն. իսկ զատականն ըստ երկից տեսակաց՝ Վճոյ, և Վէր'ի վերոյ երեւման, և Հաստատոյ: Վանդի որ երկուք 'լշանք յանգեցեալ է, Վիժ է. իսկ որ յերկուսն զատեալ է, Վէր'ի վերոյ երեւումն՝ ծորեալ 'ի լայնութիւն Վճին. իսկ որ յերիս, 'ի Հաստատուն՝ երկայնութեան և լայնութեան խորութիւն առեալ. որովք գոյանայ բնութիւնս (մարմինն երկրաչափական). քանզի աւելի քան ղերիս զատութիւնս ոչ ծնաւ: Եւ սկզբնաատիպք սոցա թիւք են. անգատ 'լշանին՝ մի, և Վճին՝ երկուք, և Վէր'ի վերոյ երեւմանն՝ երեք, և Հաստատոյն՝ չորք. որոց շարագրութիւնք՝ միոյ, և երկուց, և երկից, և չորից, կատարէ զտասնեակն ॥ Փիշն: * 'լշանակն ըստ միակին կարգեալ. իսկ Վիժն ըստ երկակին. և Ներութիւն ըստ եռակին. իսկ Հաստատունն ըստ քառակին ॥ 'Լոյնն: Եւ զ'լշան կամ զ'լիշ այժմ կոչեմք իէտ. տէս անդանոր:

Վիւսայ. Յոյն νόμισμα.

Վրամ:

ՆՈՄԻՍՄԱՅ. Լատ. numisma.

'լշանակէ զՎաճեկան, և զամենայն տեսակս դրամոյ ընդհանրապէս: Վնէ զայս բառ 'ի կարգս կշռոց Շիրակացին. որոյ Խ. Թ. և Դ. օրինակք յաղագս 'Լոմիսմայի ունին այսպէս. * 'Լոմիսմայ ըստ Հռովմայեցոցն Վաճեկան անուանի. վասն զի 'Լոմիսմայ անուն էր թագաւորի, և ըստ իւրում անուան 'Լոմիսմայ անուանեաց ॥ Եւսիփան յիշատակէ զ'Լոմիսմայ 'ի բառն Երգիւրիոն. իսկ 'ի բառն 'Լոմիոն ունի գոգցես զնոյն բան ընդ Շիրակացւոյն, քանզի ասէ. * 'Լոմիոն տալա-

ւորեցաւ 'ի 'Նումայէ ումեմնէ՝ որ էր Թագաւոր Հռոմէ
մայեցւոց ։ 'Նոյնպէս և Լեդրենոս պատմէ վասն 'Նու-
մայ Պոմպիլիէայ՝ որ էր երկրորդ Թագաւոր Հռոմէ
մայեցւոց և յաջորդ Հռոմուլոսի , Թէ * Օսոսարիոնս
յարժաթոյ և 'ի պղնձոյ հատեալ՝ ետ զառաջինն
պարգև Հռոմմայեցւոց . քանզի յառաջն վարէին զկա-
շեղէն , զփայտեղէն , և զխեցեղէն դրամս . զոր և յիւր
անուն 'Նումիոն կոչեաց ։ Եւ Պետաւիոս 'ի ծանօ-
թութեան Լպիփանու ոչ հաւանի ընդ ծագումն բա-
ռիս 'Նոմիսմայ յանուանէ 'Նումայ : Numisma կամ
nummus ըստ Լատին բառարանին ելանէ 'ի յունական
բառէս νόμος , որէնք . և նշանակէ զՎարամ կամ զՎահե-
կան կնքեալ : Սան որոյ և նախնիք մեր միշտ Թարգ-
մանեն զայն Վահեկան : * Բնծայեմքեզ նպատտ ոչ
զ'Նումիզմատայն (որ է յոգնականն բառիս 'Նոմիսմայ ,
և նշանակէ զբրամս) Եւրաբացի ։ Գրեմք . Սպիտակ :

'Նոմիանոց :

Անթ հեղանիւթոց :

'ՆՈՒԻՐԱՆՈՅ կամ 'ՆՈՒԻՐԱԿ . Լաբր . Կառակ . Յոյն
σπονδαῖον . Լատ . libatorium .

Լաբ մի յանթոց տաճարին՝ սկահաձև , կամ նման
բաժակի . որով և նուիրէին զհեղանիւթս : * Օձա-
շակս , և զՆուիրանոցս նորա՝ որովք նուիրեացես ։
Եւ . ԻԲ . 29 : * Եւ զմահանացն , և զՆուիրանո-
ցացն , և զՏաշտիցն ոսկեղինաց ։ Եւ . Սպիտակ . ԻԲ . 17 :
* Բնդէն 'ի վերայ սեղանոյն սկաւառակք , և բուր-
ուռաք , և 'Նուիրակք , և ճաշակք : Սկաւառակքն
խորտկացն նշանակք էին , և ճաշակքն խրախճանու-
թեան՝ որովք անապակն չափի , և բուրուռաքն խըն-
կոցն ամանք , և 'Նուիրակքն գինւոյն՝ որ նուիրի ։
Փիլի : Լախնիք մեր յԵւրոպայէ գիրս Թարգմանեն
ևս զսա՝ Սկիհ , և Սպաս :

'ՆՈՒԿԻ տէս ՈՒԿԻ :

Շ ԻԶ. Պարսկ. Շ ԻԶԷ :

Անթ հեղանիւթոց :

Շ ԻԶ կամ Շ ԻԶ ԻՌՂԱՅ. Լաբր. հալախախ. Յոյն *ἀλάβαστρος* կամ *ἀλάβαστρον*. Լատ. *alabaster*.

Բոս Բարսղի է Բեհ. Սարի. ԺԴ. 5. * Լապաստրն է Սարմարիոն սպիտակ, պարզ իբրեւ զԼապահի. և ունի կայտեր (Թերեւս օգուտ) բազում. որ պահէ զիւզն առանց ապականութեան : * Լա ջնջեցից զԼաբուսա. զէմ իբրեւ զՇ ԻԶ մի ջնջեալ, որ կործանեցի 'ի վերայ երեսաց իւրոց : Դ. 104. Իմ. 13 : Լստանօր յայլ օրի նախ Յունաց դնի *πυξίον*. զոր Շ Իբակացին կոչէ Բե. սին : * Ստեալ առ նա կին մի, որ ունէր Շ ԻԶ իւղոյ մեծագնի : Սարի. ԻԴ. 7 : * Լին կին մի, որ ունէր Շ ԻԶ իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ. և բե. հեալ զՇ ԻԶն՝ եհեղ 'ի վերայ գլխոյ նորա : Սարի. ԺԴ. 5 : * Բերեալ Շ ԻԶ մի իւղոյ ազնուի : Գ. 14. Է. 57 : * Ստուցին առաջի նորա Շ ԻԶ մի լցեալ արեամբ և արտասուօք : Սարի. Նարան. Դ. 115 : Լպիփան դնէ զսա 'ի կարգս չափուց. և ունի այսպէս. * Լաբաստր իւղոյ, է Բեկիոն (*βικίον*, Թերեւս սրնոտ է լինել *πυξίον*) ապակեղէն՝ որ տանի Լիտր մի. և է չափ կէս Վսեստի : Լա կոչեցաւ Լաբաստր վասն Վիւրաբեկն լինելոյ : Յիշատակէ զՇ ԻԶ և Շ Իբակացին ընդ Բիսնի 'ի կարգի անդ չափուց, որ և ըստ Իմ. օրինակինուրա է այսպէս. * Բեսին բոլորակ ապակեղէն. ունի կէս Լիտր. և կոչի ըստ Նայոց Շ ԻԶ : Իսկ Դ. և Է. օրինակք նորա ունին այսպէս. * Շ ԻԶ իւղոյն որ յԼաբաստրնին՝ Բեսին է, բոլոր ապակեղէն. ունէր կէս Լիտր : Լալ Պետաւիոս 'ի ծանօթութեան Լպիփանու զԼաբաստր դնէ քարեղէն կամ մարմարիոն և եթ, իսկ զԲեսին՝ խեցեղէն և ապակեղէն :

ՌԲՂԱՍ. տէս ՂԱՆԳ և ՍԱՏԵՐ :

ՈՃ :

Անօթ ցամաքեղինաց :

ՈՃ . Երբ . սալեւիւթ . Յոյն *κάρταλλος* . Լատ . *canistrum*, *cophinus* .

Նշանակէ զկողով կթողաց : * Կթեցէք կթեցէք , ճաւաքաղ արարէք զճնացորդս Խորայելի . և անդրէն կրկնեսցիք՝ որպէս կթող յՈՃ իւր . Երեմ . Գ . 9 : Սոն որոյ զյունականդ *κάρταλλος* այլուր թարգմանեն Նախ . նիք մեր՝ Կողով կամ Կողով :

ՈՒԷ :

Դրամ :

ՈՍԿԻ . Երբ . զհաւ . Յոյն *χρυσός*, *χρύσεος* և *χρυσός* . Լատ . *aurum*, *moneta aurea*, *aureus* .

Բոստ Փիւնի՝ * Տալուն և տարածուն գոյացու թեանն լաւագոյնն և փորձագոյնն և հաճոյագոյնն՝ Սսկի է : Եւ ի կշռաբանութեան նշանակէ նա զԴրամ , որոյ կշիռ նոյն է ընդ Դասէականի : Սոն որոյ և Նախնիք մեր զյունականդ *χρυσός* իբրև Դրամ և Նիւթ թարգմանեն Դասէական : Եւ Դասէական հաւ տարաւորէն նշանակէ ի մեզ զՍսկի դրամ . զոր Երեմիա ի մեկնութեան բառից Նճաշունչ գրոց՝ կոչէ Փլուրի (Լատ . *florinus*), և Կարմիր : Նիւթ Սսկոյ իբրև նոյն ընդ Դասէականի է Երկդրամեան , կամ երկու Դրամէ :

ՈՒՆ :

Չափ երկայնութեան :

ՈՏԵ կամ ՈՏԵԱՉԱՓ . Յոյն *ποῦς* . Լատ . *pes* .

Բոստ Ուսուսնականաց է չափ երկայնութեան՝ վեշտաւան Սատն կամ Սատնաչափ . վասն որոյ և առած է

առ նոսա . * Չորք Գարեհատք՝ են 'ի Մատին , և Մատնաչափք՝ չորք 'ի յՈւղկին : Վառեակ Ուղուկք՝ յՍտնաչափին , հինգ Ստնաչափք՝ 'ի Վայլ գընին ॥ : 'Եղնպէս վեշտասան Մատնաչափ գնեն զՍտնաչափն և մերս Խորենացի , և Շիրակացին : * Խսկ մեծ քաղաքն՝ որ յԼսորիս է , Լնտիոքա . որ է ութ Լսպարիսաց , և Ստից հը ॥ . Պարհ . Լդէ : * Օ ի նա (երկրաչափութիւնն) ունի սկիզբն . . . զԳարեհատն , զԹիզն , և զՍտն . այսինքն՝ 'ի կարճն յերկարն ժամանէ , և չափէ զերկիր ॥ . 'ի Բէն . հին քէրակ : * Շինեաց խրճիթ 'ի լայնութիւն Ստնաչափս ի , և յերկայնութիւն Ստնաչափս լ , և բարձրութիւն Ստնաչափս է ॥ . Վարհ . հարանց . ի՞նչ . 493 : Բստ Լատին բառարանին՝ Ստն է վեշտասան Մատն . և բաժանի յերկոտասան Մասունս , կամ Ունկիս : Լայլ բստ արդեաց Ստնաչափն է 12 Մատնաչափ , 144 Գծաչափ , և 1440 Մասնկունք : Եւ վեց Ստնաչափն է Չորդ մի (Լատ . pertica) :

Միայն ծանիր զի չափ Ստին այլևայլ է բստ ազգաց , և բստ գաւառաց . նմին իրի աստի ծագի առ նոսա և տարբերութիւնն Լսպարիսի , Մղսնի , և այլն . այլ մեք ընդ Խորենացւոյն Ստամբ իմանամք զՆրկրաչափաւ հանն , որ է 16 Մատնաչափ :

Որնալոսաց :

Անթ հեղանիւթոց :

ՈՏԵԱԼՈՒԱՅ . Յոյն ποδονιπτήρ . Լատ . pelluvium . Լանթ կոնքաձև 'ի պէտս լուանալոյ զոտս . և է նոյնանիչ ընդ բառիցս՝ Լաղան , Լողարան , և Լուացարան : * Վարինք և փայտք . . . 'ի քարահատաց և 'ի փայտահատաց յիւրեանց արմատոյն 'ի բաց կտրեալ . . . Լողարանք եղեն , և Ստնալուացք ॥ . Փէլն : Բայց այս նշանակութիւն բառիս սակաւ գտանի առ Բախնիս մեր :

Որթ :

Անթ ցամաքեղինաց :

Որթ. Եբր. *קורבן*. Յոյն *κόρινθος*. Լատ. *corpinus*, *corbis*.

Իբրև անթ՝ նշանակէ զկողով կամ զսակառի : * Ի բաց արար 'ի բեռանց զթիկունս նորա, և զձեռս նորա յՈրթ և 'ի թի ծառայելոյ ॥ Սաղ. 5. 7 : * Օրս (Ժափեալ մեծին՝ Երսիսի՝ հրամայէ կրել Որթովք 'ի գոմ մի ॥ Խր. 7. 27 : * Լ'ա գու երկուս յեղբարց հանդերձ երկու Որթովք և փայտատովք ॥ Յէբ. Էսդ. 2. 13 : * Լ'աք 'ի ձեռս ձեր բրիչս և Որթս ॥ Լ'աք : Լախնիք մեր զյուշնականդ *κόρινθος* Թարգմանեն այլուր Սակառի : Իսկ Լարեմիա 'ի մեկնութեան բառից Լ'աշուռն գրոց՝ հանդէս բառիս Որթ՝ որ 'ի Սաղմոսն, գնէ՝ Վրթոց (կամ կթոց) . որով իմանայ զԼազով կամ զՍակառի :

Ուղղակ :

Չափ երկայնութեան :

Ուղղակ կամ Ուղղակս. Եբր. *קטף*. Յոյն *πᾶλαιστος*. Լատ. *palmus minor*.

Լշանակէ զչափ երկայնութեան չորից խոտորնակի կցեալ մատանց. վասն որոյ և ըստ առածի Ուսուսմա կանաց * Չորք Վարեհատք՝ են 'ի Սատին, և Սատնաչափք՝ չորք 'ի յՈւղկին : Վառեակք Ուղուկք յՍտնաչափին, հինգ Ստնաչափք՝ 'ի Վայլ զընին ॥ * Կան գուն մի և Ուղուկ գոգած խորութեան նորա ॥ Եսդ. 2. 13 : * Լա արասցես նմա պսակ Ուղկեան շուրջա նակի ॥ Ես. 40. 25 : * Լա արար նմին պսակ Ուղկեան շուրջանակի ॥ Ես. 43. 12 : * Լա ծնօտս Ուղկեանս՝ քանդակագործս ունիցին 'ի ներքուստ շուրջա նակի ॥ Ես. 43. 1 : Լախնիք մեր զյուշնականդ *πᾶλαιστος* Թարգմանեն ևս Թիղ. զոր գնեն և հանդէս

յունականիս σπιθαμή). 1 ատ palmus major. Ս ասն որոյ
և 'ի մեզ կրկին է (ծիզն՝ մեծ, և փոքր. մեծն է չափ
տարածութեան՝ որ ձգի 'ի մէջ բութամատին և ճիւղ-
թի՝ 'ի բանալ անդ զնոսա. զոր և կոչեմք (ծիզ բնա-
կան. իսկ փոքրն է չափ չորից կցեալ մատանց. որ և
առանձին իմն կոչի Ուղուկ: Տէս զայսմանէ և 'ի (ծիզ:

ՈՒՆԾԱՅ. տէս ՈՒՆԿԻ:

Ունի. Յոյն οὐγγία.

Կշիւ:

ՈՒՆԿԻ ԿԱՄ՝ ՆՈՒԿԻ. 1 ատ. uncia. 1 12 մասն 1 տեր:
ւ. ք. և ք. () օրինակք Շիրակացւոյն 'ի կարգս
կշռոց յաղագս Ունկոյ կամ Նուկոյ ունին այսպէս.
* Աշիւ ք Ղաճեկանի լինի Ունկի մի: Աւ մանր բա-
ժանելով զՈւնկին՝ լինի Ղաճեկան ք, Արկղ ք, Սա-
տեր ք, Սրմէս ժք, Տրմէս ժք, Գարամար իք, Սինդ-
լք, Կերատ ճիւք, Գանգ մձք, և Գարեհատ չհք:
ք. և ք. օրինակք, ընդ որս և ք. ունին այսպէս.
* Ունկին ք Ղաճեկանի կշռորդ է. և ժք Ունկին
1 խոր մի է: Ունկին դարձեալ՝ ք Սատեր է. մի Սատերն
սակաւ ինչ պակաս է 'ի ք Գարամէ, որ է կէս Ունկոյ:
Յիսուն Ունկին ք՝ Արկղ է. որով կշռեն զգերս Լբի-
սողումայ որդւոյն Գաւթի. որ է Ղաճեկան ք՝: Սա-
տերն կէս Ունկոյ է, որ է ք Գարամի կշռորդ ... Սնան
ըստ Խալապցւոց խիչ Ունկեաց կշռորդ է ... Վսեստ
ըստ Խալապցւոց և Կաստրացւոց ի Ունկեաց (կշռորդ
է) : Յաւելուած ք. օրինակին ունի այսպէս. * Ուն-
կի, որ է Ունծայ ... Նուկին ք Ղաճեկան է. 1 խորն
ժք Նուկի է, որ լինի չք Ղաճեկան ... Սատերն ք
մասն է Նուկոյն ... և Արկղ չորրորդ մասն է Ուն-
կոյ, որ է Ղաճեկանի կիսոյ չափով: Արեմիա 'ի մեկ-
նութեան բառից Լծաշունչ գրոց հանգոյն Շիրակաց-
ւոյն ունի այսպէս. * ւ 1 խորն ժք Նուկի է. մէկ

Պուկին և Ղաֆեհան է. մէկ իտրն հը ֆլըրի (կամ Ղաֆեհան) է ։

Եւրոպական ունի այսպէս. * Հարիւր քսան և հինգերորդ մասն Տաղանդի՝ է իտր մի ։ Իսկ իտր է երկու տասան Ունկի ։ Եւ Ունկի է երկու Սատեր ։ Եւ Սատեր՝ որ է կէս Ունկոյ, է Ղիդրաքմայ մի... Սիկը՝ որ կոչի և Կողրանտ, է չորրորդ մասն Ունկոյ, և կէս Սատերի, և երկու Ղարաքմէ. քանզի Ղարաքմէ ութերորդ մասն է Ունկոյ ։ Եւ կոչեցաւ կշիռ Ղարաքմէ նույն կշիռով Սիկը, որով կշիւն ըստ ժամանակին զհերս Բիստողմայ՝ յորժամ փոքրէր. և էր կշիռ նորա ճիւն Սիկը. որ է Ունկի Սիկը միոյ. որ առնէ երկու իտր և կէս ։ Եւ յայտարարեալ յայտարարեալ ըստ Պետաւրիսի աղաւաղեալ են բազմօք յանհմոռութենէ գրեաց ։ Սա կայն շատ է մեզ այն, զի և Եւրոպական զիտրն դնէ ժիւ Ունկի, կամ զՈւնկին դնէ ժիւ մասն իտեր ։

Ըստ իտալիական բառարանին՝ Ունկի է բառ Սիկիլիացւոյ, և է 12 մասն իտեր ։ Իսկ մասունք Ունկոյ են Ղարաքմէ (drachma), Սեքստուլա (sextula), Ղուելլա (duella), և Սիկը (siclus) ։ Ղարաքմէ է ութերորդ մասն Ունկոյ, Սեքստուլա՝ վեցերորդ, Ղուելլա՝ երրորդ, և Սիկը՝ չորրորդ ։ Ըստ նոյն բառարանին Ունկի նշանակէ ևս ընդհանրապէս զերկոտասաներորդ մասն զինչ և իցէ իրաց ։ Որպէս և իբրեւ չափ երկայնութեան նշանակէ զԻտր (ի կամ զՍատնաչափ ։ Ղարաքմէ ըստ արդեացս կրկին է Ունկին՝ մեծ և փոքր, ըստ չափու մեծ և փոքր իտերաց. մեծն է երկոտասաներորդ մասն մեծի իտեր, և է 12 Ղարաքմէ կամ Ղարաքմէ. իսկ փոքրն նոյնպէս երկոտասաներորդ մասն փոքու իտեր, և է 8 Ղարաքմէ կամ Ղարաքմէ ։ * Իտերքանքարոց խնդիր՝ լեւս չունիմ կշիռ մի լաքաթն միանիշ. 2 ։ * Եւ էր կերակուր նորա ի լաքաթն միանիշ երկու Ունկի հաց. որ է երկու Ունկոյ ըստ Տուրաց (տուրաց) և նոյն չափովն ջուր ։ Եւ Ունկոյն ժիւ Սիկը (իտեր և Ղարաքմէ կամ Ղարաքմէ) է. որ է ժիւ Ղարաքմէի. և Ունկին նոյն է ընդ մերս ։ Սաք. հաւան. ժիւ. 306 ։ Եւ յայտարարեալ ըստ Պետաւրիսի տեսաւ

Նի ոչ միայն հաշուի, այլև տնուհան. վասն որոյ՝ որպէս
եղաք ՚ի վերոյ, Ունկին է կշիւ 12 կամ 8 Վարաքմէի,
կամ երկոտասաներորդ մասն 1 տեր: Եւ թաւքս Ունկի,
Նուկի, Ունծայ, և Ունցա՝ են նոյնանիշ. Թէպէտև
ամենեքին ուղղուած եամբ պարտին լինել Ունկի և եւթ:

2007

ՉԱՓ (իբրև քանակութիւն կամ անօթ հէշանիւ
թոյ և ցամաքեղինաց). Յոյն μέτρον . 1 ատ . mensu-
ra . 1 չոր . էֆան և պա :

Հասարակորեն իմանամք սովաւ 'ի բանս ցամաքեղևնաց զԳլբիւ, և զԼ՛րգու. իսկ 'ի բանս հեղանիւթոց՝ զԼ՛ար, զԼ՛ափոր, և զԼ՛որակ: Բայց ընդ հանրապէս է անուն ամենայն անթոց և քանակութեանց: * Օղբ արդարք, և Լքիւք արդարք, և Չափք արդարք, և Կաւ պիճ արդար լինիցի ձեր ॥. Գ Լա. ԺԹ. 36: * Սի լինիցի 'ի տան քում Չափ, և Չափ՝ մեծ կամ փոքր ... Չափ ստոյգ և արդար եղիցի քեզ ॥. Թ. () Բէն. Իե. 14-15: * Լքիւ մեծ և փոքր, և Չափ կրկին՝ պիղծ են առաջի Տեառն երկոքեան ॥. Բաւ. Ի. 10: * Օղբ երորդ մասն Չափուն ॥. Բաւ. 14: Յորս երբայականն է էֆա: * Եւ գինի քսան հազար Չափ, և ձեթ քսան հազար Չափ (Լբր. պաւ.) ॥. Թ. Սիւս. Թ. 10: * Սի առնիցես անիրաւութիւն 'ի դատաստանի, 'ի Չափս (Լբր. Բաւա), և 'ի Լքիւս, և 'ի Օղբս ॥. Գ Լա. ԺԹ. 35: * Տուք, և տացի ձեզ. Չափ բարւոք, թաթաղուն, շարժուն, զեղուն՝ տացեն 'ի գոգս ձեր. նովին Չափով՝ որով չափեք, չափեսցի ձեզ ॥. Գ Լա. Ժ. 38: * Փութիւ և զանգեան երիս Չափս (ըստ Լ՛ծաւունջ գրոց՝ Գլբիւ) նաշիհ ... փութիւն և արա՛ երիս Չափս նկանի ॥. Փիւն: * Գնեցես հացս տանն, և միս 1 տերս տանն, և տանն Չափ գինի ... 'ի ժամու ճաշոյն կերիցես մի հաց, և 1 խոր մի միս, և Սար մի գինի արք ॥. Սար. Հարանց. Ժա. 248: * Եւ տանէր (ծովն պղնձի) երիս հազարս Չափ (Լբր. պաւ. Յոյն μετρητής) ॥. Թ. Սիւս. Ժ. 5:

* Եւրոպեցիք 'ի դմանէ . . . Չափով ըստ գլուխի ॥
 ԼԵ. ԺԴ. 16 : * Եւ չափեցին Չափովն ॥ ԼԵ. 18 :
 * Եւրոպեաց Չափս առ մի մի ॥ ԼԵ. 22 : * Եւ չափեցին Չափով
 զմանանայն յաման մի ॥ ԼԵ. 32 : * Եւ Չափն
 էր տասներորդ երկից Գրուաց ॥ ԼԵ. 36 : Յայտոսիկ
 յունականն է յօմօր. Եբր. Դօմօր. Լատ. gomor կամ
 chomer .

Չափաբանք 'ի ձեռն Վսեստի առնուն զչափ ամե-
 նայն անօթոց կամ ընդունարանաց . վասն որոյ և ըստ
 Երակացոյն * Չափ առաջնորդ Չափուց Վսեստ ॥
 Չափ (իբրեւ երկայնաչափ) . Յոյն μέτρον . Լատ.
 mensura . Եբր. Դօմօր, Դօմօր և Դօմօր :

Եւ ընդհանուր անուն ամենայն երկայնաձիգ և չա-
 փելի տարածութեան , սկսեալ 'ի Արտէ , և կամ յերկ-
 րաչափական Գծէ՝ մինչև ցփարսախ , և այլն . որ և ըստ
 Խորենացոյն կոչի Եւրոպեական Չափ : Եւ Տասարա-
 կօրէն , և յաւետ 'ի Սուրբ գիրս՝ նշանակէ նա զլար ,
 զՉող , և զԿանգուն ճարտարապետաց : * Եւ Չափ 'ի
 ձեռն իւրում . և չափեաց Տաղար՝ Չափովն , և էանց
 ընդ ջուրն ॥ ԼԵ. ԽԵ. 5 : * Եւ 'ի ձեռն նորա էր
 Լար շինողաց , և Չող Չափու ॥ ԼԵ. Խ. 3 : * Եւ
 'ի ձեռն առնն Չող Չափու 'ի վեց կանգնոյ՝ և Թը-
 զաւ ॥ ԼԵ. 5 : * Եւ չափեաց Տիգրատար՝ Չափով
 Չողոյն ॥ ԼԵ. ԽԶ. 16 : * Ո՞ր էր զՉափ դորա , Թէ
 գիտիցես . կամ ո՞վ էարկ 'ի վերայ դորա զլար ॥ ՅԵ. ԼԵ.
 15 : * Եւ ձգեցից 'ի վերայ Եւրոպայէ մի զՉափն
 Սամարիայ , և զԵրուսաղէմ ॥ Ե. ԽԶ. 15 : * Եւ Չափն
 զՉողոյն Տիգրատար , Չափով կշռեաց զնա ,
 և դրօշեաց ॥ ԼԵ. ԽԶ. 15 : * Տունս իմ վերստին
 շինեսցի՝ ասէ Տէր ամենակալ . և Չափ ձգեցի միւս
 անգամ 'ի վերայ Եւրոպայէ մի ॥ Օտար . ԽԶ. 16 :
 * Եւ Չափ Չափոյ կանգնին՝ զոր բաժանեաց մեզ Եւ
 Չափով , Տասանել մինչև առ ձեզ ॥ Ե. ԽԶ. 15 :
 * Եւ չափեաց զպարիսպն նորա Տարիւր և քառասուն
 և չորս Եւրոպայէ . Չափ մարդոյ՝ որ է Տիգրատարի
 (կամի ասել՝ Տիգրատարն ունէր 'ի ձեռն իւրում զՉափ
 մարդոյ , և նովաւ չափէր) ॥ ՅԵ. ԽԶ. 17 : * Եւ

զամենայն Չափով, և Թուով, և Կշռով կարգեցեր ॥
 Իմաստ. Ժմ. 21: Յայս բան Իմաստնոյն բառս Չափ
 բովանդակէ յինքեան ոչ միայն զամենայն տեսակս չափ
 փելի անօթոց կամ ընդունարանաց, այլև զհամարէն
 չափս երկայնութեան՝ զոր կոչեմք Լսպարիսական:

Չորեքրամեան:

Դրամ և Կշիռ:

ՉՈՐԵՔՐԱՄԵԱՆ. ԼԵՐ. ԽԷԿԺ. Յոյն τετραδράχμων
 կամ τετραδιδράχμων. Լատ. quadridrachma.

Լանակէ զդահեկան, որոյ կշիռն է չորս Դրամ կամ
 Դրաքմէ: * Լառուն նմա... Չորեքդրամեան մի ոսկի
 անգիր (այսինքն՝ ձոյլ ոսկի, և ոչ կնքեալ) ॥ Յռլէ.
 խթ. 11: Լոյն է սա ընդ բառիս Սատեր. զի և նա
 կրկին Լորդդրամեան է, որ է Չորեքդրամեան:

Պայուսակէ:

Կշիռ:

ՊԱՅՈՒՍԱԿ: Ունիմք զայս բառ 'ի Խ. Թ. և Կ.
 օրինակս կշռոց Շիրակացւոյն ընդ Դրամ բառի՝ այս
 պէս. * Յաղագս Դրամի: Դրամ բոտ Պարսկական
 լեզուի անուանեցաւ, և յարծածոջ տպաւորեցաւ.
 որ է ճմասն Լ տեր: Լա Սատեր Կ Դրամաց կշիռ:
 Լա Պայուսակին ճ Լ իտր, որ է Խ Սատեր. որ լինի Խ
 դրամակշիռ և թիւ ॥ Լալ տիրապէս նշանակութիւն
 այսր բառի (եթէ չկայցէ 'ի նմա վրիպակ դրչի) ան
 ծանօթ է մեզ, քանզի չգտանեմք այլուր:

Պայուսակէ:

Անթ ջամաքեղինաց:

ՊԱՅՈՒՍԱԿ. ԼԵՐ. ԽԽ. Յոյն μάρσιππος. Լատ.
 marsupium, crumena.

Նշանակէ զաման քրճեղէն կամ կաշեղէն. և է նոյն
անիշ ընդ բառիցս՝ Պարկ, Սախաղ, և Վաւրճ :
* Եղէ թէ արդարասցի կաշառք (Յոյն կշոք) անօ-
րէնն, և Պալուսակաւ կշոց նենգութեանն ։ Ս՝է. Զ.
11 : Եւանիք մեր զյունականդ μάρσιππος այլուր
թարգմանեն Վաւրճ, և Լման : Կասկածիմք, թէ
Պալուստիկ 'ի վերոյ իցէ նուազականն սորա, և նշա-
նակեսցէ զՎասակ 50 Լիտր դրամոց :

Պատժանակ :

Անթ հեղանիւթոց :

ՊԱՏԺԱՆԱԿ . Յոյն κύλιξ . Լատ. calix.

Ունիմք զայս բառ 'ի գիրս Վիլլոնի՝ յիշատակեալ ընդ
այլ անթոց այսպէս . * Բաժակաց և ըմպելեաց բազ-
մութիւն՝ կարգեցելոց և մի ըստ միոջէ եզելոց ըստ
իւրաքանչիւր տեսակի . Լսեմք և Տաշտք, և Բմպիկք
և Պատժանակք, և բազմաձև արուեստականագոյն
Եւաւկք և Ճախարակեայք՝ իմաստուն հանձարեղ ա-
րանց ճշգրիտ ստուգութեամբ կազմեալ ձեռագործք ։
Լսլ փոխանակ Բմպիկ և Պատժանակ բառիցս 'ի հայ-
ումն՝ 'ի յունական բնագրի անդ գտանի միայն բառս
κύλιξ (Բմպանակք կամ Սկիհք) . միայն թէ ստու-
գաբանութիւն Պատժանակ բառիս աստանօր՝ ծած-
կեալ է 'ի մէջը :

Պարոպսիս . Յոյն παροψις .

Անթ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց :

ՊԱՐՈՊՍԻՍ կամ ՊԱՐՈՊՍԻՒՌՈՍ . Լատ. paropsis,
patina . Յիշատակէ զայս բառ Շիրակացին 'ի կարգս
չափուց, և ունիմք 'ի ն. օրինակն միայն ընդ Տրիվ-
լլանի այսպէս . * Տրիվլլոն (Յոյն τρυβλίον) Սկաւառակ
է բոլորակ և խոր . նոյն և Պարոպսիտոս կոչի . և
ունի կէս Վսեստի ։ Որպէս և 'ի վերնագրի անդ դնի .

* Յաղաքս Տրեվզոնի և Պարոպսի: Եւ զայսոսիկ առնու ինա յԵպիփանէ: Եւ յինիք մեր զյուսականդ παροψις Թարգմանեն միշտ Սկաւառակ:

Պարպուռ:

Անթ հեղանիւթոց:

ՊԱՐԶՈՒՏ. Լաբր. «Էր. Յոյն սποχυσήρ. Լատ. suffusorium.

Լաբր մի յանթոց տաճարին, որով արկանէին զձէթ 'ի ճրագարանն: * Լառ... և զԵպիփովն, և զԵմա-սարակովն, և զՊարզուտսն, և զաշտանակսն, և զճաշակսն և զտուփսն: Լաբր. ԺԷ. 19:

Պարի. Պարսկ. Պերի:

Անթ ցամաքեղինաց:

ՊԱՐԿ. Լաբր. քեփ. Յոյն πήρα. Լատ. pera, sacculus. Եւ յանակէ զԵպիփովն կաճ կտաւեղէն. * Ս'ի Պարի 'ի ճանապարհի, և մի երկուս հանդերձս: Սաբր. Ժ. 10: * Ս'ի Պարի, մի հաց, և մի պղինձ 'ի գօտիս: Սաբր. Ժ. 8: Օյունականդ πήρα Թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝ Եպիփովն և Բակեղէթ:

Եւ յարձեալ Պարի առանձին իմն նշանակէ 'ի մեզ զԲաակ դրամոց. Լաբր. Էփէթ. Յոյն Συλάκιον. Լատ. loculus, sacculus. * Եւ յարեաց երիս Տաղանդս սրժաթոյ յերկուս Պարկս: Ժ. Ժ. 23: * Լաբրեր ինա զՊարկսն (արժաթոյ) կնքօքն հանդերձս: Տաբր. Ժ. 6:

Պերի կամ Պերիէ:

Անթ հեղանիւթոց:

ՊԵՂՍ կամ ՊԵՂԻՍ: Ունիմք զայս բառ 'ի կարգս լաիուց Եւ իրակացոյն 'ի ն. օրինակն այսպէս. * Յա-

զադս Պեղիսի : Պեղիէս կրկին ապակի է , և ունինոյն
չափ չ մասն Վսեփոսի ॥ ԼՂԼ քանզի սխալագիր է
օրինակդ , և յայլ օրինակս Շիրակացւոյն , և կամ 'ի
բանս Լալիփանու չիք յիշատակութիւն այսր բառի ,
չունիմք հաւաստի ինչ ասել :

Պիմենիայ :

Չափ հեղանիւթոց :

ՊԻՄԵՆԻԱՅ : Բնիմք և զայս բառ նոյնպէս 'ի ն
սխալագիր օրինակն չափուց Շիրակացւոյն՝ այսպէս .
* Յաղագս Պիմենիայի : Պիմենիայ առակեղէն պարզ ,
չ մասն Վսեփոսի ॥ ԼՂԼ քանզի չդասնի և սա ոչ յայլ
օրինակս Շիրակացւոյն , և ոչ 'ի բանս Լալիփանու , յայն
սակս և վասն սորին չունիմք ինչ ասել հաւաստեալ :

Պշէն . Պարսկ . Պիւրէն կամ Փիւրէն :

ՊՂՄԵ . Լբբ . նէւէն . Յոյն χαλδός, κέρμα . Լ առ .
aes, numulus : 'Ի կշռաբանութեան նշանակէ զպղինձի
Պարմս կամ զՊերմոս , որպիսի են Ղանգ , Լ ումայ ,
Փող , և այլն : * Լւ ետուն 'ի դործ տանն Տեառն ,
ոսկի՝ տաղանդս հինգ հազար , և բիւր դահէկան . և
արծաթ՝ տաղանդս տասն հազար , և Պղինձ՝ տաղանդս
բիւր և ութ հազար ॥ . ն . Սնայ . իք . 7 : * Սն
ստանայք ոսկի , և մի արծաթ , և մի Պղինձ ॥ . Սար .
Ժ . 9 : * Տեսանէր , թէ զիսորդ ժողովուրդն արկանէր
Պղինձ 'ի գանձանակն ॥ . Սար . Ժք . 41 : * Լւ ըզ-
Պղինձս հատալաձառացն ցրուեաց . ॥ Յւն . ք . 15 :

Օ պղինձ կամ զԲաղկոս իբրև կշիռ 'ի մջ բերէ
և Շիրակացին 'ի բառն Սատեր և Ղրաքմէ . որ և
ըստ ն . ք . և Դ . օրինակաց նորա է այսպէս . * Լքիւ
Սիմեսի և Ղարամարի՝ կոչի ըստ Լբբայեցւոյն Սատեր ,
և ըստ հելլենականին Ոբղոս , և ըստ Լքիւտացւոյ
Վաղկոս . վասն զի Լքեքսանդրացիք զարծաթն
Վաղկիմայ կոչեն : Լւ ըստ հասարակաց խօսից կոչի

Վրաքմէ . որ է ը մասն Ունկոյ : Իսկ ըստ Հռովմայեցւոցն Կապետոն կոչի . վասն զի Կապու (Կապուտ) գլուխ լի . քանզի Լագոստոս կայսր եղ հարկս ըստ Վլխոյ՝ Վրաքմէ մի ։ ԼՂԼ վասն այսորիկ տէս 'ի Սատեր և 'ի Վրաքմէ , ևս և 'ի բանս Լպիփանու :

Պրահ . Յոյն *πίνωξ* .

Անթ հեղանիւթոց :

ՊնԱԿ . Լատ . *catinus, catillus* . Դշանակէ զանթ պղնձի , խեցեղէն և փայտեղէն 'ի պէտս կերակրոց , և արկանելոյ զջուր : * ԼՂԺԺԴուք Փարիսեցիք զարտաքին բաժակին և զՊնակին սրբէք ։ Վրահ . Ժմ . 39 : * Սինլ և ցՊնակ , և ցդգալ (կամ դրգալ) ։ * Դ Կա . նոնս սրբոյն Սահայ : * Լուանայր ծերն զՊնակ իւր , և ընոյր զնա ջրով ։ Սարհ Հարանդ . Է . 126 : Լախ . նիք մեր զյունականդ *πίνωξ* թարգմանեն ևս Սկուտեղ : Իսկ Լորեմիա 'ի մեկնութեան բառից Լճաշունչ գրոց՝ զնէ հանդէպ նորա Սկաւառակ , և Պուտուկ :

Պոյրն :

Անթ :

Պո3Տ . Լբր . Քարուր . Յոյն *χύτρα, λέβης* . Լատ . *olla, lebes* .

Լ Սան կամ Լաթսայ խեցեղէն 'ի պէտս եփելոյ զկերակուրս : * Լա եփէին 'ի Պուտան ։ թառոյ . Ժմ . 8 : * Լա զարգանակն հարկ 'ի Պոյտն ։ Վար . 7 . 19 : * Լա արկանէր զայն (զմիսն) յԼազան , կամ 'ի Սան մեծ պղնձի , կամ 'ի Պոյտն ։ ն . թառ . 7 . 14 : * Լա յօշեցին զմարմինս նոցա իբրև 'ի կաթսայս , և զմիս նոցա իբրև 'ի Պուտուն ։ Ստ . 7 . 3 : * Լորեք ա մենեցուն իբրև զայրեցած Պուտան ։ Լառու . 7 . 10 : * Լորիս Ժամս 'ի Պոյտն եփել զայն (զբանջարն) ոչ կարէր . այլ կայր անդէն 'ի կաթսայի նոյնպէս հում :

Թըջեալ. զի Թէպէտեւ բիւր ինչ Զանային, Զուբն ոչ
եւայր ॥ Վարդ Տարանդ. Ի. 414 :

Պոռնարիս :

Անթ հեղանիւթոց :

ՊՈՒՏԵԱՐԴ. Երբ. քիօն կամ քառն. Յոյն $\chi\upsilon-$
 $\pi\rho\acute{o}\gamma\alpha\upsilon\lambda\omicron\varsigma$. Լատ. labrum, olla magna.
(Լանակէ զ) Լազան ջրոյ 'ի ձեւ մեծի Պուտան :
* Եւ արար տանն Պուտնարդս պղնձիս. և ունէր Պուտ
նարդ մի քառասուն սափոր (ջրոյ) : Եւ չորից կանգնոց
Պուտնարդ մի չափով, և Պուտնարդ մի 'ի վերայ միոյ
մեքենովթայ ॥ Դ. Թագ. Է. 56 :

Պոռնարիս :

Անթ հեղանիւթոց :

ՊՈՒՏՈՒԿ կամ ՊՏՈՒԿ : Եւ նուազականն բառիս
Պոյան, և նշանակէ զ]ան կամ զ]աթսայ փոքրիկ :
* Եւ հրաման երկաթի Պուտիօք հալել կապար ॥
Լ. Գալ : * Եւ պիսկոպոս եմ ... խոհակերոցին՝ Պուտկանց,
և Սափորոց ... կապեմ զնոսա. զՊուտկունսն՝ աղիւ
և համեմով, զ]ափորսն՝ գինւով և ջրով ॥ Վարդ Տա-
րանդ. ԻԴ. 464 : * Ստին 'ի խուցն կուժ մի ջրով, և
Պուտկ, և Լ. Գալ ॥ Լ. Գալ. ԺԷ. 326 :

Սեռնայի :

Անթ :

ՍԵՌՈՒՅԻՉ. Երբ. Էադի. Յոյն $\theta\acute{\epsilon}\rho\mu\alpha\iota$. Լատ.
thermae, balnea, caldarium.

(Լանակէ զաւազան պղնձի, կամ զկաթսայ մեծ՝ յո-
րում ջեռուցանէն զջուր : * Եւ արար Վիրամ զ]անսն,
և զՍեռուցիւն, և զՏաշտան ॥ Դ. Թագ. Է. 59 :

* Եւ զՍանն, և զԾեռուցիւն զերեսին, և ըզՏաշտոն ॥ Ընդ. 45 :

Սահառի. Թերևս 'ի Յոյն *σαργάνη*.

Անթ ցամաքեղինաց :

ՍԱԿԱՌԻ ԿԱՄ ՍԱԿԱՌ. Յոյն *κόφινος*. Լատ. *corpinus*, *corbis*.

Նշանակէ զՍողով հիւսեալ 'ի ձիւղից կամ յոստոյ ծառոց : * Եւ բարձին զնշխարս կոտորոյն երկոտասան Սակառի լի ॥ Սարբ. Ժ. 20 : * Սյ յիշէք զհինգ նկանակն 'ի հինգ հազարսն, և քանի՞ Սակառի բարձիք ॥ Ընդ. Ժ. 9 : Նոյնպէս Սարբ. Ժ. 43. և Ժ. 19 : Ղ. 17 : և Յով. Ժ. 13 : * Իսկ Սակառիքն. ոմանք ասեն, Թէ պաշար բարձեալ էին. այլք, Թէ զհիւանդսն էին բարձեալ և ողջացան. նորօք և զմնացորդ հացին բարձին ॥ Երկնի. 'ի Ռէն. Սարբ. Ժ. 20 : Եւ ինչիք մեր զՀունականոք *κόφινος* Թարգմանեն ևս Որթ. սովին նշանակուեամք :

Սահառի :

Չափ հեղանիւթոց :

ՍԱԿԻՏԱՐ ԿԱՄ ՍԱԲԻԹԱՅ և կամ ՍԱՅԻՏ : Տէս զայսցանէ 'ի նախադրունս գործոյս՝ 'ի բանս Եպիփանու և Շիրակացւոյն :

Սարի. Յոյն *σάτον*.

Չափ հեղանիւթոց :

ՍԱՏՈՆ ԿԱՄ ՍԱՅՏՈՆ. Լատ. *satum*. Եբր. *սէս* : Ու նիմք զայս բառ յերիս օրինակս չափուց Շիրակացւոյն. Ժ. և Է. օրինակք ունին այսպէս. * Սար, ըստ հեւրէնացւոցն Սատոն, Տ. Քսեստ. և է չափ հնձանի ॥ :

Իսկ *տ* . օրինակն դնէ այսպէս . * Չափ *ծ* Վրսեստի լի-
նի Սար մի . և ըստ Հելլենականին Սաթոն կոչի . զոր
կոչեն չափ հնձանի : Սաթոն ըստ Լադիփանու է չափ
ոչ միայն հէղանիւթոյ , այլև ցամաքեղինաց . վասն որոյ
և նախնիք մեր յԱճաշունչ գիրս թարգմանեն զայն
Սար , և Գրիւ :

Սան . Թերևս 'ի Պարսկ . Սահն կամ Սահան :

ՍԱՆ . Լբեր . սեր . *Σην* *λέβης* . Լատ . olla, lebes .
Ղառնակէ զանօթ պղնձի , կամ զկածայ 'ի պէտս ե-
փեղոյ զկերակուրս , և այլն : * Լա արկանէր զայն
(զմիսն) յԱւազան , կամ 'ի Սան մեծ պղնձի . *տ* .
Թափ . *թ* . 14 : * Լփեցին կատսայիւք և Սանիւք .
թ . Սնայ . *լէ* . 15 : * Լա արար Վիրամ զՍանսն , և
զջեռուցիւն , և զտաշտսն . *թ* . Թափ . *է* . 40 : * Լա
եղիցին Սանք 'ի տան Տեառն իբրև զտաշտս առաջի
սեղանոյն . *Օտար* . *ժէ* . 20 : * Լա բերին անկողինս
տան , և օթոցս , և Սանս (Լբեր . սաֆ) տան , և անօթս
բրտի , և ցորեան . *թ* . Թափ . *ժէ* . 28 : * Օի մի բաղ-
բաղեսցես իբրու զբաղանեացն Սան . *Ղրեփ* . Սա-
փսա : * Իբրև զխոյն 'ի Սանէն խլրտացուցեալ .
Սնն : *Օյունականդ* *λέβης* թարգմանեն ևս նախնիք
մեր կածայ , ևս և Աւազան :

Սապաթ . Պարսկ . Սէփէր :

ՍԱՊԱՏ . Լբեր . Քաթախ . *Σην* *Θήκη* . Լատ . theca .
Ղառնակէ զարկղ կամ զտապանակ հիւսուածոյ իբրև
զԼողով : * Թաշուառացին , և սուգ զդեցցին Սապատք
զարդուց նոցա . *Լասայ* . *դ* . 26 : * Առնուին ընդ ին-
քեանս և գրաստ , և ըստ իւրաքանչիւր անձին Սրբոյն
Սապատս չորեքիուսիս . . . և ձեռն 'ի գործ արկեալ
ժողովեցին զիւրաքանչիւր ոք յականէ 'ի մի մի Սա-
պատ . *Փարպեցի* . 178-179 :

Սատեր • Յոյն στατήρ.

Կշիռ :

ՍՍՏԵՐ • Լաբր • շէֆէլ • Լատ • stater.

Հասարակօրէն նշանակէ զգրամ արծաթի՝ որոյ կշիռն է Չորեքդրամեան, կամ չորս Գրաբմէ : Իսկ երբեմն նշանակէ զՍիկլ Լաբրայեցւոց, որ է Գիդրաբմայ, կամ Լաբիդրամեան : Լա երբեմն ևս նշանակէ զՂարամակշիռ, կամ զմի Գրաբմէ : Լա պատճառ սորին է ըստ Պետաւիոսի՝ տարբերութիւնն 'ի մէջ Գրաբմէի կամ Գրամի ըստ Լաբրսանդրացւոց, և ըստ Լատիկեցւոց . որպէս ունիս տեսանել 'ի Գրաբմէ և 'ի Գիդրաբմայ :

տ. թ. և չ. օրինակք կշռոց Շիրակացւոյն ունին նախ յաղաղս Սատերի և Գրաբմէի՝ այսպէս . * Լիւռ Սիմեսի և Գրամարի՝ կոչի ըստ Լաբրայեցւոցն Սատեր, և ըստ Հելլենականին Ոթդոս, և ըստ Լաբիստացւոց Վաղկոս . վասն զի Լաբրսանդրացիք զարծաթն Վաղէ կիմայ կոչեն : Լա ըստ Հասարակաց խօսից կոչի Գրաբմէ . որ է լ մասն Ունկոյ : Իսկ ըստ Հռովմայեցւոցն Կապետոն կոչի . վասն զի Կապու գլուխ լի . քանզի Լադոստոս կայսր եղ հարկս ըստ գլխոյ Գրաբմէ մի : Լա ապա 'ի բառն Գրամ՝ ունին այսպէս . * Գրամ ըստ Պարսկական լեզուի անուանեցաւ, և յարծաթոջ տպաւորեցաւ : Լա Սատեր չ Գրամաց կշիռ : Լա Պալուասին ծ Լիտր է . որ է լ Սատեր . որ լինի տ Գրամակշիռ և թիւ : Իսկ չ. և է. օրինակք, ընդ որս մասամբ ինչ և չ. ունին այսպէս . * Կենդինարն ճ Լիտր է . և Լիտրն հ չ Կահեկան . և դրամով յորժամ կշռես, ճ Գրամ : Ունկին չ Կահեկանի կշռորդ է . և ժ թ Ունկին Լիտր մի : Ունկին դարձեալ թ Սատեր է : Սին Սատերն սակաւ ինչ պակաս է 'ի չ Գրամէ . որ է կէս Ունկոյ : (Յետոն Ունկին թ ճ Սիկլ է, որով կշռին զճերս Լաբիստոցմայ . որ է Կահեկան չ ճ : Սատերն կէս Ունկոյ է . որ է չ Գրամի կշռորդ : Գրաբմէն թ Գրամակշիռ է : Գիդրաբմայն չ Գրամա

կշիռ է. Գիդրաքմայն և Սատերն մի է: Սիկզն չ
Գրամ. Սրբութեան Սիկզն ի Գանգ: Ե. օրինակն
ուռնի այսպէս. * Սատեր և Գրաքմէ մի են. որ է Շ
մասն Ունկոյ ... Սատերն չ Գրամակշիռ է: 3 ա
ւելուած չ. օրինակին համառօտիւ ուռնի այսպէս.
* Սատերն չ Գրամ է:

Լայկիսան յաղագս Սատերի ուռնի այսպէս. * Հարիւր
քսան և հինգերորդ մասն Տաղանդի՝ է Լիար մի. իսկ
Լիար է երկոտասան Ունկի. և Ունկի է երկու Սա
տեր: Լը Սատեր՝ որ է կէս Ունկոյ, է Գիդրաքմայ
մի ... Սիկզ՝ որ կոչի և Կողրանտ, է չորրորդ մասն
Ունկոյ, և կէս Սատերի, և երկու Գրաքմէ. քսնզի
Գրաքմէ ութերորդ մասն է Ունկոյ:

Ըստ Կալմեթի Սատերն է նոյնակշիռ ընդ Սկեզ
Սրբութեան, որ է Չորեքդրամեան: Որ և ասէ, թէ
Սատերն՝ զոր եգիտ Պետրոս ՚ի բերանի ձկանն, էր
վասն վճարելոյ զհարկն ըստ գլխոյ. որ էր կէս Սիկզ
կամ Լըկդրամեան հրամայեալ ՚ի Սոլսիսէ վասն տա
ճարին: Բայց բազումէ՝ ընդ որս և Շիրակացին մեր,
համարին զայս հարկ Կայսեր Հռովմայեցւոց, և ոչ
տաճարի: Ըստ Լատին բառարանին Սատեր նշանակէ
զկշիռ և զգրամ Չորեքդրամեան: Բայց յաւելու ասել,
թէ ոչ նոյն է կշիռ և գին նորա առ Լըբրայեցիս և
առ Յոյնս:

Սմին իրի և Թարգմանիչք մեր գնեն զՍատեր փո
խանակ այլեայլ բառից Յունաց: Վանզի գնեն նախ՝
հանդէս յունական բառիս στατήր ՚ի նորումս Կտակի.
* Լըթ ՚ի ծով, և ընկեալ կարթ, և զառաջին ձուկն՝
որ ելանիցէ, առ և բաց զբերան նորա, և գտանիցես
Սատեր. և զայն առեալ տացես նոցա ընդ իմ և ընդ
քո. Սաթի. ԺԷ. 26:

Լըկդրոգ՝ գնեն զՍատեր, կամ զկրկին Սատեր հան
դէպ յունականիս διδραχμή կամ διδραχμον. * Լ. հատու
հազար Սատեր (Լըբ. 4444) եղբօր քում. Ընդ.
Ի. 16: * Չորեքհարիւր Սատերի արծաթոյ (Լըբ.
2444) . Լ. 17. 15: * Լըեսուն կրկին Սատեր՝
(Լըբ. 2444) արծաթ տացէ. Լը. Ին. 32: Օր

և հասարակօրէն թարգմանեն՝ Երկդրամեան, և Ղի-
դրաքմայ :

Եւ երրորդ՝ նոյնպէս դնեն զՍատեր, կամ ըզ-
կրկին Սատեր՝ հանդէպ յունականիս $\delta\rho\alpha\chi\mu\iota$. * Ի
ձեռն տայր նոցա երեքհարիւր Սատերս ॥ Թ. Սաէ.
Դ. 19 : * Եւ թն թիւր Սատեր կրկին՝ արծաթոյ ॥
Ինչ. Դ. 20 : * Զորս Սատերս կրկին (Յոյն՝ ար-
ծաթոյ Ղարաքմէս երկու հազար) ժողովէր ॥ Ինչ.
Ժ. 45 : Օր այլուր թարգմանեն՝ Ղարամ, և Ղա-
հեկան :

Եւ ահա յայտ է ՚ի թարգմանութեանց աստի, և
՚ի բանից կշռախօսաց, թէ Սատերն ոչ միշտ գնոյն
ունի նշանակութիւն : Սակայն և այնպէս հասարակօ-
րէն Սատերն է Զորեքդրամեան, կամ կրկին Երկ-
դրամեան, որ է կէս Ունկոյ : Սիկզ է Երկդրամեան,
կամ կրկին Ղարամաց կշիռ. որ և է չորրորդ մասն
Ունկոյ : Իսկ Ղարամ կամ Ղարաքմէ է մի Ղարամակշիռ.
և է նա ութերորդ մասն Ունկոյ : Սատեր հասարա-
կօրէն գնի ՚ի մեզ յուղղական հլով, և երբեմն ՚ի սե-
ռական, չորրորդնակ. * Ի գոգ նորա ժայթքեալ մար-
գարիտ մի՝ երկոտաւան կշիռ ունեւոյ նմա Սատեր ॥
Սափիս : * Իբր զճշով պահանջումն Սատերն սակի
՚ի բերանոյ կիտին կորիւնի՝ Զորեքդրամեանն կշռու-
թեամբ ॥ Խաբէ. խե. 1 :

Սափի. Պարսկ. Սէպու կամ Շաֆու :

Չափ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց :

Սափուր. Եբր. Գա. Յոյն $\psi\delta\rho\iota\alpha$. Լատ. hydria.
Բոտ փիւնի * Սափորն աման ջրոյ է ॥ Բայց երբեմն
է նա անօթ և այլ հեղանիւթոց, և ցամաքեղինաց :
Վախնիք մեր գնեն զՍափոր նախ՝ հանդէպ Յունա-
կանիս $\psi\delta\rho\iota\alpha$. * Իջ յաղբիւրն, և ելից զՍափորն
իւր ॥ Ենչ. Ի. 16 : * Երբ ինձ սակաւ մի ջուր ՚ի
Սափորոյ այտի ॥ Ինչ. 18 : * Թափեաց զՍափորն
յաւազանն ॥ Ինչ. 20. * Եւ Ինձ չորս Սափորս

ջրոյ ॥ Գ. Թափ. ԺԷ. 54: * Որչափ բռնաճար արեւր
 'ի Սափորի ॥ Գ. Թափ. ԺԷ. 12: Օսա թարգմանեն
 ևս՝ Թափոյի, և Կուժ: * Օայս առնեն և որք փո-
 խենն նեղ բերանօք 'ի Սափորոյն միանգամայն ջուր
 կամ գինի. զի աւելի հեղեալ լինի, քան թէ 'ի ներք
 արկեալ ॥ Փիլի: * Սափոր եթէ որ առեալ ջուր
 լի՝ իւր 'ի վերայ հեղուլ և առաջ կամեսցի, առաջն 'ի
 վայր գնասցէ, իսկ ձէթն 'ի վերայ կայ մնայ. և ջուրն
 զմիջասահման վայրն կալցի՝ վասն թէ թեազոյն գոլոյ
 քան զհողեղէն նիւթն, յորմէ 'ի վեր կոյս ճնշեալ ու-
 տուցանի ॥ Երն: * Լռեալ մայրն այն (վանիցն)
 գլխովին զտաշտ և զՍափոր... լուաց զոտս ծերոյն ॥
 Սարգ. Տարանդ. Թ. 196: * Լրար հաց, և չորացոյց
 յոյժ. և մանրեաց զչորն 'ի Սափոր մի նեղաբերան.
 և յորժամ կամէր ուտել, արկանէր զձեռն 'ի Սափորն,
 և որ գայր 'ի ձեռն՝ զայն ուտէր ॥ Եր. ԻԳ. 460:
 * Ի Սափորոյ գինի յորժամ առնուցուս Վսեստ մի,
 պահասի ॥ Ի Դեհ. Կին Դեհ:

Լրկորդ՝ գնեն հանդէպ *Ξοῦν* քերάμιον.
 Լատ. vas fictile. * Օի ուր գործեսցեն տասն լուծք
 եզանց, եղիցի անդ Սափոր մի (Լթր. պալ) ॥ Լսայ.
 Է. 10: * Որ Սափոր ջրոյ յուս ունիցի ॥ Սարգ. ԺԳ.
 13: * Լսր մի բարձեալ Սափոր ջրոյ ॥ Գ. ԻԳ. 10:

Լրրորդ՝ *στάμνος*. Լատ. urna. Լթր. քէնքէնէ:
 * Լա Սափոր մի ոսկի, և արկցես 'ի նա լի Չափով
 մանանայ ॥ Լս. ԺԳ. 33: * Յորում Սափորն ոսկի
 լի՝ մանանայի ॥ Լթր. Թ. 4: Օսա թարգմանեն ևս՝
 Ստոման:

Չորրորդ՝ *νέβελ*. Լթր. նէվէլ. Լատ. uter, lagena.
 * Լա Լրդուաւ նաշոյ, և Սափորով գինւոյ ॥ Կ.
 Թափ. Կ. 24: Օր այլուր թարգմանեն՝ Սար:

Հինգերորդ՝ *γομόρ*. Լատ. gomor. Լթր. Խօմ:
 * Օի տասն Վսեստն է Սափոր մի ॥ Լթ. ԽԵ. 14:
 Օր և հասարակօրէն թարգմանեն՝ Չափ, Գրիւ,
 Լրդու, և այլն:

Լա վեցերորդ՝ *χοτύλι*. Լատ. sextarius. Լթր. պալ:
 * Լա հրաման ձիթոյ՝ Վսեստ իւրոյ, տասներորդ Սա.

փորոյն ॥. Այէկ. խԷ. 14: Արդ՝ յայտ է 'ի Թարգմա-
նու Թեանց աստի, Թէ՛ նշանակու թիւն թառիս ॥ Կփոր՝
ընդարձակ է յոյժ 'ի մեզ:

Utt. . 1st . Semis .

Узгач:

ՍԻՄԲՍ. 1 ստ. semis կամ semissis. Յոյն ἡμισυς :
 1. կէս Դասհեկան. որոյ կշիռ է 12 կերատ : Ունիմք
 զայս բառ 'ի հինգ օրինակս կշռոց Շիրակացւոյն :
 ան. ք. և 7. օրինակք նորա յաղազս Սիմեսի՝ ունին
 այսպէս. * Լշիւ Ժ7 կերատաց լինի Սիմէս մի ։ Իսկ
 7. և 5. օրինակք դնեն այսպէս. * Սիմէս՝ կէս Դա-
 հեկանի է ։ 7. օրինակն ունի և յաւելուած այսպիսի.
 * Դասհեկանն... ք Սիմէս է ։ Լ. յլ ամենեքին ուղղու-
 թեամբ ունին, և զնոյն նշանակեն. որպէս ունիս տե-
 սանեւ յաղիւսական կշռոց նորուն Շիրակացւոյն : Բստ
 1 ստին բառարանին՝ semis ելանէ 'ի Յունական բառէս
 ἡμισυς, և նշանակէ զկէսն Լ. ստարիւնի կամ Դանգի.
 և առանձին իմն՝ զոսկի Դասհեկան ինչ, որ կոչի Դրա-
 մակէս :

U²4. 9ωρσ4. U²4.

Узгач:

ՍԽԳ կամ ՍԽԿ : Ունիմք զայս բառ 'ի կարգս կըշ-
ռոց Շ իրականացոյն . ան . ք . և ք . օրինակք նորա յա-
նապս Սինդի ունին այսպէս . * Աշու քէ Կերատաց կու-
նի Սինդ ։ Ըյլ մեք զբառ ինչ համեմատ սմին 'ի կըշ-
ռաբանութեան անդ՝ ոչ կարացաք գտանել 'ի Հոյն և
'ի | ատին բարբառս :

Սիւղ. Յոյն σίγλος.

Կշիւ և Ղարամ:

Սիւղ. (սեռ. Սկեղ) Լար. 244Է. 1 առ. siclus.

1. անուն կշռոյ. ևս և ոսկի կամ արծաթի գահեկաւ նի. և է կրկին՝ մեծ, և փոքր: Սէծն կոչի Սիկղ սըրբութեան. և է նոյնանիշ ընդ Սատերի, և է կէս Ունկի: Իսկ փոքրն կոչի Սիկղ արքունական կամ հասարակաց. որ և է նոյն ընդ բառիցս Վիգրաքմայ կամ Երկդրամեան, և է չորրորդ մասն Ունկոյ: Եթանեքին օրինակք կշռոց Շիրահացոյն դնեն զՍիկղ կշիւ Վահեկանի և կիսոյ, և չորրորդ մասն Ունկոյ: Խ. ք. և 7. օրինակք կոչեն զնա Գայսինքն՝ Կշիւ. զի Սիկղ է անուն կշռոյ: Որք և յաղագս Սկեղ և Սէտի միանգամայն՝ ունին այսպէս. * Կշիւ Վահեկանի և Սիմեաի կոչի ըստ Լարայեցւոյն Սիկղ. և ըստ հելլենականն Սէտ. և ըստ հռովմայեցւոյն Սէղիարիս. և ըստ հայոց Փորչէ: Որ է 7. մասն Ունկոյ. և ունի 17 Կեւրատայ կշիւ: 7. Ե. և 7. օրինակք ունին այսպէս. * Յիսուսն Ունկին քճ՝ Սիկղ է, որով կշռէին զհերս Երեսոցումայ. որ է Վահեկան գճ... Սիկղն ք Ղարամ. Սրբութեան Սիկղն ք Ղանգ: 3 աւելուած ք. օրինակին ունի այսպէս. * Սիկղ չորրորդ մասն է Ունկոյ, Վահեկանի կիսոյ չափով: Ունի և 7. օրինակն յաւելուած այսպիսի. * Սիկղն, և Երկդրամեան, և Վիգրաքմայն՝ ք Ղարամ են... ք Ղանկն ք Ղարամ, որ է Սիկղ մի... ինչ Սիկղն Սնաս մի է: Սիկղ ըստ 1 առին բառարանին՝ է անուն գրամոյ Լարայեցւոյ, որոյ կշիւ է ք Ղարամէ. և գին նորա 10 Ղանգ. և է չորրորդ մասն Ունկոյ. և այս է Սիկղն՝ որ կոչի հասարակաց: Իսկ Սիկղն սրբութեան է կրկինն նորա, այսինքն է՝ չորս Ղարամէ, և կէս Ունկի. և սա նոյն է ընդ Սատերի:

Վալմէթի բառարանի լծաշունչ գրոց ոչ ընդունի զգանաղանութիւնն Սկեղ. և նոյնացւոցանէ զայն ընդ Սատերի: Որ և յաւելուած են. * Սիկղն սրբութեան

ըստ բաղում Սեկնչաց կրկինն է հասարակաց Սկեղ.
բայց ոչ ստուգուածեամբ: Սեք նոյն համարիմբ զայն
լնդ հասարակացն Սկեղ. և կոչի Սիկղ սրբութեան՝
վասն արդար և ձիշք լինելոյ կռոյ նորա իւրոյն՝
որ կայր 'ի խորանին վկայութեան, կամ 'ի տաճարի
անդ: Սակայն մեզ այլոցն կարծիք ընտրելագոյն թուի.
որում բաց 'ի Շիրակացոյն մերմէ՝ և Լալիփան
ձայնակից լինի. քանզի ասէ. * Ի իտր է երկոտասան
Ունկի. և Ունկի է երկու Սատեր. և Սատեր՝ որ է
կէս Ունկոյ, է Գիգրաքմայ մի... Սիկղ՝ որ կոչի և
Կոգրանտ, է չորրորդ մասն Ունկոյ, և կէս Սատերի,
և երկու Գրաքմէ. քանզի Գրաքմէ ութերորդ մասն է
Ունկոյ: Եւ խնդիք մեր 'ի թարգմանութեան Լճաշունչ
գրոց հանդէպ Յունականիս σίλος, հասարակորէն գնեն
Սիկղ, և երբեմն ևս կշիռ. և թերևս վասն այսորիկ
Շիրակացին զՍիկղ կոչէ ըստ հելլենականին Սէտ
(կամ կշիռ):

* Հարիւր Տաղանդ (արծաթոյ), և հազար և եօթն
հարիւր և եօթանասուն և հինգ Սիկղ՝ ըստ սրբու-
թեան Սկեղն. Գրամ (կամ Գրաքմէ) մի առ գլուխ՝
կէս Սկեղ ըստ սրբութեան Սկեղն. Լա. ԸԸ. 25:
* Լուցես հինգ Սիկղ ըստ գլխոյ՝ ըստ սրբութեան
Լորկորամենին. առցես քսան Գանկ առ Սիկղ. Թառոյ. 7. 47: * Լա գին նորա հինգ Սիկղ՝ ըստ
սրբութեան Սկեղն, որ է քսան Գանգ. Լա. Թ. 16:
* Լա հա գտանի 'ի ձեռին իմում չորրորդ մասն
Սկեղ արծաթոյ. Թ. 8: * Լա յորժամ
փօքրէր, և կռէր զհերս գլխոյ իւրոյ՝ երկերիւր Սիկղ
(Լաթ. 244) ըստ արքունական Սկեղ (Լաթ. 244).
Թ. Թա. Թ. 26: * Գրիւ մի նաշոյ՝ Սկեղ միոյ, և
երկու Գրիւք դարւոյ՝ Սկեղ միոյ. 7. Թա. 5. 1:
* Լա զկերակուրն քո կերիցես կռում քսան Սիկղ յա-
ւուրն. Լա. 7. 10: * Լա քսան կշիռն Գանգ. և
քսան Սիկղ, և քսան հինգ Սիկղ. և 'ի քսան հինգ
Սկեղէ եղիցի ձեզ Սնաս մի. Լա. Թ. 12: * Լա
տուժեսցեն 'ի նմանէ հարիւր Սիկղ (Լաթ. 444).
Թ. () Լա. 19: * Լա կշիռ նիզակի նորա յերեքհա-

ըիւր Սկեզէ (Լքք. Գլգաւ) կոչու պղնձոյ ॥ ք. Թափ. Իմ. 16:

Լքք. յայտ է 'ի վկայութեանց աստի, և 'ի բանից կշռախօսաց, Թէ Սիկզն կրկին է. մին Սրբութեան, և միւսն Լքքունական: Լքիւ Սրբութեանն է Լքիւ զրամեան, կամ քսան Գանդ: Գարձեալ Սիկզ նշանակէ զզրամ Լքիւ զրամեան կամ զՍատեր՝ արծաթի և կամ ոսկի:

Սկզ. Յոյն σκύφος.

Անթ հեղանիւթոյ:

ՍԿԱՆ ԿԱՄ ՍԿԱՆԱՁԵՒ. Լքք. Կաւաղ. Յոյն κρατήρ. Լատ. crater, scyphus.

Լքանակէ զանօթն իւղոյ հաստատեալ 'ի ստեղունս աշտանակին՝ 'ի ձև սկւոյ կամ բաժակի: * Շախարա կեայ գործեսցես զաշտանակն. զի բունն, և ստեղունքն, և Սկահքն, և գնտակքն, և շուշանքն անդստին 'ի նմանէ իցեն ॥ Լք. ԻԷ. 31: * Լքէք Սկահձաք ընդ ուղազարդք յօրինեալք 'ի միում ստեղանն ॥ Լք. 33: Օյունականդ կրատիւր այլուր Թարգմանեն Լախնիք մեր՝ Եսառնելք, և Թաւոյկ:

ՍԿԱՆԱՁԵՒ. Պարսկ. Կաւէրէ կամ Սէհաւրէ:

ՍԿԱՆԱՁԵՒ. Լքք. Գաթ, գէղաւազ և Գաւաթ. Յոյն παροψιον, παροψίς և φιάλη. Լատ. catinus, patina. paropsis և phiala.

Լքանակէ զափսէ, կամ զտաշտ: * Օտաշտն, և զՍկաւառական, և զտուփսն ॥ ք. Թափ. ք. 50: * Լքիւ զէր 'ի վերայ սեղանոյն Սկաւառակք, և բուրուռք, և նուիրակք, և ճաշակք: Սկաւառակքն խորտկացն նշանակք էին. և ճաշակքն խրախճանութեան՝ որովք անապակն չափի. և բուրուռքն խնկոցն ամանք, և նուիրակքն գինոյն՝ որ նուիրի ॥ Փիլի: * Որ միւեաց ընդ իս զձեռն իւր 'ի Սկաւառակք ॥ Սաթի. Իշ. 23:

Օյունականդ *τροβλίον* Թարգմանեն ևս նախնիք մեր՝
Լ'փսէ կամ Լ'փսեայ, Կոնք, Տուփ, և Խնկաղաց :

* Օի սրբէք զարտաքին բաժակին և զՍկաւառա-
կին ॥. Ս'աթ. ԽԴ. 25 : * Ալ վայրապար բաժակ և
Սկաւառակ կոչէ (զմարմինն) . այլ վասն դիւրաբեկ գո-
լոյն, և զօրէն փխրանի լուծանելոյն . կամ թէ՛ աման
է հոգւոյն . զոր և ոմն պարկ անուանեաց . . . Սկաւա-
ռակի արտաքին մարմնոյն՝ ներքին հոգին է, որպէս ա-
սացաք . արդ՝ ցուցանէ, թէ սորա սրբութիւնն հար-
կաւոր է . յորում կերակրի Լ'Ծ . և արտաքինն զհետ-
երթայ սրբութեան սորա ॥. Երզնէ . 'ի Բէն . Բնաբանի :
* Եօթն Սկաւառակս լի ցասմամբ ॥. Յայր . ԺԷ. 7 :
Օյունականդ *φιάλη* 'ի հին Կտակարանս հասարակո-
րէն Թարգմանեն նախնիք մեր Տաշտ . իսկ 'ի Յայր .
Է. 8 . դնի հանդէպ նորա Բուրուռա :

Ը իրակացին 'ի կարգս չափուց յիշատակէ և զՍկա-
ւառակ ընդ Յունական բառսդ Տրիվոն և Պարոպ-
սի՝ առեալ Եփրատնէ . որ և գտանի 'ի նս . օրինակն
միայն՝ այսպէս . * Յաղագս Տրիվոնի և Պարոպսի :
Տրիվոն Սկաւառակ է բոլորակ և խոր . նոյն և Պա-
րոպսիգոս կոչի . և ունի կէս Վսեստի ॥ :

Սէհ . Յոյն *σχύφος* .

Չափ հեղանիւթոց :

Սիւհ . Եբր . *לֶמֶסֶה*, *לֶמֶסֶה* . Յոյն *κόνηδος*, *σπονδειον* .
Լատ . *calix, scyphus, libatorium* .

Լշանակէ զբաժակ զինւոյ, և արեան : * Եւ
զՍիւհն իմ արծաթի զիջիք յամանի կրտսերոյն . . . և
եգիտ զՍիւհն յամանի Բենիամինի . . . առ որում Սիւհն
գտաւ ॥. Դ'անդ . ԽԴ. 2-12-16 . և այլն : Օյունա-
կանդ *κόνηδος* Կախնիք մեր Թարգմանեն ևս Բաժակ :
* զՍիւհն, և զտաշտն, և զինկաղացն ॥. նս . Ս'աթ .
նս . 25 : Բոտանոր յունականն է *σπονδειον* . զոր այլուր
հասարակօրէն Թարգմանեն Կուիրանոց :

Սիւհ առանձին իմն նշանակէ զբաժակն անապական

խորհրդոյն (Յոյն ποτήριον, Լատ. calix). * ՂԱԿԻՏԻՆ
կաղցեօ 'ի ձեւին քում 'ի ժամ Հաղորդութեանն ॥
Աբր. Հարանց. ժ. 554:

ԱճԻՐԵՂ. Յոյն σκυτάλη.

Անթ:

ԱՊՈՒՏԵՂ. Յոյն πίναξ. Լատ. discus, scutella.
Լ. անթ տափարակ, և սակաւ մի գոգեալ 'ի ձև Ազա-
ւառակի: * ՏՊԷՐ ԸՆՏ ասէ այսր 'ի վերայ Ակտեղ ըզ-
գլուին Յովհաննու Աղբաղի ॥ Աբր. ժ. 8: * Իբ-
րե զխորտիկ ինչ նուիրական՝ զերանելի գլուխ Աղբա-
ղին Ակտեղը առաջի խնդրեր բերել ॥ Եր. 1. 'ի Բն-
բնաբանի: * Առ առեալ տնտեսն խորովեր զնա (զձուկնն)
'ի տապակ. և եղ 'ի Ակտեղն ॥ Աբր. Հարանց. Ի. 404:
* Օջն որ կիզուն բնութիւն (այսինքն՝ զարեգակն)
'ի ներքս 'ի Ակտեղն արգել փակ ॥ Փիլ. 1: * Եւփորտն
բեհեզեայ, զոր տեսանելի ծալեալ, և եգեալ 'ի վե-
րայ Ազուտեղին ॥ Փար. 58: * Օերկիր ... ասացին,
Թէ ձեռացեալ է իբր Ազուտեղ, և ոմանք ասացին իբ-
րե զգունդ ॥ Շիր. 1. յԱբրեղաբաշի: Եւսինիք մեր
յԼ՝ ծաշունչ գիրս զյունականդ πίναξ Թարգմանեն ևս
Այնակ:

ԱՏԱԴ, ԱՏԱԴԻ և ԱՏԱԴԻՈՆ. տէս ԱՍՊԱՐԻԶ:

ԱՊՈՏԱՆ. Յոյն στάμνος.

Անթ:

ԱՍՈՄԱՆ. Եբր. Էփփոփ. Յոյն στάμνος և ξιστής.
Լատ. urna, urceus, sextarius.
Լ. անակէ զփոքրիկ Ափոր կամ զՎուժ ջրոյ, գին-
ւոյ, և այլն: * Ատման մի մեղուն ॥ Դ. Խափ. ժ. 5:
* Աղբաղութիւնս բաժակաց և Ատմանաց ॥ Աբր. Է.
4-8: * Եկաց նա զն առուրս 'ի վերայ սակաւ ոսպան,

և միոյ Ստոմանի ջրոյ, և միոյ սիրիգի ॥ Ս արհ չարանց .
Է . 120 : * Լա ոչ գոյր նոցա ջուր, բայց միայն մի Ստո-
մանաւ . և արարեալ ոսպնածան՝ ծախեաց 'ի նա ըզ-
ջուրն զայն ॥ Լ Եր . Է . 159 : Լըբմիա 'ի մեկնութեան
բառից Լ ճաշունչ գրոց՝ դնէ հանդեպ նորա՝ Կուժ
գինւոյ :

Սրոտէ :

Անթ իւղոյ :

ՍՐՈՒԱԿ . Լբր . չախաւ . Յոյն *καμψάκην* կամ *κα-
ψάκην*, *φακός* . Լատ . *campesaces*, *vas olearium* . *lens*,
lenticula .

Լանակէ զկամփսակ իւղոյ ոսպնած և : * Լտ ցա-
ղախինն . . . զՇադաղակն գինւոյ, և զՍրուակն իւղոյ ॥
Յորիւ . Ժ . 5 :

* Լա էառ Սամուէլ զՍրուակն իւղոյ, և եհեղ 'ի
գլուխ նորա ॥ Խ . Թափ . Ժ . 1 :

Օյունականդ *καμψάκην* հասարակօրէն Թարգմա-
նէն նախնիք մեր՝ կամփսակ (իւղոյ), և Կուժ (ջրոյ) .
իսկ զՓառօս Ոսպն ըստ առաջին նշանակութեանն, և
Կուժ ըստ երկրորդին :

Յիշատակէ զՍրուակ և Շիրակացին 'ի կարգս չա-
փուց ընդ Կապսակի՝ առեալ յԼպիփանէ : Խ . օրի-
նակն ունի այսպէս . * Յաղաքս Կապսակի : Չափ չու-
րից Վսեստաց՝ կոչի Կապսակ . զոր չայն Սրուակ ա-
սէ ॥ : Իսկ Դ . և Է . օրինակք դնեն այսպէս . * Կափ-
սափ այրւոյն՝ զոր չայն Սրուակ ասէ, Դ Վսեստաց չափ՝
որպէս Սափորն մանանային ॥ : Լ յԼ այս բառ միշտ նշա-
նակէ 'ի մեզ զանօթ իւղոյ : Իսկ երբեմն լայնաբար
զՇ իշ կամ զԼղջիւր արեան բժշկաց : * Ըստ օրինա-
կի Սրուակի բժշկաց՝ և ծծէ, և ձգէ ջերմութեամբն
զոր ունի՝ զխոնաւութիւն արեան, և ժողովէ և ածէ
զնա առ ինքն ॥ Ս էջօր . Դ . 51 :

ՍԻՐԻԴ. Յոյն σπυρίς.

Անօթ ցամաքեղինաց :

ՍԻՐԻԴ կամ ՍԻՐԻԹ. I ատ. sporta, fiscella.
 'Անանակէ զ.Օամբիւղ հիւսեալ 'ի տերեւոյ՝ յաւետ
 յարմաւոյ : * Եթէ գայ խորհուրդ բարի, ձգեմ խիճ՝
 մի յաջու կողման Սիւրիդին. իսկ եթէ չար գայցէ խոր-
 հուրդ, ձգեմ 'ի ձախոյ կողման ॥. Սար. Հարանց. Թ.
 201 : * I ցեալ Սիւրիթ մեծ աւազով՝ եբարձ զնա 'ի
 Թիկունս իւր. իսկ և 'ի Օամբիւղ փոքր էարկ աւազ
 սակաւ . . . Վուրձս այս մեծ՝ լի և ծանր, են անթիւ
 մեղք իմ . . . իսկ և 'ի փոքր այս Օամբիւղ են մեղք եղ-
 քօր իմոյ ॥. Ինք. Ժ. 208 : Ուր զնոյն անօթ իբրեւ փոքր՝
 կոչէ Օամբիւղ, իսկ իբրեւ մեծ՝ կոչէ Սիւրիթ և Վուրձ :
 'Խախնիք մեր յԻճաշունչ գիրս զյունականդ սպորիս
 Թարգմանեն ևս Օամբիւղ և Վանդակ՝ նովին նշա-
 նակութեամբ :

Վանդակ. Պարսկ. Պէնդ :

Անօթ :

ՎԱԴԱԿ. Յոյն σπυρίς և σαργάνη. I ատ. sporta,
 cista. Բայ որում անօթ չափելի՝ նշանակէ զ.Օամ-
 բիւղ, կամ զՍակառի, առեալ զանունն 'ի վանդակա-
 ձե հիւսուածոյն : * Բնդ պարիսպն կախեալ իջուցին
 Վանդակաւ (զՊօղոս) ॥. Ղարծ. Թ. 25 : * Բնդ պա-
 տուհանն Վանդակաւ կախեցայ ընդ պարիսպն, և փա-
 խեայ ॥. Թ. Իրիւ. Ժ. 33 : Յայտօսիկ բանս 'ի Յոյնն
 առաջինն է սպորիս. զոր այլուր Թարգմանեն 'Խախնիք
 մեր՝ Օամբիւղ. և երկրորդն սարգան. և զսա Թարգ-
 մանեն Սակառի :

Կշիւ :

Ս ԵՅԴԱՆԳԵԱՆ : Եւանակէ զորամ կամ զկշիւ վեց
Պանգաց : Ունիմք զայս բառ յԼշնարհագրութեան
սնդ Խորենացոյն՝ այսպէս . * Յորում ազնիւ մարգա-
րիտ ելանէ . և դոհարք մարգարտին՝ այս է դրակ , Ս Ե-
դանգեան . արժէ քառասուն հազար գումիայ , հինգ-
հարիւր ։ ԼԼ մթին են այս բանք . և որպէս թուի ,
ի յետնոց մոլծեալ :

Ս րանս . Պարսկ . Տէվան :

Չափ երկայնութեան :

Ս ՏԱՒԱՆ , Ս ՏԵՒԱՆ , Ս ՏԱՎԱՆ և Ս ՏԵՎԱՆ . Յոյն
στάδιον . Լ ատ . stadium . և ՚ի մեզ ևս տառադարձու-
թեամբ Սրաբ կամ Սրաբին :

Լ չափ հեռաւորութեան ճանապարհի , կամ Չիրն-
թացից . որ և է հասարակօրէն Լսպարէզ մի , այսինքն՝
125 Վայլ երկրաչափական . իսկ երբեմն՝ որպէս երեւի
մեզ ՚ի թարգմանութենէ նախնեաց մերոց , նշանակէ
զկէս նորա , կամ զԼետաձիգ մի : Խորենացին յԼս-
պարիսական չափս իւր նոյն համարի զԼսպարէզ և ըզ-
Ս տաւան . և կոչէ զԼսպարէզն Ս տուան՝ առեալ
զայն իբրև զչափ ձիրնթացից , և ասէ . * Լսպարէզն է հե-
ռակացութիւն , այսինքն է՝ Ս տաւան ։ Լ և ՚ի պատ-
մութեան իւրում զՍտադիոնն կամ զԼսպարէզն Յով-
սեպոսի թարգմանէ Ս տաւան . ունելով բանին այս-
պէս . * Լ ցեալ զհրապարական Լնտիքացոց քսան
Ս տաւանաւ (Յոյն στάδιον) երկայնութեամբ ։ ք .
24 : Բայց Երզնկացին ՚ի Տէն . Սրաբ . Է . 41 . թէպէտև
նոյնաչափ զնէ զՍ տաւան ընդ Լսպարիսի , բայց չփո-
թէ զնա ընդ Սղոնի և Փարսախի՝ յասելն . * Սղոնն
Փարսանգն է . զոր Չիրնթաց մի ոմանք անուանեն ,
և այլք Չայնահաս , և կէսք Վարընկէց , և ոմանք

Վետաճիգ մի. բայց Ճմարտապէս Ղսպարէզն է, որ է Ստաւան. հազար Վայլ ըստ երկրաչափական արհեստին ։

Իսկ թարգմանիչք մեր յՂճաշունչ գիրս թէպէտև զյունականդ Ստադիոն անխտիր թարգմանեն Ղսպարէզ, և Ստաւան, բայց երբեմն ոչ նոյնաչափ դնեն զնա ընդ Ղսպարիսի կամ Ստադիոնի. որպէս ունիս տեսանել ՚ի յետագայ բանսդ ։ * Ի բացեայ էր յԱրուսաղէմէ իբրև վեց հարիւր Ստաւանաւ (Յոյնն նոյնչափ Ստադիոն դնէ) ։ Թ. Ս՝ ահ. ԺԷ. 29 ։ * Սեկնեցան ՚ի կողմն Վարսյի իբրև Ստաւանօք հինգ հարիւր և յիսուն (Յոյնն 750 Ստադիոն) ։ Ս՝ նր. 17 ։ * Լաւանտի կարթեցին իբրև քսան Ստաւանաւ (Յոյնն 9 Ստադիոն) ։ Ս՝ նր. 10 ։ * Օհ էր անտի անդ Ստաւանք իբրև չորեքհարիւր և ութսուն (Յոյնն 240 Ստադիոն) ։ Ս՝ նր. 9 ։ Լաւահայ հայեցեալ ՚ի տարբերութիւն թուոցդ, որ ՚ի սոսա, թուի մեզ, թէ թարգմանիչք մեր առնուն երբեմն զՍտաւան իբրև կէս Ստադիոնի կամ Ղսպարիսի ։ Ի հաստատութիւն կարծեացս՝ ունիմք և զայս. զի նախնիք մեր Ստաւան թարգմանեն և զյունականդ τόξον βολών, այն է՝ նետաձգ կամ նետակէշ. * Եւստաւ յանդիման նորա ՚ի բացե իբրև Ստաւանաւ (Յոյնն իբրև Վետաճիգ մի) ։ Ս՝ նր. 16 ։ Լա յայտ է թէ Վետաճիգն փոքր է քան զՂսպարէզ. քանզի և Շիրակացին յՂստեղաբաշխու թեան իւրում այլևայլ չափ համարի զՂսպարէզ, և զՎետաճիգ ։

Եւստաւ հասարակօրէն գրի Ստաւան, բայց գտանի և Ստեւան, Ստաւան կամ Ստեւան ։ * Իսկ ՚ի միջի ուղին՝ զոր ընտրեաց, ունէր հեռի ՚ի միմեանց իբրև երկոտասան Ստեւան ։ Ս՝ նր. հարանց. Ժւն. 216 ։ * Լա ելին ընդ առաջ նորա Ստեւանս (ի միում գրեւ չափիւր օրինակի Ստեւանս) եօթն ։ Ս՝ նր. Թ. 195 ։

ՏԱԿԱՌ . Յոյն *κεράμιον* . Լատ . *dolium* .

Լա նախնիս ոչ ունիմք զայս բառ , այլ՝ զկարաս . զոր զենէն հանդէպ յունականիս *πίθος* . իսկ *κεράμιον* թարգմանէն՝ Սափոր , Լման , Լնօթ . որք են նոյնանիշ ընդ բառիս Տակառն :

ԼՅԼ զՏակառնապետ բարդեալ 'ի սմանէ՝ զենէն նախնիք մեր հանդէպ յունական բառիցս *ἀρχιοινοχόος* (պետ մատուռակաց) Լատ . *princeps pincernarum* , և *οινοχόος* (մատուռակ) Լատ . *pincerna* , *poillator* . բայց այս նշանակութիւն լայնաբար և եթ հայի 'ի Տակառն : Սեք զՏակառն նոյնահնչիւն համարիմք ընդ Թաղար , և նոյնանիշ ընդ Կարասի :

Տաղանդ . Յոյն *τάλαντον* .

ՏԱՂԱՆԴԻԿԱԾ ՏԱՂԱՆՏ . Եբր . *תלנת* . Լատ . *talentum* .

Լանուն կշռոյ , որ և է 125 Լիտր : *տնք* . և *դ* . օրինակք կշռոյ Շիրակացւոյն այլեայլ կշիռս սահմանէն Տաղանդի և Քանքարի , իմա՛ զՔանքար մեծագոյն համարին քան զՏաղանդն , թէպէտև նախնիք մեր 'ի թարգմանութեան անդ զՏաղանդ յունական , և ըզՔանքար եբրայական՝ անխտիր զենէն փոխանակ միմեանց : ԼՅԼ երեքին օրինակք Շիրակացւոյն յաղագս Տաղանդի ունին այսպէս . * Տաղանդն ճիւղ Լիտր է : Օսա թուողք (թուաբանք) Սոնադ կոչեն : Լա մանր բաժանելով զՏաղանդն՝ լինի Ունկի *նշ* , Սիկզ *յ* , Սատեր *ժքն* , Սիմէս *ժքն* , Տրմէս *իէն* , Ղարամար *լէն* , Սինգ *ծիւն* , Կերատ *բձիւն* , Փշիտ *բձիւն* , Ղանգ *դձիւն* , Ղարեհատ *բձիւն* , Լա լինի Տաղանդն Ղահեկան *ք* : *դ* . և *է* . օրինակք , ընդ որս և *դ* . օրինակն թերահատար՝ զենէն այսպէս . * Տաղանդն կըշ

ույ անուն է, որ է ճի՛ն | իտր. և ճի՛ն | իտրն՝ [Թ՛
 Լսարինն ըստ համարոյ: Եւ Լբրայեցիք զՏաղանդն
 Վանքար կոչեն: Եւ Ս՛նաս և Ս՛ոնաթ նոյն է: 7. օրինակն ունի և յաւելուած այսպիսի. * Վանքարն և
 Տաղանդն զԵ՛ Ղաճեկան է ըստ Լբրայեցւոցն... Ղար
 ձեալ՝ Վանքար և Տաղանդ 7 (Թ՛ն) Ղաճեկան է ըստ
 քերթողացն և բառգրոցն: Լբրզնկացի ՚ի Բէն. Ս՛ար. ԺԵ. 24. ունի այսպէս. * Տաղանդն Վանքար ասի ըստ
 Լբրայեցւոցն, որ է ճի՛ք (պարտ է լինել ճի՛ն) Ղ իտր.
 և ըստ կընոյ Թ՛ն Ղաճեկան: Վա ինքն ՚ի ին. 15. ասէ
 դարձեալ այսպէս. * Տաղանդն Վանքար ասի
 ըստ Լբրայեցւոցն. որ է Թ՛ն Ղաճեկան. և ոմանք
 Ժ (հաղար) ասեն: Լստպէս դնէ և 7. օրինակն
 Շիրակացւոյն: Լբրեմիա ՚ի մեկնութեան բառից Լ՛ծա
 շունչ գրոց դնէ այսպէս. * Վանքար, Տաղանդ, Ս՛ը
 նաս՝ երբայեցերէն, դաղմատերէն, յունարէն՝ մի և
 նոյն է:

Ըստ Լպիփանու * Տաղանդն է մեծագոյն քան զա
 մենայն չափս կընոց. և ըստ կընոյ | տեր՝ է ճի՛ն | իտր: 3
 Յորոյ ՚ի ծանօթութեան ասէ Պէտաւիոս. * Ս՛անն
 Տաղանդի, և պէսպէս լինելոյ նորա՝ անթիւ են բանք
 Ս՛եկնչաց: Լպիփան աստանօր իմանայ զՏաղանդն
 Սրբութեան Հրէից. որ է ճի՛ն Ս՛նաս, և ըստ Հռով
 մայեցւոց՝ 125 | իտր. զի | իտրն է 96 Ղրաքմէ, և
 Ս՛նաս՝ 100. Հարիւր և քսան Ս՛նաս՝ առնէ 12000
 Ղրաքմէ. զոր բաժանեալ ՚ի ձեռն 96, ելանէ Թիւդ
 125 | տերաց՝ ըստ Հռովմայեցւոց:

Վալմէթ զՏաղանդն կոչէ ըստ Լբրայեցւոց Վիւաբ,
 և ընծայէ նմին 3000 Սիկդ: Իսկ զհասարակ Տաղանդն
 ըստ Լ՛թեհացւոց՝ դնէ կշիռ 2400 | տերաց: Եւ յաւե
 լու ասել. * Բաղուամբ կրկին Տաղանդս դնեն առ Լբ
 րայեցիս՝ մեծ և փոքր, իմա ըստ սրբութեան, և հա
 սարակաց. զմեծն ասեն կրկնապատիկ լինել փոքուն.
 այլ մեք չգտանեմք այսպիսի ինչ ՚ի Սուրբ գիրս:

Ըստ լատին բառարանին՝ Տաղանդն է կշիռ և Ղրամ.
 60 Ս՛նաս կամ 6000 Ղրաքմէ ըստ հասարակ Տաղանդի
 Լտտիկեցւոց. իսկ ըստ մեծագոյն Տաղանդի նոցա՝

85 Սնաս, և 4 Ունկի: Ըստ Յոյն բառարանին Տաղանդն նշանակէ նախ՝ զկշիռ. երկրորդ՝ զչափ 125 լ տէրաց. և երրորդ՝ զգումար ինչ դրամոյց. որ և ըստ հասարակաց հաշուի է 750 թալէռ, և ըստ Լատիկեցւոց և Բաբելացւոց՝ 1000: Յայսչափ կարծեաց միջի մէք հաւանեալ եմք ընդ Տաղանդ Երակացւոյն՝ որ է հասարակաց. և է նա կշիռ 125 լ տէրաց, և 9000 Դասեկանի:

Եւսնիք մեր 'ի Թարգմանութեան անդ Լծաշուռչ գրոց հանդէպ յունականիս τάλαντον դնեն՝ է՝ զի Տաղանդ, և է զի Վանքար. բայց սովին զանաղանութեամբ. զի 'ի գիրս՝ որոց բնագիրն է եբրայական, հանդէպ Վանքարի դնեն Տաղանդ. իսկ յորս բնագիրն է յունական, Վանքար դնեն հանդէպ Տաղանդի: * Եւ Տաղանդէ միոյ ոսկւոյ սրբոյ արասցես զայն ամենայն սպաս. Եւ. ի. 59: * Եւ կշիռ ոսկւոյ նուիրացն քսան և ինն Տաղանդ, և եօթն հարիւր և երեսուն Սիկլ. Լւի. ԼԵ. 24: * Եւ կշիռ նորա (պսակին Սեղքոմայ) Տաղանդ մի ոսկւոյ. Ե. թ. թա. Ժ. 50: * Եւ էր կշիռ ոսկւոյն եկեղջ Սողոմոնի 'ի միում տարւոյ՝ վեց հարիւր վաթսուն և վեց Տաղանդ ոսկւոյ. Լւի. Ժ. 14. և այլն: * Եւ ստացաւ Լմբի զԷսաւն Սոմերոն 'ի Սամետայ տեառնէ լերինն երկուց Տաղանդաց արծաթոյ. Լւի. Ժ. 24: * Եւ զիցի անձն քո ընդ անձին դորա, կամ Տաղանդ մի արծաթոյ կշռեսցես. Լւի. ի. 59: * Եւսն 'ի ձեռին իւրում տասն Տաղանդ արծաթոյ, և վեց հազար դասեկան (Յոյն՝ ոսկի) . Ժ. թա. Ե. 5: * Եւ արքայն Լսորեստանեայց 'ի վերայ Լզեկիայ արքայի Յուդայ երեք հարիւր Տաղանդ արծաթոյ, և տասն Տաղանդ ոսկւոյ. Լւի. Ժ. 14: * Ըստ աղքատութեան իմում պատրաստեցի ոսկի 'ի տուն Տեառն՝ Տաղանդս հարիւր հազար, և արծաթ՝ Տաղանդս հազարս հազար. Գ. Ս. Ս. Ի. 14: * Եւսն հազարս Տաղանդս ոսկի 'ի Սոփերայ, և եօթն հազար Տաղանդ ընտիր արծաթ՝ օծանել նորօք զօրմն տաճարին. Լւի. ի. 4: * Եւ ետուն 'ի գործ տանն Տեառն ոսկի՝ Տաղանդս հինգ հա-

զար, և բիւր Ղահէկան. և արծաթ՝ Տաղանդս տասն
հազար, և պղինձ՝ Տաղանդս բիւր և ութ հազար ॥
Ընդ. 7: * Եւ կարկուտ մեծ իբրև կշիռ Տաղանդի
միոյ իջանէր յերկնից ॥ Յայս. ԺԷ. 21:

Տաշ. Պարսկ. Ղաշ:

Անթ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց:

ՏԱՇ. Եբր. Բշրափ. Յոյն *φιάλη*. Լատ. *phiala*.
Ղշանակէ զկոնքաձև անթ՝ նման Բաժակի, և Սկա-
ւառակի: * զՏաշտսն և զմահանսն ॥ Ենդ. ԻԷ. 3:
* Տաշտ մի արծաթի յեօթանասուն Սկեղէ ॥ Թաւ.
Է. 13: * Օսանսն, և զջեռուցիչսն, և զՏաշտսն ॥
Դ. Թափ. Է. 40: * Եբրև զՏաշտս առաջի սեղանոյն ॥
Օայս. ԺԷ. 20: * Ենօտքնորա իբրև զՏաշտս խոն-
կոց ॥ Երգ. Է. 13: * Բփսէք և Տաշք և ըմպիկք և
պատժանակք ॥ Փեղն: * Ըռեալ մայրն այն (վանիցն)
գլխովն զՏաշտ և զՍափոր՝ և ելից զՏաշտն քերմ
ջրով, և անուշահոտ ծաղկովք ... և լուաց զոտս ծե-
րոյն ॥ Սարգ. Տարանց. Թ. 196: * Ունէր Տաշտ ոսկի
'ի մատունն իւր ॥ Բողանդ. ԼԷ: * Սինդեռ բերանն
'ի բաժակին էր յըմպել, զուէն հարկանէր սակրաւն ...
և գինին Տաշտին անկանէր ॥ Ընդ. 542: * Տաշտին՝
որ է աման գինոց ॥ Սարգ. 'ի Բեկ. Երգ. 90: * Բզ-
խորհուրդս մարդկան զԺողովեալն 'ի սիրտս սուրբս՝
իբրև 'ի Տաշտ, սփռեն առաջի մարդկան ॥ Երեմ. 'ի
Բեկ. Երգ. 103: * Տաշք խնկոց՝ աղօթք սրբոց ॥
Լաճ. 'ի Բեկ. պարարագի: Օյունականդ *φιάλη* նախ
նիք մեր յԸճաշունչ գիրս Թարգմանեն ևս՝ Սկաւա-
ռակ, և Բուրուռառ:

Տապ. Պարսկ. Թապ կամ Թապէ:

Անթ:

ՏԱՊԱ. Եբր. Ժախափ. Յոյն *τήγανον*. Լատ. *sar-
tago*. Լ. անթ տափարակ, և շրթնաւոր՝ յորում տա-

պակեն զխմրեղէնս , զձուկն , և այլն : * Իսկ եթէ
զոջ 'ի Տապակէ իցէ պատարագն քո , նաշի՛ճ զանգեալ
իւղով բաղարջ լինիցի ॥ . Վ. Լ. Բ. Զ. 5 : * Ընկնայն որ
գործիցի 'ի կահարայս կամ 'ի Տապակի ॥ . Մ. Բ. Զ.
9 : * Ի վերայ նաշոյ պատարագացն , և քաքարացն ,
բաղարջացն , և Տապակին , և զանգելոցն իւղով ॥ . Մ. Բ.
ի Դ. 29 : * Եւ եառ զՏապակն , և թափեաց առաջի
նորա . և ոչ կամեցաւ ուտել (զբլիթսն) ॥ . Բ. Զ. Ժ.
Ժ. 9 : * Պատառ մի 'ի կահարայից , և քաքար մի
'ի Տապակէ ॥ . Մ. Բ. Զ. 19 : * Եւ առցես դու քեզ
զՏապակ երկաթի . Եւ Զ. Դ. 5 : * Տրամայէր իշ-
խանն արկանել զոմանս յեռացեալ կաթսայս , և զայլս
խորովէլ 'ի Տապակս ॥ . Վ. Բ. Զ. 265 : * Եւ
առեալ տնտեսն խորովէր զնա (զձուկն) 'ի Տապակ ,
և զնէր 'ի սկտեղն ॥ . Մ. Բ. Զ. 404 :

Եւ խնիք մեր յԱճաշունչ գիրս դնեն զՏապակ միան.
գամ և հանդէպ յունականին $\alpha\sigma\pi\iota\delta\iota\sigma\kappa\eta$. Լատ. scutu-
lum, parvum scutum . * Օարդարեցին զկոնքսն , և ըզ-
վարագուրաձիգան յանգիման տաճարին՝ ոսկի պսակօք ,
և ոսկովք Տապակօք ॥ . Եւ . Ս. Զ. 57 . զոր այլուր
թարգմանեն Վ. Զ. Զ. Զ. :

Տապան . Պարսկ . Թ. Կ. Կ. Կ. :

Անթ :

ՏԱՊԱՆ . Երբ . Եւրոպ . Զոյն $\kappa\iota\beta\alpha\tau\acute{o}\varsigma$. Լատ . arca .
Նշանակէ զԱրկա մեծ . վասն որոյ և զնի նախ՝ փոխա-
նակ նաւին , զոր շինեաց Եւր . * Եւս դու քեզ Տա-
պան 'ի չորեքկուսի փայտից . խորս խորս գործեսցես
զՏապանն . յերեքհարիւր կանգնոյ զերկայնութիւն
Տապանին , և 'ի յիսուն կանգնոյ զբարձրութիւնն , և
յերեսուն կանգնոյ զբարձրութիւնն : Բարեւոյ գոր-
ծեսցես զՏապանն , և 'ի մի կանգուն կատարեսցես
զնա 'ի վերուստ . և զգուրս Տապանին 'ի կողմանէ ա-
րացես , ներքնատունս , և միջնատունս , և վերնատունս

գործեսցես 'ի նմա ॥ Նահր. 7. 14-16: Լըկըորդ՝
 զնի փոխանակ Լըկեղ կամ Շըրմի մեռելոյ. Լըր.
 առն, Կարիշ. Յոյն σφοδς. Լատ. loculus, urna. * Լը
 Թաշեցին զնա, և եղին զնա՝ի Տապանի յԼազիպոսո ॥
 Նահր. 8. 25: * Լնքն 'ի գերեզմանս գնաց, և 'ի
 Տապանի արքեցաւ ॥ Յւլէ. Էմ. 52:

Տապանաւ. Պարսկ. Թէպէնէ:

Անթ:

ՏԱՊԱՆԱԿ. Լըր. առն, Թէպահ. Յոյն πιθωτός,
 θίβη. Լատ. arca, fiscella.

Ղանակէ զԼըկը փոքրիկ. * Լըրացես Տապանակ
 վկայութեան յանփուտ փայտից. յերկուց կանգնոց և
 'ի կիսոյ գերկայնութիւն նորա, և 'ի կանգնոյ և 'ի կի-
 սոյ զլայնութիւն նորա, և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ ըզ-
 բարձրութիւն նորա ॥ Լը. Էմ. 10: * Լը Էառ. Յո-
 վիտա քահանայ Տապանակ մի, և ծակեաց ծակ 'ի
 բերան նորա, և եղ զնա 'ի կողմանէ սեղանոյ Տեառն
 ... իբրև ետես եթէ բազում է (արծաթ տուեալ յո-
 ղորմութիւն) 'ի Տապանակի անդ ॥ 7. Թւ. 4. Ժ. 9-10: * Լառ մայրն նորա Տապանակ պրտուեայ, և
 ծեփեաց զնա կարածութիւն, և եղ 'ի նմա զմանուկն,
 և ընկէց զայն 'ի խաղ մի առ ափն գետոյն ॥ Լը. Էմ. 5:

Տապան. Յոյն τάλαρος կամ ταλάριον.

Անթ:

ՏԱԹԱՆԱ. Լատ. quasillus, calathus, corbicular.

Ղանակէ զԼըկը կամ զԼթոյ: * Լըկըագործքն 'ի
 վայրէ զանուշահոտ ծաղիկս Ժողովեալ, և 'ի Տառա-
 ղանս (տպ. վրիպանօք Տաղանդս) եղեալ մատուցա-
 նէն տերանց իւրեանց ॥ Լիւրէշ. պարսպ. Է

Անօթ հեղանիւթոյ :

ՏԻԿ. ԼԵՐ. ԽԵՂԷ, ԽՈՊ, ԽԵՂԷԼ. Յոյն *ἀσπὶς*. Լատ. *uter*.
 'Աննակէ զանօթ հեղանիւթոյ՝ կաշեղէն : * ԼԷ
 Էառ հաց և ՏԻԿ ջրոյ ... և նուազեաց ջուր 'ի ՏԿե
 անտի ... և չողաւ և ելից զՏԻԿն ջրով ॥. Օ. ԽԿ. ԽԿ.
 14-15-19 : * ԼԷ ՏԻԿս գինւոյ հնացեալս և պատառա
 տունս և կարկատեալս ॥. ՅԷ. Թ. 4 : * ԼԷ եբաց
 զՏԻԿ կաթինն, և արբոյց նմա ॥. Ղ. ԽԿ. Դ. 29 : * ԼԷ
 գու մի հացի, և ՏԻԿ գինւոյ ॥. Խ. Թ. ԽԿ. Ժ. 20 :
 * Որովայն իմ եբրե զՏԻԿ քաղցւոյ կապեալ եռայ ॥.
 ՅԷԼԷ. ԼԷ. 19 : * Ոչ ոք արկանէ գինի նոր 'ի ՏԻԿս
 հինս. ապա ԹԷ ոչ ՏԻԿքն պատառին, և գինին հե
 ղանի, և ՏԻԿքն կորնչին : ԼԷԼ արկանեն զգինի նոր
 'ի ՏԻԿս նորս, և երկոքին պահին ॥. Ս. ԽԿ. Թ. 17 :
 Օ. Խա կոչեմք ևս հաղաղակ :

ՏԷ:

Անօթ ցամաքեղինաց :

ՏՈՒԹ. ԼԵՐ. ԳԽԲ. Յոյն *Θυρίσκον*. Լատ. *mortario-*
lum, tharibulum.

'Ի Սուրբ գիրս նշանակէ զանօթ խնկոյ, կամ զխն
 կաման. իսկ արտաքոյ՝ զոր և իցէ անօթ խիաւոր, ևս
 և զպահարան : * ԼԷ արասցես զխնկաղացս, և զՏուփս
 նորա, և զճաշակս, և զնուիրանոցս նորա ॥. ԼԷ. ԽԷ.
 29 : * Տուփ մի ոսկի 'ի տասն դահեկանէ՝ լի խնկով ॥.
 ԼԷ. ԽԷ. 19 : * ԼԷ զտանն, և զկատսայն, և զտաշտ
 սրն, և զՏուփսն ॥. Դ. Թ. ԽԷ. 14 : * ԼԷ յինէն
 ոսկի որչափ և կամիս, և գործեալ Տուփ ԼԷտարանի
 (որդւոյ իմոյ) ॥. Ս. ԽԷ. հարանց. Ժ. 296 : 'Ես խնիք
 մեր զյունահանդ *Θυρίσκον* Թարգմանեն ևս՝ խնկաման,
 խնկարան, խնկաղաց, խարարդեայ, և ԼԷրիւնակալ :

ՏԵՒԼՆԻ . Յոյն *τροβλίον* .

Անոթ :

ՏՐԻՎԼՈՆ կամ ՏՐԻՎԼՈՆ . Լատ . *catinus, patina* .
 Օսյո բառ դնէ Շիրակացին 'ի կարգս Չափուց՝ առեալ յԱպիփանէ . և ունի ն . օրինակն այսպէս . * Յաղագս Տրիվլոնի և Պարոպսի : Տրիվլոն՝ սկաւառակ է բոլորակ և խոր . նոյն և Պարոպսիդոս կոչի . և ունի կէս Քսեստի : Օորմէ տես 'ի Սկաւառակ : Ախնիք մեր յԱճաշունչ գիրս զՏրիվլոնն Յունաց Թարգմաշենն՝ Սկաւառակ , Լժպէ , Կոնք , և Ենկաղաց :

Տրէս . Պարսկ . *թէրէս* :

Կշեռ և Դրամ :

ՏՐԵՍ . Յոյն *τριτημόριον* . Լատ . *triens* .
 Լ . կշեռ 8 Կերատաց , և է երրորդ մասն Ղազեկանի : ն . թ . և չ . օրինակք կշեռց Շիրակացւոյն յաղագս Տրմեսի ունին այսպէս . * Կշեռ 8 Կերատաց լինի Տրմէս մի : չ . և Ե . օրինակք դնեն . * Տրմէս երրորդ մասն Ղազեկանի է : չ . օրինակն ունի և յաւելուած այս պիսի . * Ղազեկանն՝ չ Տրմէս է : * Դրամակէսս և Տրմէսս , այսինքն՝ Դրամք երկու , գողանայի , և տայի կարօտեւոց : Արք Տարանց . ԺՉ . 290 :

Յայս բան Դրամակէս և Տրմէս՝ նշանակեն զկէս Ղազեկանի , և զերրորդ մասն նորա . վասն որոյ ոչ կարեն լինել երկու Դրամ կամ Ղազեկան : Այնպէս և Դրամակէս՝ առեալ զայն Ղազեկան մի և կէս , և Տրմէս՝ երրորդ մասն Ղազեկանի , ոչ լինին երկու Դրամք կամ Ղազեկանք : Ասան որոյ Թուի Թէ , բացատրութիւնդ Դրամք երկու մուծեալ է 'ի տգիտաց անտի :

ՓԱՐՍԱԻ, ԽՐԱՍԱԻ, ՏՐԱՍԱԻ, ԽՐԱՍԻ, ՓԱՐՍԱՆԳ, և ՖԱՐՍԱՆԳ. Պարսկ . Փարսէի և Քէրսէի .
 Յոյն παρασάγγης . Լատ . parasanga, leuca .

Լ չափ երկայնութեան ճանապարհի ըստ երկից Ս՝ զոնաց , որ է 5000 Վրայլ երկրաչափական : Լ յսպէս դնէ Խորենացին յԼ շխարհագրութեան իւրում՝ առեալ 'ի Պապայ Լ զեքսանդրացւոյ , ընդ նմին և Դ . և Է . օրի նակք չափուց և կշռոց Երակացւոյն : * Ս՝ զոնն է եօթն Լ յսպարէզ . որպէս զի լինել զետնաչափութեամբ Ս՝ զոնն հազար Վրայլ . և Փարսախն երեք Ս՝ զոն է : Սոյնպէս համարին և արդի Ուսուսնականք առհասարակ . թէպէտև յառաջին ժամանակս սովոր էին ևս դնել երկու Ս՝ զոն , ըստ առածին . * Վրայլ քսան և հինգ՝ ընդ հարիւրին , Լ յսպարխին՝ չափու չափին : Լ յԼ Լ յսպարէզ ըք ութ եքին , Ս՝ ըզոնաչափ՝ յեկարաւ ձգին : Իսկ երկրորդեալ չափ Ս՝ զոնին , հանգիտաչափ՝ է Փարսախն : Բստ բառարանին պարսից Ս՝ զոնն է երրորդ մասն Ֆերսէխի . թէպէտև ըստ նոյն բառարանին Ֆերսէին կամ Ֆերսէնին երբեմն ևս նշանակէ զմիջոց չորից Ս՝ զոնաց :

Բստ տաճկական բառարանին * Ֆերսէխ և Ֆերսէնի է ճանապարհ երկից միջոնաց . կամ երկոտասան հազար Կանգուն , կամ Վրայլ : Բստ Ստրաբոնի գիրք . ԺԽ . երես . 375 . * Ոմանք (առ նախնիս) վաթսուն Լ յսպարէզ (դնէին զՓարսախ) , և այլք երեսուն կամ քառասուն : Օ որոյ զբանս յառաջ բերեալ Գեւարիոսի 'ի նախերգանս Լ շխարհագրութեան իւրոյ՝ ասէ . թէպէտև այլևայլ էին Փարսախք առ նախնիս , բայց քանզի Տերողոտոս , Տեսիւքիոս , Սուրտաս և Տերոյն * միաբանին յԼ յսպարէզդ երեսուն , զայս թիւ ստուգագոյն՝ գէթ համարիմք հասարակաց : Լ յԼ ըստ հաշուի Խորենացւոյն՝ որ դնէ զՍ՝ զոնն եօթն Լ յսպարէզ , Փարսախն է քսան և մի Լ յսպարէզ . իսկ ըստ

արդեաց՝ որք զՍ՝ղոնն հաշուեն ութ Մսպարեզ, է նա քսան և չորս Մսպարեզ: Երզնկացին թուի շիոթեւ զՍ՝ղոն ոչ միայն ընդ Վարսախի, այլև ընդ Մսպարի սի. քանզի ասէ. * Ս՝ղոնն Փարսանդն է. զոր ձիւնթաց մի ոմանք անուանեն, և այլք ձայնահաս, և կէսք քար. ընկէց, և ոմանք նետաձիգ մի. բայց ճմարտապէս Մսպարեզն է. որ է Ստաւան. հազար Վայլ ըստ երկրաչափական արհեստին ॥ Պ. Բէն. Սարգ. Ե. 41: Բայց բանք սորա չունին ինչ ստնանել բանից Խորենացւոյն: Սիւայն հայելով յայլալ բանս հեղինակաց՝ ունիմք ասել, թէ Վարսախն ոչ միշտ զնոյն չափ ցուցսնէ յամենայն աղինս:

* Հրամայեաց հանել ՚ի բանտէ անտի զամենեսեան կապանօք, և հեռացուցանել ՚ի քաղաքէ անտի երկու տասան Պարսիկ հրասախաւ ॥ Երզն. պարս. 158: * Հեռի ՚ի գեղջէն որպէս Պարսիկ Խրասախաւ միով ॥ Ղապար. Ժարդ. 167: * Հեռի ՚ի տեղւոյն իբրև երկըք Պարսիկ հրասախօք ॥ Սարգ. 179: * Եւ զՋրհոր բարձաւանդակին՝ որ առ Սիւպարացւոց քաղաքին, շուրջ փորեաց ին հրասախ, և խորութիւն ի Վերկ ॥ Երզն. Ժրդ. 179:

ՓԱՐՍԱՆԳ. տէս ՓԱՐՍԱՆ:

Փեթակ. Թերևս ՚ի Յոյն ἀποθήκη.

Անթ:

Փեթակ. 1. ատ. cella.

Նշանակէ զՍ՝ղոնականոցն կամ զանթան՝ ուր ամբարենն մեղուք զմեղր իւրեանց: * Եւ են արարեալ Փեթակք (մեղուաց) ըստ գործակցութեան մարդկան ॥ Փեթակ: * Եւ մեղուք վաճառեալ յաշնան ... անկշիռ վաճառեալ, և կամ կշռաւ՝ նովին Փեթակաւ ॥ Սիւեթար. Ղապարսախսագիրք. զէ:

Փշեմ. Պարսկ. Փէշէյշ կամ Փէշէյք :

Աշխ. և Դրամ :

Փշ. Յոյն *ὀβολός*. | ատ. *obolus*.

1. անուն դրամոյ, և Աշխ. որ և է | ումայ կամ Ղանգ :
 2. Իրական զնէ զսա 'ի կարգս կշռոց . որոյ ան. ք. և ք. օրինակք յաղագս Փշտի՝ ունին այսպէս . * Աշխ. ք. Ղարեհատաց ըստ Պարսկական լեզուի կոչի Փշտ || :
 * Որք (տղայք) վասն անտեղեկութեան զԱպելլական անուն զանց արարեալ նկարուք դաստակացն՝ առ այնոցիկ որ ընդ Փշտին գրեն (այսինքն՝ վասն միոյ | ումայի կամ Ղանգի նկարեն) անցեալ կան . զարմանալով ընդ այն՝ որ ծաղուն արժանին է , և աղարտելով զայն՝ որ ամենայն ընդունելութեան արժանի է || . Փշին : Ուր 'ի լուսանցս հանդէպ բառիս Փշտ՝ զնի | ումայ , 'ի բաշատրութիւն նորին : Ըստ բառարանին՝ Պարսից Փշշիյ նշանակէ զ| ումայ կամ զխերէշ՝ իբրեւ զՓռլ (փուրքաց , կամ զ) անդուր Արաբացոց :

Փռլ. Յոյն *φόλλης*.

Փռլ. Պարսկ. քռլ կամ քռլ . | ատ. *folles, obolus*.
 'Աշխ. ընդհանրապէս զամենայն տեսակ դրամոյ , ևս և զգումար նոցա . բայց առանձին իմն՝ զմանր և զպղնձի դրամս , կամ զՂանգ : * Ղանգ երբեմն 'ի վաճառ , զի գնեսցէ հանդերձ իւր և չուխայ . և առեալ ետ Ղահեկան . և պակասեաց Ղարամս ինչ 'ի գնոց նորա . և նա եղ զչուխայն 'ի ներքոյ իւր , և սկսաւ համարել զՓռլս || . Սարք հարանց . ք. 50 : * Սողոմոնիցի սահաւ ինչ Աերմոս . . . և սկսեալ ժողովեաց , և ելից աման ինչ լի Փռլովք || . Լ. ք. 161 : * Ղանկս երկուս առնում յաւուր մի 'ի ձեռագործէ . և ծախեմ 'ի պէտս իմ երկու Փռլս , և զայն տամ սէր || . Լ. ք. 233 : * Ղիւրաւ վաճառէ Լ. ք. զառողջութիւն՝ որոց կամին գնել , փոքու իւրք հացիւ , կամ բաժակաւ ցուրտ ջրիւ , և միով Փռլով . և ոչ իբրեւ զմարդ 'ի ծա .

ծուկ առնու զփոքր Փողն ॥ ԼՆԴ. ԺԴ. 274. * Վա-
նոյ (վաճառէս զղամբիւղսն) . ասէ ցնոսա. տասն տասն
Փողոյ ॥ ԼՆԴ. ԺԵ. 326. * Յառնէ միոջէ խնդրեաց
Փող մի, և ետ նմա Փող. և առեալ գնեաց երիս
փոքր նկանակս հացի ॥ ԼՆԴ. իԿ. 506. Չիք գործա-
ծութիւն այսր բառի 'ի հին և յընտիր Մատենագիրս
մեր: Օφάλλας Յունաց Սուրտաս 'ի բառարանի իւ-
րում մեկնէ Ոբղոս՝ որ է ըստ թարգմանչաց մերոց
Ղանգ: Լպիփան յիշատակէ զՓող 'ի կարգս կշռոց .
և ունի այսպէս. * Փող՝ որ և Տաղանդիոն կոչի, է
կրկնակի՝ 'ի կրկին Լըդիւրոնաց բաղկացեալ. որ լինի
մը Ղենար: Լա է Փողն՝ երկու Ղ եպտոն ըստ կշռոյ
Ղենարի, այլ ոչ Լըդիւրոնի ॥ Պետաւիոս՝ զհնի
բազմօք աշխատ լինելոյ 'ի բացատրութիւն բանիցս՝
ասէ. * Չիք ինչ այնպէս դժուարին յայս գիրս Լպի-
փանու, որպէս Փող նորա. որ և յարոյց անհնարին
երկպառակութիւն 'ի մէջ իմաստնոց, և տագնապե-
ցոյց զնոսա ॥ Իսկ ինքն զինի ընդերկար խօսելոյ՝ կնքէ
զբան իւր ասելով, թէ Փողն երկու ինչ նշանակէ. մի՝
շտեօսակ մանր գրամոց. և միւս ևս՝ զգումար, զիշիւ,
և զքսակ այսչափ ինչ գրամոց. քանզի և Փող յունա-
բէն և լատիներէն Վասակ լի:

Փորէ:

Կշիւ:

ՓՈՐԸԷ: Ունիմք զայս բառ 'ի Խ. Թ. և Կ. օրինակս
կշռոց Շիրակացւոյն ընդ բառիցս Սիկղ և Սէտ. և
զնի այսպէս. * Տաղադս Սկեղ և Սէտի: Կշիւ Ղա-
հեկանի և Սիմեսի կոչի ըստ Լըբայեցւոյն Սիկղ, և
ըստ հելլենականին Սէտ, և ըստ հռովմայեցւոյն
Սէղիււրիս, և ըստ հայոց Փորէ. որ է Կ մասն Ուն-
կոյ. և ունի լի Կերատաց կշիւ ॥ Ելլ մեք զայս բառ
չգտաք այլուր. թերևս 'ի Ժամանակս Շիրակացւոյն
էր բառ ռամկական, և կամ առանձին դաւառի սեպ-

Հական : Լըիս նորա ըստ որում չորրորդ մասն Ունկոյ՝
լինի Երկդրամեան կամ Սեկզ մի :

ՎԱՂԿԻՄԱՅ և ՎԱՂԿՈՍ • տէս ՍԱՏԵՐ և ՊՂԻՆՁ :

Վայլ :

Չափ երկայնութեան :

ՎԱՅԼ. Յոյն βήμα. Լատ. passus.

Ըստ Երկրաչափից նշանակէ զերկայնութիւնն՝ որ է
Հինգ Ոտնաչափ. վասն որոյ և առած է առ Ուսումնաւ
կանս. * Չորք Գարեհատք՝ են 'ի Ս'ատին, և Ս'ատ
նաչափք՝ չորք 'ի յԱւղկին : Վառեակ Ուղուկք՝ յՍտ
նաչափին, Հինգ Ոտնաչափք 'ի Վայլ դրնին ॥ : Խորեւ
նացին՝ ընդ նմին և Շիրակացին, յիւրումն Մսպարի
սական չափու՝ վեց Ոտնաչափ կամ Ոտն դնէ զՎայլ. որ
պէս և զՍտն՝ վեչտասան Ս'ատն. և այս վասն այսորիկ՝
զի ըստ հաշուի նորա Մսպարեզն է եօթներորդ մասն
Ս'զոնի. իսկ ըստ արդի Ուսումնականաց ութերորդ
մասն նորա. որով և Վայլ Խորեւնացոյն, և Ոտնա
չափ, և Ս'ատն՝ ըստ համեմատութեան Մսպարիսի նո
րա մեծ լինին քան զարդեաց. [Թէպէտև Ս'զոնն ամե
նեցուն է միշտ 1000 Վայլ : Ըստ Լատին բառարանին
կրկին է Վայլ՝ փոքր և մեծ. փոքրն է երկու Ոտնա
չափ և կէս, որ է բնական քայլափոխ ընթացից մարդ
կան. իսկ մեծն՝ որ և կոչի երկրաչափական, է կրկ
նապատիկ նորա. և է Հինգ Ոտնաչափ ըստ Ուսումնա
կանաց : Յոյնք երբեմն փոխանակ երկրաչափական
Վայլի 'ի գործ ածեն զբառս ὀργύια, որ է ըստ Թարգ
մանաց մերոց՝ Գիրկ կամ Գրկաչափ. որպէս և Լա
տին բառս passus նշանակէ եթէ զՎայլ, և եթէ
զՎրկաչափ :

* Ի Վրկա ձեռին, և 'ի Վայլս ոտին, [Թէպէտև ոչ
զբնաւին տարերս, այլ զբաղում տեղիս չափեցին ॥
'Երբեք. 'ի պարս. Խալին : * Լա ոչ Վայլ մի ոտին ॥ Թ.

() ԲԷՆՔ . Թ . 5 : * Օ ի որքան Վայլս փոխեցէս վասն սիրոյ , Թուեալ են ամենայն ॥ Վարդ Զարեայ . ԺԸ . 371 :

Վանդաւ . Պարսկ . Վէնդուս :

Աման :

ՎԱՆԴԱՒԿ . Յոյն Ծոսաւրծ . Լատ . armamentarium .
Վանակէ զՏամբարանոց կամ զշեմարան ընդէղինաց :
* Լինի և 'ի Բիւթանիա հող սպիտակ , զոր մանր աւ
ղացեալ , և ցանեալ 'ի Վանդուկս 'ի վերայ ցորենոյ՝
Ճճի ոչ ուտէ ॥ Խորեն . ՎՆԶԽԱՐԿԱԳՐ : Ստրաբոն յիւ
րումն Մանարհազրութեան գիրք ԺԹ . կուէ զՎան
դուկ Խորենացւոյն յունական բառիւ Ծոսաւրծ . յորոյ
'ի Լատին Թարգմանութեան գնի armamentarium . և
բանք Ստրաբոնի են այս . * Լա (ունի Կիւզիկոն քա
ղաք 'ի Բիւթանիա) ճարտարապետս երիս՝ վերակա
ցուս հասարակաց շինուածոց , և գործարանաց . և երիս
գանձս զինուոց , գործեաց , և ցորենոյ . և առնէ զցո
րեանն անապական՝ քաղկիդեանն խառնեալ ॥ : ՎԷՆ
ԴԱՒԱՍ ԸՍՏ ԲԱՆԱՐԱՆԻՆ ՊԱՐՍԻԳ՝ Է ԱՆՈԹ ԿԱԵԿԷՆ
ՆՄԱՆ ԿԱՐԱՍԻ՝ յորում պահեն զընդէղէնս : Սոյն այս
է ըստ մերումն կարծեաց և Վանդուկ Խորենացւոյն :

ՎԱՆՈՆ , ՎԱՆՈՒՆ և ՎԱՆՈՒՆ . տէս ԿԱՆՈՆ :

Վանդար . Լբր . Վեխար :

Կէն :

ՎԱՆԲԱՐ . Յոյն տάλαντον . Լատ . talentum . Տաճ .
Պանթար :

Լանուն կըւոյ՝ որ է 158 Լիար ըստ հաշուի Շիրա
կացւոյն . և սովաւ իմանամք մեք զՎանքարն և զՏա
ղանդն մեծ ըստ Լբրայեցւոց և ըստ Յունաց . իսկ
ըստ որումնոյն ընդ փոքր Տաղանդի նոցա՝ է նա կշիւ
125 Լտերաց , կամ 9000 Վահեկանի ըստ հաշուի նո
24

րուն Շիրակացւոյն : Արդ՝ ան . ք . և չ . օրինակը կը շարունակուի նորա յաղագս Վանքարի առանձին իմն ունին այսպէս . * Վանքարն ճիշդ ի իտր է : Աւ մանր բաժանեալ զՎանքարն՝ լինի Ղազեկան թիւ ջիւի , Սիմէս ժ թիւ չի չի , Տրմէս ի թիւ չի , Ղարամար չի չի չի չի , Սիմէս ե չի չի չի , Աերատ թիւ չի չի , Փշիտ զ չի չի չի , Ղանգ չի չի չի չի , և Ղարեհատ թիւ չի չի չի : Աւ հաւաքեալ զամենայն մասունս Վանքարի՝ լինի Ղազեկան թիւ չի : Իսկ չ . և չ . օրինակը նոյնապի գնեն զՎանքար , զՏաղանգ , և զՍնաս ընդ միմեանս . և այս յայն սակս՝ զի ՚ի թարգմանութեան անդ նախեաց երեքին սորա երեքն լայնաբար գնին փոխան միմեանց :

Վախիք մեր ՚ի թարգմանութեան անդ Մծաշունչ գրոց զՀունական տάλαντον յեղուն ՚ի մեզ է՝ զի Տաղանգ , և է՝ զի Վանքար . բայց սովին օրինակաւ . զի ուր ուրեք երրայական բնագիրն է Վանքար , անդաւնօր ՚ի Հայուսն գնեն Տաղանգ . և ուրաւօր յունական բնագիրն է Տաղանգ , անդաւնօր Վանքար : Օվկայուն թիւնս Տաղանգի եդելոյ հանդէպ երրայական Վանքարի՝ ունիս տեսանել ՚ի Տաղանգ . իսկ զՎանքար եդեալ են հանդէպ յունականիս Տաղանգի յայտոսիկ տեղիս : * Վարդեցից ՚ի գանձս արքունի բիւր Վանքարս արծաթոյ ॥ . Իսկ . ք . 9 : * Տալ նմա երեք հարիւր Վանքար ॥ . ան . Ս . 28 : * Պարտապան մի բիւր Վանքարոյ ॥ . Ս . 24 : Ուր ասէ Լըզնկացին . * Տաղանգն Վանքար ասի ըստ Լըզնկացւոյն , որ է ճիշդ Ղիտր . և ըստ կշռոյ թիւ Ղազեկան ॥ : Օվկայուն առնու նա ՚ի բանից Շիրակացւոյն , բայց ոչ ուղղութեամբ : * Ուրեմն ետ հինգ Վանքար , և ուրեմն երկուս , ուրեմն մի՝ իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի ॥ . Ս . 15 : Իսկ արտաքոյ Սուրբ գրոց հանդէպ յունական Տաղանգի հասարակօրէն գնեն զերրայական Վանքար : * Վանքար Սիակի (ըստ Շիրակացւոյն) Սոնադի) նմանեցաւ . երկին մի գուլ , և ոչ ուրեք այլոյ նման ըստ ձեռնի և զօրութեանց . . . և մասունքն երկրի . . . ասեն ի չափեալ . Վանքար կարգեալ դասեաց զկերպարան նորա . քանզի վաթսուն

Մնէ (կամ Մնաս) է Վանքար ॥ Փիւն : * Օ մի 'ի շա-
րադրածացն իւրոց՝ այն որ կոչի մեծ Լրամագղաշխարհ,
հարիւր՝ որպէս ոմանք ասեն, և այլ ևս սուրբ քան
զԼատիկեցի Վանքարսն, յարգուն համարեցաւ ॥
Երջն : * Լռնու՝ հասեալ 'ի Սակեղանիա, դահեկանս
ոսկւոյ՝ Վանքարս բիւրս, հազարս և ութ հարիւր և
վաթսուն ॥ Պարս. Լեհ : Լյլ որպէս ասացաք 'ի վե-
րոյ, զՎանքար դնեն նախնիք մեր երբեմն և հանդէպ
յունականիս մտք. զոր հասարակօրէն թարգմանեն
Մնաս : * Ոսկի վահանաւ 'ի հինգ հազար Վանքա-
րէ ॥ Խ. Մալ. ԺԴ. 24 : * Սահան ոսկի 'ի հազար
Վանքարէ ॥ Լեհ. ԺԵ. 18 : 'Ի թարգմանութեանց
աստի սոցա յայտ է, թէ Վանքար 'ի մեզ ոչ միշտ
գնոյն չափ նշանակէ, այլ երբեմն դնի փոխանակ որոշ
ինքանակութեան կամ կշռոյ : Սակայն ըստ Քիչդ կըշ-
ռաբանութեան Շիրակացւոյն ունի նա զառանձին
չափ. և որոշի՝ ոչ միայն 'ի Մնասէ, այլ և 'ի Տաղանդէ
անտի :

Վարընկէց :

Չափ երկայնութեան :

ՎԱՐՐԸՆԿԷՑ. Ὁν λίστου βολή. Լատ. jactus la-
pidis.

Ղանակէ զչափ հեռաւորութեանց որ վայր կարէ ժա-
մանեւքարն բնկեցեալ : * Սեկնեցաւ 'ի նոցանէ իբրև
Վարընկէց մի ॥ Պարս. Իժ. 41 : * Լառ ծերն զմա-
խաղն, և մեկնեցաւ յինէն Վարընկէց մի. և արա-
բեալ աղօթս՝ եբեր զնա լի ջրով առ իս ॥ Պարս. հա-
բանց. ԺԴ. 270 : * Օ որ ձիւնթաց մի ոմանք անուա-
նեն, և կէսք Վարընկէց, և ոմանք Ետաաձիգ մի ॥
Երջն. 'ի Լեհ. Պարս. Ե. 41 :

ՎԹՈՑ. տէս ԿԹՈՑ :

ՎԻԷ:

Չափ երկայնութեան :

ՎԻԷ. Յոյն *παλαιστη* կամ *σπιθαμη*. Լատ. *palmus*.
Տաճկ. «էբէ. Պարսկ. «էսթ» :

Լ. երկայնութիւն տարածութեանն ընդ մէջ բութա-
 մասի և ցուցամատին : * Ո՞չ չափեաց ափով իւրով
 զջուրս, և զերկինս թզաւ, և զերկիր ամենայն Վլաւ
 (Յոյն *δράξ* կամ *χείρ*) ॥ Լատ. *l. 12* : * Դ զուր
 է ճամարտակելն նոցա՝ զի այնչափ մեծութիւն երկ-
 նից տան քան երկրի. զի Լճատուր գիրք զերկինս
 թզաւ ասեն, և զերկիր Վլաւ. և ոչ աւելի զթիզն քան
 զՎիլն գտանեմք ॥ Լաւիէ. *ծը. 195* : * Թաւալ երկայ-
 նութիւնն, և թզաւ լայնութիւնն վասն այսորիկ՝ զի
 Վիլ վեցերորդ մասն է Կանգնի. քանզի կանգուն վե-
 ցալեան է. զի իցէ վեցերորդն մի՝ երկայնութեամբ
 և լայնութեամբ ॥ Փիւն : * Դ Վիլս ձեռնին, և ՚ի
 Վայլս ոտին, թէպէտև ոչ զբնական տարերս, այլ
 զբազում տեղիս չափեցին ॥ Լաւիէ. ՚ի պարս. *Լաւիէ :*

Բառս Վիլ ՚ի մեզ հասարակօրէն նշանակէ զչափ
 երկայնութեանն՝ զոր եղաք ՚ի վերոյ : Բայց երբեմն
 ՚ի թարգմանութեան անդ գորով եղեալ հանդէս
 այլևայլ բառից Յունաց, նշանակեն զԹիզ, և զԹ-
 զուկ. որպէս ունիս տեսանել ՚ի նոսա. քանզի և Յու-
 նական բառք *παλαιστη* և *σπιθαμη* զնին երբեմն
 փոխանակ միմեանց, կամ զերկոսին ևս նշանակեն.
 նոյնպէս և Լատին բառս *palmus*. Իսկ Տէսթ ըստ
 բառարանին Պարսից նշանակէ զԹիզ, և զՎիլ ԼՆԼ
 զՎիլ Լատալացիք հասարակօրէն կոչեն *quarta* (չոր-
 րորդ). որով իմանան գորրորդ մասն միոյ կանգնոյ :

Վրոն • Երբ • Վրոն :

Չափ ցամաքեղինաց :

Վրոն • Յոյն κόρος. Լատ. corus.
 Բստ ոմանց է 40 Մող, և ըստ այլոց 30 : ան. օրինակ
 չափուց Շիրակացւոյն յաղաքս Վրոն ունի այսպէս.
 * Չափ ան Վրոնստի լինի Վրոն մի. և կոչի Երբա-
 յեցւոյն և Բստրոնց՝ ի հայոց առեալ. և է ի Մող
 գոյ չափ : Եւ Վրոնն (կամ Վրոնն) ըստ հելլենաւ
 կանին Կորոս լի. և է նոյն չափ ի Մողոյ, որ ու-
 նի ան Վրոնստ : Իսկ 7. և է. օրինակք դնեն այսպէս.
 * Կորոս ըստ հելլենացւոյն, և Երբայեցւոյն Վրոն.
 որ է ի Մող : Բստ այսոցիկ օրինակացս ունի և Ե-
 պիփան այսպէս. * Երբ՝ առեալ եղև Կորոսն Երբայա-
 կան 'բարբառոյ՝ որ կոչի Վրոն, և է ի Մող : Եւ
 Վրոն կոչի ի նմանութենէ բլրոյ, քանզի Վարիա կո-
 չեն զբլուրն. և երեսուն Մող բլրաձև դիզացեալ
 առնէ բեռն մի ուղտու : Յորոյ ի ծանօթութեան
 ասէ Պետաւիոս. * Վրոն և Կյամէն դնոյն չափ նշա-
 նակեն առ Երբայեցիս ըստ Ռաբբի Դաւթի Վիմ-
 խեան. և է տասն Լփօթ. որ առնէ երեսուն Սատոն :
 Սոյնպէս դնէ և Կյամէն յիւրումն բառարանի : Բայց
 մեր զՇիրակացւոյն հաշիւ ընդ Եպիփանու՝ ընտրե-
 լագոյն դատիմք : Եպիփան մեր ի թարգմանութեան
 Բժաշունչ գրոց զյունականդ Կորոս միշտ յեղուն ի
 մեզ Վրոն՝ երբայական հնչմամբ : * Եւ այս ռոճիկք
 էին Սողոմոնի ի միում աւուր. երեսուն Վրոն նաշոյ,
 և քառասուն Վրոն ալեր գերմակոյ. 7. Թափ. 7.
 22 : * Սոճիկ ծառայից քոց՝ քսան հազար Վրոն ցո-
 րենոյ, և քսան հազար Վրոն գարւոյ. 7. Սոնայ. 7.
 10 : * Պատրանտ արարէք . . . ցորեան Վրոնս հա-
 րիւր, և գինի նոյնչափ. 7. Եւր. 7. 22 : * Բստ
 սերման իւրում Վրոնի միջ գետնոյ. 7. Եւր. 7. 16 :
 * Որ սակաւ ժողովեաց (զլորամարգին) տասն Վրոն.
 Թաւոյ. 7. 32 : * Օտտանիցէք զվեցերորդ Չափուն
 ի Վրոն (Յոյն և աստ κόρος) ցորենոյ, և զվեցերորդ

Լըդուի 'ի Վրոուէ գարւոյ ॥ Լըէ. խէ. 13 : * Հա-
րիւր Վրոու ցորենոյ ॥ Գ ուէ. ԺԷ. 7 : * Սարձեցայ
ես ինձ հնգետասան արծաթոյ, և Վրոուի (Յոյն γό-
μορ հանգոյն Լբրայականին) միջ գարւոյ ॥ Ու. 7.
2 : Լ. Լ. 'ի վերոյ եգեալ վկայութիւնսդ եբրայական
բնագիրն է զի Վրոու ունի, և է զի Խոմէս :

Վրուայ. Յոյն χούς.

Չափ հեղանիւթոյ :

ՎՐՈՒԶԱՅ կամ ՎՐՈՒԶ. Լատ. congius. Գնէ զայս
բառ Շիրակացին 'ի կարգս չափուց՝ առեալ յԼպի-
փանէ. և ունի ն. օրինակ նորա յաղագս Վրուզայի այս-
պէս : * Չափ 7 Վրսեստի ըստ Լբրայեցւոյն՝ կոչի
Վրուզայ. որ է ԺԷ մասն Լըդուի ॥ Իսկ բանք Լպի-
փանու են այս. * Վրուս է 7 Վրսեստ, իսկ որ կոչին
Սրբութեան՝ 7 Վրսեստ. որ է երկոտասաներորդ
մասն Սէտրէտէսի (ըստ Շիրակացւոյն Լըդուի) ॥ :
Յորոյ 'ի ծանօթութեան ասէ Պետաւրոս. * Վրուս է
վեց Վրսեստ միայն՝ երկոտասաներորդ մասն Սէտրէտէ-
սի. զի Սէտրէտէս է 72 Վրսեստ ॥ Սէտրէտէս սորա
և Լպիփանու՝ նոյն է ընդ Լըդուի Շիրակացւոյն :
Եւ ինչիւր մեր զχούς Յունաց իբրև չափ՝ Թարգմանեն
յԼ՝ ծաշունչ գիրս Կապիճ : Բայց ըստ Յոյն բառարա-
նին է նա բառ Լատտիկեցւոյ, և է չափ հեղանիւթոյ :

Վրուբ :

Անթ ցամաքեղինաց :

ՎՐՈՒՐԱ. Լբր. սափ. Յոյն σάκος, μάρσιππος.
Լատ. marsupium, saccus, crumena.
Հասարակօրէն նշանակէ զՍորդ մազեղէն, և եր-
բեմն զամենայն անօթ հիւսուածոյ : * Եւ լուծեալ միոյ
զՎրուրձ իւր տալ կերակուր զրաստու ॥ Ծան. խէ.
27 : * Լատ հրաման Յովսէփ ընուլ զամանս նոցա ցորե-

նով, և դնել զարծաթն իւրաքանչիւր 'ի Վրձի իւրում: Լ՜նք. 25. և այն: * Եւ մեք Վրուրձ մի ալիւր տանէաք նմա յամին: Եւ արք Տարանդ. 7. 114: * Վարձեալ բերէր անօթս կաւեղէն՝ Վրձիւ: Լ՜նք. 7. 154: * Եւ եւլ Սփրիթ մեծ աւաղով ... Վրուրձս այս մեծ լի և ծանր՝ են մեղք իմ: Լ՜նք. 208:

Վրսի. Պարսկ. Վրէյէ:

Աման:

ՎՐՍԱԿ. Լքր. սիս և ծէրօր. Βουρσάκιον և βαλάντιον. Լատ. marsupium.

Եւ անակէ զՊարկ, կամ զՎրուրձ փոքրիկ: * Օ միւ ճակ քո արկ ընդ մեզ. զՎրսակ հասարակաց ստասցուք ամենեքեան. գանձարան 'ի միասին եղիցի մեր: Լ՜նք. 14: * Եւ բեցեր զանօրէնութիւնս իմ 'ի Վրսակի: Լ՜նք. 17: * Եւ բառնայք զՎրսակ, և մի մախաղ: Գրաւ. 4: * Եւ սկի գտեալ ուրուք՝ 'ի Վրսակ արկանէ: Լատ. 58:

Վրսեայ. Βουρσας.

Չափ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց:

ՎՐՍԵՍ. Լատ. sextarius.

Եւ անօթ հեղանիւթոց և ցամաքեղինաց. որոյ չափ է երկու Լիտր ըստ Եգիպտացւոց, և ըստ Շիրակացւոյն: Եւ սխալագիր օրինակն չափուց Շիրակացւոյն սկիզբն արարեալ 'ի Վրսեստէ՝ ունի յաղագս նորա այսպէս. * Չափ առաջնորդ Չափուց Վրսեստ. և այսպէս ամենայն լեզուք անուանեն. բայց ըստ աշխարհաց աշխարհաց այլևայլ չափ է: Ըստ Եգիպտացւոց և Խալապուց և Պոնտացւոց թէ Լիտրաց կը ուրդ է. ըստ Կասարացւոց թէ Ունկեաց կը ուրդ. իսկ 'ի Երկու միդիա թէ Ունկեաց կը ուրդ է: Բայց ըստ Տելլենակաւնին Վրսեստն սակաւ ինչ պակաս է 'ի 7 Լիտրաց կը:

սորդէ ։ Դ. և Ե. օրինակք ունին այսպէս . * Վսեստ
 ըստ ամենայն լեզուաց կոչի . բայց ըստ գաւառի գաւառի
 այլեայլ չափ է ։ Բստ Բղէքսանդրացւոց թ 1 տերաց
 կշռորդ է . և ըստ Խտալացւոց և Կաստրացւոց ի Ռեն-
 կեաց ։ Սոյնպէս դնէ գրեթէ և Եսայի վարդապետ 'ի
 մեկնութեան Եգէկիէլի խե . 24 . * Վսեստն ըստ ա-
 մենայն լեզուաց կոչի . բայց ըստ գաւառի գաւառի
 այլեայլ չափ է . ըստ Բղէքսանդրացւոցն թ 1 տերաց
 կշռորդ է . և ըստ Խտալացւոց ի Ռենկոյ, որ է ին Սա-
 տեր ։ Երեմիա 'ի մեկնութեան բառից Բճաշունչ
 գրոց յայլեայլ տեղիս յիշատակէ զսա՝ ասելով . * Վոռն
 ձի՞ճ Վսեստ է . մէկ Վսեստն է թ 1 իտր . . . Սարն
 ծ Վսեստ է . մէկ Վսեստն թ 1 իտր է . . . Երդու հի
 Վսեստ է . նա Վսեստն, որ է 1 իտր թ . . . Գրիւ
 իթ Վսեստ է . նա Վսեստն թ 1 իտր . 1 իտրն զանա-
 զան է ըստ այլեայլ լեզուս ։

Եպիփան 'ի կարգի անդ չափուց հանդոյն օրինակաց
 Շիրակացւոյն համառօտիւ ունի այսպէս . * Վսեստ
 ըստ Բղէքսանդրացւոց՝ ունի զկշիւ երկուց 1 տերաց
 իւղոյ ։ Բստ Յոյն բառարանին Վսեստ նշանակէ
 զՍտոման, և է չափ ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց .
 և ելանէ 'ի 1 ատին բառէս sextus . Բստ 1 ատին բա-
 րարանին է նա չափ՝ որ ունի երկու հիմէն կամ Կո-
 տիւղ, այսինքն՝ երկոտասան Կիւաթոս . և է կշիւ նո-
 րա 20 Ռենկի . և կոչի sextus կամ sextarius, զի է վե-
 ցերորդ մասն Վսուղայի ։ Եւ յաւելու ասել, թէ
 quadrantal մի գինւոյ՝ է 48 Վսեստ . և Սոդմի ցորե-
 նոյ՝ 16 Վսեստ ։ Սասն որոյ՝ Վսեստն է չափ հեղա-
 նիւթոց և ցամաքեղինաց ։

Եպիփան մեր 'ի Թարգմանութեան Բճաշունչ գրոց
 զյունականդ Ջէստիս, որ գտանի միայն 'ի նորումս Կտա-
 կի, Թարգմանէն Ստոման ։ Բայց դնեն զՎսեստ
 հանդէպ կրկին Յունական բառից . որոց առաջինն է
 κοτύλη, Եբր . պաթ . 1 առ . cotyla, sextarius . * Եւ
 հրաման ձիթոյ՝ Վսեստ մի իւղոյ, տասներորդ Սա-
 փորոյն . զի տասն Վսեստն է Սափոր մի . Եգէկ . խե .
 14 ։ Օ, որ այլուր Թարգմանէն միշտ Ղաշակ ։ Եւ

երկրորդն Վ. Երբ. Հին. 1 ատ. sextarius. hemina.
 * Վսեստ մի իւզ ըստ հացին ॥ Եղէ. խե. 24. և
 խե. 6. և այլն: Եւ զսա այլուր թարգմանեն Գո-
 րակ, և Հիմէն: Յորոց յայտ է, թէ լայնաբար առ-
 նուն նոքա զնշանակութիւն բառիս Վսեստ: * Լոին
 զկերակուրն. և զՎսեստ գինւոյն ընդ իւրեանս ॥
 Սարգ. Տարանց. Ժէ. 566: * Ուտէր 1 խոր մի հաց յա-
 միսս է, և Վսեստ մի ձիթոյ ॥ 'Է Ժարս Եւսագրի: * Ե
 Սափորոյ գինի յորժամ առնուցուս Վսեստ մի, պա-
 կասի ॥ 'Է Ժէն. հին. բերալ:

() Եւան:

Չափ երկայնութեան:

() ԹԵԻԱՆ ԿԱՄ () Թ. Յոյն μανθ. 1 ատ. mansio.
 ' Լանակէ զչափ երկայնութեան ճանապարհի ըստ
 օթից ճանապարհորդաց. որ և հասարակօրէն համա-
 րեալ լինի ութ ետասն հազար Վայլ: * Եւ երթեալ
 բազում անգամ () Թս զհետ, և ոչինչ կարացեալ գտա-
 նել հնարս. և մերձեալք որպէս թէ () Թեանաւ միով
 'ի սուրբ տեղի տան նահատակին Գրեգորի ॥ Վարդ.
 Ժարդ. 242: * Հեռի երեսուն () Թեանօք ॥ Շառլան:
 * Եւ հնգ ետասան () Թեանօք 'ի բացեայ վանքն այն ॥
 Սարգ. Տարանց. իշ. 461: * Հեռի էին 'ի կարաւանէն
 իբրև () Թիւք հնգ ետասան ॥ Եղիշ. պարս. եր. 143:

ՓԱՐՍԱՆԳ. տէս ՓԱՐՍԱՆ:

ՉԸ Փ Վ Ե Ի ԿՇԼ Ի Ռ Վ

Գ Ա Ղ Ղ Ի Ա Յ Ի Ո Յ.

Չափք և կշիռք նախնեաց առին զծագումն իւրեանց յաւէտ յանդամոց մարդկային մարմնոյ՝ որպէս յայտ է յանուանցս Կանգոն, ոքն, Բէլ, Տափն, և այլն։ Եւ այց որպէս հասակք մարդկան, նոյնպէս և չափք և կշիռք ազգաց տարբեր են ՚ի միմեանց։ մինչև չտարբերել լեզուաց այլևայլ ազգաց այնչափ ՚ի միմեանց, որչափ չափուց նոցա և կշռոց։

Յոյն սակս ՚ի դիւրութիւն վաճառականութեան՝ յանցեալ դարու հնարեցին Վաղղիացիք նորոգ դրութիւն ինչ չափուց և կշռոց, եղեալ ՚ի մօտ մոծանել զայն յամենայն ազինս։

Լս եգիւն հիմն դրութեան իւրեանց զանկրէպ չափն առեալ ՚ի մասնէ չրջապատի հողագնտոյս։ Վանդի չափեալ նոցա զքառորդ չրջապատի երկրիս, կամ որ նոյն է՝ չափեալ զհեռաւորութիւն բնեւին ՚ի հասարակածէ անտի, և բաժանեալ զայն ՚ի տասն միլիոն հաւասար մասունս, զմին ՚ի տասն միլիոն մասանց անտի՝ որ մերձաւորագոյն ևս էր նախնի չափուց իւրեանց, եղին հիմն նորոգ չափուց և կշռոց իւրեանց։

Լս կոչեցին զայն յունական ձայնիւ mètre, Պարոն կամ չափ. զոր և ՚ի կիր արկին առանձին իմն ՚ի գծաւ չափութեան կամ յերկայնաչափութեան անդ։

Լս Պարոն իբրև միութիւն տեսակարար կացեալ ՚ի միջին տեղւոյ՝ ունի ստորե քան զինքն զբաժանմունս իւր՝ ՚ի տասնաւոր, ՚ի հարիւրաւոր, և ՚ի հազարաւոր. կամ լու ևս ասել՝ բաժանի ՚ի տասն, ՚ի հարիւր, և ՚ի հազար մասունս։ Իսկ ՚ի վերոյ քան զինքն՝ զբազմաւ.

պատկութիւնս իւր 'ի ձեռն տասնաւորի, հարիւրաւորի, հազարաւորի, և բիւրաւորի, կամ որ նոյն է՝ բազմապատկի 'ի ձեռն տասին, հարիւրոյ, հազարի, և բիւրոյ. յորոց իւրաքանչիւր հաւասար է տասն, հարիւր, հազար, և բիւր Սեփրոնի:

'Ի մակերեւութական կամ 'ի մակարդակ չափս միութիւնն տեսակարար է are, իսկ կամ Բլոչ Գեղոյ, ձեւացեալ յամենայն կողմանց 'ի տասն Սեփրոնեան քառակուսոյ:

Որպէս Ֆարան, նոյնպէս և իսն դողցես զմիջին տեղին ունի այլոց եօթանեցունց մակերեւութական չափուց. յորոց չորք առաւելուն քան զինքն՝ բազմապատկեալ 'ի ձեռն տասին, հարիւրոյ, հազարի, և բիւրոյ, և երեք նուազին՝ բաժանեալ 'ի ձեռն տասին, հարիւրոյ, և հազարի:

Հիմն պարունակական կամ ընդունարան չափուց է litre, Էփրոն. որ է խորանարդ ձեւ. և արմատ նորա է տասներորդ մասն Ֆարանի. և է չափ ցամաքեղինաց և հեղանիութոյ: Եւ սա ևս նոյնպէս բազմապատկի 'ի ձեռն չորից չափուց ըստ առաւելութեան, և բաժանի 'ի ձեռն երից ըստ նուազութեան:

'Իս ևս խորանարդ ձեւ ընդարձակ՝ կարգեցին 'ի տեղի չափու հաստատուն մարմնոց. որոյ արմատն է Ֆարան մի ամբողջ: Օսա կոչեցին յունական բառիւ stère, հաստատուն. և է նոյնպէս բազմապատկեալ 'ի ձեռն չորից առաւելական չափուց, և բաժանեալ 'ի ձեռն երից նուազականաց:

Իսկ վասն կշռոց հաստատեցին միւս այլ խորանարդ կամ կիւլոս. որոյ արմատն է հարիւրերորդ մասն Ֆարանի: Եւ խորանարդ մի ջրոյ՝ զոր թորեալ վերածին 'ի վերջին աստիճան խտութեան, եղև չափ տեսակարար միութեան այսր կշռոյ: Եւ զայս միութիւն կոչեցին յունական բառիւ gramme, գրամ կամ գրամար: Նոյնպէս և զսա բազմապատկեցին 'ի ձեռն չորից նորոգ կշռոց ըստ առաւելութեան, և բաժանեցին 'ի ձեռն երից ըստ նուազութեան:

Եւ այսպէս երեսուն և երկու նորոգ չափք՝ ութ

դժական, ութ մականերևութական, ութ պարունակական, և ութ հաստատուն՝ ընդ այլ ութից նորոգ կըշուոց, կացուցանեն զնոր դրութիւնն չափուց և կշուոց Ղաղղիացուց:

Իսկ հինգ նոր արմատական բառք՝ Սեբրն, Կալ, Իբրն, Տասաստան, և Գարմար, ընդ այլ երեսուն և հինգից՝ որք ծագին ՚ի սոցանէ, առաջի առնեն զողջոյն դրութիւնն չափուց և կշուոց ըստ արդի Ղաղղիացուց:

ՁԼՓԲ:

Երբեակ են նորոգ չափք Ղաղղիացուց: Եւ Ղաճական, զոր ՚ի կիր առնուն՝ եթէ ՚ի չափել զերկայնութիւն ճանապարհի, և եթէ զկտաւուց, և այլն: Եւ Ղաշաական կամ Սալեբեռնական, որով չափեն զգալտավայրս կամ զարտորայս: Եւ Ղարոնական. որ և է կրկին. մին ՚ի պէտս չափու հաստատուն մարմնոց, և միւս ևս վասն չափու ցամաքեղինաց և հեղանիւթոց:

Ղաճական Չափք:

1. Myriamètre,	Բիւրաչափ:
2. Kilomètre,	Հազարաչափ:
3. Hectomètre,	Հարիւրաչափ:
4. Décamètre,	Տասնաչափ:
5. Mètre,	Չափ:
6. Décimètre,	Տասներորդ-չափու:
7. Centimètre,	Հարիւրերորդ-չափու:
8. Millimètre,	Հազարերորդ-չափու:

Յորոց իւրաքանչիւրն տասն տասն մասամբ առաւելու քան զհետեորդ իւր:

Չորս հազար Բիւրաչափ, կամ՝ քառասուն միլիոն Սեբրն կացուցանէ զողջոյն շրջապատն հողագնտոյս:

Սետասան Բիւրաչափ, և իններորդ մասն միոյ Բիւրաչափի՝ է աստիճան մի աշխարհագրական:

Միլիարդների Չափք :

1. Myriare,	Բիւրահալ :
2. Kiliare,	Հազարահալ :
3. Hectare,	Հարիւրահալ :
4. Décare,	Տասնահալ :
5. Are,	Կալ :
6. Déciaire,	Տասներորդ - կալոյ :
7. Centiare,	Հարիւրերորդ - կալոյ :
8. Milliare,	Հազարերորդ - կալոյ :

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ՉԱՓԻՔ :

Հաստատուն Մարմնոյ :

1. Myriastère,	Բիւր - Հաստատուն :
2. Kilostère,	Հազար - Հաստատուն :
3. Hectostère,	Հարիւր - Հաստատուն :
4. Décastère,	Տասն - Հաստատուն :
5. Stère,	Հաստատուն :
6. Décistère,	Տասներորդ - Հաստատնոյ :
7. Centistère,	Հարիւրերորդ - Հաստատնոյ :
8. Millistère,	Հազարերորդ - Հաստատնոյ :

Յաճախելնաց և Հեղանիւնոյ :

1. Myrialitre,	Բիւր - 1 Խորոն :
2. Kilolitre,	Հազար - 1 Խորոն :
3. Hectolitre,	Հարիւր - 1 Խորոն :
4. Décalitre,	Տասն - 1 Խորոն :
5. Litre,	1 Խորոն :
6. Décilitre,	Տասներորդ - 1 Խորոնի :
7. Centilitre,	Հարիւրերորդ - 1 Խորոնի :
8. Millilitre,	Հազարերորդ - 1 Խորոնի :

1. Myriagramme, Բիւր-գրամար :
2. Kilogramme, Տաղար-գրամար :
3. Hectogramme, Տարիւր-գրամար :
4. Décagramme, Տասն-գրամար :
5. Gramme, Գրամար :
6. Décigramme, Տասներորդ-գրամարի :
7. Centigramme, Տարիւրերորդ-գրամարի :
8. Milligramme, Տաղարերորդ-գրամարի :

Իւրաքանչիւր 'ի սոցանէ՝ սկսեալ յերկրորդէ մինչև
ցութերորդն, հաւասար է տասներորդ մասին կշռոյն՝
որ 'ի վերոյ քան զինքն . և տասնիցս պարունակէ զկշիռն
որ 'ի ներքոյ իւր :

Արտաքոյ սոցա յիշի և quintal, Առնիսալ . որ տասն
մասամբ առաւելու քան զԲիւր-գրամարն, վասն որոյ
և է տասն Բիւր-գրամար :

Աշէր Գրամայ :

Աշիւ միոյ դահեկանի ոսկւոյ՝ որ արժէ քսան Ֆրանգ
կամ I իտր Գաղղիացւոց, է վեց գրամար, չորս տաս-
ներորդ-գրամարի, և յիսուն և երկու հարիւրերորդ
միոյ տասներորդ-գրամարի :

Աշիւ միոյ արծաթի դրամոյ՝ որ արժէ մի Ֆրանգ
կամ I իտր, է հինգ գրամար :

Աշիւ միոյ պղնձի դրամոյ՝ որ արժէ հարիւրերորդ
մի՝ է կրկին գրամար :

ԱՌԱՆՁԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԿՇՈՒՈՅ ԵՒ ՉԼՓՈՒՅ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԲԱՌԻՒՒՔ

ԿՇՈՒՒՔ ԵՒ ԴՐԱՄՔ.

Լաւարհադիր .
Լսարիոն . Կէս Գանդ .
Լրդիւրոն . Կէս Լրծաթ ,
Լրծաթի .
Լրծաթ և՛ Լրծաթի .
Լնիոն .
Գարեհատ և՛ Գարի .
Գրամար , 6 կերատ .
Գահադրամ .
Գահեկան , 24 կերատ .
Գանդ և՛ Գանկ , 2 Գա-
րեհատ .
Գենար . Կէս Գահեկան .
Գիդրաքմայ . Կէս Լրդ-
դրամեան .
Գրամ , 80 մասն Լտեր .
Գրամակէս .
Գրամակշիւ .

Խաբաճ , ճեղէն , Վերէն .

Կեդու : Կօգրէ .
Սանկըն :
Լաւայ :
Թաշ : Գլրար : 6 Չեքերեկէ :
Օն Կերէ՛ : Օնլոն :
Տեհար : Գահադուշ : Գլու-
նայ , Գլրէն : 24 Չեքերեկէ :
Սանկըն : Տեհէ : 2 Լաւայ :
Տեհար :

Լաճէ : Տերէ՛ : Ուերէլէն 80
էայլ :
Լաբը՛ Տերէ՛ , Էսիւօր՛ Կեր-
պոնլոն՛ Տերէ՛ :
Պեր Տերէ՛ :

Պարաբմէ . Կէս Պարամ : 18
Կերատ :

Եղջիւր . Կէս Կերատ :

Երեքդանդեան .

Երկդրամեան .

Օջղք .

Սաղարիկոն . Կէս 1 Խոր :

1 Խոր , 12 Ունկի .

1 Խորայ . Կէս 1 Խոր :

1 ծակք կամ 1 ուծք կշռոց .

1 ումայ .

1 արկետոն . Կէս 1 շխար

Հագիր :

Կենդինար , 100 1 Խոր .

Կերատ , 4 Վարեհատ .

Կերմնս .

Կէտ .

Կինսոն . Կէս 1 շխարՀագիր :

Կիւռ .

Կորիզ . Կէս Կերատ :

Հաշտադրամ .

Հաւթադրամ .

Պանթար . Կէս Քանքար :

Պէպտոն . Կէս Վանդ և

1 ումայ :

Պ Խոր . Կէս 1 Խոր :

Սան . Կէս Սնաս :

Սէտ , 56 Կերատ կամ Վա

հեկան և կէտ .

Սթխալ . Կէս Վահեկան :

Սնաս , 44 Ունկի .

Սոնադ կամ Սոնաթ . Կէս

Տաշանդ :

Տեէհ : 18 Չէրբիէ :

Խալ ագճէլի :

Խի Տեէհ : 1 Խիլի :

Թեբաշի , 1 Էնէ :

Ռեդէլ : Պալման : 96 , Էա

100 1/4 Տեէհ :

Թեբաշի , 1 Էնէ :

Սանկէ :

Խալիլի : 100 Ռեդէլ :

Չէրբիէ : Վարադ : 4 Լա

փայ :

Լգճէ . Տանկէ . Գոլ :

Տեհ . Կագիգիլ :

Վանթար : Թեբաշի : Տառնը .

1 Էնէ : Տեէհ :

Սէրի Տեէհ : Սէրիլի :

Եթի Տեէհ : Եթիլի :

Սանկէ :

Սէն , Սէն : Վանթար :

Տէն , աշուր : 36 Չէրբ

իէ :

Սըգալ :

Սէն . Պէհիլ . Վանթար :

44 Սըգալ :

Նաքարակիտ .

Նժար .

Նովոմայ . 44 Վահեկան .

Նուկի . 44 Ունկի :

Ուրդոս . 44 Վանդ . և Սա
տեր :

Ոսկի .

Ունծայ . 44 Ունկի :

Ունկի , 6 Վահեկան .

Չորեքդրամեան . 44 Սա
տեր :

Պայուսակ , 50 լիտր :

Պղինձ .

Սատեր , 18 կերատ .

Սեկզ , 36 կերատ .

Սիմէս , 12 կերատ .

Սինգ կաճ Սինկ .

Սեյդանդեան .

Տաղանդ , 125 լիտր .

Տրմէս , 8 կերատ .

Փշիտ , 5 կերատ .

Փող .

Փորթ , 36 կերատ . 44

Սեկզ :

Քաղկիմայ կաճ Քաղկոս .

44 Պղինձ . և Սատեր :

Քանքար , 138 լիտր .

Փռւլ , Տանկեր :

Թեքաշե լեռ :

Լճձէ :

Լճեճ :

Սըսգալ . 12 , Էսիս 8 Տե
րէճ :

Տեօր Տերէճ : Օլաւայ :

50 Ուրդէ :

Պագալ , 40 դրէ , Տանկեր :

Օլաւայ : Սեպիտէ : 18

Չեքերէ :

Լարեճ Օլաւայ : 36 Չեքե-
րէ :

Լարեճ : 12 Չեքերէ :

Սինկ . 40 դրէ Չեքերէ :

Լճեճ 40 դրէ :

Վանկար : 125 Ուրդէ : դր
քէսէ 40 դրէ :

Թեքալ : 8 Չեքերէ :

Փռւլ , Տանկեր : 5 Չեքերէ :

Փռւլ : Լճձէ : Փարայ :

36 Չեքերէ :

Վանկար . 158 Ուրդէ :

Լ₂ գ ու ռ կաճ Լ₂ գ ու ռ ն .
 Լ₂ ման .
 Լ₂ մասարակողք . ԿԵՍ Շ՝ ա .
 շակ :
 Լ₂ նդ լիտերիոն . ԿԵՍ Շ՝ ա .
 շակ :
 Լ₂ նօթ .
 Լ₂ պորիւմայ , 11 ՎՍԵՍԱ :
 Լ₂ պփովթ .
 Լ₂ րդ ոք .

Լ₂ րդ ու , 72 ՎՍԵՍԱ .

Լ₂ րիւնակալ .
 Լ₂ րկղ .

Լ₂ րտաբոս կաճ Լ₂ րտափ ԿԵՍ
 Լ₂ րդ ու :

Լ₂ լազան .

Լ₂ փ .

Լ₂ փսեայ կաճ Լ₂ փսէ .

Լ₂ ակերղէթ .

Լ₂ աժակ .

Լ₂ քսին . ԿԵՍ Շ՝ իշ :

Լ₂ ու ռ ն .

Լ₂ ու ռ ու ռ .

Լ₂ անձանակ .

Լ₂ զըրց .

Լ₂ ոմոր . ԿԵՍ Լ₂ րիւ և Լ₂ ր
 դ ու :

Լ₂ լւաճ :

Լ₂ ւաղ :

Լ₂ ւաղ . ալէն . զորք :

22 Լ₂ ւեդէլ :

Լ₂ ւէն : Լ₂ ւարգաճ : Տէսնի :

Լ₂ ւալ , Եսկոթ Լ₂ ւանդէ , Եսկ
 Լ₂ ւոթ Լ₂ ւեդէլ :

144 Լ₂ ւեդէլ , Եսկոթ՝ 29 օգ .
 Գալըք գաղ :

Լ₂ ւան չէսսէսի :

Լ₂ ւանդէ : Լ₂ ւալնա : Լ₂ ւան
 ԿԵՍճա :

Նառաղ : Լ₂ ւառառ : Լ₂ ւէն :

Լ₂ լւաճ :

Լ₂ ւեղէի . Լ₂ ւեդէլ : Լ₂ ւաղադ
 Լ₂ ւեդէլ . սահան :

Լ₂ ւորդա . Լ₂ ւեդէլ :

Լ₂ ւառ . գաղադ . ճաճ :

Լ₂ լւաճ :

Լ₂ ւառառառ :

Լ₂ ւաղէն : Լ₂ ւանդէճա :

Լ₂ ւանդէ . սանդէճա : Լ₂ ւեդէ
 ճէ : Լ₂ ւառառ :

Պարիւլ, 7 $\frac{1}{5}$ Կաճ 22 Վսեւտ .

Պարուսն .

Պարչառւրան Կաճ Պաշխա-
րան .

Պոյլ .

Պորակ .

Պոյլիւր .

Օամբիւղ Կաճ Օամբիւղ .

Րմականակ Կաճ Րմականոց .

Րմակելիք Կաճ Րմակիկ .

Րմակոյկ .

Րմակար .

Րմական .

Րմակտեր . Կէս Սանթեղ .

Րոգարան Կաճ Րուցարան .

Սան .

Սառնարան .

Սառնելիք Կաճ Սառնոց .

Սքարդեայ .

Սնկաղաց .

Սնկաման . Սնկանոց .

Սնկարան .

Սորդ .

Սարոս . Կէս Սապիճ .

Սաղամադեկովթ . Կէս

Տաշակ .

Սաթսայ Կաճ Սատսայ .

ՍաՏըր .

Սամիսակ , 4 Վսեւտ .

Սայթ .

Սանթեղ .

15 , Եւթօթ 44 Սեթիւ Գապ .

Եւթօթ 9 $\frac{1}{2}$ օգիւլըք .

Վիւլ . Տառ .

Վաս . Կէօյիւք Կէսեւ .

Վօլա . Կարգաճ .

Տէսլի . Կարգաճ .

Պաշխալ .

Օէսպիւ .

Րմաս . Կէսեւ . Գաթէ . Գիւ-
ճան .

Վիւթ . Կէսլի . Րմաս .

Ղանաթ . Սաթ .

Լէյէն .

Տառաւ . Գառաւ . Լէյէն .

Սէլի . Սիլի . Րմէթ . Րմապ-
լա .

Րմաս . Կէսեւ .

Րմաս . Կէսեւ .

Պաշխալ .

Պաշխալ Կէօյիւք . Պաշ-
խալ .

Պաշխալ .

Ղառալ .

Պապան . Լէյնճիլի .

Սիւլի . Տէսլի .

Սաղամադեկովթ . Գառաւ . 8
Կէօյիւ .

Տէլի . Եւթօթ . Սէթիւ .

Պաշխալ . Գէնիւ . Սաղամալ .

Ապոլիճ՝.
 Կարաս .
 Կէղթ .
 Կլթոց .

Կիւածոս . Կէս Ղաշակ :
 Կճիճ՝ .
 Կողով կամ Կողովի .
 Կոտիւղ Կէս Ղաշակ , և
 Վրսեւտ :

Կորոս . Կէս Վրոս :
 Կուծ .
 Կուր .
 Տաղաղակ .

Տիմէն .
 Չեռն .
 Ղաշակ .

Ստիսաղ .
 Սաղզմայ .
 Սամարովթ . Կէս Ղաշակ :
 Սար , 50 Վրսեւտ .
 Սող կամ Սոթ , 22 Վր-
 սեւտ .

Նաւակ .
 Նուիրակ կամ Նուիրանոց :
 Շիշ , $\frac{1}{2}$ Վրսեւտ .
 Ոճ՝ .
 Ոտնալուաց .
 Որթ .
 Օափ .
 Պայուսակ .
 Պատժանակ .
 Պարոպսիս . Կէս Սկաւա-
 ռակ :
 Պարզուտ .

22 Ռեդիւ Գապ :
 Վիւ-ի . Կէսընի :
 Օռաւ . Էսիւօր . Օէնպիւ :
 Սէիւթ . Դիւֆէ : Ռեհնէ .
 Գօլա :

Չէօճէն : Կէօճէճ : Փօնայ :
 Սէիւթ , Դիւֆէ :
 Պիւր Կէսըն Գապ :

Պարպագ . Կէսընի :
 Չաճայ : Ռեհնէ :
 Սարար . Էնօն պարպագ .
 Գընպա :
 1 , Էսիւօր 24 Կէսըն Գապ :
 Լի . Կլթ :
 Վիւսսէ . Լաս : Գաշլէ .
 Դէիւնէ :
 Ռօրպա . Կարպարճաւ . Էնպիւ :
 Ռեիւթ . սահան :

Սեպիւ . 100 Կէսըն Գապ :
 Սար , Դիւֆ . 44 Կէսըն :

Ռաս : Ռեհնէ :
 Փէշիւ Գապ :
 Շիշ , 1 Կէսըն :
 Սէիւթ , Դիւֆէ :
 Լէնն :
 Վիւֆէ . սէիւթ :
 Լօլլիւ , Էօլլէ . Դիւն :
 Ռօրպա . Դիւն :
 Գապիւ . Լաս :

Վիւիւ . Գաշլէ :

Պարկ .
Պեղիս կամ Պիմենիայ . Կէս

Շիշ :
Պնակ .

Պոյտն .
Պուտնարդ .

Պուտուկ կամ Պտուկ .
Սեռուցիչ .
Սակառ կամ Սակառի :

Սակիտար կամ Սայիտ , 22
Վսեւտ .

Սատոն կամ Սայտոն . Կէս
Սար :

Սան .
Սապատ .
Սափոր .
Սկահ կամ Սկահաձև .
Սկաւառակ , $\frac{1}{2}$ Վսեւտ :

Սկիհ .
Սկուտեղ .
Ստոման .

Սըուակ , 4 Վսեւտ :

Սփրիդ կամ Սփրիթ .
Սանդակ .
Տակառ .
Տաշտ .
Տապակ .
Տապան .
Տապանակ .
Տառաղան .
Տիկ .

Թօրպա . Էէյպէ . Էռաւ :
Շիշ :

Շանգ : Թաս : Թապագ .
Թէթսի . սահան :

Շեօճէի :
Տառաղ . Գորան . սոռ Էռալ-
նէսի :

Շեօճէի : Թէնճիբէ . Գալան :
Գալան : Լըլըբէ :
Սէթէն . շէնպէլ . Ինֆէ :

Սէի :
44 Ռէրէլ Գալ :

Թէնճիբէ . Գալան :
Սէթէն . սէթէն սանդիբ :
Թէսսի : Սէրբէ :
Վէսսէ . Գէլճան :
Թէթսի . սահան . Թապագ :
Թաս : Պէր Կէրէլ :

Վէսսէ . Թաս :
Սահան . Թէթսի :
Գալ : Թէսսի . Գանալան :
Գալանիօլ :
Շիշ . Տառաղէնդան , 8 Կէ-
րէլ :

Օէնպէլ :
Օէնպէլ . սէթէն :
Վրէթ : Գըլէ . Էռալ :
Թէնի : Թէթսի : Թաս :
Թալան :
Պէօյիբ . սանդիբ : Թապագ :
Սանդիբ :
Սէթէն . սէի :
Թառաղ :

Տուփ.
Տրիվլոն. Գէ. Սկաւառակ,
Փթակ.
Քանդուկ.
Քթոց. Գէ. Նթոց.
Քռ Կամ Քռ, 880
Քսեստ.
Քուլայ, 6 Քսեստ.
Քուրձ.
Քսակ.
Քսեստ, 2 խոր:

Գ՝ ԴՆԻՆԻՆՈՒՆ ԴԱՄԱՅ ։
 Գ՝ ԵՐԵՄԻԱՆ, ԿԱԼ ԳՐԵՄԻՆՆ ։
 Դ՝ ԵՄԵՆՆ ։
 Վ՝ ԵԼԷՆՈՒՆԵՄԻՆ ԴԱՄԱՅ ։ 1760
 Ե՛ԼԵՄԵՆՆ ։
 12 Ո՛ԼԵՄԵՆՆ ԴԱՄԱՅ ։
 Զ՝ ԴԱՄԱՅՆՆ ։
 Վ՝ ԵԼԵՆՆ ։
 Գ՝ ԴՆԻՆԻՆԻՆՈՒՆ 2 Ե՛ԼԵՄԵՆՆ ԴԱՄԱՅ ։

ቴ ሶ ካ ሊ ዓ ጎ ሊ ፀ ሊ ቆ ቶ :

Լսպարէզ, 125 քայլ.
Լստիճան. քէն Սասն :
Լոյթ կամ Լոռ Թամատն .
քէն Սատն :
Գիծ կամ Գծաչափ .
Գերկ կամ Գրկաչափ .
Լղէգն .
Թիւղ .
Լար .
Լորասախ . քէն Փարսախ :
Կանգուռն .
Կանոն կամ Կանոնիւ .
Կէտ .
Հրասախ . քէն Փարսախ :
Չայնահաս .
Չիւրն Թաց կամ Չիւրն Թացք .
քէն Լսպարէզ :
Չող .

[illegible]

Ման, 500 Լսպարէզ, Տէրէճէ • 71 Մէլ:
 Կա՛մ 71 Մղոն •
 Ման Կա՛մ Ստնաչափ • Փարճա՛փ:
 Մարդաչափ Կա՛մ Լսնչափ • Լսնն ուոյո, Էանի՛ գոլաճ:
 Մղոն, 1000 քայլ, Կա՛մ 8 Մէլ • 1000 արբէ:
 Լսպարէզ •
 Ետընկէց Կա՛մ Ետաճիգ • Պեր օգ ալըրի Տգարբէ:
 Լսն • Կէ՛ն Կէտ •
 Ոտն Կա՛մ Ոտնաչափ • Լսա՛փ:
 Ուղուկ Կա՛մ Ուղկեան • Լարբ՛ սերէ • Կէօրն թարճա՛փ:
 Օափ • Լսօլէն •
 Ստաղ Կա՛մ Ստաղիոն • Կէ՛ն Լսն Տէյրանը:
 Լսպարէզ:
 Ստաւան • Կէ՛ն Լսպարէզ:
 Փարսախ, 3 Մղոն • Պեր թլէն 8, Էանօթ՝ 16 թայը:
 Քայլ, 5 Ոտնաչափ • Ֆարսէն, 3 Մէլ:
 Քանոն • Կէ՛ն Կանոն • Լարբ, 5 Լսա՛փ:
 Քարընկէց • Թաշ ալըրի Տգարբէ:
 Քիւ • Սերէ:
 (Թեւան • Սէնլէլ, Տէնլէլէան • 4 ծնա՛փ:

